

*Odprt k morju
Rivolti al mare
Open to the Sea*

50. obletnica Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran
50° anniversario del Museo del Mare «Sergej Mašera» di Pirano
50th Anniversary of the Maritime Museum "Sergej Mašera" in Piran

POMORSKI MUZEJ »SERGEJ MAŠERA« PIRAN
MUSEO DEL MARE »SERGEJ MAŠERA« PIRANO

*Pii in Pinu Mlakarju,
donatorjema prve muzejske jadrnice »Galeb«*

*A Pia e Pino Mlakar,
donatori della prima barca a vela museale «Galeb»*

*To Pia and Pino Mlakar,
donors of the first museum sailing boat “Galeb”*

Odprti k morju
Rivolti al mare
Open to the Sea

50. obletnica Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran
50° anniversario del Museo del Mare «Sergej Mašera» di Pirano
50th Anniversary of the Maritime Museum “Sergej Mašera” in Piran

Kazalo Indice Contents

6
Duška Žitko
Beseda urednice
La parola della curatrice
A Word from the Editor

10
Flavio Bonin
Uvod
Introduzione
Introduction

12
Čestitke
Auguri
Best Wishes

20
Pia in Pino Mlakar
Ladijski dnevnik 1986
Diario di bordo 1986
The Ship's Log 1986

24
Duška Žitko in Flavio Bonin
Iz palače Gabrielli v skladisče soli »Monfort«
Da palazzo Gabrielli al magazzino di sale «Monfort»
From the Gabrielli Palace into the "Monfort" Salt Warehouse

30
Pia in Pino Mlakar
Ladijski dnevnik 1986
Diario di bordo 1986
The Ship's Log 1986

34
Nadja Terčon
Dr. Miroslav Pahor (1922-1981)

38
Govor dr. Miroslava Pahorja ob 25. obletinici muzeja
Allocuzione del Dr. Miroslav Pahor per il 25° anniversario del museo
The Speech of Dr. Miroslav Pahor on the Occasion of the 25th Anniversary of the Museum

40
Elica Boltin Tome
Novi strokovnjaki
Nuovi esperti
The New Expert Staff

42
Muzejske zbirke
Raccolte del museo
Museum Collections

44
Nadja Terčon
Usmeritev v zgodovino pomorstva
L'orientamento verso la storia della marineria
The Orientation of the Museum to Naval History

48
Snježana Karinja
Kaj se skriva na morskem dnu?
Che cosa si nasconde in fondo al mare?
What Is Hiding on the Sea Bottom?

50
Duška Žitko
Umetnostne in kulturno-zgodovinske zbirke
Le raccolte storico-culturali
Art and the History of Art Collections

56
Duška Žitko
Tartinijeva spominska soba
La stanza ricordo Giuseppe Tartini
Giuseppe Tartini Memorial Room

58
Bogdana Marinac
Kako so živeli pomorščaki?
Come vivevano i marinai?
The Way of Life of a Sailor

62
Nadja Terčon
Ribištvo in ribja predelovalna industrija
La pesca e l'industria per la lavorazione del pesce
Fishing and the Fish-Processing Industry

64
Duška Žitko
Pomorska muzejska zbirka v vili sv. Marka v Portorožu
La raccolta marittima museale nella Villa san Marco a Portorose
The Maritime Museum Collection in St. Marco Villa in Portorož

66
Zora Žagar
Tonina hiša
La casa di Tona
Tona's House

68
Zora Žagar
Solinarstvo
La salinatura
Salt Making

72
Nadja Terčon
Ulični muzej in zbirka ladijskega modelarstva v Izoli
Il museo in strada e la raccolta di modellini navali a Isola
The Street Museum and the Ship Models Collection in Izola

74
Pia in Pino Mlakar
Ladijski dnevnik 1986
Diario di bordo 1986
The Ship's Log 1986

78
Uroš Hribar
»Galeb« - Prva muzejska jadrnica
»Galeb« - La prima barca a vela museale
»Galeb« - The First Museum Sailboat

82

Pino Mlakar

**Darilna listina in njeno
zgodovinsko ozadje**

L'atto di donazione e la sua storia
The Donation Document and its
Historical Background

84

Pia in Pino Mlakar

Ladijski dnevnik 1986
Diario di bordo 1986
The Ship's Log 1986

86

Dr. Boye Meyer-Friese

Let Galeba

Il volo del gabbiano
The Flight of the Seagull

89

Duska Žitko

Naj poženejo korenine

Che mettano radici
Let the Roots Grow

92

Igor Presl

**Piranska knjižna dediščina za
prihodnost**

Il patrimonio librario di Pirano per il
futuro

Piran's Library Heritage for the Future

94

Ksenija Petaros Kmetec

Temelji pomorski knjižnici

I fondamenti della biblioteca del mare
The Foundations of the Maritime
Library

96

Duska Žitko

Dobra volja je najbolja

Basta un poco di zucchero ...

All Work Can Be Done With a Bit of
Good Humour

98

Ciril Bratuž

Muzejska delavnica

Il laboratorio del museo
The Museum's Workshop

100

Pia in Pino Mlakar

Ladijski dnevnik 1986

Diario di bordo 1986
The Ship's Log 1986

104

*Udeležba na mednarodnih
simpozijih*

Partecipazione ai simposi internazionali
Participation in International
Symposia

105

Peter Čerče

Trojambornica »Sta. Eulalia«

v Piranu
Il veliero a tre alberi «Sta. Eulalia»
a Pirano
The Three-Master "Sta. Eulalia" in
Piran

108

Snježana Karinja

Navigare necesse est

Poletna šola arheologije in pomorske
zgodovine
Corso di archeologia e storia navale
The Summer School of Archaeology
and Naval History

110

*Sodelovanje pri mednarodnih
projektih*

Collaborazione nei progetti
internazionali
Participation in International Projects

111

Zora Žagar in Eda Benčič Mohar

**Ecos-Ouverture – All About Salt –
ALAS**

Tutto sul sale
All About Salt

112

Ko oživijo spomini

Quando rivivono i ricordi
When Memories Come Alive

114

Stalne muzejske zbirke

Le raccolte permanenti del museo
Permanent Museum Collections

115

Občasne muzejske razstave

Mostre museali occasionali
Temporary Museum Collections

118

Arheološka izkopavanja in raziskave

Scavi e ricerche archeologiche
Archaeological Excavation and
Research

119

Arheološke topografske

raziskave in druga dela

Ricerche archeologiche, topografiche ed
altri lavori
Archeological and Topographic
Research and Other Work

120

Muzejski katalogi

I cataloghi del museo
Museum's Catalogues

121

Priznanja

Riconoscimenti
Awards

122

*Statistični pregled števila
obiskovalcev muzeja*

I visitatori del museo: analisi statistica
Statistical Review of the Number of
Visitors to the Museum

123

Zaposleni

Gli Impiegati
Museum Staff

**»Negujte morje, negujte vezi celotne naše domovine s tem koščkom obrežja, študirajte in dokazujte, da smo bili od nekdaj pomorski narod in da je skrajni čas, da to zopet postanemo.
Zdi se mi, da bi morala biti ta misel vodilna misel naših muzejskih delavcev za nadalnjih 25 let.«**

S temi besedami je dr. Miroslav Pahor nagovoril prisotne ob 25-letnici Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran. Ne posredno, kot je bilo v njegovi naravi, je izrazil svoja temeljna spoznanja, ki so ga vodila pri njegovem vztrajnem raziskovalnem in muzeološkem delu.

Ob 50. obletnici Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran se z največjim spoštovanjem spominjamo njega in vseh njegovih sodelavcev, ki so z neizmerno požrtvovalnostjo gradili prvi slovenski pomorski muzej in začeli raziskovati slovensko pomorsko preteklost ter tako postavili trdne temelje tovrstnemu muzeju, ki se na taki osnovi in z marljivim, vztrajnim delom sedanjih in bodočih muzealcev lahko razširi v najsodobnejšo pomorsko nacionalno ustanovo ter enega najpomembnejših pomorskih muzejev ob Jadranu.

Smisel in pomen Pahorjevih besed sta še vedno aktualna, a se ob vseh problemih, s katerimi se Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran kljub svoji viziji in petdesetletnem vestnem strokovnem delu še vedno otepa, zdi, kot da še ni prodrl v zavest tistih, ki krojijo usodo njegovega obstoja in delovanja!

Naj zato ostane vodilo za naslednjih 25 let!

**«Abbate cura del mare, abbiate cura dei contatti di questo lembo di costa con la madrepatria, studiate e dimostrate che siamo da sempre stati una nazione marinara e che è ormai giunta l'ultima ora per esserlo nuovamente.
Credo che questo concetto debba essere il pensiero dominante di tutti i nostri operatori museali nei prossimi venticinque anni.»**

Con queste parole il Dr. Miroslav Pahor apostrofò i presenti in occasione del venticinquesimo anniversario del Museo del mare »Sergej Mašera« di Pirano. Com'era nella sua indole, espresse senza mezzi termini le cognizioni fondamentali sulle quali si basava la sua assidua opera di ricerca museale.

Nel cinquantesimo del Museo del mare »Sergej Mašera« di Pirano ci ricordiamo con grande stima di lui e di tutti i suoi collaboratori, che con grandi sacrifici hanno dato vita al primo museo del mare sloveno e sono stati i primi a studiare la storia marinara slovena ponendo le basi di un istituto che, grazie all'abnegazione ed al lavoro di conservatori, custodi e operatori museali di oggi e di domani, può svilupparsi nella più moderna istituzione marinara nazionale ed in uno dei più importanti musei del mare dell'Adriatico.

Il significato delle parole di Miroslav Pahor è attuale tuttogi. Ma se si considerano tutti i problemi che, nonostante i piani di sviluppo e mezzo secolo di serietà professionale, lo assillano tuttogi, sembra che il significato di queste parole non abbia ancora toccato la coscienza di quelli che sono chiamati a deciderne del lavoro e dell'esistenza!

Perciò le parole di Miroslav Pahor siano da ispirazione anche per i prossimi venticinque anni!

“Cherish the sea, cherish the bonds of our whole country with this tiny piece of coast, study and prove that we have always been a sea nation and that it is high time that we again became one.

This thought, I suppose, should be the leading idea of our museum workers for the next 25 years.”

This are the words that Dr. Miroslav Pahor used when he addressed the audience at the occasion of the 25th anniversary of the Maritime Museum “Sergej Mašera” Piran. Directly, true to his nature, he expressed his basic principles that guided him with his persistent research and museum work.

At the occasion of the 50th anniversary of the Maritime Museum “Sergej Mašera” Piran we remember him and all his colleagues with all due respect. They enthusiastically built the first Slovene maritime museum, started studying the Slovene maritime past and thereby set firm foundations for the museum that with the hard work of its past and present museum experts could develop into a modern national maritime institution as well as into one of the most important museums on the Adriatic Sea.

The sense and meaning of Mr. Pahor's words are still highly topical. But with all the problems the museum “Sergej Mašera” Piran is facing today, despite its clear vision and 50-year-long expert work, it looks as if these words still have not penetrate into the conscience of those who are responsible for its existence and activities.

Let these words be our guideline for the next 25 years!

Publikacija »Odprti k morju – Rivolti al mare – Open to the Sea« slovesno obeležuje 50. obletnico delovanja »Pomorskega muzeja «Sergej Mašera« Piran.

Posvečamo jo Pii in Pinu Mlakarju, baletnemu paru svetovnega slovesa, donatorjema prve muzejske jadrnice »Galeb«, in dr. Miroslavu Pahorju, ustanovitelju in prvemu ravnatelju pomorskega muzeja v Piranu, ter njegovim kolegom in vsem, ki so pomagali zgraditi trdne temelje, na katerih uspešno raste pomembna slovenska pomorska ustanova.

Zamisel o jubilejni publikaciji se je porodila ob ugotovitvi, da praznovanjem okroglih obletnic pomorskega muzeja še nikoli do sedaj ni pospremila publikacija, ki bi orisala delovanje ustanove v minulem obdobju in širši javnosti predstavila celotno delovanje in razvoj ustanove. Bilo bi neodgovorno do naših predhodnikov, ki so v muzejski stroki orali ledino, kot tudi do zanamcev, saj bi jim prepustili preveč odprtih vprašanj o preteklosti piranskega muzeja, ter nenazadnje do dolgoletnih ustanoviteljev in finančerjev muzeja, če publikacije ne bi izdali vsaj ob 50. obletnici.

S trudom vseh kolegov so nastali poljudni prispevki o nastanku, razvoju in problemih muzeja, o postavitvah stalnih zbirk in občasnih razstav, o arheoloških izkopavanjih in podvodnih raziskavah, o terenskem delu in pridobivanju ter hranjenju muzejskega in knjižničnega gradiva, o prepariranju, konservirjanju in restavriranju muzejskih predmetov, o delovanju na pedagoškem področju, o

sodelovanju v mednarodnih projektih in udeležbi na simpozijih doma in v tujini ter še o marsičem.

Z željo, da bi knjigi vdahnili pristen pomorski duh, smo vanjo vključili ladijski dnevnik Pie in Pina Mlakarja, ki sta ga zapisala leta 1986 na njunem zadnjem jadranju z »Galebom« od Reke do Dubrovnika, ob 50. obletnici njegove splavite in ob njuni 57. obletnici poroke. S tem, ko ga v celoti objavljamo tudi v italijanskem in angleškem jeziku, postaja publikacija razumljiva tudi kolegom – varuhom pomorske dediščine ter ljubiteljem morja vsega sveta.

Naj v duhu ladijskega dnevnika Pie in Pina Mlakarja, ki odraža skromnost velikih duhov, njuno spoštovanje in ljubezen do morja, narave ter istočasno zavedenje majhnosti in minljivosti v odnosu z njegovo veličino, muzealci pomorskega muzeja, poklicani za skrbnike pomorske dediščine, in vsi ljudje naredimo vse, da ne bo izginila sled za mnogimi pomorščaki, ribiči, solinarji, ladjarji, potapljači, jadralci, slikarji, kiparji, fotografji ..., ki so na morju in z morjem živelji, delali, ustvarjali, ga občudovali ... Ohranajmo in iz pozabe iztrgajmo še tako neznatne in na videz nepomembne navade, dogodke in najpreprostejše veščine!

Ostanimo odprti k morju v najširšem pomenu besede, v dejanjih in v mišljenju!

Prijetno branje!

Beseda urednika

Ob izidu publikacije se zahvaljujem v.d. ravatelja Flaviu Boninu, ki mi je zaupal zahtevno in odgovorno nalogu urednice pričujoče publikacije in mi dovolil, da sem prosto jadrala med otočki in čermi in z vetrom v jadrih srečno priplula do cilja, seveda s posadko kolegov, ki so marljivo in odgovorno, kot pravi pomorsčaki, opravili svoje delo.

Še posebej se zahvaljujem vsem kolegom, imenitnim osebnostim iz Slovenije, Italije, Nemčije, Španije, Anglije in daljne Avstralije, ki so nam v čestitkah izrazili spoštovanje in najboljše želje!

Prisrčna hvala tudi vsem sodelavcem, ki so tekste brali, lektorirali, prevajali, oblikovali, pripravljali za tisk, in onim, ki so knjigo natisnili.

Zahvala tudi Ministrstvu za kulturo RS in Občini Piran ter sponzorjem, ki so finančno omogočili izid publikacije.

Duška Žitko

La parola della curatrice

La pubblicazione «Odprti k morju – Rivolti al mare – Open to the Sea» celebra il cinquantesimo anniversario del Museo del mare «Sergej Mašera» di Pirano.

La dedichiamo a Pia e Pino Mlakar, coppia di ballerini di fama mondiale nonché donatori del «Galeb», la prima barca a vela museale, e al Dr. Miroslav Pahor, fondatore e primo direttore del museo del mare di Pirano, ai suoi colleghi e a quanti hanno contribuito a gettare le basi sulle quali oggi poggia e cresce quest'importante ente della marineria slovena.

L'idea di una pubblicazione celebrativa per il giubileo, è nata con la constatazione che le ricorrenze finora celebrate non sono mai state corredate da una pubblicazione che descriva l'attività dell'ente e presenti al pubblico il lavoro e lo sviluppo del museo. Non pubblicare un'edizione celebrativa almeno per il cinquantennale sarebbe irresponsabile verso i nostri predecessori che nel museo hanno svolto un lavoro pionieristico e anche verso i posteri, poiché lasceremmo aperte troppe questioni riguardanti il passato del museo piranese e non infine, anche verso i fondatori e i finanziatori del museo.

L'impegno di tutti i miei colleghi, ha prodotto contributi scientifico-divulgativi sulla nascita, lo sviluppo e i problemi del museo, sulla collocazione di raccolte permanenti e mostre, sugli scavi archeologici e ricerche subacquee, sul lavoro fuori sede nonché l'acquisizione e la conservazione del materiale museale

e bibliografico, sulla preparazione, il restauro e la conservazione dei reperti museali, sull'attività pedagogica, sulla collaborazione a progetti e convegni nazionali e internazionali ecc.

Volendo conferire al libro un sapore marinaresco autentico, vi abbiamo incluso il diario di bordo di Pia e Pino Mlakar, redatto nel 1986 durante l'ultimo viaggio con il «Galeb» da Fiume a Ragusa, per il cinquantennale del varo della barca e per il 57esimo anniversario del loro matrimonio.

Con la traduzione integrale del diario, in italiano e inglese, la pubblicazione diventa accessibile a tutti: ai colleghi e tutori dell'eredità culturale marinaresca come pure agli amanti del mare di tutto il mondo.

L'augurio è che lo spirito del diario di bordo di Pia e Pino Mlakar, dal quale emana la modestia delle persone di grande spirito, il rispetto e l'amore per il mare e la natura nonché la consapevolezza della propria pochezza e caderci rispetto al mare, sproni gli operatori del museo del mare, che sono chiamati a tutelare l'eredità culturale marinaresca e tutti gli uomini, a fare il possibile per non perdere il ricordo dei marinai, pescatori, salinatori, armatori, sommozzatori, velisti, pittori, scultori, fotografi ..., che sul mare, e con il mare, hanno vissuto, lavorato, lo hanno amato ed ammirato ...

Ricordiamo, tuteliamo e salviamo dall'oblio anche le più piccole, e apparentemente insignificanti abilità, destrezze, usi e costumi!

Nelle nostre azioni e nei nostri pensieri, restiamo per sempre, rivolti al mare...

Buona lettura!

In occasione dell'uscita di questo libro desidero ringraziare il direttore f.f. Flavio Bonin per avermi affidato l'importante compito di curatrice responsabile e per avermi permesso di navigare liberamente tra le Scille e i Cariddi e poter infine giungere sicuramente in porto, grazie al vento propizio e l'aiuto dei miei colleghi d'equipaggio che hanno svolto il loro compito con zelo e responsabilità, da veri marinai.

Un ringraziamento particolare va a tutti i colleghi e personalità di Slovenia, Italia, Germania, Spagna, Inghilterra e perfino dalla lontana Australia, per gli auguri e sincere parole di rispetto e congratulazione!

Grazie di cuore anche a tutti i collaboratori che hanno letto, controllato, tradotto e preparato i testi per la stampa e a quelli che hanno stampato il libro.

Grazie anche al Ministero alla cultura della Repubblica di Slovenia, al Comune di Pirano e agli sponsor il cui supporto finanziario ha permesso l'edizione dell'opera.

Duška Žitko

A Word from the Editor

The publication "Odprti k morju - Rivolti al mare - Open to the Sea" solemnly celebrates the 50th anniversary of the foundation of the Maritime Museum "Sergej Mašera" in Piran.

It is dedicated to Pia and Pino Mlakar, a world-renowned ballet-couple and the donors of the first museum sailing boat "Galeb"; to Dr. Miroslav Pahor, the founder and the first director of the maritime museum of Piran as well as to his colleagues and to everybody else who helped created the solid foundations on which this significant Slovene maritime institution is nowadays successfully growing.

The idea of the jubilee publication arose from the fact that the important anniversaries of the maritime museum have never been accompanied by a publication that would outline its past activities and present its overall activities and development to the broad public. It would be irresponsible towards our predecessors who broke the new ground in the museum activity, the founders and long-year sponsors of the museum as well as towards our descendants who would be left with too many unanswered questions about the museum's past if such a publication was not published at least for the 50th anniversary.

All our colleagues wrote the articles on the creation, development and problems of the museum, permanent collections as well as temporary exhibitions, archaeological excavations, underwater research, field work, obtaining and preserving the museum and the library

material, preparation, conservation and restoration of the museum objects, activities in the pedagogical field, taking part in international projects, participating at symposia in their own country as well as abroad, and much more ...

The wish to give the publication some genuine maritime spirit led us to include into it the ship's log of Pia and Pino Mlakar written on their last sailing on the "Galeb" from Rijeka to Dubrovnik in 1986 on the occasion of the 50th anniversary of the launching of the "Galeb" and their 57th wedding anniversary.

By publishing the entire ship's log in Italian and English language it becomes comprehensible to our colleagues - the guardians of maritime heritage and the friends of the sea from all over the world.

In the spirit of the ship's log of Pia and Pino Mlakar that reflects the modesty of great minds, their respect and love towards the sea and nature as well as the realization of the smallness and briefness of one's life, let us call upon the maritime museum workers, the guardians of the maritime heritage, and all the people of the world to do everything possible to prevent the disappearing of the trace of seamen, fishermen, salt workers, ship builders, divers, sailors, painters, sculptors, photographers, ... who lived, worked, created at sea and with the sea, and endlessly admired it.

Let us rescue from the oblivion even so small and at first sight meaningless customs, events and simplest skills and keep them in our minds.

Let us remain open to the sea in the broadest sense of the word in our acting and thinking.

Enjoy the reading!

At the publishing of this work I would like to thank the acting director of the maritime museum, Mr. Flavio Bonin, who entrusted me with the challenging and responsible job of editing this publication and allowed me to freely sail among the islands and reefs and with wind in full sail to eventually arrive at the final destination. The journey was of course possible only because I had a great crew of colleagues who diligently and in a responsible way, as true sailors, did their jobs.

My special thanks go to all the colleagues, the prominent personalities from Slovenia, Italy, Germany, Spain, England and even a distant Australia who expressed their respect and best wishes.

Many thanks to all those who worked on this project, read the texts, translated and designed them, did the proofreading and the preparation for the print and who eventually printed the book.

Finally I would like to thank also the Ministry of Culture of the Republic of Slovenia, the Municipality of Piran and the sponsors that financially enabled the printing of this publication.

Duska Žitko

Uvod

Introduzione

Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran predstavlja zgodovino razvoja pomorstva, tehniške dediščine in gospodarskih dejavnosti, ki so v slovenskem kulturnem prostoru povezane z njim. S svojo dejavnostjo vključuje Slovenijo kot pomorsko deželo v skupen sredozemski in evropski prostor. Z zbirkо pomorstva in s predstavljanjem osebnosti, ki so vplivale na razvoj in zgodovino pomorstva v Sloveniji, ter z zbirkami, ki se v povezavi s pomorstvom navezujejo na gospodarske dejavnosti, kot so ladjedelništvo, pomorska trgovina, razvoj pristanišč, pomorsko šolstvo, zgodovina in razvoj vojaške mornarice, ribištvo in solinarstvo, predstavlja matično ustanovo za ta področja v Republiki Sloveniji. Z zbirkо podvodne arheologije posega tudi v zbiranje, dokumentiranje in preučevanje kulturne dediščine v slovenskem teritorialnem morju.

V minulih petdesetih letih so strokovni delavci v danih možnostih opravili veliko dela, lahko pa bi ga opravili še več. Zgodovino muzeja od njegove ustanovitve do danes spremljata dve stalni, »nedefiniran status« in pomanjkanje prostora za kakovostno delovanje.

Smo v letu 2005, vendar se po petnajstih letih Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije in Občina Piran še nista dokončno dogovorila o vlogi piranskega pomorskega muzeja.

Muzej še vedno nima ustanovitvenih aktov, kar mu onemogoča normalno delovanje predvsem pri mednarodnem sodelovanju. Postal je celo »nezanimiv« partner za ostale sorodne ustanove v Sredozemlju in zaradi neurejenih ustanovitvenih postopkov ne more več pri-

dobivati sredstev iz skladov Evropske unije.

Tako Občina Piran kot Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije se bosta moralna odločiti o vlogi Pomorskega muzeja: ali mestnega oziroma regijskega pomena, ki ga je že zdavnaj prerasel in bito potem takem pomenilo le razvrednote in dosedanjega dela, ali pa postavitev muzeja ob bok sodobnim sredozemskim pomorskim muzejem, kjer je po svojem delovanju že danes!

Pomorski muzej Piran ima dober strokovni kader, ki bi ga bilo potrebno izkoristiti, vendar neobhodno potrebuje tudi normalne delovne pogoje, predvsem pa dodatne prostore.

V zadnjih petnajstih letih je bilo tako s strani Ministrstva za kulturo Republike Slovenije kot tudi Občine Piran veliko obljudjenega. Želimo si, da bi te obljube tudi izpolnili. Tako za prepoznavnost naše pomorske zgodovine kot tudi piranske občine in Slovenije v svetu.

Flavio Bonin,
v.d. ravnatelja

Il Museo del mare «Sergej Mašera» di Pirano, cura e presenta la storia, lo sviluppo e l'eredità tecnica, economica e culturale legati alla marineria slovena. Con la sua attività, avvicina la Slovenia, in qualità di paese marittimo al Mediterraneo e all'Europa. Grazie alle raccolte di marineria, le presentazioni dei personaggi principali che hanno influito sullo sviluppo e la storia della marineria in Slovenia nonché le raccolte che avvicinano la marineria alle altre attività economiche come la cantieristica, il mercato marittimo, lo sviluppo portuale, l'istruzione marittima, la storia e lo sviluppo della marina militare, la pesca e la salinatura, il Museo del mare è un ente unico del suo genere in tutta la Slovenia. Con la raccolta di archeologia subacquea inoltre, raccoglie, documenta e studia l'eredità culturale del mare territoriale sloveno.

Negli ultimi cinquant'anni, gli operatori professionali del museo hanno svolto, nell'ambito delle possibilità di cui disponevano, una gran mole di lavoro. Ma si poteva fare ancora di più. La storia del museo, dalla sua fondazione ad oggi, è caratterizzata da due costanti: «lo status indefinito» e la mancanza di spazi per poter lavorare ancora meglio.

Oggi, nel 2005, dopo quindici anni, il Ministero alla cultura della Repubblica di Slovenia e il Comune di Pirano non si sono ancora accordati definitivamente sul ruolo del Museo del mare piranese. Ancora oggi, il museo è privo degli atti costitutivi il che non gli permette di operare normalmente soprattutto in ambito internazionale. Il museo è infatti un partner »poco interessante« per gli

Introduction

altri enti di questo genere presenti nel Mediterraneo e, per la mancanza dei documenti di fondazione, non può più contare sui mezzi dell'Unione Europea. Il Comune di Pirano e il Ministero alla cultura della Repubblica di Slovenia dovranno esprimersi in merito al ruolo del Museo del mare. Il museo ha già da lungo tempo sorpassato lo status di ente locale. Per non svalutare il lavoro svolto e i risultati conseguiti, bisogna attribuirgli il ruolo che si merita e affiancarlo ai migliori e moderni musei di questo genere nel Mediterraneo!

Il Museo del mare «Sergej Mašera» di Pirano dispone di quadri professionali e qualificati che vanno naturalmente sfruttati, ma ha anche bisogno di migliori condizioni di lavoro e soprattutto nuovi spazi.

Negli ultimi quindici anni, il Ministero alla cultura della Repubblica di Slovenia e il Comune di Pirano hanno fatto grandi promesse. Ci auguriamo che queste promesse vengano anche mantenute, per una maggiore riconoscibilità nel mondo sia della nostra storia marinara, che del Comune di Pirano e di tutta la Slovenia.

*Flavio Bonin
direttore ff.*

The Maritime Museum "Sergej Mašera" of Piran represents and connects the history of development of navigation, technical heritage and economic activities within the Slovene cultural area. Its activities integrate Slovenia as a maritime country into a common Mediterranean and European region. Its maritime collection, presentation of the key personalities that influenced the development and history of navigation in Slovenia, the collections that represent the interweaving of navigation and other economic activities, such as shipbuilding, maritime trade, fishing and salt making, have made the museum a central institution for this field in the Republic of Slovenia. Its underwater archaeology collection deals also with collecting, documenting and studying of the cultural heritage in the Slovene territorial waters.

Considering the circumstances, the museum experts have done a lot of work in the past 50 years. It could have been done more. Ever since its creation, the museum has been struggling with two constant problems: the "undefined status" and the lack of space for a quality work.

Today we are in the year 2005. After 15 years of negotiations the Ministry of Culture of the Republic of Slovenia and the Municipality of Piran still have not reached the final agreement on the role of the maritime museum in Piran.

The museum still does not have the foundation acts, which makes it impossible for it to take part in different international projects in a proper way. It has even become "uninteresting" part-

ner for other related institutions in the Mediterranean; due to its undefined foundation procedures it cannot apply for the means from the European Union funds.

The Municipality of Piran as well as the Ministry of Culture of the Republic of Slovenia must decide on the role of the Maritime Museum: whether it shall be a town museum on the local scale, which has not been the case for a long time now as the museum has grown beyond its local borders and such a definition would only mean the devaluation of its years-long activities; or the development of the museum onto the level comparable to other modern Mediterranean maritime museums, which the museum of Piran nowadays already is!

The Maritime Museum of Piran possesses a good expert staff with the professional knowledge that should be thoroughly used. However, we urgently do need normal working conditions and most of all we need additional locations. The Ministry of Culture and the Municipality of Piran have made a lot of promises in the last 15 years. We wish that these promises came true. That would bring a better appreciation and recognition of our naval history as well as of the Municipality of Piran and Slovenia throughout the world.

*Flavio Bonin
Acting Director*

Čestitke Auguri Best Wishes

Kolegom Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran ob petdeseti obletnici ustanovitve muzeja

Obletnice so priložnost, ob kateri se ozremo nazaj po predhodnikih, da bi si ob njihovem izročilu ustvarili podobo tradicije in vizijo prihodnosti. Takšna osebnost je bil v Pomorskem muzeju »Sergej Mašera« Piran dolgoletni direktor dr. Miroslav Pahor. V svojem govoru ob 25. obletnici ustanovitve muzeja je poudaril dva vidika poslanstva muzeja: zavest o pripadnosti obalnega območja in zaledja skupnemu nacionalnemu telesu in vrsto »novih znanosti«, kot jih sam poimenuje, ki odkrivajo tisočletno povezanost Slovencev z morjem. Četrt stoletja pozneje so njegovi nasledniki naslovali jubilejni zbornik »Odprtii k morju«. V njem je poetično ujeta maksima Pahorjevega izročila, ki je aktualna tudi v novem času. Kar se je Pahorju in njegovim sodobnikom razodevalo kot čudenje vzbujajoče odkritje, so nasledniki širili in poglabljali. Vsebinsko bogastvo in pomen muzeja ter njegovih zbirk je preraslo regionalne okvirje in muzej umestilo v široke mednarodne povezave specialnih muzejev, posvečenih morju in pomorstvu.

Vizija je duša muzeja – Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran ima veliko dušo. Po dobrih izkušnjah in vzorno predstavljivjo osnovnega muzejskega gradiva, ki vključuje tudi npr. podmorsko arheologijo, z oblikovanjem novih zbirk, integriranih v širšo naravno in kulturno dediščino, ki jih je muzej uresničil s Tonino hišo in Muzejem solinarstva, piranski pomorski muzej svoji neposredni in širši nacionalni skupnosti ponuja muzej, ki se bo spojil z živim utripom svojega okolja in posegel v vsakdanje življenje domačinov in v praznična doživetja obiskovalcev od drugod.

Ponuja jim izjemne zaklade zgodovine, materialne in nesnovne dediščine, duhovno bogastvo, ki današnjih dvainštrideset kilometrov slovenske obale utemeljuje kot našo eksistenčno neprecenljivo vez s svetom. To si morajo zapomniti vsi, ki lahko pomagajo premikati muzej proti skladišču soli »Monfortu«. Na cilju bodo lahko ponosni, da so bili zraven!

Z vami smo odprtii k morju, dragi kolegi in prijatelji, da se skupaj zazremo tja, kjer se stikata morje in nebo, kjer ni meja in ne pregraj – iz naših temnih kontinentalnih bivališč v zlato bleščavo Mediterana. Bodite smeli vodniki našim duhovom, kot ste znali biti doslej.

Dr. Andrej Smrekar,
predsednik Slovenskega muzejskega društva

Ob petdesetletnici Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« v Piranu

Že od zgodnje mladosti je moje življenje tesno povezano s slovensko obalo. Romantični Piran, kjer sem v predšolskem obdobju redno preživiljal kratke, a nepozabne poletne počitnice, so nato za dobro desetletje nadomestili bolj južni kraji naše nekdanje domovine. Sredi sedemdesetih let sem se vrnil in od takrat slovenska obala predstavlja neločljivi del mojega življenja. Kot velikemu ljubitelju morja in vsega, kar je z njim povezano, mi je k srcu prirasel tudi pomorski muzej. A šele ko sem sam stopil v muzejske vrste, sem počasi začel spoznavati vse težave, s katerimi se ta navzven urejena in sicer dostojanstvena institucija sooča. No, in tudi danes, ko praznuje častitljivih petdeset let, zapletom ni videti konca.

Kalvarija pomorskega muzeja, ki pa čeprav šteje že pet desetletij svojega delovanja, pravzaprav na papirju še vedno ne obstaja, v marsičem spominja na agonijo države kot celote pri reševanju zapletov s sosedi v zvezi z mejo na morju. Najprej se moramo sami odločiti, ali smo pomorski narod ali ne. In če smo, v kar sem osebno popolnoma prepričan, si zaslužimo nacionalni pomorski muzej. Vsi resni pomorski narodi ga imajo.

Ob tako svečanem trenutku je vendarle bolj na mestu nekaj optimizma. Imamo dober muzej, imamo ljudi, ki so pripravljeni delati, imamo tudi morje, le nekaj dobre volje je še treba na različnih nivojih, da bi stvari normalno tekle. Stara modrost pravi, da se življenje začne šele po petdesetem. Ker se sam nezadržno bližam abrahamu, skušam tej resnici čim bolj verjeti, hkrati pa upam, da bo obveljala tudi za (slovenski) Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran.

Vse najboljše in še na mnoga leta,
dr. Orest Jarh,
predsednik Skupnosti muzejev Slovenije

Petdeset let

Da, skupaj sva začela. Muzej v Piranu, jaz na Poti pomorščakov v Portorožu. Čas in prostor, v katerem je muzej postavljal svoje temelje, bo za vedno ostal v mojem srcu.

To je čas, ko je iz nič zrasla Splošna plovba Piran, ko so stari pomorščaki nekaj veljali v tem prostoru, ko so umetniki z vsega sveta prihajali ustvarjati na Forma vivo na Seči, ko je bila v Piranu edina gostilna Pri treh vdovah in je bila ponudba borna, ko je bil v Portorožu prestižni, moderno oblikovan lokal Suzana, ko so gostje še bivali v Hotelu Palace in ko si skozi park vile Marie preko bambusovega gaja prišel na peščeno portoroško plažo. To je bil čas, ko sem na pobočjih Fizin spoznavala divjino Mediterana in na terasastih vrtovih za hišo umno gospodarjenje in pridelovanje vrtnin, sadja in vina. Spodaj v zalivu je bila ladjedelnica na Bernardinu, z ogromnimi ladjami, železnimi kolosi, ki so mi vzbujali strahospoštovanje – kako ledeno mrzlo in temno je morje v njihovi senci, zato se je bilo bolj prijetno pogreti na od sonca razgreti ladijski elisi, se učiti jadranja v Piratu ali plavati okoli kamnitega pomola. Ne, pri skladišču soli ni prijetno plavati, saj z nogami hitro zadeneš v zidove pod morjem, kjer so antični ostanki pristanišča. Tam daleč čez zaliv pa se v zahajajočem soncu zasveti bela vetrnica v solinah. In ko pride večer, poslušaš v družbi odraslih zgodbe pomorščakov z morij sveta. Vsakič, ko sem odhajala od tu v šolo v Iubljano in sem se v Kopru še zadnjič poslovila od morja, me je v srcu stisnilo, do solz.

Ne vem, kakšna je bila v tem času pot muzeja, vendar kako naj, po vsem tem, ostanem ravnodušna, ko sva se pred petimi leti srečala?

Poslanstvo muzeja je, da ohranja kulturno dediščino in jo predstavlja novim rodovom. Pomorski muzej v Piranu si je za svoje poslanstvo izbral ohranjanje dediščine, ki je povezana z morjem – pomorstvo, ribištvo, solinarstvo, podvodno arheologijo.

Država, ki ima morje, je privilegirana dežela, saj je morje tisto, ki nam daje širino duha, je element preživetja ali uničenja človeštva in s tem skozi tisočletja oblikuje kulturno dediščino obmorskih dežel.

Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran si je zadal ohranjati prav to dediščino in to v prostoru, v katerem je zrasel v svojih petdesetih letih. V svojih zrelih letih se je ustalil in se zavedel svojega poslanstva.

Prav zato ni naključje, da smo pred tremi leti skupaj z muzejem državi in občini Piran dali pobudo, da pomorski muzej ustanovi država in se s tem opredeli kot pomorska dežela, ki se zaveda pomena dediščine morja in zgodovine.

Žal pa dogovor še vedno ni podpisani in potuje med interesi piranskih občinskih svetnikov in pravno-financo službo države. In kaj to pomeni za muzej in dediščino?

Ob tem se mi postavljajo vprašanja: ali se peščica občinskih svetnikov in državnih uradnikov zaveda, kaj bi pomenilo za državo in obmorski turizem imeti muzej, ki bi v skladiščih soli v Fizinah predstavil pomorsko dediščino tega prostora in kulturno povezal turistični središči Piran in Portorož; ki bi predstavil ustanovitev in zlate čase Splošne plovbe Piran, ki bi rešil pred propadom zadnjo maono – ladjo, ki je prevažala sol iz solin v skladišče soli – in jo postavil na ogled vsem zanancem? Muzej, ki bi skupaj z entuziasti, ki že leta ohranjajo zadnji škver v severnem Jadranu, v Seči, ohranjal in predstavljal stare pomorske obrti?

Ali ne bi bilo bolj smotrno za državo, da varovanje Sečoveljskih solin postavi na nove temelje, saj z ogrožanjem in propadanjem kulturne dediščine propada tudi naravna dediščina? Ali še vedno, po tolikih letih, ni jasno, da sta Pomorski muzej »Sergeja Mašere« Piran z Miroslavom Pahorjem in Medobčinski zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine z Borisom Križanom želeta ohranjati kulturno dediščino solin, ki je predpogoj za ohranjanje naravne dediščine v tem prostoru? Vse, kar se danes dogaja, pa je le izraz izkazovanja moči, ne pa treznega načrtovanja za prihodnost in s tem varovanja, ohranjanja in revitalizacije Sečoveljskih solin. Brez človeka ni kulture in brez njegove dejavnosti ne bi bilo solin. Tako so se ohranile skozi stoletja in tako se je skozi stoletja v njih ohranila tudi naravna dediščina. Ali bomo samo zato, ker so trenutno naravovarstveniki bolj prodorni v svetu ekonomije kot kulturovarstveniki, prepustili Sečoveljske soline propadu? Z drugimi besedami: ali bo ministrstvo za kulturo uveljavilo svoj primat nad Sečoveljskimi solinami vis a vis ministrstvu za okolje in prostor? Ali se bo zgodila Lipica in prenos upravljanja na ministrstvo za kulturo?

Kaj naj zaželim muzeju ob jubileju?

Da bi občina in država prišli do spoznanja o pomenu dediščine, s katero upravlja Pomorski muzej »Sergeja Mašere« Piran, in da bi mu omogočili izvajanje poslanstva, ki si ga je zadal.

Takrat bom s Poti pomorščakov mirno opazovala dogajanje v hotelskem kompleksu Bernardin in pričakovala dramatično neurje, ki prihaja po morju izza savudrijskega svetilnika.

Jerneja Batič,
inšpektorica-svetnica za področje kulturne dediščine

Mednarodni salon navtike INTERNAUTICA že vrsto let uspešno sodeluje tudi s Pomorskim muzejem »Sergej Mašera« Piran.

Od prve muzejske razstave na Mednarodnem salonu razstav INTERNAUTICA leta 1997, ko se je Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran predstavljal z razstavo ladijskih polen, sodelovanje pomeni skupno zadovoljstvo in uspeh, različne tematike muzejske razstave pa dvigajo estetski in kulturni nivo prireditev.

Ob bogati in raznovrstni domači in tujih navtičnih ponudbi so muzejske razstave o avstro-ogrski mornarici, pomorski kartografiji, pomorskih uniformah in življenju pomorščakov, marinističnemu slikarstvu, muzejski jadrnici »Galeb«, če naštetej le nekatere, ki so se zvrstile doslej, nedvomno dokazale, da smo Slovenci tradicionalno povezani z morjem in imamo še kako bogato pomorsko zgodovino! Na to smo lahko ponosni!

Odločitev, da Pomorskemu muzeju »Sergej Mašera« Piran na Mednarodnem navtičnem salonu INTERNAUTICA omogočimo širšo javno predstavitev, tisk razstavnih katalogov oz. gostovanja razstav iz tujine, kot je bila razstava modelov svetilnikov z Baltiškega in Severnega morja, se je izkazala za pravilno in upravičeno.

Ob praznovanju 50. jubileja Pomorskemu muzeju »Sergej Mašera« Piran od srca čestitam in želim veliko uspeha pri uresničitvi bodocih načrtov, še posebej tistih v zvezi s postavitvijo novega Pomorskega muzeja v obnovljenem skladišču za sol »Monfort« v Portorožu!

Seveda pa tudi nadaljnjega plodnega sodelovanja na vsakoletnjem Mednarodnem navtičnem salonu INTERNAUTICA.

*Lep pozdrav,
Marjan Matevljič,
kapitan Marine Portorož*

It is some years during the celebration of the ICMM Congress (International Congress of Maritime Museums) in 1996 in England, that we had the chance to contact the Sergej Masera Museum.

All these years have meant common projects, hopes shared, successful collaborations, but also professional restlessness and concerns.

We have had the luck to establish a relationship based on the complicity and the mutual respect. We should feel ourselves proud of that relationship, because it is not always easy to establish such kind of collaboration. After these years we have been able to begin a level of complicity and commitment as much among our museums as among our professionals and, there is no doubt, this is the guarantee of a certain level of quality in our work.

We share, among other questions, our concern for the maritime heritage being one of our high-priority goals the preservation of the Mediterranean maritime culture. This aim has taken us to promote the creation of the AMMM, in which your museum plays a fundamental role.

It was essential your performance in the organization in 1999 of the International Congress of the international association of maritime museums (ICMM), of which we all keep unforgettable moments getting your museum the respect and recognition at international level.

For my part, I will personally never be able to forget the days in that our schooner, the Santa Eulàlia, was moored in the port of Pirana. Of course, that visit represented a very important action in the always-difficult task of preservation of historical crafts, particularly in our sea because the maritime legacy never has been a patrimonial priority. There is no doubt that it also meant to strengthen the relationships between our institutions and museums. But it was also a magnificent chance in which we could receive the affection of our colleagues. It was really a privilege that only some of us could enjoy.

For people who work in the field of the preservation of maritime heritage, the Sergej Masera, is synonymous of constant activity, work well done and enthusiasm. It would be, therefore, completely unjust not to make a sincere recognition to the team of professionals that has worked during these years in the management of the museum.

Lastly, I would like to thank your invitation in writing these notes, to congratulate you in this anniversary and to express a shared desire: that the future provide us soon the opening of the new headquarters of the museum in the Warehouses of the Salt.

Elvira Mata i Enrich

Technical Director, Museu Maritim Drassanes Reials de Barcelona
President of the Association of the Mediterranean Maritime Museums

Na mednarodnem kongresu pomorskih muzejev (ICMM) v Angliji leta 1996 smo imeli priložnost, da vzpostavimo stike s Pomorskim muzejem »Sergej Mašera« Piran. Od takrat pripravljamo skupne projekte, imamo podobne cilje, uspešno sodelujemo, delili pa smo tudi poklicni nemir in skrbi.

Razvili smo odnos, ki temelji na sodelovanju in medsebojnem spoštovanju. Ponosni smo na ta odnos, kajti takšno vrsto sodelovanja ni vedno lahko vzpostaviti. V vseh teh letih smo ustvarili visoko raven medsebojnega sodelovanja, tako med obema muzejema kot tudi med posameznimi strokovnjaki. Brez dvoma je to zagotovilo visoke kakovosti našega dela. Poleg ostalih pomembnih vprašanj oboje zanima predvsem skrb za pomorsko dediščino, kar je tudi eden od najpomembnejših ciljev ohranjanja sredozemske pomorske kulture. S tem namenom smo tudi ustanovili Zvezo sredozemskih pomorskih muzejev (AMMM), v kateri piranski pomorski muzej igra pomembno vlogo.

Izvrstno ste izvedli organizacijo kongresa Mednarodne zveze pomorskih muzejev (ICMM) leta 1999. Na to prireditev nas vežejo nepozabni spomini, vi pa ste si s tem pridobili spoštovanje in ugled na mednarodni ravni.

Nikoli ne bom pozabila dni, ko je bila naša trojambornica Santa Eulàlia privezana v piranskem mandraču. Ta obisk je bil izrednega pomena v luči ohranjanja zgodovinskih plovil, še posebno, ker v našem morju pomorska dediščina nikoli ni uživala prioritetne vloge. Nedvomno pa je ta dogodek utrdil vezi med našimi institucijami in muzeji. To je bila izredna priložnost, ob kateri so nam naši kolegi izrazili strokovno naklonjenost. Takšne enkratne priložnosti ni bilo dano vsakemu doživeti. Za ljudi, ki delajo na področju ohranjanja pomorske dediščine, je Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran sinonim za neprestano aktivnost, dobro opravljeno delo in navdušenje. Zato bi bilo zelo nepravično, če ne bi strokovnjakom, ki so vsa ta leta delali v upravi muzeja, izrekli iskreno priznanje.

Na koncu pa bi se še rada zahvalila in vam čestitala za vašo obletnico ter izrazila našo skupno željo, da bi čimprej odprli novo upravo muzeja v skladisčih soli.

Elvira Mata i Enrich,

tehnična direktorica Pomorskega muzeja v Barceloni,
predsednica Združenja pomorskih mediteranskih muzejev

FROM THE DIRECTOR MARY-LOUISE WILLIAMS

28 September 2005

Maša Dular Žihak
Postanski Muzej Štefija Marince, Piran
Cesta na Val 14
PO Box 105 SI-6330
Piran
SLOVENIA

Dear Maša,

I believe that your museum is about to celebrate its 50th anniversary and I'm writing to offer my very best wishes and my congratulations.

The Australian National Maritime Museum opened to the public in 1991 and we celebrated our 10th anniversary in 2001 with much excitement. The anniversary meant a great deal to our staff and it provided an excellent opportunity to involve the community. It also gave us the right time to give thought to where we wanted to go in the future, how we could develop and what programs we could consider.

I have very strong memories of your museum when the International Congress of Maritime Museums met in Piran in September 2002. I had never been to Slovenia before and I was captivated by the place, the town and your museum. I noted with much interest the very rich maritime history of your country and the engaging way your museum told its stories.

I remember hearing from Flavia Bonin about the new headquarters of the maritime museum in the salt warehouses and talking with you and Peter Čerče about your exciting plans for the future. On behalf of our Chairman of the museum council and our staff I wish you the very best for your celebrations.

Yours sincerely,

Mary-Louise Williams
Director

DARLING HARBOR, SYDNEY, NEW SOUTH WALES, AUSTRALIA
TEL: +61 2 85802600 FAX: +61 2 85802600 WEB: www.amanm.gov.au

I believe that your museum is about to celebrate its 50th anniversary and I'm writing to offer my very best wishes and my congratulations.

The Australian National Maritime Museum opened to the public in 1991 and we celebrated our 10th anniversary in 2001 with much excitement. The anniversary meant a great deal to our staff and it provided an excellent opportunity to involve the community. It also gave us the right time to give thought to where we wanted to go in the future, how we could develop and what programs we could consider.

I have very strong memories of your museum when the International Congress of Maritime Museums met in Piran in September 2002. I had never been to Slovenia before and I was captivated by the place, the town and your museum. I noted with much interest the very rich maritime history of your country and the engaging way your museum told its stories.

I remember hearing from Flavia Bonin about the new headquarters of the maritime museum in the salt warehouses and talking with you and Peter Čerče about your exciting plans for the future. On behalf of our Chairman of the museum council and our staff I wish you the very best for your celebrations.

Yours sincerely,

Dr. Mary-Louise Williams
Director of the Australian National Maritime Museum

Ob petdesetletnici ustanovitve pomorskega muzeja bi Vam rada čestitala in zaželela vse najboljše.

Leta 1991 smo za javnost odprli Avstralski državni pomorski muzej in našo deseto obletnico 2001 smo praznovali z velikim ponosom. Obletnica je veliko pomenila našemu osebju, saj je bila odlična priložnost, da se javnost pritegne v delo našega muzeja. To je bil pravi trenutek, ki nas je spodbudil k razmišljanju o naši prihodnosti, razvoju in o novih programih.

Še danes se živo spominjam Vašega muzeja ob Mednarodnem kongresu pomorskih muzejev septembra 2002 v Piranu. Takrat sem bila prvič v Sloveniji in navdušena sem bila nad okolico, mestom in muzejem. Z velikim zanimanjem sem spremljala bogato pomorsko zgodovino Vaše dežele in Vaša prizadevanja, da bi vse to povedali skozi Vaš muzej.

Spominjam se Flavia Bonina, ki je omenil nove prostore uprave pomorskega muzeja v skladiščih soli, in razgovorov z Vami in Petrom Čerčetom o zanimivih načrtih za prihodnost. V imenu predsedstva muzejskega sveta in našega osebja Vam želim vse najboljše ob Vaši obletnici.

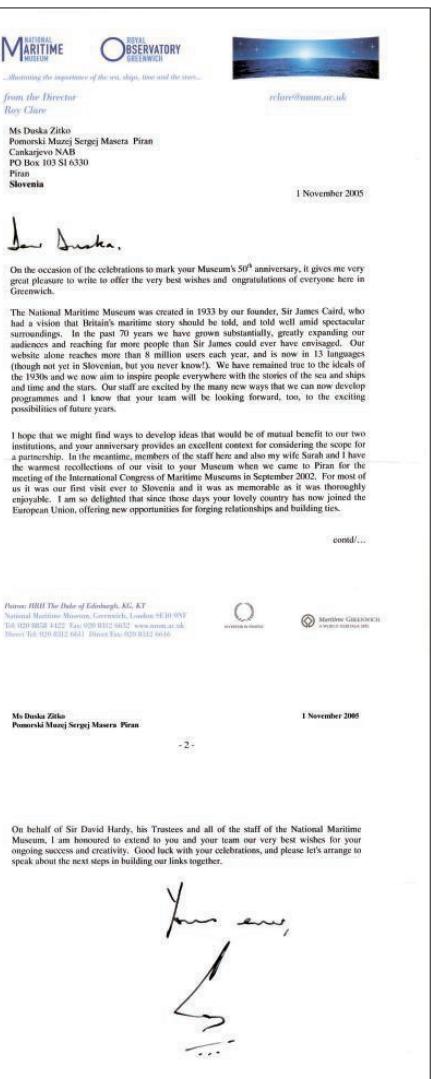
*S spoštovanjem,
dr. Mary-Louise Williams,
direktorica Avstralskega nacionalnega muzeja, Sydney*

On the occasion of the celebrations to mark your Museum's 50th anniversary, it gives me very great pleasure to write to offer the very best wishes and congratulations of everyone here in Greenwich.

The National Maritime Museum was created in 1933 by our founder, Sir James Caird, who had a vision that Britain's maritime story should be told, and told well amid spectacular surroundings. In the past 70 years we have grown substantially, greatly expanding our audiences and reaching far more people than Sir James could ever have envisaged. Our website alone reaches more than 8 million users each year, and is now in 13 languages (though not yet in Slovenian, but you never know!). We have remained true to the ideals of the 30s and we now aim to inspire people everywhere with the stories of the sea and ships and time and the stars. Our staff are excited by the many new ways that we can now develop programmes and I know that your team will be looking forward, too, to the exciting possibilities of future years.

I hope that we might find ways to develop ideas that would be of mutual benefit to our two institutions, and your anniversary provides an excellent context for considering the scope for a partnership. In the meantime, members of the staff here and also my wife Sarah and I have the warmest recollections of our visit to your Museum when we came to Piran for the meeting of the International Congress of Maritime Museums in September 2002. For most of us it was our first visit ever to Slovenia and it was as memorable as it was thoroughly enjoyable. I am so delighted that since those days your lovely country has now joined the European Union, offering new opportunities for forging relationships and building ties. On behalf of Sir David Hardy, his Trustees and all of the staff of the National Maritime Museum, I am honoured to extend to you and your team our very best wishes for your ongoing success and creativity. Good luck with your celebrations, and please let's arrange to speak about the next steps in building our links together.

Dr. Roy Clare
Direktor
National Maritime Museum Greenwich, London

Ob slavju 50. obletnice Vašega muzeja mi je v veliko zadovoljstvo, da Vam lahko pisno izrazim najbolje želje in čestitke vseh nas tu v Greenwichu.

Državni pomorski muzej je bil ustanovljen leta 1933. Naš ustavnitelj, Sir James Caird, je bil mnenja, da je britansko pomorsko zgodovino treba priopovedovati – priopovedovati dobro v sicer spektakularnem okolju. V 70. letih obstoja je naš muzej zelo zrasel, priteguje vedno več obiskovalcev in dosega tako široko publiko, kakršne si Sir James nikoli ne bi mogel predstavljati. Samo našo spletno stran letno obišče več kot osem milijonov uporabnikov. Ta je zdaj dosegljiva v trinajstih jezikih (vendar žal ne v slovenščini, ampak nikoli se ne ve!). Ostali smo zvesti idealom iz 30. let prejšnjega stoletja, tako da sedaj poskušamo navdihniti naše obiskovalce z zgodbami o morju, ladjah, času in zvezdah. Osebje našega muzeja je navdušeno nad raznovrstnimi možnostmi, s pomočjo katerih danes lahko razvijamo nove programe, in prepričam sem, da se tudi Vaši sodelavci veselijo razburljivih možnosti, ki nam jih prinaša prihodnost.

Upam, da bomo uspeli najti načine za oblikovanje idej, ki bi bile koristne za obe naši ustanovi. Vaša obletnica nudi izvrsten kontekst, da razmislimo o področju našega partnerstva. Naj omenim tudi, da se naše celotno osebje, kot tudi moja žena Sarah in jaz, z veseljem spominjam obiska Vašega muzeja, ko smo prišli v Piran v okviru mednarodnega kongresa pomorskih muzejev v septembru 2002. Za večino nas je bil to prvi obisk Slovenije. Z veseljem se spominjam tega prijetnega obiska. Vesel sem, da se je Vaša država medtem priključila Evropski uniji, kar ji bo gotovo omogočilo nove možnosti tkanja odnosov in vezi.

V imenu Sira Davida Hardya, njegovih pooblaščencev in celotne ekipe Nacionalnega pomorskega muzeja imam čast, da Vam in Vašemu osebju izrazim najbolje želje za uspeh in kreativnost. Najbolje želje tudi glede proslavljanja Vaše obletnice. Prosil bi Vas tudi, da uredimo in uskladimo naslednje korake za utrjevanje naših vezi.

Dr. Roy Clare,
direktor Nacionalnega pomorskega muzeja Greenwich, London

Good luck!

When – years ago – during discussions with friends and colleagues within the International Congress of Maritime Museums (ICMM) it was proposed to organize one of the major triannual conferences in Grado/Italy and Piran/Slovenia, I was not immediately convinced that our colleagues in the museums of these two smaller towns at the coasts of the Gulf of Trieste could manage such a big task. After all, they would stand in a row with Paris, Greenwich, Amsterdam, Sydney, Stockholm, Philadelphia, Barcelona etc. But the plans were fascinating, and Elvira Mata i Enrich from Barcelona, whose experiences concerning the organization of major events were well known, was a convincing advocate. So I soon joined the party, and I never was sorry for that – on the contrary: what the young team in Piran, especially Duška Žitko, Flavio Bonin, and Peter Čerče, managed to do, with more fantasy and energy than money and with affectionate hospitality, was overwhelming. And I am sure that my colleagues from all over the world who had accepted the invitation will keep in mind this conference as a major event in their life.

Already when I was a student, I travelled along the eastern Adriatic coasts between Istria and Dubrovnik. Everywhere in the small charming towns with their picturesque harbours I found busy fishermen, educated by the sea itself and with an astonishing nautical ability. Tiny shipyards delivered the special fishing boats, wonderfully built wooden watercraft at a time, when the plastic era already had begun. Crowds of other small ships transported goods or passengers, or both. The impression of this lively, well organized chaos was so decisively different from what I knew from the North Sea coast that I got a direct insight in what is meant by “shipping region”, which involves special boats/ships, special structures of shipping and trade, now and then even special techniques of navigation. That happened already at a time when nobody could know that I would work at a maritime museum for more than thirty years!

The community of ICMM consists of hundreds of members, comprising the renowned National Maritime Museums of the major seafaring nations with numerous staff members as well as small regional collections, where only a few enthusiastic colleagues care for special, often non the less valuable collections and try to keep alive the memory of the important role, which seafaring and shipping played in everyday life of people of the surrounding areas during centuries.

Research work has to be done in respect of a wider historical context, e.g. in the maritime history of a whole nation, as well as in regional details. The latter can be done best by museums which explicitly care for the maritime history of a limited area, for they are able to go into the finest details, may they be of naval, nautical, boatbuilding, navigational or other interest.

*In the Slovenian Maritime Museum “S. Mašera” in Piran I found both aspects, the main traces of the regional maritime history as well as impressive evidence of the manifold chains which tied the local seafaring to the wider, proud and colourful history of sailing in the Adriatic Sea. And, furthermore: it is not only the material tradition, which is shown, but also that which could be named the “mental conquest” of the world. Thus, for me as an *inter alia* historian of cartography it was a special delight to see, how earnestly research and publication work is done about one of the leading figures, related to the Piran region, the Renaissance polyhistor and cartographer Pietro Coppo.*

Dear friends, congratulation on what you have already done and best wishes for successful work in the future!

Dr. Uwe Schnall, ret.

former Chief Editor and Head of the Departments

*History of Navigation and History of Whaling at the Deutsches Schiffahrtsmuseum
German Maritime Museum, Bremerhaven, Germany*

Srečno!

Ko je bilo pred leti med pogovorom s prijatelji in kolegi v času Mednarodnega kongresa pomorskih muzejev (ICMM) predlagano, da bi eno od velikih triletnih konferenc organizirali v Gradežu v Italiji in v Piranu v Sloveniji, nisem bil takoj prepričan, da bi lahko naši kolegi v muzejih teh dveh manjših mest na obalah Tržaškega záliva bili kos tej zahtevni nalogi. Konec končev bi morali biti prepričljivejši kot njihovi kolegi v Parizu, Greenwichu, Amsterdamu, Sydneju, Stockholmu, Philadelphiji, Barceloni itd. Toda njihovi načrti so bili drzni in Elvira Mata i Enrich iz Barcelone, katere izkušnje z organizacijo velikih konferenc so vsem znane, je bila prepričljiva zagovornica. Tako so tudi mene kmalu prepričali in nikoli nisem obžaloval svoje odločitve. Celo nasprotno: to, kar je uspelo mladi ekipi v Piranu, posebno Duški Žitko, Flaviu Boninu in Petru Čerčetu, z več domišljije, energije in prisrčne gostoljubnosti kot pa s finančnimi sredstvi, je bilo nad vsemi pričakovanji.

Prepričan sem, da se bodo moji kolegi z vsega sveta, ki so se udeležili konference, tega dogodka spominjali kot enega najpomembnejših dogodkov svojega življenja.

Že kot študent sem potoval po vzhodni Jadranski obali med Istro in Dubrovnikom. V vsakem od malih očarljivih mest s svojimi slikovitimi pristanišči sem srečal marljive ribiče, ki so svoje znanje in presenetljive navtične sposobnosti pridobili neposredno na morju. Majhne ladjedelnice so izdelovale ribiške barke iz lesa v času, ko je bila plastika že glavni gradbeni material za izdelavo bark. Nešteto majhnih bark, ki so prevažale tovor ali potnike. Vtis živahnega, dobro organiziranega kaosa je bil tako drugačen od tistega, ki sem ga poznal s Severnega morja. Dobil sem vpogled v to, kaj zares pomeni »pomorska regija«, s svojimi posebnimi barkami/ladjami, posebno strukturo ladjarstva in trgovino ter posebnimi tehnikami navigacije sedaj in v preteklosti.

To se je dogajalo v času, ko se še nikomur niti sanjalo ni, da bom nekoč več kot trideset let delal v pomorskem muzeju! Zveza ICMM šteje okrog sto predstavnikov uglednih nacionalnih pomorskih muzejev v najpomembnejših pomorskih deželah s številnim osebjem, kot tudi predstavnike manjših regionalnih zbirk, kjer maloštevilni, vendar navdušeni kolegi skrbijo za neprecenljive zbirke in poskušajo ohraniti živ spomin na pomembno vlogo, ki sta ga igrala pomorstvo in ladjarstvo v vsakodnevnuživljenju lokalnega prebivalstva skozi stoletja. V širšem zgodovinskem smislu bo treba raziskovati pomorsko zgodovino celotnega naroda kot tudi regionalne posebnosti. S slednjimi se bodo najbolje lahko ukvarjali pomorski muzeji, ki preučujejo določene geografske regije, saj bodo s svojim skrbnim delom lahko ponudili natančen vpogled v področjih pomorstva, navtike, ladjedelnštva in navigacije.

V Pomorskem muzeju »Sergej Mašera« Piran sem zasledil oba vidika. Na eni strani glavne elemente regionalne pomorske zgodovine kot tudi nazorne dokaze o različnih vezeh, ki so povezale lokalno pomorstvo s širšo, ponosno in živahno pomorsko zgodovino ob Jadranski obali. To pa še ni vse: muzej namreč ne predstavlja samo materialne tradicije, temveč tudi t.i. »miselno osvojitev« sveta. Name, ki sem tudi zgodovinar kartografije, je še poseben močan vtis naredilo dejstvo, kako resne so bile raziskave in objavljena dela o enem od vodilnih osebnostih, povezanih s Piranom, renesančnim zgodovinarjem in kartografom Pietrom Coppom.

Dragi prijatelji, hvala za vse, kar ste naredili do sedaj, in še veliko uspeha pri nadalnjem delu!

Dr. Uwe Schnall,

bivši glavni urednik in vodja oddelkov zgodovine navigacije
in zgodovine lova na kite pri Nemškem pomorskem muzeju,
Bremerhaven, Nemčija

La marinaria tradizionale e la diffusione della cultura marinara, favorite dall'incontro con lo storico navale Mario Marzari, sono le chiavi di lettura del rapporto tra la Biblioteca civica «Falco Marin» di Grado ed il Museo del Mare di Pirano.

Il decennale percorso di collaborazione ha visto la realizzazione di importanti pubblicazioni e di riuscissime conferenze internazionali, culminate nell'organizzazione tra Grado e Pirano dell'XI International Congress Maritime Museums, in cui si sono dati appuntamento i massimi esperti mondiali di cantieristica. Al Museo «Sergej Masera» nell'anniversario dei suoi 50 anni di attività, sottolineando il grande lavoro svolto per la difesa e conservazione del passato marittimo del litorale adriatico, va l'augurio che gli venga riconosciuto il ruolo, che, in campo internazionale, ricopre.

Flavia Moimas

Direttrice Biblioteca civica «Falco Marin» – Grado

Skrb za pomorstvo in širitev pomorske kulture ter strokovno srečanje z zgodovinarjem pomorstva Mariom Marzarijem predstavljata kontekst sodelovanja med Biblioteca civica Falco Marin iz Gradeža in Pomorskim muzejem »Sergej Mašera« iz Pirana. V desetletju plodnega sodelovanja so bile izdane pomembne publikacije in organizirana pomembna strokovna srečanja, čigar vrhunc je bila skupna organizacija zelo pomembne mednarodne konference pomorskih muzejev International Congress Maritime Museums, kjer so se srečali najvidnejši svetovni strokovnjaki.

Pomorskemu muzeju »Sergej Mašera« iz Pirana ob njegovi 50-letnici neutrudnega dela za ohranjanje pomorskih tradicij Jadrana želim priznanje položaja in pomembnost, ki ju, v mednarodnem merilu, tudi ima.

Flavia Moimas,

direktorica Mestne knjižnice »Falco Marin«, Gradež

Ladijski dnevnik 1986

Z jadralne poti »Galeba« z Reke do Dubrovnika od 10. julija do 7. avgusta leta 1986 kot jubilejna vožnja ob 50. letnici njegove splavitve. Brez motorja, sama na ladji pod belimi jadri, sta njuna lastnika 79-letni Pino Mlakar kot vodi-

telj in 77-letna Pija Mlakar kot krmarica in vestna zapiskovalka pričujočega dnevnika, zadnjikrat jadrala to očarljivo turo.

11. julij

Na sidrišču Žurkovo pri Rijeki. Pihla severozahodnik. Okrog 7. ure zapuščava Žurkovo proti otoku Krku. Od Malinske

dalje maestral. Miljo pred otokom Plavnik srečanje z jadrnicu prijatelja Skvaže, na krovu še njegova žena, mati in sestra. Peljejo z velikim špinakerjem, namenjeni so na Lošinj.

12. julij

Piha široko, izgleda po dežju. Začne pihati burja, odločiva se, da odjadrava proti otoku Rabu. Burja je za ta letni čas neverjetno močna, valovi veliki, obrneva »Galeb« nazaj in se odločiva, da jadrava po kanalu Krušija, mimo svetilnika do otoka Krka v Sveti Juraj.

11 luglio

Ancoraggio Žurkovo presso Fiume. Venticello di nord-

ovest. All'incirca alle sette la-

sciamo Žurkovo in direzione di Veglia. Da Malinska in poi c'è maestrale. A un miglio dall'isola di Plavnik incontro con la barca a vela dell'amico Skvaže, a bordo ci sono ancora sua moglie, la madre e la sorella. Navigano con un grande spinnaker e sono diretti a Lussino. Poco

dopo Plavnik il vento ci lascia e ritorniamo fino alla rada di Plavnik per il pernotamento.

12 luglio

Vento di scirocco, aria di pioggia. Incomincia a soffiare la bora e decidiamo di puntare verso Arbe. La bora è incredibilmente forte per questo periodo dell'anno; onde alte, viriamo indietro e decidiamo di imboccare il canale di Kru-

šija e navigare oltre il faro fino a Sveti Juraj nell'isola di Veglia.

Diario di bordo 1986

Navigazione del »Galeb« da Fiume a Ragusa - 10 luglio
7 agosto 1997 - viaggio in occasione del cinquantesimo del

varo. Da soli, senza motore,

navigando rigorosamente a vela, i proprietari della barca, il settantanovenne Pino Mlakar - capitano, e la settantasettenne Pia Mlakar - timoniere e fedele redattrice di questo diario di bordo, per l'ultima volta in mare a vivere questa affascinante avventura.

The Ship's Log 1986

of he sailing route of the "Galeb" from Rijeka to Dubrovnik from July 10th to August 7th 1986 on the 50th anniversary of her launching. Without the engine, alone under the white sails, the 79-year-old Pino Mlakar as a captain and 77-year-old Pia Mlakar as a steerswoman and diligent ship's log writer, the owners of the sailing boat sailed this charming route for the last time.

11th July

The anchoring place in Žurkovo near Rijeka. A light northeast wind. Around 7 AM we leave Žurkovo for the Krk Island. From Malinska the mistral starts blowing. A mile from the Plavnik Island we meet the sailing boat of our friend Skvača with his wife, mother and sister on board. They sail on full spinnaker sail and are on their way to the Lošinj Island.

Soon after passing the Plavnik Island, the wind decreases. We go back to the Plavnik Bay where the "Galeb" stays overnight.

12th July

The scirocco blows. It looks like rain. The bora begins to blow. We decide to set sail towards the Rab Island. The bora is very strong for this time of year, the waves are big, we turn the "Galeb" back and decide to sail through the Krušija Canal, past the lighthouse to Sveti Juraj on the Krk Island.

13th July

The "Galeb" stays at the anchoring place in Sveti Juraj. It is bad weather and it is raining, we decide to stay.

13. julij

»Galeb« na sidrišču Sveti Juraj, slabo vreme in dežuje, ostaneva.

14. julij

Poskusiva odjadrati za otok

Rab. Burja, razburkano more je napolni čolniček, ki ga val vrže s kljunom na krmo jadnice in zvije oba droga na krmni. Vrneva se v Sveti Juraj.

15. julij

Močna burja z dežjem, ostaneva na sidrišču.

16. julij

S skrajšanim jadrom v meso do Krk, da tam popravijo zvita drogova za kopalno lestev.

17. julij

Na Krku so »Galebu«, jadrnici brez motorja, vseskozi odpuščali parkirno takso. S skrajšanim jadrom odrineva in sva z burjo v treh urah v mestu Rab.

18. julij

S polnim jadrom in z ugodno burjo proti Pagu. Vzdolž Paga ob svežem maestralu hiti »Galeb« do zaliva Šimuni. Pia ima težave zaradi pokvarjene rive rabske restavracije in z majhno vročino.

13 luglio

Il »Galeb« è ancorato nella rada di Sveti Juraj, il tempo è brutto e piove, restiamo.

14 luglio

Tentiamo di navigare verso Veglia. Il vento di bora e il mare molto mosso riempiono la scialuppa che un'onda scaraventa con la prua in poppa al »Galeb« distorcendo entrambe le sbarre. Torniamo a Sveti Juraj.

15 luglio

Bora forte e pioggia, restiamo ancorati.

16 luglio

Con la vela ridotta facciamo rotta per la città di Veglia dove ci ripareranno le sbarre della scaletta per il bagno.

17 luglio

A Veglia al »Galeb« che è una barca a vela senza motore, non hanno mai fatto pagare la tassa di parcheggio. Con la vela ridotta partiamo per Arbe che con la bora raggiugiamo in tre ore.

18 luglio

A vele spiegate e vento di bora in poppa verso Pago. Navigiamo lungo l'isola, il maestrale è fresco e il »Galeb« si affretta a raggiungere la baia di Šimuni. Pia si sente poco bene ed ha un pò di febbre per il pesce avariato consumato in un ristorante di Arbe.

14th July

We try to sail to the Rab Island. The bora is still blowing and the sea is rough. The small tender boat at the back of the sailing boat is filled with the seawater and thrown in the stern. The waves and the wind damage both bars in the stern. We sail back to Sveti Juraj.

15th July

A strong bora and rain, we stay at the anchoring place.

16th July

In the shortened sails we sail to the Krk town to repair the damaged bars of the bathing ladder.

17th July

In the town of Krk we never had to pay the anchorage dues because the "Galeb" has no engine. In the shortened sail we proceed on our way and catching the bora we get to the town of Rab in three hours.

18th July

In full sail and a favourable bora towards the Pag Island. Along the Pag Island in the mistral wind the "Galeb" speeds up to the Šimuni Bay. Pia has some problems and a slight fever, caused by the bad fish from a Rab restaurant.

19th July

The "Galeb" leaves the popular fishing place Simuni with a light bora in her sails for the Vir Island. We nearly miss the Island because of the poor sight. With the mistral in the sail onwards past the Vir lighthouse into the Zadar Canal, past the Punta Nika and Zadar into the Ždrelac Bay between the Islands Uljan and Pašman. We sailed 12 hours without any pause.

19 luglio

Il «Galeb» abbandona l'amata località peschereccia di Šimuni e con un favorevole vento di borino si dirige verso l'isola di Vir che però rischiamo di mancare per la scarsa visibilità. Con vento di maestrale andiamo avanti oltre il faro di Vir e imbocchiamo il canale di Zara dove proseguiamo oltre Punta Nika e Zara città fino alla baia di Ždrelac tra le isole Uljan e Pašman. Dodici ore di navigazione interrotta.

19. julij

»Galeb« zapušča priljubljeni ribiški kraj Šimuni z ugodno burjico v smer za otok Vir, ki pa ga zaradi slabe vidljivosti skoraj zgrešiva. Z maestra-

lom naprej mimo svetilnika Vir v Zadarski kanal, mimo Punte Nika in mimo Zadra v zaliv Ždrelac med otokoma Uljan in Pašman. Nepretrgana vožnja 12 ur.

20. julij

Pri burji in slabem vremenu jadrava po Pašmanskem kanalu proti jugovzhodu. Ob otokih Bisaga in Galešnjak nevihta s črnega neba, vendar naprej med otok Babac in mesto Turan na kopnem. Dežuje kar naprej do sidrišča Božana, pristan Biograd na moru. Vkljub nepremočljivemu oblačilu naju zebe. Topla juha se prileže. Tako slabega poletnega vremena ne pomniva.

21. julij

Ponoči se je zjasnilo, polna luna. Okrog 11. ure zapuščava Biograd na moru v smeri za otok Vrgada z ugodno burjico. Mimo otoka Arta Vela in svetilnika Pršnjak jadrava do zaliva Kosirina na otoku Murter. Turistični kamp, nekaj zasidranih jadrnic, po dolgem času sončno vreme in greva se kopat na plažo.

20 luglio

Il tempo è brutto e soffia la bora. Navighiamo lungo il canale di Pašman verso sud-ovest. In prossimità delle isole Bisaga e Galešnjak il cielo è plumbeo: nubifragio. Proseguiamo tra l'isola di Babac e la località di Turan sulla terraferma. Continua a piovere fino all'ormeggio di Božana e il porto di Biograd na moru. Nonostante i vestiti impermeabiliabbiamo freddo. Un brodo caldo è quello che ci vuole. Un tempo così brutto in piena estate non ce lo ricordiamo proprio.

21 luglio

Di notte si rasserenata, luna piena. Alle undici circa lasciamo Biograd na moru in direzione dell'isola di Vrgada

con bora a favore. Navighia-

mo a vela passando per l'isola di Art Veli e il faro Pršnjak fino alla baia Kosirina sull'isola di Murter. Campo turistico, qualche barca a vela ancorata, dopo lungo tempo c'è il sole e andiamo a fare il bagno in spiaggia.

20th July

In the bora and bad weather we sail through the Pašman Canal towards southeast. Between the Islands Bisaga and Galešnjak a storm from the black sky. However we keep on sailing between the Babac Island and the town of Turan on the mainland. It keeps on raining to the anchoring place Božana, the port of Biograd na moru. In spite of the rainproof clothing we have cold. A warm soup does good. We cannot remember such a bad weather in the summer.

21st July

It clears up in the night, the full moon. At about 11 AM we leave Biograd na moru and set sail towards the Vrgada Island with a light bora in the sail. Along the Arta Vela Island and the Pršnjak lighthouse we sail to the Kosirina Bay on the Murter Island. A tourist camp, a couple of sailing boats, after a long time nice weather, we go for a swim.

Iz palače Gabrielli v skladisče soli »Monfort«

Pomorski muzej nekoč in jutri

Palača Gabrielli v Piranu, sedež pomorskega muzeja
Il palazzo Gabrielli a Pirano, sede del museo del mare
The Gabrielli Palace in Piran, the seat of the Maritime Museum

Mesto Piran se upravičeno ponaša z izjemo bogato kulturno tradicijo. Že pred dolgimi stoletji je skrbelo za ohranjanje svoje kulturne dediščine in imelo številne kulturne ustanove: mestni arhiv (Archivio di Pirano), župnijski arhiv sv. Jurija (Archivio della Parrocchia di S. Giorgio), arhiv, knjižnico in pinakoteko Minoritskega samostana sv. Frančiška Asiškega (Convento di S. Francesco di Pirano), mestno knjižnico (Biblioteca Civica di Pirano), če našteto jemo le najpomembnejše s področja varovanja predmetne kulturne dediščine. Vse te, samostojno ali v sklopu večjih ustanov ter s krajsimi presledki ali nepretrgoma, delujejo od svoje ustanovitve do današnjega dne.

Vendar, Piran muzeja ni imel! Najdragocenejšo materialno dediščino mesta so, kljub temu da je bil leta 1910 že delujoči Mestni zgodovinski in umetnostni muzej v Kopru (Museo Civico di Storia ed Arte), do ustanovitve Mestnega muzeja v Piranu hranile zgoraj omenjene ustanove.

V petdesetih letih 20. stoletja, letih izseljevanja italijanskega prebivalstva iz obalnih mest današnjega slovenskega primorja v Italijo, ki je bil tudi za kulturno dediščino

tragičen čas, se je v Piranu še pravočasno porodila ideja o ustanovitvi muzeja. Leta 1952 so v okviru piranske občine ustanovili komisijo, ki naj bi pripravila temeljna izhodišča za postavitev muzeja in preprečila »nevarenost, da bi zgodovinski in kulturni predmeti propadli ali se kakorkoli znašli onkraj meje«. Muzej naj bi prikazoval vse kulturno in gospodarsko življenje mesta v preteklosti ter krajev, ki so bili na to mesto kulturno in gospodarsko vezani. Komisiji je po dveh letih uspeло pridobiti palačo Gabrielli za sedež novo ustanovljenega Mestnega muzeja Piran in jo urediti za muzejsko dejavnost. Sprva sta v njej našla zatocišče tudi piranski mestni arhiv in mestna knjižnica, ki sta v naslednjih letih dobila nove prostore, le stari knjižni fond knjig – Biblioteca Civica – je ostal v sklopu knjižnice mestnega in kasneje pomorskega muzeja.

Prvega avgusta leta 1954 je občina zaposnila zgodovinarja Miroslava Pahorja kot ravnatelja mestnega muzeja. Že 29. novembra 1954 so v štirih sobah palače Gabrielli odprli kulturno-zgodovinsko zbirko in spominsko sobo piranskega rojaka, violinista in skladatelja, Giuseppe Tar-

tinija, prvega maja naslednjega leta pa so kulturno-zgodovinsko zbirko dopolnili z zbirko orožja ter postavili prvo arheološko zbirko. Zanimivo je dejstvo, da je mestni muzej do 23. marca 1955 formalno živel »v ilegalu«, ker občina Piran ni imela pravice do ustanovitve muzeja. Po započitvi novega strokovnega in tehničnega osebja so v muzeju nadaljevali z zbiranjem predmetov, dokumentov, konserviranjem in restavriranjem le-teh, postavljanjem občasnih in z dopolnjevanjem stalnih razstav, posebno pozornost pa so posvečali pridobivanju gradiva o pomorstvu ter z njim povezanimi gospodarskimi dejavnostmi, kot so solinarstvo, ribištvo, ladjedelstvo, pomorski promet in druge, ki so bile tedaj ogrožene, zanemarjene in prepuščene propadu. Ugotovitev, da mestni muzej v Piranu ob večjem koprskem pokrajinskem muzeju nima posebnih možnosti za razvoj, da pa je tako za mesto Piran kot za širšo primorsko regijo in republiko Slovenijo potreben specialni tematski pomorski muzej, je potrdilo tudi V. posvetovanje pomorske sekciije Zveze društev muzealcev FLRJ decembra 1957 v Dubrovniku, kjer so sprejeli sklep o postavitvi pomorske zbirke v mestnem muzeju v Piranu. Od tedaj dalje so sistematične raziskave o pomorski trgovini ter številnih obrteh in gospodarskih panogah, ki so bile nekdaj povezane s pomorstvom, potekale še bolj intenzivno ter vključevale sistematično terensko delo in preučevanje arhivskega gradiva v arhivih v Kopru, Piranu, Ljubljani, na Reki, v Trstu, v Benetkah ter kasneje tudi v Gradcu in na Dunaju.

Hidroletalska postaja pri Bernardinu in skladišče soli »Monfort« v Fizinah
Postazione della scuola aeronautica di idrovolti presso San Bernardino e magazzino del sale «Monfort» a Fisine
The hydro-aviation airport at Bernardin and the "Monfort" salt warehouse in Fisine

S tem so v piranskem muzeju začeli dopolnjevati in širiti pomorske zbirke, 24. oktobra 1959 so odprli pomorski oddelek, ves čas pa so nadaljevali zbiranje etnološkega gradiva ter z njim dopolnjevali prve zbirke o ribištvu in solinarstvu.

Muzejski predmeti, ki so jih muzealci zbrali v prvih dveh desetletjih, so bili raznoliki in tako pomembni, da so se vedno najuglednejši in predstavljajo temeljni razstavni fond vseh muzejskih stalnih zbirk. To so Gruberjevi in drugi ladijski modeli, umetniške slike, ladijski inštrumenti, solinarsko in ribiško orodje, oprema in še veliko drugega.

Koncept novega pomorskega muzeja, v katerem bi celovito predstavili slovensko pomorstvo ter medsebojno povezanost in odvisnost morja z zaledjem, sta zasnova na dr. Miroslav Pahor in dr. Ferdo Gestrin. Obiskovalec naj bi v pomorskem muzeju dobil vpogled v pomorstvo severnega Jadranu in z njim povezane obrti in gospodarske dejavnosti, predstavljeno pa naj bi bilo tudi morje, njegova globina, morski tokovi, vetrovi, specifični pogoji za navigacijo, življenje v morju, geografske značilnosti morske obale, pristanišča, urbanizem obalnih mest idr. Za razumevanje življenja in dejavnosti obalnih mest pa je bilo potrebno preučiti tudi zgodovino in socialna gibanja v samih mestih, s čimer sta se ukvarjala oba zgodovinarja.

Omejitve za uresničitev tako širokega koncepta pomorskega muzeja pa niso bile toliko strokovne narave, saj je bilo zanimanja strokovnjakov, ki bi se poglabljali v omenjene raziskave, dovolj, pač pa so bile vseskozi ekonomske oz. finančne narave ter povezane predvsem s prostorsko problematiko. Palača Gabrielli v Piranu je bila premajhna za širitev stalnih zbirk v vse omenjene smeri.

V šestdesetih letih preteklega stoletja, ko so pripravljali načrte za gradnjo nove stavbe za Pomorsko šolo v Portorožu, se je zato porodila ideja, da bi ob šoli zgradili tudi nov pomorski muzej. Dvom o skupni lokaciji, predvsem pa problematičen dostop za obiskovalce muzeja, je idejo zavrl. Tedaj se je ponudila tudi možnost, da bi pomorski muzej dobil vsaj staro stavbo Pomorske šole v Piranu, vendar se zaradi pomanjkanja sredstev in tudi politične volje občinskih uslužbencev ta možnost ni uresničila. Od 2. novembra leta 1967 dalje, ko je skupščina občine Piran na predlog dr. Miroslava Pahorja Mestni muzej Piran preimenovala v Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran, pa je ta problematika postala še bolj pereča.

V sedemdesetih letih so skromne prostorske možnosti palače Gabrielli reševali s postavljanjem dislociranih enot muzeja; stalne zbirke slovenskega ladijskega prevoznega podjetja Splošne plovbe Piran v

Ladjedelnica na Bernardinu pri Piranu
Il cantiere di San Bernardino presso Pirano
The shipyard at Bernardin near Piran

vili Sv. Marka v Portorožu leta 1979, kjer je imel muzej tudi prostor za občasne razstave, nato etnološke zbirke Tonina hiša v vasi Sv. Peter leta 1982 in nenazadnje, v devetdesetih letih, še Solinarskega muzeja v Krajinskem parku Sečoveljskih solin.

Zaradi pomanjkanja razstavnega prostora v palači Gabrielli v Piranu slovenska pomorska zgodovina, pomorsko gospodarstvo in ladjedelništvo še zdaleč niso zadovoljivo predstavljeni. Prav tako ni ustreznega prostora za ureditev konservatorsko-restavratorske delavnice, modelarske delavnice, kakor tudi primerne muzejske knjižnice, razstavnega prostora za občasne razstave, pedagoško dejavnost, muzejske depoje, v katerih je žal še vedno neprimerno hranjeno muzejsko gradivo, večjih predmetov, kot so sidra, ribiške mreže, ladijska oprema itd., ki jih tudi zarači pomanjkana depojev muzej ne more pridobivati.

Skupna površina vseh muzejskih prostorov v palači Gabrielli in vseh dislociranih enotah znaša 2080 m². Skupna kvadraatura palače Gabrielli je 1280 m², Tonine hiše 180 m², Muzeja solinarstva (vseh treh hiš) 320 m², Zbirke Splošne plovbe v vili sv. Marka v Portorožu 240 m² ter zbirke ladijskih modelov in Uličnega muzeja v Izoli 60 m².

Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran bo

s preselitvijo knjižnice iz podstrešnih prostorov palače Gabrielli v prostore nekdanje etnološke solinarske zbirke v pritličju palače izkoristil vse prostorske možnosti ter se s tem celo odrekel pomembnemu razstavnemu prostoru!

Brez novih prostorov za vse omenjene dejavnosti pomorski muzej nima novih razvojnih možnosti! Za ureditev prostorske problematike pa potrebuje vsaj 5000 m² površin.

Eno izmed najboljših možnih rešitev vidimo v pridobitvi in ureditvi starejšega skladišča soli »Monfort« v Fizinah pri Portorožu. Tam bi lahko bil nov pomorski muzej. Seveda bi bilo potrebno stavbo, ki je spomeniško zaščitenega, temeljito obnoviti in jo prilagoditi novi namembnosti. Osnovni tloris skladišča »Monfort« znaša 1816 m², višina slemena pa je 11 metrov.

Masivno kamnito zgradbo bi se lahko razdelilo na eno ali ponekod celo dve etaži ter tako pridobilo potrebno površino za normalno delovanje muzeja. Idejni načrt je že izdelan.

Kaj vse ponuja nova lokacija muzeja?

- V neposredni bližini skladišča »Monfort« je antično podvodno najdišče – rimsko pristanišče, ki bi bilo lahko vključeno v muzejski pomorski kompleks in bi dopolnjevalo pomorsko arheološko zbirko s predstavljivo podvodne lokacije »in situ«!

- V neposredni bližini skladišča »Monfort« ima svoje prostore Jadralni klub Pirat s svojo dolgoletno tradicijo, izjemno aktivnostjo in vrhunskimi jadralskimi uspehi. Slednji si, kakor tudi vsi ostali jadralni, veslaški, potapljaški in drugi morski športi, zaslužijo zgodovinsko obravnavo in bi pridobili svojo muzejsko zbirko, s svojim delovanjem pa bi bili neposredno dopolnilo novemu pomorskemu muzeju.

- Novo zgrajena čolnarna in pristanišče bližnje Srednje pomorske šole v Portorožu ter bližina Fakultete za pomorstvo in transport, ki je vsebinsko povezana s po-

morskim muzejem, saj skrbi za študij pomorskih znanj ter ohranjanje pomorskih veščin, bi skupaj s pomorskim muzejem sestavljal celovit pomorski center.

- Posebno pozornost bi v novi stalni postavitvi namenili tudi hidroletalstvu, saj ni zanemarljivo, da je bila v Portorožu ena največjih hidroletalnih šol, na mestu današnjega jadralnega kluba Pirat pa hidroletalna postaja, ki je med vojnami služila kot hidroletalno turistično letališče, ki je povezovalo severna italijanska mesta (Trbiž, Gradež, Benetke idr.) s Portorožem.

- V novem Pomorskem muzeju bi temeljito dopolnili vse pomorske zbirke in nadgradili klasično muzejsko predstavitev z uporabo sodobne muzeološke metodologije, nove računalniške in multimedijijske tehnologije (video posnetki, računalniška

simulacija, interaktivne predstavitev, dotikalni zasloni – »touch-screen« – ter interdisciplinarnim pristopom).

- Večji in višji prostori bi omogočali razstavo starih plovil in večjih kosov pomorske tehnične dediščine iz različnih obdobij.
- Pomembno mesto bi končno lahko pridobile vse ladjedelniške obrti, ki bi jih praktično izvajali v sklopu delavnic pomorskega muzeja, v katerih bi obnavljali stara lesena plovila, v delo vključili še redke posameznike, ki obvladajo gradnjo lesenih ladij ter žal hitro izumirajočih veščin, ki bi jih le tako prenesli na nove rodove.

- Pomorski muzej bi v tem primeru moral pridobiti vsaj po en primer različnih tipov ladij in čolnov, ki so jih nekdaj ribiči, pomorsčaki in solinarji uporabljali za ribolov in prevoz tovorov v severnem Jadranu (batana, topo, maona, bracera, bragoc, trabakola, pelig in drugi).

- Začeli bi zbirati stare tipe motornih ladij, športnih jadrnic in veslaških čolnov.

- Praviloma bi vsi obnovljeni tipi plovil ostali v uporabnem, plovnom stanju ter bi bili namenjeni pedagoško-didaktičnim

namenom, regatam starih ladij oziroma bi bili restavrirani in razstavljeni v stalnih zbirkah.

- Z obnovo skladišča soli »Monfort« bi ponovno oživelja tudi obala pred njim, revitaliziran bi bil njen prvotni namen, ko so tam pristajale maone, polne soli, bracere z najrazličnejšim tovorom, manjše batane in vsi tipi lesenih ladij, ki so jih gradili in popravljali v bližnji ladjedelnici na Bernardinu.

- Ladjedelnica na Bernardinu in še starejše piransko ladjedelstvo bi bilo predstavljeno z obsežno zbirko.

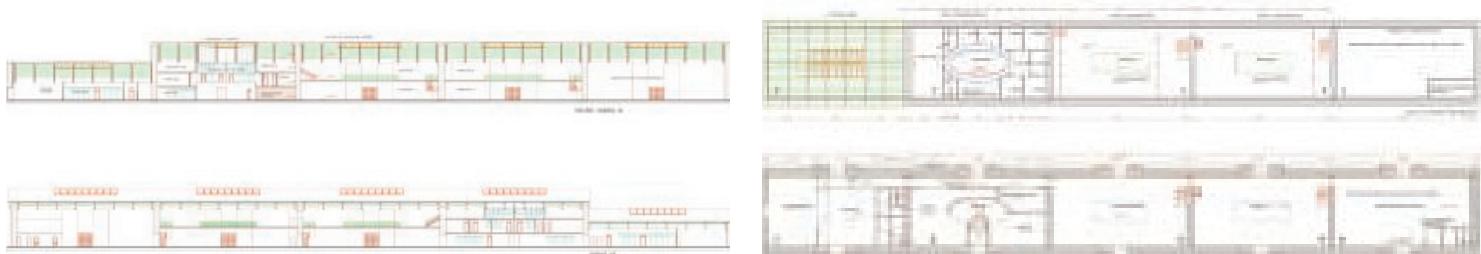
- Slikovita veduta obnovljenega skladišča »Monfort« s kopico starih tipov plovil v privezu, bi ne le povsem spremenila sedanjo zanemarjeno podobo tega območja, pač pa bi tudi obudila pomorsko tradicijo in dejavnost v Fizinah, ustvarila

mno pomorsko zgodovino in tradicijo, kakršno imata tudi Piran in Portorož.

Zaliv, ob katerem stoji skladišču soli »Monfort«, zavarovan pred burjo in tramontano, niso Rimljani naključno izbrali za svoj pristan, prav tako je bila premišljeno izbrana lokacija prve in najstarejše portoroške cerkvice sv. Marije Rožnovenske, po kateri se je sprva poimenoval portoroški zaliv, zatem pa sam kraj.

Čeprav obstaja še druga možnost, to je postavitev novega pomorskega muzeja v prostorih bivše tovarne »Salvetti« na Fornačah, kjer je osnovna površina prostorov okoli 2400 m², potrebna pa bi bila temeljita obnova obstoječe stavbe in ureditev infrastrukture za muzejske potrebe, se zdi lokacija »Monfort« najprimernejša. Tudi možnost novogradnje na Fornačah, v neposredni bližini morskega biološkega

Perspektive in razvoj pomorskega muzeja so torej znane, možne in obsežne! Pogojene pa s pridobitvijo statusa nacionalnega muzeja, kar je po svoji vsebini, načinu delovanja in raziskovanja Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran že od svoje usmeritve v pomorstvo ter z novimi razstavnimi in delovnimi prostori, ki bodo muzeju omogočili normalno delovanje v vsem svojem obsegu in širini; omogočili bi mu primerne stalne postavitve, končno bi dobili prostor za občasne razstave, pedagoško dejavnost, konservatorsko-restavratorsko in modelarsko delavnico, delavnice za popravilo starih ladij, svoj pristan ter seveda muzejske depoje, knjižnico in vso ostalo muzejsko ponudbo, ki bi bila namenjena prijetnemu obisku in vzgoji obiskovalcev.

močno, s tradicijo povezano pomorsko središče ter nenazadnje obogatila turistično ponudbo bližnjega središča Portoroža ter hotelskega kompleksa Bernardin.

- Bližina drugega kamnitega skladišča soli, ki je še vedno namenjeno skladiščenju soli, žal one uvožene iz severnoafriških krajev in ne pridelane v piranskih solinah, bi bila le z majhnimi prilagoditvami namenjena tudi ogledu obiskovalcev. S tem bi uresničili tudi Pahorjev opuščeni del koncepta pomorskega muzeja, ko se je zavestno, predvsem zaradi ekonomske situacije, odrekel zbirjanju, obnovi ter uporabi starih plovil za pedagoške in turistične namene. S pridobitvijo novih prostorov in okrepitev strokovnih potencialov, bi lahko postali najpomembnejši pomorski muzej na vzhodnem in severnem Jadranu.

Vizija sodobnega pomorskega muzeja v obnovljenem skladišču soli »Monfort« v Fizinah v Portorožu se zdi logična in samoumevna! Pomorski muzej bi postal središče dogajanja, tako kot se je to zgodilo v angleškem Falmouthu v Cornwallu, kjer sta atraktivnost in aktivnost muzeja gibalo turističnega kraja, ki se sicer ponaša z izje-

inštuita, kjer bi bil lahko zgrajen tudi nov akvarij, je vredna razmisleka.

Kjerkoli že, vendar najbolj primerno v tradicionalnem pomorskom prostoru – skladišču soli »Monfort« v Fizinah, bi nova stalna postavitev pomorskega muzeja pomenila kakovosten preskok iz klasično-deskriptivne kvalitetne, a majhne in skromne postavitev zgodovine pomorstva in pomorskih dejavnosti v današnji palači Gabrielli v prostorsko postavitev z aktivno vlogo obiskovalca.

Nov pomorski muzej bi se moral še tesneje povezati z vsemi, ki se profesionalno ukvarjajo z morjem in pomorskimi dejavnostmi. V mislih imamo Srednjo pomorsko šolo, Fakulteto za pomorstvo in promet, morski biološki inštitut, piranski akvarij, Luško kapitanijo, pomorsko policijo, vojno mornarico, Splošno plovbo Portorož, Luko Koper, Marine v Luciji, Izoli in Kopru, jadralne in veslaške klube, slovenske izdelovalce plovil in druge ter poskrbeti za predstavitev njihove pretekle dejavnosti, arhiviranje pomembega gradiva ter s skupnim in koordiniranim delovanjem kvalitetno razvijati celotno pomorsko dejavnost Slovenije.

*Idejni projekt za nov pomorski muzej v
skladišču soli »Monfort«
Progetto per il nuovo museo del mare nel
magazzino di sale «Monfort»
A project of the new maritime museum in the
“Monfort” salt warehouse*

Da palazzo Gabrielli al magazzino di sale «Monfort»

Il museo del mare ieri e domani

La città di Pirano può andar fiera della propria ricchissima tradizione culturale e centenaria cura per il proprio patrimonio culturale nell'ambito di numerosi enti. Il primo Museo civico della città è stato però fondato appena nel 1955 su iniziativa del Dr. Miroslav Pahor, storico e primo direttore dell'ente. Nel 1967 il Museo civico cambiò denominazione in Museo del mare »Sergej Mašera« di Pirano e diventò il primo ente sloveno che si dedica alla raccolta dell'eredità culturale materiale, del materiale archivistico e alle sistematica ricerca della marineria e delle attività economiche affini come la salinatura, la pesca, il transito marittimo, la cantieristica ecc. Il concetto del Museo era inizialmente molto più vasto di quanto in seguito realizzato il che è una conseguenza delle limitate capacità economiche e finanziarie dell'ente. Negli anni settanta le scarse capacità di palazzo Gabrielli a Pirano venivano risolte con l'apertura di unità dislocate: le raccolte permanenti dell'armatore Splošna plovba di Pirano nella villa San Marco a Portorose, le raccolte etnologiche della Casa di Tona a San Pietro e del Museo delle saline nel Parco naturale delle saline di Sicciole.

Per la mancanza di spazi espositivi in palazzo Gabrielli a Pirano, le raccolte principali sulla storia della marineria non soddisfano minimamente e proprio così sono inadatti il laboratorio di restauro, la biblioteca museale nè ci sono spazi adatti per le mostre occasionali, per l'attività pedagogica, per i depositi ecc.

Un ambiente ottimale dove allestire il nuovo museo del mare potrebbe essere il vecchio magazzino di sale »Monfort« a Fisine presso Portorose. Questa collocazione offrirebbe la possibilità di completare a fondo tutte le raccolte, spazi più ampi ed alti permetterebbero di mettere in mostra vecchie imbarcazioni e grandi pezzi di attrezzatura nautica, un posto importante sarebbe riservato per tutte le attività artigianali legate alla cantieristica che sarebbero anche praticamente realizzate nell'ambito delle officine e laboratori del Museo che si assicurererebbe almeno un campione dei diversi tipi di navi e barche che i vecchi pescatori, marinai e salinari utilizzavano per la pesca e il trasporto delle merci. Il restauro del magazzino di sale »Monfort« darebbe nuova vita al lungomare prospiciente e rivivrebbe gli anni migliori quando vi approdavano tutti i tipi di imbarcazioni che venivano fabbricate e riparate nel vicino cantiere di San Bernardino. In prossimità del magazzino »Monfort« si trova un sito archeologico subacqueo – antico porto romano, che sarebbe bene poter includere nel complesso museale. Nelle vicinanze ci sono gli spazi del Club di vela Pirat la cui storia e attività, come pure di tutti gli altri club di vela, canottaggio, sommozzatori e altri sport nautici, merita di essere trattata e pubblicizzata nell'ambito di mostre permanenti. Il nuovo cantiere dell'Istituto navale di Portorose e la vicinanza della facoltà degli studi marittimi che ha curato lo studio delle discipline nautiche e la salvaguardia delle destrezze marinare, assieme al Museo del mare potrebbero rappresentare un completo centro nautico – marittimo. Nella nuova collocazione permanente uno spazio particolare andrebbe anche all'aviazione navale poiché a Portorose si trovava una delle più grandi scuole di volo navale con postazione dov'è oggi il Club di vela Pirat. La vicina, ancora funzionante, costruzione in pietra del magazzino di sale, con pochi accorgimenti potrebbe essere adibita per visite. La pittoresca veduta del restaurato deposito »Monfort« con una moltitudine di vecchie imbarcazioni ormeggiate, non soltanto cambierebbe l'immagine di questa zona oggi così trascurata, ma rivitalizzerebbe le tradizioni e l'attività marinara a Fisine creando un grande centro nautico con una lunga tradizione e non in ultima arricchirebbe l'offerta turistica della vicina Portorose e del complesso alberghiero di San Bernardino.

Le prospettive per lo sviluppo del Museo del mare sono quindi esposte, realizzabili e grandi! Sono condizionate però dal conseguimento dello status di museo nazionale. Per l'orientamento verso la marineria, il modo di operare e le attività di ricerca, il Museo del mare »Sergej Mašera« di Pirano già di fatto lo è, e ancora di più lo sarà con le nuove ricerche e nuovi spazi che gli permetteranno di funzionare normalmente.

From the Gabrielli Palace into the “Monfort” Salt Warehouse The Maritime Museum yesterday and tomorrow

The town of Piran prides itself in extremely rich cultural tradition and a century-long care of its cultural heritage within its numerous cultural institutions. The town got its first civic museum only in 1955 on the initiative of Dr. Miroslav Pahor, a historian and its first director. The museum was in 1967 renamed into the Maritime Museum “Sergej Mašera” of Piran. It became the first Slovene institution that was dedicated to collecting the material cultural heritage, archive material, systematic research of seamanship and the economic activities closely connected to seamanship, such as salt making, fishing, maritime traffic and ship building. The original concept of the museum was much broader than the actual one because we were limited by the economic and financial restrictions. In the seventies some of the space problems in the Gabrielli Palace in Piran tried to be solved by moving some parts of the museum to other permanent locations. The permanent collections drawn from the main office were formed, such as the permanent maritime museum collection at the “Splošna Plovba” Shipping Company in S. Marco Villa in Portorož, the ethnological collection “Tona’s House” at Sv. Peter and the Museum of Salt Making at the Sečovlje Salt-Pans Landscape Park.

Due to the insufficient exhibiting space in the Gabrielli Palace in Piran the main collections on naval history could not yet properly be exhibited. We lack a proper conservation-restoration workshop, a museum library, a space for temporary exhibitions, pedagogical activities, suitable museum depots and other necessary facilities.

We consider the restructuring of the old salt warehouse “Monfort” in Fisine near Portorož into a new maritime museum one of the best solutions for our problems. The new location brings about the possibility to thoroughly complete all the collections, bigger and higher space enables the exhibiting of old vessels and bigger pieces of maritime technical heritage. We could secure a space for ship building crafts that could practically be carried out in the framework of the maritime museum workshops. The maritime museum could keep at least one example of different types of vessels and boats that were once used by fishermen, sailors and salt workers for fishing or transporting of goods. The renovation of the “Monfort” salt warehouse would revitalize the waterfront in its vicinity. One of the original purposes of this waterfront was the landing of all types of wooden vessels that were built and repaired in the nearby shipyard at Bernardin. In the immediate vicinity of the “Monfort” salt warehouse there is the antique underwater archaeological location – a Roman port that could be integrated into the maritime museum complex. Not far from the warehouse the “Pirat” sailing club accommodates its members. Sailing, rowing, diving and other maritime activities certainly deserve the proper treatment and permanent exhibition in a maritime museum. The recently built boathouse of the Secondary Maritime School of Portorož and the nearby Maritime and Transport Faculty that both engage in studying the maritime knowledge and preserving of the maritime skills could together with the maritime museum form an integral part of the maritime centre. A part of the new permanent museum exhibition could also be a hydro-aviation department because Portorož had a major hydro-aviation school and the premises of the “Pirat” sailing club used to be the landing ground of the hydro-aviation airport. The nearby still active salt warehouse built in stone could easily be adapted to welcome visitors. The picturesque panorama of the renovated “Monfort” salt warehouse with the numerous traditional old vessels on the waterfront would not only change the present day neglected area but also stimulate the maritime tradition and activities in Fisine. The whole project would create a large, tradition-related maritime centre and would immensely enrich the tourist offer of the nearby Portorož and Bernardin hotel complex.

The prospects for the development of the maritime museum are known, possible and far-reaching! Most of these prospects however depend upon one condition: the acquiring of the formal status of a national museum. This status would enable our museum the normal future activities. However, the Maritime Museum “Sergej Mašera” Piran has practically always been a national museum according to its contents and the way of its functioning. The formal status would be a serious contribution to its research work, focusing into seamanship, its exhibitions and working spaces.

22. julij

Dobra burjica nosi »Galeb« skozi Kakanjski kanal, jadrava do višine Primošten, potem z močnim maestralom z balon-flokom kot metulj vzdolž kopnega proti jugu. Le s težavo sname Pino tangun in flok, da bi lahko zavila v luko

Rogoznico. Na plitki vodi, v zatišju borovega gozdička je zbrano večje število jadrnic. Zasidrava »Galeb« ob ladji piranske registracije. S čolničkom zaveslava do mesteca Rogoznica po kruh in sadje. Po vrnitvi ogled in pogovor s sosedo.

23. julij

Zjutraj ob 7. uri z lakkim levantom križariva na vzhod in puščava na levem boku

Rt Movar, markantni Rt Plošča, usmerjena k otoku Arkandjel. Nato mimo njega in mimo otočka Murvica s svetilnikom. Na desnici puščava otok Drvenik Mali in »Galeb« se s slabotnim maestralom bliža luki Drvenik Veli, tam se zasidrava. Pino telefonira s pošte v

Split, z namenom, da bi tam obiskala prijatelja Jakova

in Blaženko Kirhmajer. Ker ju ni bilo doma, skleneva, da ne nadaljujeva po Splitskem kanalu do Splita, temveč proti Maslinici na Šolti. Sprehodiva se po urejenem mestecu Drvenik Veli in večerjava v restavraciji.

22 luglio

Una bora a favore spinge il «Galeb» attraverso il canale di Kakanj fino a Primošten; di lì in poi veleggiamo come una farfalla adiacenti alla costa verso sud sospinti da un forte maestrale che riempie il fiocco. Pino fa fatica a togliere il tangone e il fiocco per permetterci di approdare nel porticciolo di Rogoznica dove, nell'

acqua poco profonda e nella quiete della pineta si accalcano numerose barche a vela. Ancoriamo il «Galeb» accanto a una barca registrata Pirano. Con la scialuppa remiamo fino alla città di Rogoznica a prendere pane e frutta. Al ritorno guardiamo un po' in giro e conversiamo con la vicina.

23 luglio

Alle sette di mattina con un lieve levante navighiamo verso est lasciando sulla sinistra Punta Movar, la spicata Punta Plošča e puntiamo verso l'isola di Arkandjel. Passiamo Arkandjel e l'isolotto di Murvica col faro. A destra lasciamo l'isola di Drvenik Mali e con un debole maestrale ci avviciniamo al porto di Drvenik Veli dove ci fermiamo. Pino dalla posta telefonica a Spalato per organizzare un incontro con gli amici Jakov e Blaženko Kirhmajer ma siccome non sono a casa decidiamo di non continuare lungo il canale fino a Spalato ma piuttosto verso Maslinica sull'isola di Šolta. Passeggiata lungo la bella cittadina di Drvenik Veli e cena in un ristorante.

22nd July

A favourable bora carries the "Galeb" through the Kakanj Canal; we sail to Primošten and afterwards with the strong mistral in full headsail like a butterfly along the mainland southwards. Pino has great difficulties to take down the spinnaker boom and the headsail to be able to turn into the port of Rogoznica. On the shallow water, in the quiet of a pine tree wood there is a number of sailing boats. We cast anchor next to the boat of Piran registration. On our small boat we row to town of Rogoznica to get some bread and fruit. After coming back we inspect the neighbouring boat and have a conversation with our neighbours.

23rd July

At 7 AM we set sail with a light levante eastwards, passing the Movar Cape and the prominent Plošča Cape on our left we direct the "Galeb" towards the Arkandjel Island. We pass this island and Murvica Island with its light-house. Passing along the Drvenik Mali Island on the right side behind us, the "Galeb" proceeds in the light mistral towards the port of Drvenik Veli where we cast anchor. Pino makes a phone call from the local post office to Split because we plan to visit our friends Jakov and Blaženka Kirhmajer there. He could not reach them. We change our plan. We do not proceed through the Split Canal to Split but towards Maslinica on the Šolta Island instead. We take a walk through a tidy little town of Drvenik Veli and take our supper in one of the local restaurants.

24. julij

Piha široko, izplujeva in križariva proti Šolti. Veter narašča, skrajšava jadro in zamjenjava flok. Po dveurni vožnji pristaneva končno globoko v notranjščini luke Maslinica med ribiškimi čolni. Še vedno

stoji na svojem mestu kraj morja hišica gostoljubne Terezze, kjer je pred 50. leti počitnikovala moja mama. Odpraviva se na sprehod po njeni vsakdanji poti do zaliva Šešula. Tam sva taborila s prijatelji Akademskega Orla (AO). Tam je bila zasidrana nova jadrnica, last teh študentov, imenovana na L-5 AO. Na sprehodu se povzpneva do cerkvice na hribu, kjer se je moja mama rada zadrevala in od koder je krasen razgled proti zahodu in jugu.

24 luglio

Lasciamo il porto con vento di scirocco e navighiamo verso Šolta. Il vento aumenta, ammiammo la vela e sostituiamo il fiocco. Dopo due ore di navigazione finalmente approdiamo fin dentro al porticciolo di Maslinica tra le barche da pesca.

Ancora oggi è sempre lì, vicino al mare, la casa della cara e ospitale Teresa dove cinquant'anni fa mia madre passava le vacanze. Passeggiando fino alla baia di Šešula lungo il percorso a lei tanto caro. Lì avevamo fatto campeggio con gli amici dell'associazione studentesca «Aquila accademica» (AO). Lì era ancorata la nuova barca a vela di questi studenti chiamata L-5 AO. Dopo la passeggiata saliamo fino alla chiesetta sul monte dove mia madre amava fermarsi e da dove si apre uno stupendo panorama verso levante e meridione.

24th July

There is the scirocco blowing, we leave the port and set sail towards Šolta. The wind is increasing; we shorten the sail and change the head-sail. After two hours sailing

we finally land deep inside of the Maslinica port among the fishing boats. At the sea side there still stands a small house of the hospitable Teresa where my mother made her vacation 50 years ago. We walk where she used to walk daily to the Šešula Bay. We camped there with our friends from the Academic Eagle Society (AO).

A new sailing boat belonging to these students lies there now. It is called L-5 AO. We walk to the small church on the hill where my mother used to come to enjoy a superb view towards the east and south.

25 luglio

Mattino bellissimo, un po' di bora, alziamo la vela e partenza. Ma Pino non riesce ad alzare l'ancora che si è impigliata nelle catene delle barche. Dobbiamo ammainare la vela. Dopo mezz'ora di tiremolla finalmente ci soccorre un pescatore che si sommerge sott'acqua. Finalmente l'ancora è issata, alziamo la vela e lasciamo sulla nostra ditta

l'isolotto di Balkun e puntiamo verso sudest.

Voliamo lungo la costa dell'isola di Šolta, lungo la porta di Spalato e l'isola di Brazza.

La bora cala e si alza il maestrale, il momento è propizio per preparare il pranzo. Il «Galeb» si avvicina a una barca a

vela battente bandiera inglese.

Per un po' di tempo na-

vighiamo fianco a fianco.

All'altezza della baia di

Blaca sull'isola di Brazza

l'Inglese incomincia a virare verso Lesina. I due scafi si

avvicinano a distanza critica. Il «Galeb» non molla e le due imbarcazioni manca poco che urtino. Ma non succede nulla di grave, a parte qualche

grido di paura, e continua-

mo ognuno per il proprio

corso. Con un forte maes-

trale ci ancoriamo nel porto

di Bol. Come d'accordo visita-

mo Milica Jovanović e il marito Dragan che sono in un albergo. Per il mare agitato non potevamo portarli con la scialuppa sul «Galeb» ma siamo comunque lieti di esserci incontrati e restiamo fino a

tardi in un caffè sul lungo-

mare. Anche se il vento è

calato le onde sono ancora

alte e non possiamo mostra-

re il «Galeb» ai nostri ospiti.

25th July

A beautiful morning, a light bora, we prepare to set sail. Pino cannot pull up the anchor because it is entangled in the chains of the other fishing boats. We have to pull down the sails again.

After trying to pull up the anchor for a half an hour, a fisherman dives into the water to help us. Finally with the anchor aboard, we set sail and with the gusts of the bora we pass the Balkun Island on our right and set course towards southeast. We fly past Šolta, the Split Gates and along the Brač Island.

The bora decreases, the mistral begins to blow, time to make lunch. The "Galeb" approaches a sailing boat under an English flag. We sail side by side for a while. Near the Blaca Bay on the Hvar Island the Englishman starts to turn towards the Hvar Island.

The distance between the

boats becomes critical. The "Galeb" does not back up from its course and there comes nearly to a collision.

Besides some scared shouting nothing serious happens and both sailing boats continue their separate routes. In the strong mistral wind we cast anchor in the port of Bol. As agreed before the journey, we visit Milica Jovanović and

her husband Dragan in one

of the local hotels. The sea is too rough for us to be able to bring them to the "Galeb" on the small boat. Nevertheless, happy with our reunion we sit in a seaside café late into the night. Although the wind got weaker the sea is still too rough to be able to bring them over to show them the "Galeb".

25. julij

Krasno jutro, burjica, dvigne-va jadro za odhod. Pino pa ne more izvleči sidra, ker je zapleteno v verige ribiških člonov. Morava spustiti jadro. Po polurnem, neuspešnem nategovanju, pomaga nek ribič s potapljanjem. Končno je sidro na krovu, jadro dvigneva in ob sunkih burje puščava na desnem boku »Galeb« otok

Balkun in se usmeriva proti jugovzhodu. Letimo ob obali Šolte, mimo Splitskih vrat in vzdolž otoka Brača.

Burja poneha, začne maestral, priložnost za kuho kosila. »Galeb« se približuje neki jadrnici pod angleško zastavo. Ne- kaj časa jadramo vzporedno.

V višini zalivčka Blaca na Braču prične Anglež usmer-

jati proti otoku Hvaru. Razdalja med ladijskima boko-

ma postaja kritična. »Galeb« ne odstopi od svoje smeri in skoraj pride do trka. Razen nekaj prestrašenih krikov se ni zgodilo nič hudega in jadrnici nadaljujeta vsaka v svojo smer.

Pri močnem maestralu se zasi- drava v luki Bol. Kakor je bilo dogovorjeno, obiščeva v hote- lu Milico Jovanović in moža

Dragana. Zaradi vzvalova-

nega morja ju nisva mogla

pripeljati s čolničkom na »Ga-

leb«. Vseeno zadovoljni s sre- čanjem sedimo skupaj pozno v noč v kavarnici na obali. Kljub temu, da je veter ponehal, se valovi niso toliko pomirili, da bi gostoma pokazala »Galeb«.

Dr. Miroslav Pahor (1922-1981)

*Ustanovitelj in ravnatelj
Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran,
muzealec, zgodovinar in utežljitelj
zgodovine slovenskega pomorstva*

Že kmalu po ustanovitvi Mestnega muzeja v Piranu sta Miroslav Pahor in Ferdo Gestrin, ki je ravno takrat v Piranu pripravljal doktorsko disertacijo, dejavnost muzeja iz mestne preusmerila v pomorsko. Neponredni povod in zamisli za pogovore v smeri nadaljnje razvijanja pomorske perspektive novoustanovljene institucije je dala Gestrinova najdba nekaterih dokumentov. Dokumenti, datirani v 14. in 15. stoletje, omenjajo slovenske ladjarje in pomorske trgovce. Delavci muzeja so zato začeli preučevati zgodovino slovenskega pomorstva ter pomorske preteklosti ožrega obalnega območja in njegovega neposrednega zaledja. Obenem so pričeli z zbiranjem ali evidentiranjem vsega dosegljivega pomorskega gradiva. Vse do leta 1967, ko se je Mestni muzej preimenoval v Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran, potem pa še bolj, je dr. Pahor razvijal pomorsko konцепциjo novega muzeja, skupaj s sodelavci aktivno zbiral gradivo in podatke o slovenski pomorski preteklosti in pomorski preteklosti slovenskega Primorja in Istre, še posebej Pirana.

Prepričan v tezo, da je slovenski narod pomorski narod, da je vredno raziskovati, zbirati in predstavljati ne samo pomorsko preteklost obalnega področja, temveč tudi preteklost celotega slovenskega nacionalnega ozemlja, je postavil temelje današnjemu pomorskemu muzeju. Vse do leta 1976 je Pahor poleg ravnateljskih del opravljal kot edini kustos zgodovinar tudi vse zgodovinske pomorske raziskave, zbiral muzejsko pomorsko gradivo po slo-

venskih mestih in med slovenskimi pomorščaki na Hrvaškem in v Črni gori ter skrbel za postavitev in dopolnitev zbirk. Zbiralna »politika« je kljub pomanjkanju sredstev obrodila sadove. Zavedal se je pomena terenskega dela. Skupaj s sodelavci je hodil po terenu, od vasi do vasi, poizvedoval med prebivalci in zbiral gradivo. Želel je raziskovati in študirati, želel je podatke povezati s predmeti in predmeti z ljudmi, s pomorščaki, ladjarji, ladjedelci itd. Brez takega konkretnega znanja in povezovanja je bil zanj oziroma po njegovem predmetu mrtev, preveč splošen, da bi lahko obiskovalcu pomorskega muzeja več povedal. Zato je obiskoval arhive, pregledoval gradivo, si izpisoval podatke, ga uspel s sodelavci dokumentirati, fotokopirati, preslikati ali preraslati in iz njega izluščiti tisto, kar je v svoji pomorski konceptiji potreboval. Veliko predmetov ali fotografij so ljudje na terenu podarili, še več predmetov prodali. V različnih oblikah ga je pridobival za muzej. Zbiral je muzejske predmete in podatke, pregledoval je arhive, fotokopiral je arhivske dokumente v tujih arhivih, študiral je pomorske almanahs in literaturo, iskal in zbiral načrte ladij, obiskoval je pomorščake po vsej Sloveniji in v drugih jugoslovanskih republikah, pridobil je podatke o slovenskih pomorščakih in njihove fotografije, postavljene so bile osnove kartografski zbirki itd. Veliko več je bilo sicer podatkov kot predmetov, vendar je bila s tem postavljena osnova muzeološkim prezentacijam. Dvomi o pravilnem muzeološkem ravnanju z duplikati ter o njihovem

pravilnem hranjenju in prezentiraju morda še danes niso razrešeni, vendar se je tako ravnanje kasneje pokazalo kot pravilno. Pravilno je bilo npr. ravnanje s fotokopijami arhivskih dokumentov iz tujih arhivov, dunajskega in beograjskega. Zaradi kasnejših političnih sprememb in vojn na Balkanu konec 20. stoletja se je izkazalo, da so kopije pomembnih dokumentov vendarle v muzejski dokumentaciji, lahko pa bi bile za vedno izgubljene. K sodelovanju je s svojim pomorskim konceptom pritegnil tudi druge slovenske muzeje, ki so piranskemu muzeju posodili ali odstopili svoje pomorske predmete. Na njegove prošnje so se odzvali: Narodni muzej Slovenije, Posavski muzej Brežice, Gorenjski muzej Kranj, Dolenjski muzej Novo mesto, takratni Mestni muzej Ptuj, Pokrajinski muzej Celje in Pokrajinski muzej Koper.

Pod Pahorjevim vodstvom so bili muzejski predmeti konservirani, izdelani so bili modeli ladij itd. Nastajale so prve pomorske zbirke v matični stavbi v palači Gabrielli in pripravljali so se koncepti za postavitev dislociranih enot za solinarstvo, oljarstvo in kmečko bivalno kulturo ter ribištvo. V njegovem začetnem dolgoročnem programu so bile zajete vsebine, ki so jih, ali kasneje sam, ali njegovi sodelavci in po njegovi smrti mlajša generacija piranskih muzealcev, dejansko uresničili.

Že v začetku šestdesetih let je pripravljal pisne utežljitve, zakaj mora piranski muzej postati ustanova republiškega in ne občinskega pomena, in se zavzemal, da bi z širšimi finančnimi dotacijami uspel razši-

*Motorna jadrnica Burja, okrog leta 1960
Veliero a motore Burja, 1960 circa
The motor sailing boat "Burja" around 1960*

riti tudi občinski okvir dela. Zastavil je vsebine oz. oddelke, ki so poleg arheološkega (tudi podvodna arheologija) začrtali razvoj muzeja. Po njegovih besedah so to bile: »Slovensko pomorstvo od prvih začetkov do 18. stoletja, Slovensko pomorstvo 18. stoletja (tudi v odnosu do slovenskih pokrajin in velikih pomorskih sil tega časa), Slovensko pomorstvo 19. in 20. stoletja (avstrijski Lloyd in druge družbe), Slovenci v vojnih mornaricah, Ladješčinstvo in z njim v zvezi izdelovanje in prevažanje ladijske opreme s kopnega na morje, Slovenska pomorska trgovina in tihotapstvo, Pomorska umetnost na Slovenskem, Naši pomorščaki na tujem, Soline in ribištvo, NOB v odnosu na slovensko morje ter Razvoj slovenskega pomorstva po II. svetovni vojni.«

Upošteval pa je tudi zgodovino obalnih mest in pomorstva, njihovega razvoja in gospodarskih panog ter povezav z bližnjim in daljnim zaledjem. Tudi istrskemu človeku in morjeplovcu je našel ustrezno mesto v muzejskem konceptu. Zavedal se je, da mora kustos v takem muzeju, kakršnega je ustvarjal, nujno študirati po arhivih italijanske obale Jadranu. O svojih raziskavah, bodisi terenskih, bodisi arhivskih, je vselej pisal izčrpna poročila. Pahorjeva terenska in raziskovalna poročila iz arhivov so hranjena v pomorskom fondu. Vsebinsko so izredno bogata in so pravi elaborati in osnova njegovim objavljenim prispevkom.

S številnimi občasnimi in stalnimi razstavami, razpravami, publikacijami, predavanji, knjigami, gesli itd. je dr. Pahor pred-

stavljal svoje delo. Obravnavane vsebine od zgodovine pomorstva najstarejših časov do najnoviješega obdobja, ribištva, solinarstva, življenja pomorščakov, arheologije, pomorske umetnosti itd. so danes jasne, raziskane in predstavljene. Z zaposlovanjem novih kadrov, leta 1976 zgodovinarja in leta 1978 etnologinje, so začele intenzivneje teći raziskave na področju zgodovine pomorstva, solinarstva in ribištva. Vse dotelej je bil kot edini zgodovinar v muzeju, na katerem je slonelo tudi predstavljanje gradiva in novih spoznanj javnosti, avtor številnih občasnih razstav ter avtor stalnih muzejskih postavitev. Iz poslovnih poročil je razvidno, da je kolektiv pod njegovim vodstvom izredno veliko delal. Poleg zbiralnega in raziskovalnega dela so kar naprej preurejali prostore ter primerno finančnim možnostim adaptirali stavbo. Pripravljeni so številne občasne razstave, tudi tri ali štiri na leto. Vselej je bila občasna razstava ob dnevu jugoslovanske mornarice, 10. septembra.

Vse to kaže, da so bili naporji izredno hudi. Da pa je kot muzealec in ravnatelj to videl, občutil in razumel, naj zapišemo njegov citat iz poročila Mestnega muzeja OLO Piran Svetu za prosveto in kulturo 22. decembra 1960. Komaj štiričlanski kolектив je naredil izjemno delo. Dr. Pahor piše: »*Iz navedenega je razvidno, da je vse to delo terjalo od nas veliko naparov. Ob koncu dela smo bili vsi tako izčrpani, da je ravnatelj menil, da je potrebno in koristno vse svoje uslužbence nagraditi z enotedenskim izrednim dopustom. Sam ga je dobil od predse-*

dnika OBLO 10 dni...«. Pa tudi kasneje ni bilo drugače. Če je bilo kadrov znotraj kolektiva premalo, in jih je vselej bilo, se je povezal z drugimi strokovnimi institucijami in posamezniki, samo da je delo intenzivno teklo naprej.

Dr. Miroslav Pahor je bil tudi pobudnik postavljanja dislociranih zbirk. Sam je uspel postaviti prvo dislocirano enoto, to je zbirko Splošne plovbe v Portorožu, odprto ob 25-letnici Splošne plovbe. Leta 1979 je bila namreč v vili sv. Marka v Portorožu odprta stalna pomorska zbirka s prikazom razvoja edinega slovenskega ladjarja, Splošne plovbe.

Etnološka zbirka Tonina hiša v Sv. Petru in Muzej solinarstva v predelu Fontanigge v Sečoveljskih solinah sta nastala v kasnejših letih, vendar tudi na podlagi njegovega dela in zamisli. Avtorji so glede na svoje ideje in znanje v okviru dejanskih možnosti poskušali upoštevati njegova osnovna izhodišča.

Od njegove vizije manjka le še ribiški muzej, o katerem so prvi pogovori med njim kot predstavnikom pomorskega muzeja in predstavniki Delamarisa stekli že daljnega leta 1972. Od takrat pa je bila ta tematika z občasnimi razstavami na temo industrijskega morskega ribištva, stalno razstavo v pomorskem muzeju, raziskavami in objavljenimi prispevki večkrat predstavljeni. Z Uličnim muzejem in Zbirko ladijskega modelarstva v Izoli pa so leta 2004 postavljeni temelji zanj.

Za muzejsko delo je dr. Miroslav Pahor leta 1974 dobil najvišje muzejsko priznanje, Valvasorjevo nagrado.

Piranski muzealci pred solinsko hišo okoli leta 1960. Od leve proti desni: T. Poberaj, M. Husar, E. Boltin in M. Pahor

Gli operatori del museo piranese davanti alla casa dei salinatori, 1960 circa. Da sinistra: T. Poberaj, M. Husar, E. Boltin e M. Pahor

The Piran museum workers in front of a house in the salt-pans, around 1960; from left to the right: T. Poberaj, M. Husar, E. Boltin and M. Pahor

Zgodovinar in utemeljitelj zgodovine slovenskega pomorstva

Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je leta 1951 diplomiral iz zgodovine in leta 1965 doktoriral z disertacijo *Socialni boji v občini Piran od XV. do XVIII. stoletja*. V raziskovalnem delu, ki je vseskozi potekalo s strokovnim muzejskim delom in njegovo pomorsko usmeritvijo, se je v začetku usmerjal v starejšo zgodovino obalnih mest od Pirana do Trsta, kasneje pa tudi na druga področja. Preučeval je zgodovino slovenskega pomorstva novejše dobe in objavil številne krajše in daljše prispevke. Pahor je sprva skromna vedenja o pomorski preteklosti hitro začel povezovati in pridobivati znanja o splošni pomorski zgodovini. Hitro je znal povezati severnojadranski prostor s slovenskim zaledjem. Spoznal je pomen pomorstva kot gospodarske panoge in pomorskih povezav s človekom, posameznikom kot nosilcem vseh pomorskih dogodkov, razvoja in miselnosti. Človeka, povezanega z morjem je predstavil kot ladjedelca, mornarja, gospodarja, ladjarja, vojaka, študenta itd. Prepričanje, da je med take pomorske ljudi, ki jih morda nikoli ne bomo našli v najbolj znanih svetovnih enciklopedijah, ostali pa so zapisani v spominu preprostega človeka in naroda, sodil tudi slovenski človek in narod, je vodilo, ki mu še danes, sicer z nekaterimi odstopanjem in morda z malo drugačnim pogledom sledi sodobno slovensko zgodovinopisje.

S študijem pomorskih gospodarskih dejavnosti obalnega področja današnje sloven-

ske Istre pa je presegel tudi nacionalne okvire in stroki postavil temelje, ki sloni na zgodovinski objektivnosti. Ob takem delu je pridobil informacije in gradivo ter dejansko ustvarjal koncepcijo slovenske pomorske zgodovine. Ta je bila na prvi pogled med njegovimi tremi koncepcijami seveda najtežja, vendar pa njegove nadaljnje raziskave od arhiva do arhiva, od pokrajine do pokrajine, od vasi do vasi, od hiše do hiše, od pokopališča do pokopališča kažejo, da je bila prava. Tudi kasnejši rezultati drugih raziskovalcev ta njegova predvidevanja le potrjujejo. Potrjujejo pa tudi njegovo raziskovalno metodo, ki se je zaradi specifike njegovega muzealskega dela razlikovala od tistih klasičnih raziskovalnih metod. Ne samo, da je kot muzealec zbiral predmete, ki so jih imeli ti ali oni še živeči pomorščaki ali njihovi potomci, temveč je uspel tudi dogmati socialne, gospodarske in druge vzroke, ki so te ljudi pritegnili na morje. Vse bolj pa je njegova metoda dela, ki je bila velikokrat načrtna, včasih pa tudi intuitivna, vključevala, seveda z zgodovinsko in včasih že etnološko interpretacijo, tudi ustni vir kot primarni in verodostojni vir informacij. Pahor je brisal meje med posameznimi vejami znanosti in jih je v prid končnega cilja presegal. Ta njegov način dela je v današnjem času izredno aktualen. V svojem raziskovalnem in muzealskem delu je odpiral številna vprašanja, čeprav nanje ni mogel vedno takoj odgovoriti; odpiral je širše teme, na nekatere isče odgovore sedanja generacija piranskih muzealcev. Razprave in strokovne članke je objavljal

v lokalnih revijah (Obala, Informator – glasilo Splošne plovbe Portorož, Pomorstvo, Primorski dnevnik idr.) in zbornikih (Slovensko morje in zaledje, Dvajset let Splošne plovbe, 10 let Višje pomorske šole Piran, 15 let Višje pomorske šole Piran ..., Goriški letnik, Slovenski pomorski zbornik, Naši razgledi ...) ter osrednjih zgodovinopisnih revijah (Kronika – časopis za slovensko krajevno zgodovino in Zgodovinski časopis). Nekaterim je bil sourednik, nekateri pa so nastajali na njegovo pobudo. Zagovarjal je tezo, da bi moral pomorski muzej sam ali morda skupaj s koprskim pokrajinskim muzejem izdajati svoje strokovno glasilo, tako kot drugi slovenski muzeji. Menil je, da se uspeh muzeja zrcali v lastnih rednih publikacijah. Želel je, da bi tudi za delom piranskih muzealcev ostali znanstveni prispevki, tako kot je to že utečena praksa drugod. Zato si je prizadeval, da so ob pomembnejših razstavah izhajali katalogi in drugi prispevki.

Leta 1972 je izšla njegova znanstvena monografija *Socialni boji v občini Piran od 15. do 18. stoletja*. Med drugim je leta 1969 izdal pomembno delo *Sto let slovenskega ladjarstva 1848–1941*. To pomeni temeljno delo pri dokazovanju slovenske prisotnosti na Jadranu. Skupaj s Tatjano Poberaj je objavil temeljno delo o piranskih solinah v monografiji *Stare piranske soline* (1963), skupaj z Ilonko Hajnal pa kot rezultat dobro zasnovanega in temeljitega terenskega dela po slovenskem ozemlju *Po jamborni cesti ... v mesto na peklu* (1981). Skupaj z Janezom Šumrado je pripravljal izdajo piranskega statuta, vendar izida ni dočakal. Delo je izšlo po njegovi smrti leta 1987. Njegova bibliografija, objavljena takoj po njegovi smrti, zajema v zborniku Slovensko morje in zaledje 150, v Zgodovinskem časopisu pa 146 pisnih bibliografskih enot. Med njimi velja zlasti omeniti serijo prispevkov o slovenskih mornarjih, dijakih in študentih, ki jih je objavljala v glasilu Splošne plovbe Portorož, Informator. Na ta način je usmeril pozornost na ljudi, na posamezni, ki se sicer velikokrat izgubijo v nizu velikih dogodkov, so pa s svojim življnjem in delom soustvarjali pomorsko preteklost.

Dr. Miroslav Pahor (1922–1981)

Fondatore e direttore del Museo del mare «Sergej Mašera» di Pirano, operatore museale, storico e iniziatore della storia della marineria slovena

Il Dr. Miroslav Pahor (5 novembre 1922–24 aprile 1981) è stato fondatore e direttore del Museo civico di Pirano e successivamente del Museo del mare «Sergej Mašera» di Pirano. Storico estremamente prolifico e iniziatore della storia della marineria slovena, Pahor ha pubblicato contributi scientifici fondamentali che sono ancora oggi molto attuali. Come operatore museale è stato il primo a raccogliere e presentare al vasto pubblico il materiale per la storia, l'etnologia e la storia dell'arte della marineria slovena e istriana. Grazie al suo impegno, la consapevolezza che anche gli Sloveni sono un popolo marinaro si è ancorata nella coscienza nazionale, culturale, museale e scientifica degli Sloveni.

Dr. Miroslav Pahor (1922–1981)

The founder and director of the Maritime Museum “Sergej Mašera” Piran, a museum expert, historian and the founder of the Slovene naval history

Dr. Miroslav Pahor (5th Nov 1922–25th Apr 1981) was the founder and director of the Piran Municipal Museum that became in 1967 the Maritime Museum “Sergej Mašera” Piran. He was an extremely productive historian and the founder of the Slovene naval history. His numerous written contributions are scientific, original, fundamental and still very relevant. As a museum expert he broke new grounds in collecting the material for history, ethnology and history of art of the Slovene and Istrian seamanship and he conveyed his findings to the broader public through numerous exhibitions. His active engagement strengthened the notion of Slovenia as a maritime nation in the Slovene national, cultural, museum and scientific circles.

Čeprav mineva že 24 let od smrti dr. Miroslava Pahorja, pa je njegov lik človeka, muzealca in zgodovinarja še vedno izredno prisoten. Ne samo v strokovnih krogih, temveč tudi širše. Naj mu bo s tem prispevkom še enkrat priznana vsa zasluga za opravljena dela ter postavljene temelje in razvojne koncepcije slovenske zgodovine pomorstva. Z njegovimi prizadevanji se je slednje vključilo in tudi usidralo v slovenski kulturni in znanstveni prostor.

Gовор dr. Miroslava Pahorja, ob 25. obletnici muzeja

8. avgusta letos je minilo 25 let, odkar smo v Piranu začeli dela za ustanovitev muzeja. 28. novembra je minilo 25 let, odkar smo odprli prve štiri zbirke.

Ko se v mislih sprehajam po četrti stoletja prehodnjem času v tej hiši in za to hišo, mi na misel prihajata predvsem dva človeka. Prvi je tukaj prisotni prof. dr. Ferdo Gestrin. Leta 1954 je delal v mestnem arhivu, ki je imel začasne prostore v našem drugem nadstropju. Hote ali nehote, zlobe mu ne bi hotel pripisati, mi je pod taknil štiri srednjeveške listine, iz katerih sem spoznal prve štiri ladjarje našega rodu. Ker so živelji v XIV. in XV. stoletju, je razumljivo, da so prebudili fantazijo tedaj novo pečenega muzealca in zgodovinarja.

Drugi človek, ki se ga s hvaležnostjo spominjam, je pokojni profesor Bogo Teply, bivši ravnatelj Pokrajinskega muzeja v Mariboru. Ko je bil leta 1959 pri nas na inšpekcijskem obisku (tedaj so bile strokovne inšpekcije v modi), mi je rekel: »Tvoja naloga je, da našim zarukanim Kranjcem in Štajercem dokažeš, da obstaja poleg kopna, od katerega ne morejo održati pogleda, tudi nekaj drugega, in da tvojim luftarskim Primorcem, ki imajo morda še preveč na široko odprte oči, dokazeš, da imamo skupno domovino in da ima ta domovina ozko, vendar važno okno v svet.«

Mislim, da niti dr. Gestrin, niti prof. Teply, niti jaz, kot organizator in delni izvajalec zamisli, nismo vedeli, kam bodo ti pogovori pripeljali. Moram pa reči, da smo imeli vedno pred očmi tako Gestrinove listine kakor Teplyjeve »zarukane« Kranjce in Štajerce in »luftarske« Primorce. To nam je bilo ves čas v zavesti in vse naše dejanje in nehanje je bilo usmerjeno k uresničevanju velikih zamisli. Sad naših prizadevanj je pomorski muzej, kakor ga danes vidimo, so polna skladišča za nove razmešcene zbirke v Izoli, Luciji in Ravnu, pa tudi v Piranu, ki jih delovna skupnost planira in polagoma uresničuje. Sad tega dela so novi raziskovalni načrti, ki jih delovna skupnost predлага in misli izvesti.

To, dragi gostje, pomeni, da se je v tej hiši v minulem četrti stoletja razvoja rodila za Slovence popolnoma nova znanost, znanost o pomorstvu v sedanosti in preteklosti, rodila se je nova etnologija, nova zgodovina, nova prizadevanja v arheologiji, prizadevanja po poznavanju našega pomorskega kadra, naših gospodarskih prizadevanj, našega boja za morje. Skratka, rodila so se prizadevanja po spoznavanju celotne naše pomorske preteklosti in sedanosti. Odprli smo torej novo in, mislim, zelo važno poglavje v naši narodni zgodovini. Morda lahko rečemo, da tega poglavja slovenski »zgodovinski vrh« še ne priznava, ali ono je tu, je prisotno in sili v ospredje ter si utira pot med srednje in mlajše strokovnjake. In kakor vse, kar je novo, pozitivno in revolucionarno, bo tudi to prej ali slej prodrlo

»Bovec« – tovorna ladja Splošne plovbe Piran
«Bovec» – la nave mercantile della Splošna plovba Pirano
“Bovec” – a freight ship of the “Splošna plovba” Piran shipping company

v širšo znanstveno in kulturno javnost. Dokaz vidimo že v tem, da se zanimanje javnosti, predvsem mlajše generacije, za ta muzej stalno veča in da je prav mladina naš najbolj hvaležen obiskovalec.

Žal pa moramo po drugi strani reči, da se Slovenija še vedno premalo povezuje z morjem, da postaja vedno bolj kontinentalna in da so ji pomorske dejavnosti vedno manj v zavesti. In tu naj za zaključek, morda trpeč, a plod dolgoletnega opazovanja in razmišljanja, povem, da bo morje brez Slovenije še vedno koristno obstajalo. Izkoristili ga bodo Hrvati, Italijani, Madžari in celo oddaljeni Čehi. Nasprotno si ne moremo več zamišljati Slovenije brez morja. To bi bilo invalidno telo brez prave razvojne hrabtenice. Zato polagam svojim naslednikom na srce: Negujte morje, negujte vezi celotne naše domovine s tem koščkom obrežja, študirajte in dokazujte, da smo bili od nekdaj pomorski narod in da je skrajni čas, da to zopet postanemo.

Zdi se mi, da bi morala biti ta misel vodilna misel naših muzejskih delavcev za nadaljnjih 25 let.

Allocuzione del Dr. Miroslav Pahor per il venticinquesimo anniversario del museo

Nell’allocuzione per il venticinquesimo anniversario del Museo del mare «Sergej Mašera» di Pirano, il direttore del museo il Dr. Miroslav Pahor presentò in breve la storia del museo, dalla sua fondazione, per merito del Dr. Ferdo Gestrin e del prof. Bogo Teply, fino alle iniziative più recenti suscite dalla maggiore consapevolezza delle tradizioni marinaresche slovene passate e presenti. Allo stesso tempo, com’era nella sua indole, espose senza mezzi termini, le concezioni fondamentali che gli sono state da guida nella sua incessante attività di ricerca e museale.

The Speech of Dr. Miroslav Pahor at the Occasion of the 25th Anniversary of the Museum

The director of the Maritime Museum “Sergej Mašera” Piran, Dr. Miroslav Pahor, presented in his speech at the occasion of the 25th anniversary of the museum a quarter of a century of history from the idea of the establishing of a maritime museum in Piran (for which also Dr. Ferdo Gestrin, Dr. and professor Bogo Teply had a great deal of responsibility) to the rebirth of new efforts to study Slovene naval past and present. At the same time Mr. Pahor expressed in his speech his own fundamental orientation that leads him in his research and museum work.

Novi strokovnjaki

*Sedem let dela ravnateljice Elice Boltin Tome,
od 1984 do 1991*

Kolektiv Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran si je prizadeval vsaj deloma zapolniti vrzel, ki je nastala na strokovnem in upravnem področju po smrti ravnatelja dr. Miroslava Pahorja. Kot dolgoletna uslužbenka muzeja sem spremila razvoj muzeja in kot prva, od leta 1956 do leta 1976 tudi edina kustosinja sodelovala pri njegovem nastajanju. Dobro sem poznala uspehe, pa tudi probleme in težave, ki so spremljali delo ravnatelja in razmeroma majhen kolektiv muzeja. Po Pahorjevi smrti sem kot vršilka dolžnosti ravnatelja eno leto vodila muzej, nato je za kratek čas prevzel ravnateljstvo zgodovinar Miran Kafol. Po njegovem odhodu leta 1983 sem postala ravnateljica in na tem delovnem mestu ostala do upokojitve maja 1991. Kot arheologinja nisem mogla nadaljevati strokovnega dela dr. Miroslava Pahorja. Kot ravnateljica pa sem predvsem skrbela, da bi kolektiv muzeja po svojih močeh nadaljeval začrtan program dela. Veliko pozornosti sem posvetila prepotrebni nastavitev manjkajočega strokovnega kadra in sanaciji dokaj dotrajane muzejske stavbe.

V več kot tridesetih letih delovanja muzeja je bilo do leta 1984 glede na njegovo široko konцепциjo zbranega veliko dokumentarnega zgodovinskega, arheološkega, etnološkega in umetnostnozgodovinskega pomorskega gradiva, ki bi ga bilo potrebno strokovno obdelati, zaščititi in predstaviti. Zgodovinar dr. Miroslav Pahor, ki je poleg ravnateljskih opravil opravljal tudi delo kustosa za zgodovino pomorstva, je že leta 1976 zaposlil mla-

dega zgodovinarja Zdravka Marenčiča, dve leti kasneje pa še etnologinjo Zoro Žagar, ki je posvečala največ pozornosti solinarstvu in ribištvu. Ker pa se je v muzeju kopičilo tudi pomorsko etnološko in umetnostnozgodovinsko gradivo, ki je čakalo na strokovno obdelavo in prezentacijo, je muzej potreboval tudi druge strokovnjake, predvsem zato, ker je bilo veliko gradiva še na terenu. Vedno pogosteje je muzej vabil k sodelovanju strokovnjake iz drugih muzejev ali pa jih je zaposlil le za določeno delo ali za določen čas. Ker so tak način dela navadno omejevala muzeju skopo odmerjena finančna sredstva, je bila od leta 1984 dalje v program dela za naslednje leto vedno vključena tudi prošnja za novo delavno mesto etnologa za pomorstvo, umetnostnega zgodovinarja in knjižničarja. Slednji naj bi uredil in vodil že dokaj bogato, a še vedno nastajajočo strokovno knjižnico in knjižni fond stare piranske mestne knjižnice (Biblioteca Civica di Pirano), ki je bila muzeju zaupana, saj je bilo po njenih dragocenih knjižnih delih vedno večje povpraševanje. Umetnostno zgodovinar Duško Žitko smo v muzeju zaposlili že leta 1984. Istega leta je mladi zgodovinar Flavio Bonin zasedel delovno mesto pokojnega zgodovinarja dr. Miroslava Pahorja, po zamenjavi dveh zgodovinarjev za preučevanje novejše zgodovine pomorstva pa je to mesto leta 1988 zasedla sedanja zgodovinarka Nadja Terčon, ki se je vestno in strokovno lotila svojega dela. Leta 1991, že po moji upokojitvi, je dobil muzej soglasje ustanovite-

ljev muzeja za redno zaposlitev etnologa za pomorstvo in knjižničarja. Prvi del programa ravnateljice je bil tako uspešno opravljen, posebno še, ker so vsi na novo sprejeti strokovni delavci zelo delovni in uspešni.

V času mojega ravnateljevanja so potekala tudi sanacijska dela na muzejski stavbi, saj je Kulturna skupnost Slovenije podpirala sistematični potek sanacijskih del v muzeju. Po ureditvi strehe muzejske stavbe je bilo urejeno podstrešje z depoji in del restavratorske delavnice z risalnico. Stekla je tudi sanacija povsem dotrajane električne napeljave. V tem pogledu je bilo najprej urejeno podstrešje in desno krilo drugega nadstropja. Za krajši čas so bili zato izpraznjeni pisarniški prostori in podrta zbirka novejše zgodovine pomorstva v drugem nadstropju. Zaradi nujnih in nepričakovanih restavratorskih in konzervatorskih posegov v teh prostorih je bila zbirka na novo postavljena šele leta 1996.

Gradbeni posegi so nedvomno ovirali strokovno delo kustosov, predvsem delo arheologinje, ker je bil arheološki material, ki je bil shranjen v depaju na podstrešju, praktično nedostopen. Nedvomno je bilo ovirano tudi delo drugih kustosov, restavrorke in modelarja. Kljub vsemu sta bili raziskovalna dejavnost kustosov in s tem povezana razstavna dejavnost dokaj uspešni. Kustos za starejo zgodovino pomorstva je v tem času z arhivskim gradivom dopolnil obstoječo pomorsko zbirko v muzeju. Omembne vredne je etnološka razstava – »Soline včeraj-danes-jutri«, ki je

bila rezultat timskega dela pod vodstvom etnologinje muzeja. V teku je bila tudi postavitev Muzeja solinarstva – skansna v Sečoveljskih solinah, ki je bil odprt maja leta 1991. V drugo polovico 80. let sodi tudi nova postavitev zbirk muzeja Splošne plovbe Piran v Portorožu, ki je bila delo kustosinje za umetnostno zgodovino. Med letoma 1983 in 1991 je muzej sodeloval pri postavitvi dveh arheoloških občasnih razstav izven Slovenije. Pred tem je bilo s pomočjo zunanjih sodelavcev v pritličnih prostorih muzejske stavbe Splošne plovbe v Portorožu postavljenih nekaj manjših razstav. Razstavo o mornariških uniformah je pripravil dr. Sergej Vrišer. Tedaj le za določen čas zaposlen etnolog Igor Presl pa je v pritličju muzejske stavbe predstavil delo Jožefa Resla. Razstavo je spremjal manjši katalog.

V jeseni leta 1984 sta sporazumno s Pomorskim muzejem »Sergej Mašera« Piran Università popolare di Trieste (Ljudska univerza v Trstu) in Unione degli Italiani dell'Istria e di Fiume (Skupnost Italijanov Istre in Reke) izdala ponatis originala dragocenega dela »Le Tabulae« izolskega kartografa Pietra Coppa. Original iz knjižnega fonda Mestne knjižnice Piran (Biblioteca civica di Pirano) hrani knjižnica Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran. Leta 1987 smo v avli palače Gabrielli odkrili spominsko ploščo zgodovinarju, prvemu raziskovalcu slovenske pomorske preteklosti in prvemu ravnatelju pomorskega muzeja dr. Miroslavu Pahorju. Slavnostnega dogodka se je udeležil tudi njegov priatelj zgodovinar in akademik dr. Ferdo Gestrin, ki je bil med vidnimi pobudniki nastanka pomorskega muzeja v

Piranu. Kot dobri poznavalec starejše zgodovine Slovencev je vseskozi spremjal in deloma tudi usmerjal razvoj slovenskega pomorskega muzeja, ki po vsebini in bogastvu že zbrane pomorske kulturne dediščine nedvomno sodi med slovenske nacionalne muzeje.

Nekdanji, sedaj upokojeni uslužbenci Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran z zadovoljstvom spremljamo delo in uspehe sedanjega kolektiva muzeja, ki z veseljem in z zavzetostjo nadaljuje delo, ki je povsem v skladu s prvotno konцепциjo slovenskega pomorskega muzeja.

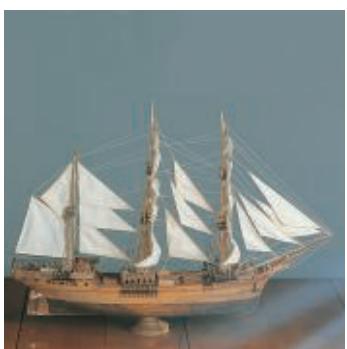
Nuovi esperti Il lavoro della direttrice negli anni 1983-1991

L'archeologa del Museo del mare «Sergej Mašera» di Pirano, Elica Boltin Tome è stata direttrice del museo dal 1984 fino al pensionamento nel 1991. In questo periodo, il collettivo del Museo era piuttosto ridotto e portava avanti il lavoro con l'aiuto di collaboratori esterni o lavoratori a cottimo. Venivano allestite diverse mostre, si intraprendevano i preparativi per l'allestimento del Museo delle saline nelle saline di Sicciola e si restauravano le più carenti parti dell'edificio. Il collettivo del Museo contava all'epoca sette dipendenti e con l'approvazione di nuovi posti di lavoro acquisì tre nuovi collaboratori.

The New Expert Staff The work of a museum director between 1983 and 1991

Elica Boltin Tome, the archaeologist of the Maritime Museum "Sergej Mašera" Piran, was the director of the museum from 1983 until her retirement in 1991. In this time the museum had a lack of expert staff. By the means of outsourcing and with contract expert workers the museum carried on the actual works in progress. The museum organized several exhibitions, prepared the museum of salt making in the Sečovlje salt-pans and kept on renovating the most worn-out parts of the museum building. The museum staff of seven got in those period three new expert workers.

Muzejske zbirke
Raccolte del museo
Museum Collections

Usmeritev v zgodovino pomorstva

Zgodovinski oddelek

Muzejske vitrine v zbirki o zgodovini
pomorstva v 70. letih
Bacheche museali – raccolta di storia
della marinera, anni settanta
A museum showcase of the maritime
history collection in the 70s

Po ustanovitvi Mestnega muzeja Piran se je ob razmišljajih o dolgoročni perspektivi muzealskega dela zelo hitro pokazala prava smer. V sodelovanju zgodovinarja in ravnatelja te institucije dr. Miroslava Pahorja ter njegovega kolega, zgodovinarja Ferda Gestrina, se je vizija bodočega dela kazala v preučevanju in prezentiranju zgodovine pomorstva. Ob zbiranju gradiva za mestni muzej, ob plodnih razpravah o preorientaciji v pomorstvo, ki so bile posledica Gestrinovih arhivskih odkritij, so takoj začele potekati tudi zgodovinske raziskave in zbiranje ter evidentiranje vsega dosegljivega pomorskega gradiva. Med slednjim je bilo tudi zgodovinsko gradivo. Piranski muzealci so tako hitro našli »pomorsko perspektivo«, ki je muzeju omogočila obstoj in nadaljnji razvoj in je še danes, po petdesetih letih delovanja, glavni adut. Že oktobra leta 1959 je bil v okviru tedanjih možnosti ustanovljen pomorski oddelek v muzeju, ki je bil že mesec kasneje predstavljen s stalno zbirko. Vse do leta 1963 je zbiranje gradiva lahko potekalo le na območju piranske občine, od leta 1963 dalje pa so lahko začeli z delom izven tega teritorija. V letnih finančnih programih in načrtih je razvidna muzejska dejavnost tega prvega obdobja, saj so sredstva namenjali ne samo nakupom muzealij in njihovemu konzerviranju, temveč tudi bogatitvi strokovne knjižnice in fototeke, dopolnitvam inventarja in nakupu opreme za muzejske oddelke. Istočasno so se leta 1964 republiški organi obvezali, da bodo financirali odkupe temeljnih muzej-

skih predmetov, občina pa je prevzela finančne obveznosti terenskih in raziskovalnih del. To je dalo velik zagon nadaljnemu delu, predvsem zaradi precejšnjega finančnega vložka, ki je bil namenjen za pomorstvo. V delovnih poročilih takrat že preberemo, da je imel muzej poleg kulturno-zgodovinske in pomorske zbirke še arheološke in etnografske stalne postavitve in lapidarij, medtem ko numizmatična zbirka ni bila razstavljena.

Muzej je s svojo specifično zbirko postal edini tak muzej v slovenskem muzejskem prostoru in pripravljeni so bili vsebinski koncepti za dejansko ustanovitev pomorskega muzeja kot republiškega muzeja. Na podlagi zbranega gradiva in podatkov je dr. Miroslav Pahor menil, da je mogoče postaviti več vsebin in jih razstaviti v enajstih oddelkih. Sodelovati je začel s tedanjimi podjetji in družbenopolitičnimi organizacijami. Z družbeno podporo se je Mestni muzej preimenoval v Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran, poimenovan je bil po narodnem heroju Sergeju Mašeriju. K izbiru imena so pripomogli tudi stiki z mornariško kasarno »P. B. L. Sergej Mašera« v Pulju, vzpostavljeni pa so bili tudi stiki z sestro Sergeja Mašere Vido Mašera Birovljev.

Miroslav Pahor pa je vse do leta 1967 kot edini zgodovinar v muzeju opravljal vse zgodovinske pomorske raziskave, zbiral muzejsko pomorsko gradivo in skrbel za postavitev pomorskih zbirk. Zaradi manjkanja kadrov, predvsem etnologa, je istočasno s sodelavci zbiral tudi te podatke, predvsem za ribištvo in solinarstvo.

Zaradi takega načina muzealskega dela, ki se je sicer razvil iz pomanjkanja ustreznih strokovnih kadrov, so se meje med strokami brisale. Vendar tovrsten način dela dobiva pozitivne potrditve v današnjem času. Z razvojem in preusmeritvijo slovenskega zgodovinopisa v preučevanje vsakodnevnega dogajanja ter vključevanja tipičnih etnoloških vsebin v nek širši klturni in politični prostor se meje med etnologijo in zgodovino mnogokrat zabrišejo. Zato pa so delovni rezultati z radi kompleksnosti metod, timskega dela in sodobnih pristopov, boljši.

Oddelek za novejšo zgodovino pomorstva

Zaradi specifike nastajanja muzeja in lastnosti dr. Miroslava Pahorja je bil, vsaj na začetku, mestni in potem pomorski muzej v bistvu zgodovinski muzej. Vzporedno ali pa z manjšo zakasnitvijo so seveda potekale tudi arheološka, etnološka in umetnostnozgodovinska dela. Prvotne so bile arhivske raziskave zgodovine pomorstva in pridobivanje podatkov. Med letoma 1957 in 1959 je Pahor sam ali s sodelavci deloma pregledal Državni arhiv v Trstu in pridobil podatke o slovenskih ladjarjih, pomorščakih in mornarjih. Pregledali so publikacije avstrijskega Lloyda, publikacije avstrijskih pomorskih šol v Trstu, Bakru, Malem Lošinju, Splitu, Dubrovniku in Kotorju. Pregledali so tudi Rakovčev in Zoisov arhiv v Državnem arhivu LRS v Ljubljani. Posnetke dokumentov, ki pričajo o slovenski povezaniosti z morjem pa so v letu 1960 dobili tudi

*Notranje pristanišče leta 1898
Il porticciolo interno nel 1898
The inner port in 1898*

iz piranskega, reškega in dubrovniškega arhiva. Pregledali so publikacije avstrijske vojne mornarice in jugoslovanske vojne mornarice. Podatke o Slovencih so si izpisovali in nastala je bogata kartoteka avstrijske, jugoslovanske in kasneje mornarice NOB. V slednjo ni bil vključen samo delež Slovencev v narodnoosvobodilni borbi za morje in na morju, temveč so popisali tudi mornariški kader, ki se je boril v vseh partizanskih enotah, skupaj z IX. Korpusom. V začetku devetdesetih let so bile vse tri kartoteke z uvajanjem nove tehnologije računalniško obdelane, in kustosi jih vseskozi ažurirajo in dopolnjujejo z novimi podatki.

Arhivske raziskave in številni podatki so Pahorja in muzealce pripeljali do odločitve, da so po prvih uspehih začeli raziskovati še na celotnem slovenskem etničnem ozemlju. S pomorsko topografijo so začeli leta 1963. Raziskave so potekale vsako leto, in sicer: 1964 Gorenjska in Kranj; 1967 Ljubljana, Celje, Škofja Loka, Kranj, Jesenice; 1968 Maribor in drugi kraji po Štajerski; 1969 Ljubljana; 1970 Štajerska in Posavska dolina; 1971 Brežice in Novo mesto; 1972 Gorenjska; 1973 Soška dolina, Cerkljansko, Idrijsko, Vipavska dolina ter podrobno Gorenjska; 1974 Notranjska, Vipavska dolina, Kras, Štejerska; 1975 Koroški kot ob Dravi in Muri, Notranjska; 1976 področje Idrije in Logatca; 1977 Kočevje in okolica; 1978 Ribnica in okolica; 1979 Velike Lašče in okolica; 1980 Brežice, Dolenjska; 1989 Ilirska Bistrica, Vremščica dolina. Obenem so pomorsko topografijo opravljali tudi na ozemlju Hrva-

*Piranski notranji pristan pred letom 1877
Il mandracchio interno di Pirano prima del 1877
The inner Piran port before 1877*

ške in Črne gore (1965 Reka, Bakar, Lovran, Opatija; 1966 Boka Kotorska, Split, Dubrovnik, Pula in Lovran). Tam so živeли upokojeni slovenski pomorščaki. Obiskovali so še živeče pomorščake, njihove svojce in pridobili izredno pomembno pomorsko zbirko fotografij, dokumentov in različnih predmetov. Obiskovali so tudi župnijske in druge arhive, pregledovali krstne in mrliske knjige ter oblikovali in dopolnjevali osebne kartoteke mornarjev. Raziskave je opravljal dr. Miroslav Pahor, nato tudi Ilonka Hajnal ter tedanja študenta zgodovine Peter Stres in Srečko Brišar (1973, 1974). Redno so odkupovali pomorske predmete in vedno znova poudarjali, kako je njihova cena na trgu starin izredno visoka, njim pa za odkupe konstantno primanjkuje sredstev. Istočasno so se povezali tudi z nekaterimi slovenskimi muzeji in si od njih izposodili muzealije na temo pomorstva ter tako obogatili pomorsko zgodovinsko zbirko. Že 27. november 1964 je bila postavljena razstava o Antonu Dolencu in njegovem potovanju po morju z jadrnicico Saido v letih med 1900–1902. Razstava je z bogatim fotografiskim in drugim gradivom vzbudila precej pozornosti ne samo pri domačih temveč tudi tujih obiskovalcih. V Letih 1972, 1973, 1974 in 1975 je Pahor obiskal vojni arhiv na Dunaju. Delo v njem je financirala Raziskovalna skupnost Slovenije (Kidričev sklad). V času med 1974 in 1975 (od 25. februarja do 30. aprila 1974 ter od 21. februarja do 1. maja 1975) je pregledal njegove fonde ter pridobil arhivske dokumente, fotografije in

podatke, ki so osnova zbirk avstro-ogrsko vojne mornarice. Rezultat dunajskega arhivskega dela so bogata kartoteka avstro-ogrskih mornarjev, številni Pahorjevi članki o slovenskih mornarjih v avstrijski mornarici, odmevna pa je bila tudi obširna razstava *Slovenski mornarji v obrambi Dalmacije in Istre 1849–1917*. V ta namen so bile izrisane tudi risbe načrtov in kart, kar je mojstrsko opravila Ilonka Hajnal. Poskušala se je čim bolj približati izvirniku, saj je za nekatere risbe uporabila tudi pergament. Ilonka Hajnal je tudi vseskozi od njene zaposlitve dalje skupaj s Pahorjem opravljala terenska raziskovanja. V letu 1973 so za zgodovinsko raziskovalno delo prvič dobili pomoč mladega zgodovinarja, to je tedanjega študenta zgodovine Petra Stresa. Tistega leta je dobil nalogu zbiranja podatkov s področja severne Primorske. Leta 1987 pa je kustos Leo Čeh v sodelovanju s Pokrajinskim muzejem Maribor postavil v pritličju, v prekritem solinarskem oddelku, občasno razstavo *Bitka pri Visu*. Tudi mlajši zgodovinarji, Zdravko Marenčič, Flavio Bonin in Leo Čeh ter za njim še Nadja Terčon, so nadaljevali zbiranje podatkov iz pomorske zgodovine, predvsem iz arhivskih virov. Arhivsko delo poteka vseskozi, pregledano pa je bilo pomorsko gradivo v bogatih fondih Pokrajinskega arhiva v Kopru in njegovi Enoti v Piranu ter v Državnem arhivu v Trstu. Njihovo raziskovalno delo je vidno v številnih razstavah, publikacijah, strokovnih monografijah in razpravah. Ker jih na tem mestu ni smotrno vseh našte-

*Stalna razstava o Sergeju Mašeri iz 70. in 80. let
Mostra stabile su Sergej Mašera, anni 70 e 80
The permanent collection on Sergeant Mašera, the 70s and 80s*

ti, naj si bralec ogleda pripravljene bibliografije in sezname razstav piranskega pomorskega muzeja.

Leta 1990 je v dveh izpraznjenih prostorih kustos etnolog Igor Presl postavil zbirki avstro-ogrsko in jugoslovanske vojne in trgovske mornarice. Med letoma 2000 in 2001 je bila prenovljena zbirka v prvem nadstropju, ponovno pa so bile postavljene zbirke o avstrijski vojni mornarici avtorice Bogdane Marinac, o ladještvu v obalnih mestih ter o udeležbi Slovencev v Trstu in na Reki v drugi polovici 19. stoletja avtorice Nadje Terčon.

Vse pridobljeno znanje in podatke ter predmete je bilo potrebno predstaviti javnosti. Z razpoložljivim materialom so v duhu tedanjega časa in v skladu s tedanji mi zahtevami muzejske stroke predstavili udeležbo slovenskega naroda v pomorski zgodovini. Pokazali so povezave z ladještvom, oskrbovanje ladještnic z gradbenim materialom – lesom iz slovenskih gozdov itd. Plovila so predstavljali z ladijskimi modeli. Začeli so z načrtnim in sistematičnim pridobivanjem ladijskih modelov. Z njimi so poskušali predstaviti pomorsko zgodovino, ladijski transport, pomorski promet, ladještvvo, trgovanje, stike s svetom itd. Konec šestdesetih let je v muzeju delovala tudi modelarska delavnica, ki je po načrtih, ki jih je priskrbel ravnatelj muzeja, načrtno, sistematično in redno izdelovala serijo modelov. Pomembne so pridobitve ladijskih načrtov iz Vojnega arhiva na Dunaju leta 1974, po katerih so bili

izdelani modeli dveh avstrijskih bojnih ladij iz bitke pri Visu leta 1866 – S.M.S. Erzerog Ferdinand Max in Salamander – ter peniša Laibach. Poleg »novih gradenj« so konzervirali tudi druge pridobljene modele, opravljali »konzervatorsko prvo pomoč« in jih tako ohranili do danes. Z njimi so poskušali nadomestiti vrzel pri pomanjkanju muzejskih predmetov. Ta načrtna in sistematična praksa predstavljanja določenih muzejskih vsebin z ladijskimi modeli se je ohranila do danes. Zato so tudi v kasnejših projektih pridobivali nove načrte in izdelovali modele, ki so ustrezali postavitvam zbirk ter obstoječo zbirko bogatili tudi z odkupi ladijskih modelov.

Zbirka NOB in slovenski partizanski pomorščaki

V Pomorskem muzeju je bila ena primarnih nalog postavitev zbirke NOB oziroma predstavitev slovenskih partizanskih pomorščakov v enoti NOVJ. Že leta 1960 so vzpostavili tesne stike s Francem Dermoto, poveljnikom Mornariškega odreda Koper, ki jim je posredoval ustne in pisne informacije ter jih napotil do drugih borcev in informatorjev. V last so dobili dokumente Mornariške grupe IX. Korpusa iz tedanjega muzeja NOB v Ljubljani. Med drugim so slovesno odkrili tudi doprsne kipe poročniku bojne ladje in narodnemu heroju Sergeju Mašeri (1966), poročniku korvete Ivetu Osredkarju, Baldomirju Sajetu (1967), Igorju Beranu (1968) in poročniku bojne ladje Srečku Rojsu. Leta 1968 je bila

ob občinskem prazniku občine Piran postavljena razstava *Mornarji slikarji v taboriščih in v NOB*. Gradivo za to razstavo je prispeval Pahor z zbiranjem na terenu, dopolnjeno pa je bilo z zbirko risb, ki se nanašajo na Mornariško grupo IX. korpusa. V letu 1973 so s terenskim delom evidentirali izredno veliko gradiva in ga uspeli odkupiti za muzej. »*Tako se vedno bolj približujemo aktivnemu načrtu za ustanovitev mornariškega oddelka NOB, ki bo bolj smotorno in objektivno prikazal udeležbo naših mornarjev v NOB in revolucioni. Oddelek bo lahko tudi prikazal razsežnost in udeležbo v slovenskem in jugoslovanskem merilu, kar pomeni, da bomo imeli pregled nad celotno udeležbo slovenskih mornarjev v NOB Jugoslavije,*« je leta 1973 zapisal Pahor. Zbirko NOB so postavili v drugem nadstropju muzeja. Avtor prve zbirke do leta 1979, ki se je vsakokratno dopolnjevala, tudi z odpiranjem pododdelkov, je bil dr. Miroslav Pahor, drugo zbirko, ki je stala od 1979 do 1987 pa je postavil Zdravko Marenčič. Leta 1984 je bila zbirka Mornarji v NOB preurejena, leto pred tem pa so potekala pomembna kabinetna in arhivska dela zgodovinarjev. V letu 1983 so pregledali in fotokopirali gradivo, ki je zajemalo problematiko mornariške enote NOV in POS. Delo je potekalo na Inštitutu za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani in v VZI v Beogradu, kar je bilo zaradi kasnejših političnih in vojnih dogodkov na Balkanu izredno pomembno. Na ta način so v pomorski muzej prišle kopije dokumentov, za katere ni moč vedeti, ali so še ohranjene ali ne. Prav tako so v teh letih vzdrževali redne stike z Vojnim pomorskim muzejem v Splitu, ki so ga kustosi piranskega muzeja zadnjič obiskali leta 1990. Leta 1988 so začeli v drugem nadstropju z deli nove električne napeljave, nato so sledila sondiranja sten, odkrivanja poslikav in restavriranje prostorov. Pripravljeni so bili koncepti za novo muzejsko postavitev, ki je delo kustosinje etnologinje Bogdane Marinac. Vseskozi pa muzej oziroma kustosinja za zgodovino sodeluje s Skupnostjo partizanskih pomorščakov Slovenije (SPPS), njihovim predsednikom in posameznimi člani. Pomorskemu muzeju so zaupali v trajno hrambo arhiv SPPS, številne fotografije in podatke. Dolgoletne dejavnosti in prizadevanja za ohranitev in prezentacijo pomorske dediščine iz obdobja NOB nikakor niso opažena. Obdobje zgodovin-

skega oddelka lahko razdelimo vsaj na dvoje obdobji. Prvo sta zaznamovala osebnost in delo dr. Miroslava Pahorja, drugo pa nove kadrovske okrepitev in z njimi nov, drugačen pristop k delu. Vseskozi pa je delo zgodovinarjev v muzeju potekalo brez večjih premorov. Muzejski kustosi so redno in vestno opravljali muzejsko strokovno, publicistično in pedagoško delo ter raziskovalno, razstavno in projektno dejavnost. Vključujejo se v domača in tuj strokovna združenja ter s svojimi prizadevanji predstavljamajo in popularizirajo zgodovinsko premično kulturno dediščino, ki jo hrani pomorski muzej. Zaradi pomanjkanja prostora, zaradi obilice predmetov in podatkov, povezav s slovenskimi podjetji, šolami in institucijami, vključevanja v mednarodne projekte, širenja znanja ter nenazadnje dela in ustvarjalnosti željnih strokovnih delavcev, pomorski muzej vseskozi priepla občasne razstave. Kar ni mogoče povedati in prikazati v skopo odmerjenih muzejskih vrsticah v stalnih postavitvah in občasnih razstavah, omogoča možnost objave v muzejskih razstavnih katalogih in v strokovnih revijah in publikacijah. Najboljši prikaz publicistične in razstavne dejavnosti dajejo strokovne bibliografije posameznih muzejskih delavcev.

Velikokrat je bilo več podatkov kot predmetov. In vendar je na tej osnovi nastal muzej, ki odkriva zelo pomembno poglavje pomorske zgodovine. Nastala je zgodovinska zbirka, ki nacionalno ne ovira, temveč na povezovanju nacionalnega gradi svojo vsebino. Gradi na morju, na morju kot povezovalnem elementu in ne na ločevalnem.

»Martin Krpan« – prva ladja Splošne plovbe Piran ob piranskem pomolu leta 1955

«Martin Krpan» – la prima nave della Splošna plovba di Pirano al molo piranese nel 1955

“Martin Krpan” – The first ship of the “Splošna plovba” Piran shipping company on the Piran pier in 1955

L'orientamento verso la storia della marineria Il reparto storico

Lo sviluppo del reparto storico del Museo del mare «Sergej Mašera» di Pirano si può dividere in due periodi. Il primo è stato caratterizzato dalla figura e dall'operato di Miroslav Pahor, il secondo dall'arrivo di nuovi quadri con un diverso e nuovo modo di lavorare. La ricerca storica si svolge però senza interruzione giacché i custodi-storici svolgono attività di studio e ricerca nonché di pubblicizzazione pedagogica. Il contributo espone i metodi di lavoro e presenta una rassegna dell'operato del reparto storico in cinquant'anni evidenziando i risultati che hanno avuto maggiore eco tra il vasto pubblico.

The Orientation of the Museum to Naval History The history department

The development of the history department of the Maritime Museum “Sergej Mašera” Piran can be divided into two periods. The first period was marked by the personality and work of Dr. Miroslav Pahor. The second one saw the new staff and therefore also a new, different work approach. Nevertheless, the history research work in the museum has always been carried on without any noticeable interruptions because the curators-historians perform their expert, publishing, pedagogical and research work regularly and thoroughly. The article gives an insight into the work of the history department and states the most important scientific results that have echoed in the broad public in the last 50 years.

Kaj se skriva na morskem dnu?

Arheološka zbirka

Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran je kmalu po svojem nastanku leta 1954 (takrat še kot Mestni muzej) pridobil svoje prve arheološke najdbe. Ob regulaciji reke Dragonje so našli večje število fragmentov zgodnjih amfor ter drugega keramičnega in steklenega materiala. Te najdbe so bile tudi povod za ureditev manjše arheološke razstave. Prve podvodne najdbe je muzej pridobil že leta 1955. To so bile štiri rimske amfore, ki so jih našli na morskem dnu pri Punti v Piranu. Med njimi je najstarejša grško-italaska amfora, ki sodi v 3. ali 2. stol. pr. Kr. Leta 1956 je muzej zaposlil arheologinjo Elico Boltin in ona je bolj sistematično začela z delom na področju arheologije. Na začetku so bile zaradi minimalnih finančnih sredstev raziskave omejene pretežno na področje Izole in Pirana. Z vsakoletnimi sondažnimi in sistematičnimi izkopavanji ter terenskim delom je muzej pridobil veliko arheološkega materiala, ki se je kopčil v depoju, dopolnjeni so bili zapiski o slučajnih najdbah, narejena je bila baza najdišč, zabeležena so bila nova

Fizine, podvodno izkopavanje, 1964

Fisine, scavi subacquei, 1964

Fizine, underwater excavations, 1964

najdišča, posebej v Sečoveljski dolini in na obalnem pasu. Poleg izkopavanj prazgodovinskega Kaštelirja nad Kortami pri Izoli je bil na jugovzhodnem pobočju izkopan rimski žgan. Pri Padni pri »Sv. Sabatu« so leta 1957 našli ostanke rimske materialne kulture ter zid, grajen v suhovidni tehniki.

Leta 1961 se je stalna arheološka razstava vsebinsko razširila in enakovredno vključila v razstavne prostore.

Predmeti so bili tedaj razstavljeni v majhnem prostoru v treh vitrinah: v prvi so bili predmeti iz prazgodovine, s poudarkom na starejši železni dobi, v drugih dveh pa predmeti iz rimskega obdobja. Kasneje so dodali predmete, ki so jih odkrili med sistematičnimi in zaščitnimi izkopavanji v slovenski Istri. Arheološka zbirka je bila namenjena predvsem obiskovalcem iz šol in so jo spremljali didaktični teksti in fotografije. V letu 1972 so se začela izkopavanja v Predloki pri Črnom Kalu.

Arheološke raziskave v Predloki, ki so trajale 12 let, so bile dragocen prispevek k poznavanju preteklosti od antike do srednjega veka na območju severnega dela Istre. Raziskave pod vodstvom Elice Boltin Tome iz piranskega pomorskega muzeja v sodelovanju z Matejem Župančičem iz Pokrajinskega muzeja v Kopru je finančil Znanstveni inštitut Filozofske fakultete v Ljubljani. Zaključili so jih leta 1984.

Med odkritimi grobovi so bili dobro dokumentirani staroslovanski grobovi iz 9. do 12. stoletja.

Ob preimenovanju mestnega muzeja (leta 1967) v pomorski muzej so se pokazale

težnje, da se tudi arheološka zbirka bolj preusmeri v prikaz pomorske tematike. Tudi na področju podvodne arheologije je bilo z minimalnimi finančnimi sredstvi veliko narejenega in z veliko navdušenja. Odkrili so nekaj novih najdišč in zabeležili veliko posamičnih najdb.

Staro arheološko razstavo so prenesli v pritlične prostore, jo prenovili in leta 1979 odprli za javnost. Avtorica razstave je bila Elica Boltin Tome, njena osrednja tema je bila vloga morja pri razvoju ekonomskega in kulturnega življenja dežele v najstarejših kulturnozgodovinskih obdobjih. Leta 1984 je Elica Boltin Tome prevzela ravnateljska dela in naloge vse do svoje upokojitve leta 1991. Po njenem odhodu je delo arheologa začasno prevzel Peter Čerče, ki je od leta 1992 opravljal delo bibliotekarja.

Simonov zaliv, podvodno izkopavanje, 1994

San Simone, scavi subacquei, 1994

The Simonov zaliv underwater excavation, 1994

Leto kasneje je muzej zaposlil arheologijo Snježano Karinja. V naslednjih letih je muzej opravil zaščitna izkopavanja v Kidričevi ulici v Kopru in zaščitna podvodna izkopavanja ob rimskej pomoli v Simonovem zalivu. Prevzemal je arheološke najdbe iz izkopavanj Medobčinskega zavoda za varstvo kulturne dediščine Piran, in sicer iz izkopavanj na Prvomajskem trgu v Piranu, na Forničah, v Luciji in drugod. Arheološka zbirka je zelo bogatela, prav tako tudi vedenje o arheološki dediščini slovenske obale, tako kopenske kot podvodne. Pritlični prostor, namenjen za arheološko razstavo, je bil potreben obnove.

Idejni načrt oblikovanja prostora so 1999. zasnovali Aleš Sedmak, Gorazd Kobi in Snježana Karinja. Nastala je ideja o horizontalni delitvi prostora s pohodnim steklenim tlakom. Pri prenovi arheološke zbirke so sodelovali številni sodelavci. Pri preučevanju tematike so arheologinji strokovno pomagali Alma Bavdek (Notranjski muzej Postojna), mag. Draško Josipovič, dr. Anton Velušček (SAZU), dr. Daria Banchieri (Musei Civici - Museo archeologico Villa Mirabello), Mira Pavletić (Nacionalni park Brijuni), dr. Kristina Mihovilić (Arheološki muzej Istre); pri oblikovanju razstave in tehnični postavitvi je sodeloval dipl. slikar in kipar Krunoslav Medimorec, ki je konserviral nekatere kamnite predmete in narusal prikaze plovbe v preteklosti. Računalniško oblikovanje foto-povečav je opravil Zvonko Zelić. Konzervacijo in restavracijo drobnih najdb so opravili: Ilonka Hajnal, Peter Križman, mag. Jana Šubic.

Na razstavi so predstavljene najstarejše pomorske poti ob severovzhodni jadranski obali od neolitika do pozne antike in srednjega veka. Arheološke najdbe govorijo o človeku in njegovem sožitju z morjem, o medsebojnih vplivih in stikih, verovanjih. Zelo nazorno kažejo medsebojne vplive jadranskih kultur.

Stekleni pod, ki horizontalno deli prostor, simbolično ponazarja gladino morja. V vitrinah nad steklenim tlakom so kronološko in tematsko razstavljene najdbe iz arheoloških najdišč na kopnem ob slovenski obali in na tržaškem Krasu od neolitika do pozne antike in srednjega veka. Razstavljeni so neolitski in eneolitski predmeti iz Pejce v Lašči, Pečine pod Muzarji in na Srminu pri Kopru, bronasto-dobni in železnodobni predmeti, ki so jih

*Apulski krater, 6. stol. pr. n. št.
Cratere pugliese, 6. sec. p. e. v.
An Apulian crater, 6th century BC*

*Grško-italska amfora, 3.-2. stol. pr. n. št.
Anfora greco-italica, 3.-2. sec. p. e. v.
A Greek-Italic amphora, 3rd-2nd century BC*

našli med arheološkimi izkopavanji v Piranu, na Srminu in v Kaštelirju pri Kortah nad Izolom, med njimi tudi apulski krater iz 6. stol. pr. n. š. Posebej so predstavljeni rimski arheološki materialni ostanki s področja številnih obmorskih rimskeh vil in naselbin (Fornace pri Piranu, Fizine pri Portorožu, Lucija, Grubelce v Sečoveljski dolini ...) ter rimskeh pristanišč (Simonov zaliv). Pod steklenim tlakom na veli-

ki fotografiski povečavi morskega dna so predstavljeni antični in poznoantični arheološki predmeti, ki so jih našli na različnih mestih ob slovenski obali med arheološkimi pregledi morskega dna, podvodnimi izkopavanji ali pa naključno v mrežah ribičev oziroma med potapljanji posameznikov.

Sama razstava upošteva muzeološke smernice in sodobne oblikovne rešitve.

Che cosa si nasconde in fondo al mare? La raccolta archeologica

Il contributo rappresenta una rassegna storica sulla nascita della raccolta archeologica e lo sviluppo della raccolta archeologica permanente presso il Museo del mare «Sergej Mašera» di Pirano. I primi reperti sono stati acquisiti poco dopo la fondazione del Museo nel 1954, quand'era ancora denominato Museo civico. Nel 1956, il Museo ha assunto il suo primo archeologo che ha incominciato a lavorare sistematicamente anche in questo campo. Con sondaggi e scavi annuali, il Museo ha acquisito molto materiale archeologico, sono stati documentati e completati i ritrovamenti casuali, sono stati eseguiti gli schemi dei siti e contrassegnati nuovi siti archeologici. La specializzazione del Museo verso la marinaria ha influito anche sulla raccolta archologica che si focalizza sui temi legati al mare ed è per questa sua caratteristica unico in Slovenia.

What is Hiding on the Sea Bottom? The archaeological collection

The article outlines the development of the archaeological collection and summarizes a short history and development of the permanent archaeological exhibition in the Maritime Museum "Sergej Mašera" Piran. The museum obtained its first archaeological finds shortly after its founding as the civic Museum in 1954. In 1956 the first archaeologist got employed and she began with a systematic work in the field of archaeology. The museum acquired a lot of archaeological material by spying out on the land and fieldwork; the notes on coincidental finds were completed, the scheme of locations was made, the new locations were marked. After the museum got the maritime character, the archaeological collection focused on the naval topics. Nowadays it is the only one of this kind in Slovenia.

Umetnostne in kulturno-zgodovinske zbirke

Prvo nadstropje »piano nobile« palače Gabrielli
Palazzo Gabrielli - piano nobile
The first floor, "piano nobile", of the Gabrielli Palace

Prvi stalni zbirki mestnega muzeja v palači Gabrielli v Piranu sta bili kulturno-zgodovinska in Tartinijeva zbirka. Ravnatelj muzeja dr. Miroslav Pahor je razstavil predmete piranske umetnostne in kulturno-zgodovinske dediščine, ki sta jih do tedaj hranila mestna knjižnica (Biblioteca di Pirano), mestni arhiv (Archivio di Pirano) oziroma je za prvo stalno razstavo uporabil tudi v istem letu »v varstvo prienesene« najvrednejše predmete iz Minortskega samostana sv. Frančiška Asiškega (Convento di S. Francesco di Pirano), ki je bil nacionaliziran.

Pahor je bil pooblaščen, da prepreči odnos umetnin, arhivalij in dragocenih knjig, ki so z izseljevanjem italijanskega prebivalstva odhajale v Italijo, in z njimi obogati fond piranskega mestnega muzeja. Predmetov je bilo v muzeju iz meseca v mesec več, zato je ravnatelj muzeja že leta 1956 Občinski ljudski odbor seznanil, da »bi za to delo, ki ni majhno, v naslednjih letih v muzeju potrebovali še umetnostnega zgodovinarja.« O prihodu kulturno-zgodovinskih predmetov pa je kasneje, leta 1969, zapisal: »Kar se tiče naše dejavnosti na področju umetnostne zgodovine mesta Piran; rešili in odkupili smo nekaj slik in plastik (lesenih in kamnitih), vendar vsega nismo mogli rešiti. Ker nismo imeli sredstev za odkupe, je velika večina slik in plastik, ki so jih posredovali razni domačini, prišla zopet v privatne roke in to ne vedno v Piranu. Večina predmetov so odpeljali izven mesta in celo prodali v tujino.« Znan je primer odtujitve stare piranske lekarne Fonda iz Pirana, za kate-

ro se je, kot pričajo muzejski dokumenti, žal brez uspeha, boril tudi dr. Pahor.

Od vsega začetka pa se je zavedal, da je poslanstvo piranskega muzeja v usmeritvi v pomorstvo, zato je s številnimi dopisi in osebnimi stiki pridobil raznovrstno pomorsko gradivo po vseh slovenskih muzejih, drugih kulturnih ustanovah ter v antikariatih in pri zasebnikih v Sloveniji, pa tudi na Hrvaškem, v Črni gori in v Italiji. Sočasno pa je iskal rešitev za številne umetnine in bogato kulturno zgodovinsko dediščino mesta Pirana, ki so jo v muzeju zbirali, restavrirali in jo v javnosti predstavljal v vselej novih zbirkah; v zbirki orožja, arheološki zbirki, lapidariju, zbirki meščanske materialne kulture in zbirki o piranski steklarni.

Sočasno je v muzeju hitro naraščalo tudi število pomorskih umetniških in kulturno-zgodovinskih predmetov: ladijskih modelov, ladijskih polen, slik marinističnega slikarstva, votivnih podob, grafik, fotografij idr.

Pomanjkanje razstavnih površin je ravnatelja prisililo, da je prve zbirke o mestu in njegovi kulturni tradiciji, v prid razstavnim prostorom, namenjenim pomorstvu in z njim povezanimi gospodarskimi pano-gami (ribištvo, solinarstvo, pomorski promet, zbirka o Splošni plovbi Piran), krčil ter celo umikal v depoje.

Takole je zapisal: »Z razširitvijo pomorske dejavnosti muzej polagoma skladišči ves mestni, v glavnem dragocen material, ki je privlačil velik del naših obiskovalcev. Mnenja smo, da je treba pomorsko dejavnost nadaljevati, da pa ne smemo zane-

mariti mestne dejavnosti, predvsem pa ne stare galerijske dejavnosti, ki je za turista izredno privlačna.«

Beneška hiša na vogalu Tartinijevega trga se mu je zdela najprimernejša za muzejsko zbirko o razvoju in kulturi mesta Piran, drugo nadstropje Tartinjeve hiše pa za Tartinijevo zbirko.

Pahor je kot zgodovinar deloval tudi na področju umetnostne zgodovine, pomanjkanje strokovnega kadra pa je občasno reševal z zunanjimi sodelavci, ki jih je vključeval v muzejske projekte. Z umetnostno zgodovinarko Bredo Kovič, ki je bila zaposlena kot referent za spomeniško varstvo v Piranu, sta napisala članek o zgodovini Tartinijevega trga v Piranu, ki je bil objavljen v Kroniki, časopisu za slovensko krajevno zgodovino leta 1960, v letih 1966 in 1967 je k raziskovalnemu delu pritegnil umetnostnega zgodovinarja Antona Mikelna, s katerim sta napisala prvi zgodovinski in umetnostnozgodovinski vodnik po Piranu. Retrospektivno slikarsko razstavo o prvem slovenskem marinistu Albertu Sirku je leta 1972 pripravil v sodelovanju z umetnostnim zgodovinarjem Janezom Mesesnelom, deset let kasneje pa z Markom Vukom, umetnostnim zgodovinarjem iz goriškega muzeja, razstavo morskih motivov Milana Klemenčiča. Kasneje je nekaj občasnih likovnih razstav v času svojega delovanja v pomorskem muzeju postavil tudi zgodovinar Zdravko Marenčič.

Ko sem se julija 1984 kot prva muzejska umetnostna zgodovinarka zaposlila v muzeju, je bila v prvem nadstropju pala-

*Ladijski modeli v osrednji zbirki o zgodovini pomorstva,
delavnica patri Gabriela Gruberja
Modelli di navi nella raccolta di storia della marinaria,
laboratorio del padre Gabriel Gruber
Ship models of the central collection on
maritime history, the workshop of a monk Gabriel Gruber*

če Gabrielli še vedno na ogled Tartinijeva zbirka, v zmanjšanem obsegu pa je bila postavljena kulturno-zgodovinska zbirka piranske meščanske kulture, v kateri so bili poleg likovne zbirke portretov piranskih meščanov in sakralnih motivov beneških slikarjev ter zbirke lesene plastike razstavljeni tako predmeti piranske lekarne, diplome piranskih meščanov, volilne skrinjice, pergamentne listine kot tudi zbirka stekla piranske steklarne Salvetti, piranski grbi, mestna zastava in drugo. Prehodne sobane prvega nadstropja palače Gabrielli s pogledom na pristanišče so bile osrednje razstavišče zgodovine pomorstva in kulturno-zgodovinskih zbirk. Izjemen »piano nobile«, najbolj razkošen piranski interier prve polovice 19. stoletja, z ohranjeno originalno poslikavo, štukaturo, marmoriranim ostenjem in deloma intarziranim parketom, pa je bil v povojuh letih oropan notranje opreme (pohištva, ogledal, lestencev, nosilcev za zaveso, vratnih kril, vratnih in okenskih kljuk) ter deloma tudi prepleškan.

Ob prenovitvi osrednjih zbirk zgodovine pomorstva in umetnostnozgodovinske zbirke v letih 1998 in 1999, ko smo razstavni prostor desnega krila palače Gabrielli razširili na ves tloris prvega nadstropja, smo razstavišču osrednjih zbirk o pomorstvu in kulturni zgodovini dodali manjkajočo notranjo opremo in mu z umestitvijo meščanskega pohištva vdahnil izgubljeno dušo.

Najpomembnejši razstavní eksponati so ostali isti, ladijski modeli iz delavnice Gabriela Gruberja na primer, izdelani v

Ljubljani med letoma 1770 in 1785, seda pa so bili ob tej priložnosti restavrirani in razstavljeni vsak v svoji vitrini ter razporejeni po eden v vsakem razstavnem prostoru. Tudi zbirka slik marinističnega slikarstva druge polovice 19. in začetka 20. stoletja, ki je bila na osnovi raziskave ovrednotena (glej D. Žitko, Srečanja z morjem, Marinistično slikarstvo ..., Ljubljana 2000), je bila ponovno postavljena, mnoga likovna dela pa so bila zaradi pomanjkanja razstavnega prostora deponirana. Zbirki hladnega in strelnega orožja iz beneškega obdobja, ki sta bili poprej v stekleni vitrini v pritličju, sta dobili primerno mesto v dveh predelanih vratnih nišah. Grafike s prizori galej in vojnih spopadov, vedut pristaniških mest iz 18. in 19. stoletja ter beneške meščanske skrinje, leseni naslanjači iz 17. in 18. stoletja ter oblazinjeno pohištvo iz 18. in 19. stoletja so kljub svoji različnosti razstavljeni skladno drug z drugim in v harmoniji s prostorom. Primernejša razporeditev muzejskih eksponatov je izpostavila vrednost okroglega salona, po katerem so palačo Gabrielli nekoč imenovali »La rotonda«. Verovanje in kultne običaje pomorščakov predstavljata zbirki ladijskih polen in votivnih podob, ki jih je Pahor zbral ob koncu petdesetih in v šestdesetih letih. Tedaj je akademski slikar Tomaž Kvas po naročilu naslikal petnajst kopij votivnih podob iz cerkve Marijinega prikazovanja v Strunjanu, akademski slikar Mate Đurđanović pa votivni podobi s prizorom Bitke pred Piranom iz leta 1812; originala sta v

Neznan beneški slikar, Neptun, 17. stol.
Pittore di scuola veneziana, Nettuno, 17. sec.
Unknown Venetian painter, Neptune, 17th century

Perastu v Boki Kotorski (glej D. Žitko, Ex voto, Votivne podobe pomorščakov, Kooper, 1992, in D. Žitko, Ladijske polene, Piran, 1997).

Iz utesnjene, neprimerne sobne niše, imenovane »alcova«, je bila na mesto »in situ« – v piransko mestno palačo, za katero je bila naslikana in iz katere je bila zaradi političnih in ideoloških razlogov odstranjena, leta 1997 vrnjena slika Domenica Tintoretta, Marija z otrokom in piranski mi mestnimi očeti iz leta 1578. S tem smo pridobili dragocen razstavni prostor za predstavitev drugih pomembnih muzejskih eksponatov (glej D. Žitko, La grande tela del Domenico Tintoretto ..., Lasa pur dir, Pirano, 1997).

S stopnišča palače so ob prenavljanju ribiške zbirke umaknili likovna dela v olju na platno. Namesto teh pa so na dveh podeстиh razstavili grafični zbirki; prva je izbor ribiških motivov iz mape Augusta Tischbeina in Augusta Selba iz leta 1842, drugo pa sestavlajo jedkanice Božidarja Jakca iz štiridesetih in šestdesetih let 20. stoletja.

Razstavni stopniščni prostor je sklenjen s tremi značilnimi motivi piranskega zaščitnika sv. Jurija na konju, ki ubija zmaja; beneškim delom neznanega slikarja iz 17. stol., istim prizorom iz 19. stoletja, ki posnema sliko iz kasetiranega stropa župnjske cerkve sv. Jurija v Piranu ter piransko mestno zastavo iz časa avstrijske oblasti. Po denacionalizaciji in obnovi Minoritskega samostana sv. Frančiška v Piranu so tja iz muzeja, kjer je bila deponirana, vrnili samostansko kamnito plastiko,

junija leta 1997 pa je muzej samostanu vrnil tudi likovna dela, ki so od tedaj razstavljena v samostanskem razstavišču »Pinacotheca Minorum« v Piranu (glej Sedem stoletij Minoritskega samostana sv. Frančiška Asiškega v Piranu, D. Žitko, »Pinacotheca minorum« v Piranu, Piran 2001).

Pregled petdesetletne umetnostnozgodovinsko muzejske dejavnosti pomorskega muzeja kaže, da je bilo v prvih treh desetletjih prvenstveno ohranjanje, zbiranje in restavriranje dragocene, sprva meščanske in nato vse bolj pomorske umetnostne in kulturno-zgodovinske dediščine, ki jo je Pahor sam, kot zgodovinar, pravilno označil in v takratnih pogojih primerno razstavil. Po zaposlitvi umetnostne zgodovinarke pa sta bili četrto in peto desetletje namenjeni izdelavi dokumentacije, torej reinventarizaciji, izdelavi kartoteke in fototeke vseh 3700 likovih del in 890 kosov predmetne dediščine, torej skupno 4690 predmetov, med katerimi niso vštete umetnine ter kulturno-zgodovinski predmeti zbirke Splošne plovbe v Portorožu, ter strokovni obdelavi, raziskavi ter publikaciji in muzeološko primernejši prezentaciji gradiva. V tem obdobju je bilo zaradi pomanjkanja sredstev manjše število odkupov, ki se je omejilo le na nakup starih razglednic in cenovno dostopnejših likovnih del slovenskih slikarjev: Mihe Maleša, Roberta Havatyja, Božidarja Jakca. S pomočjo muzejskih sodelavcev in oblikovalca Dušana Podgornika so bile dostojno predstavljene tako zbirke pomorske zgodovine od srednjega veka do konca Av-

Guillaume De L'Isle (Delisle), Zemeljski in nebesni globus, 2. pol. 18. stol.
Guillaume De L'Isle (Delisle), Planisfero, seconda metà del 18. sec.
Guillaume De L'Isle (Delisle), The terrestrial and celestial globe, 2nd half of the 18th century

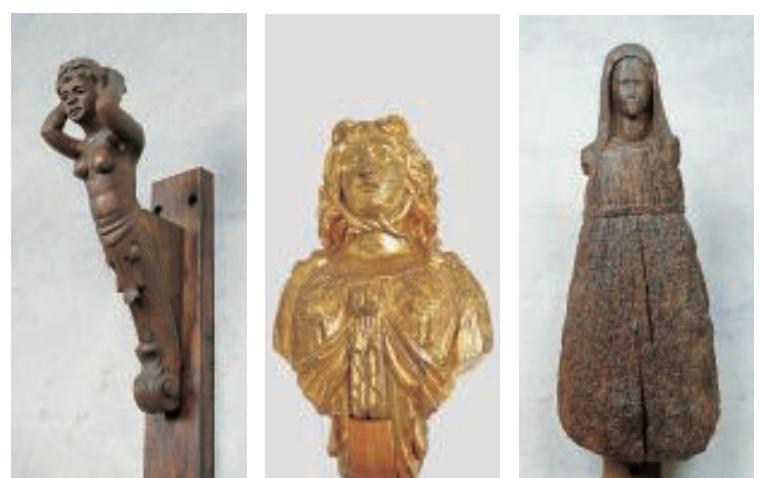
tro-Ogrske monarhije kot sočasne umetnostne in kulturno-zgodovinske zbirke. Ob skorajnji ureditvi statusa pomorskega muzeja in pridobitvi skladišča soli »Montfort« za potrebe pomorskega muzeja bo mogoče v palači Gabrielli razstaviti tudi doslej deponirano materialno kulturno dediščino mesta in prikazati njegovo zgodovino, razvoj in kulturno bogastvo od srednjega veka do konca drugega tisočletja. Številne teme bi bilo potrebno raziskati in jih javnosti predstaviti skupaj z doslej deponirano materialno dediščino.

Večji razstavni prostor bi bil potemtakem namenjen likovni zbirki marinističnega slikarstva, ki bi zaobjela tudi obdobje primorske likovne ustvarjalnosti 20. stolnega leta. Slednja je bila deloma predstavljena na odmevni, a žal le občasni razstavi primorske likovne umetnosti v Pokrajinskem muzeju v Kopru (glej Likovna umetnost južne Primorske 1920-1990, Koper, 1990).

V tem primeru bi v palači Gabrielli končno predstavili le tiste zbirke in gradivo, ki so zanjo primerni. Piranska meščanska kultura in običaji pa so od nekdaj tako tesno povezani s pomorstvom, ribištvo, solinarstvom in morjem v najširšem pomenu besede, da je bojazen, da bi se oddaljili od pomorstva, kot vodilne muzejske usmeritve, povsem odveč. Nasprotno, končno bi vsem generacijam občanov ter gostom omogočili stik s preteklostjo piranske mestne zgodovine in umetnosti.

*Bitka pri Savudriji, 1177
La battaglia di Salvore, 1177
The sea battle at Savudrija, 1177*

*Ladijske polene, konec 19. stol. in zač. 20. stol.
Polene navali, fine 19. e inizi 20. sec.
Figureheads, the end of the 19th and the beginning of the 20th century*

Vasilije Ivanković, Avstrijski bark »Srećna P.« v Tržaškem zalivu, 1875
Vasilije Ivanković, Il bark austriaco «Srećna P.» nel golfo di Trieste, 1875
Vasilije Ivanković, An Austrian bark "Srećna P." in the Bay of Trieste, 1875

August Freiherr von Ramberg, Jadrnica »Taormina« na Atlantiku, 1916
August Freiherr von Ramberg, Barca a vela «Taormina» sull'Atlantico, 1916
August Freiherr von Ramberg, The "Taormina" sailing ship on the Atlantic Ocean, 1916

J. K. Berthold Püttner, Bitka pri Visu, 1867
J. K. Berthold Püttner, La battaglia di Lissa, 1867
J. K. Berthold Püttner, The sea battle at the Vis island, 1867

Louis - François Cassas, Joseph Lavallée, Piran / Pirano, 1802

Model vojne ladje Kaiser Karl VI. iz delavnice patra Gabriela Gruberja, 1770–1785
Modello di nave da battaglia Kaiser Karl VI. – laboratorio del padre Gabriel Gruber, 1770–1785
A Kaiser Karl VI warship model from the workshop of a monk Gabriel Gruber, 1770–1785

Le raccolte storico-culturali

Le prime raccolte del Museo civico esponevano la ricca eredità culturale di Pirano. Con l'orientamento del museo verso la marineria e la mancanza di spazi espositivi in palazzo Gabrielli sono state puttroppo, una dopo l'altra, depositate nei magazzini. Per alcune di loro, ad esempio la raccolta Tartini, il grande dipinto di Domenico Tintoretto e i quadri della pinacoteca del convento dei minoriti, sono stati trovati a Pirano spazi espositivi idonei e «in situ».

L'eccezionale interno del piano nobile di palazzo Gabrielli custodisce e presenta, nel migliore dei modi, le raccolte di arte marinaresca e altre raccolte storico-culturali: i modelli di Gruber, la pittura marinara, gli ex voto, le polene, l'arredamento, le grafiche ecc.

Se il Museo del mare potrà contare anche sul deposito di sale «Monfort», in palazzo Gabrielli potrà essere esposta l'eredità culturale della città di Pirano che ancora si trova nei magazzini, potrà essere poi allargata la raccolta di pittura marinara con l'inclusione di opere di arti figurative del litorale del ventesimo secolo.

Art and the History of Art Collections

The first collections of the Civic Museum represented the rich cultural-historical heritage of the town of Piran. The reorientation of the museum into navigation and the lack of exhibiting space in the Gabrielli Palace were the reasons that most of these pieces were stocked away. Some of the material, such as for example the Tartini collection, the large painting of Domenico Tintoretto and the paintings of the picture gallery of the Minorite Monastery have found in Piran even more appropriate exhibiting space, namely on the original site “in situ”.

The extraordinary interior of the first floor, “piano nobile”, of the Gabrielli Palace exhibits the collections of maritime art and the cultural-historical collections; Gruber's model ships, paintings made by the marine painters, votive images, figureheads, furniture, graphics, etc.

In case that the “Monfort” salt warehouse should become a part of the maritime museum then the Gabrielli Palace could exhibit the stored material cultural heritage of Piran as well as the enlarged collection of the paintings made by the marine painters including the paintings of the coastal artists of the 20th century.

Tartinijeva spominska soba

Nekoč v palaci Gabrielli, danes v Tartinijevi rojstni hiši

O dediščini violinskega virtuoza, skladatelja, glasbenega teoretika in glasbenega pedagoga svetovnega slovesa Giuseppega Tartinija poroča lastnoročno napisan testament. V njem veliki, v Piranu rojeni glasbenik zapušča svoje premoženje bratom in nečakom v Piranu. Rokopisa testamenta v Piranu seveda ni, v spominski sobi Giusepa Tartinija v njegovi rojstni hiši v Piranu pa je razstavljen osem dni pred smrtno 18. februarja 1770 v Padovi natisnjen Tartinijev testament. Sicer o Tartinijevih skrbbeh glede zapuščine govore tudi njegova pisma sorodnikom v Piranu, ki jim je namenil vse svoje premičnine in denar.

Po smrti Giuseppega Tartinija je njegova dediščina torej prišla v njegov rojstni kraj. Najprej je bila v lasti družine Tartinij, nato pa družine Vatta (po poroki najstarejšega Giuseppovega brata Domenica z Lucio Vatta di Simone).

Ni natančno znano, kdaj je zapuščina iz zasebnega lastništva prešla v skrbništvo piranske mestne knjižnice (Biblioteca Civica di Pirano). Možno je, da je zapuščino pridobil upravnik in kustos profesor Domenico Vatta, ki je po združitvi knjižnice in arhiva leta 1891 obe ustanovi vodil do leta 1932. Njega je nasledil Pietro de Castro, ki je verjetno poskrbel tudi za skrito varovanje Tartinijeve violine, na žal vlažnem in neprimernem mestu, pod kamnitim stopniščem piranske mestne hiše, med drugo svetovno vojno.

Ob ustanovitvi Mestnega muzeja v Piranu leta 1954 je predmete in tudi pisni – arhivski material iz stare piranske mestne knjižnice prevzel muzej. Prav s tem gra-

divom je ravnatelj, zgodovinar in tedaj edini zaposleni muzealec dr. Miroslav Pahor pripravil prvi stalni zbirki: kulturno-zgodovinsko zbirko in Tartinijevu zbirko. Postavljeni sta bili v prvem nadstropju palače Gabrielli in odprti že 29. novembra 1954.

V tem nadstropju, le prenesena iz razkošnih, s poslikavami in s štukaturami okrašenih soban v eno izmed večjih, a ne poslikanih sob istega nadstropja (današnja zbirka avstro-ogrške mornarice), je bila Tartinijeva zbirka vse do leta 1990.

Leta 1988 je bila dokončana kompleksna prenova Tartinijeve rojstne hiše v Piranu in v njej je bila manjša sobica, v medetaži prvega in drugega nadstropja, ki po izročilu velja za Tartinijevu rojstno sobo, namenjena njegovi spominski sobi.

Medtem ko je Tartinijevu pisno – arhivsko dediščino pomorski muzej že leta 1986 predal Pokrajinskemu arhivu Koper oziroma njegovi Enoti v Piranu, je 1990, zaradi postavitve Tartinijeve spominske sobe v njegovi rojstni hiši v Piranu prišlo do dogovora o predaji (z reverzom) Tartinijeve predmetne zapuščine Pokrajinskemu muzeju Koper.

Za pomorski muzej v Piranu, ki se večno bori s pomanjkanjem razstavnih površin, je izpraznitev enega prostora, torej Tartinijeve spominske sobe, v prid razstavišču, namenjenemu stalni zbirki pomorstva 19. in začetka 20. stoletja, pripomogla k odločitvi, ki je bila sprejeta na sestanku predstavnikov pomorskega muzeja in Pokrajinskega muzeja Koper, v Piranu 14. junija 1988.

Pokrajinski muzej Koper je postavil stalno razstavo v Tartinijevi spominski sobi (poskrbel za opremo, vitrine), medtem ko za njeno nemoteno delovanje, izdelavo transparentov, tisk vstopnic, zgibank v štirih jezikih, vodstev ipd., kot se je izkazalo zaradi praktičnega in strokovnega vidika, še zmeraj skrbi pomorski muzej.

Tam je deponirano pohištvo iz nekdanje Tartinijeve vile v Strunjanu in predmeti, ki niso bili vključeni v stalno postavitev Tartinijeve spominske sobe, kjer so na ogled: Tartinijeva violina iz delavnice Nicolòja Amatija, notni črtalnik, posmrtna maska, marmorni doprsni kip Giuseppa Tartinija, delo Francesca Bosaja (1803–1870) iz leta 1846, portret Giuseppa Tartinija, bakrotisk iz leta 1770, ilustracija (bakrorez) Vragovega trilčka Jamesa Marshalla iz 19. stol., portret Giuseppa Tartinija v olju na platno, potrdilo iz Cremona o lastništvu in izvoru Tartinijeve violine, datirano 27. oktobra 1937, in fotografije piranskega fotografa Alfreda Pettenerja ob odkritju Tartinijevega spomenika v Piranu, ki je delo beneskega kiparja Antonia Dal Zotte (1841–1918) z dne 2. avgusta 1896.

Tartinijeva spominska soba v palači Gabrielli
Stanza ricordo Giuseppe Tartini in palazzo
Gabrielli
The Tartini memorial room in the Gabrielli
Palace

Tartinijeva spominska soba v Tartinijevi rojstni
hiši
Stanza ricordo Giuseppe Tartini, casa natale di
Giuseppe Tartini a Pirano
The Tartini memorial room in the Tartini birth
house

La stanza ricordo Giuseppe Tartini Una volta in palazzo Gabrielli oggi nella casa natale di Giuseppe Tartini

L'eredità del violinista, compositore, teorico e pedagogo musicale di fama mondiale Giuseppe Tartini, dopo la sua morte è passata in custodia alla sua città natale, Pirano. Inizialmente era di proprietà della famiglia Tartini, poi della famiglia Vatta. Successivamente è stata affidata alla Biblioteca civica di Pirano e, nel 1954, al neocostituito Museo civico (Mestni muzej) di Pirano. La raccolta Tartini, oltre alla raccolta storico-culturale, era una delle prime collezioni museali in palazzo Gabrielli, dov'è rimasta fino al 1990, quando è stata trasferita nell'apposita stanza ricordo all'interno della restaurata casa natale di Giuseppe Tartini a Pirano.

The Tartini memorial room Once in the Gabrielli Palace, today in the Tartini birth house

The heritage of the violin virtuoso, composer, music theoretician and music teacher of a world reputation Giuseppe Tartini arrived after his death to his birth town Piran. At first it belonged to the Tartini family, afterwards to the Vatta family then it passed to the Civic Library of Piran (Biblioteca civica di Pirano) and eventually, after the creation of the Civic Museum of Piran in 1954, it came under the guardianship of the museum. The Tartini collection was besides the cultural-historic collection one of the first museum collections in the Gabrielli Palace. It remained there until 1990 when it was moved to the Tartini memorial room after the renovation of the Tartini birth house.

Kako so živeli pomorščaki?

Oddelek za etnologijo pomorstva

Stalna razstava – Slovenski pomorščaki 1918–45
Mostra permanente – I marinai sloveni 1918–45
The permanent exhibition – The Slovene
seamen 1918–45

V osemdesetih letih so se s pomorskimi tematikami in slovenskimi pomorščaki še vedno ukvarjali le zgodovinarji, ki so nadaljevali delo dr. Miroslava Pahorja. Ta je že leta 1963 začel na terenu izvajati pomorsko topografijo. Zavedal se je, da slovensko pomorstvo ni bilo in tudi danes ni omejeno le na ozek obalni pas. Videl je, da je bilo med pomorščaki že nekdaj poleg Primorcev in Istranov tudi veliko Notranjcev, Dolenjcev, Štajercev, Kranjcev, Korošcev in celo Prekmurcev ter da je bila z ladjedelstvom in pomorstvom povezana cela vrsta obrti in dejavnosti, s katerimi so se ukvarjali ljudje z različnih predelov slovenskega etničnega ozemlja. Prav zaradi tega svoje terenske raziskave ni omejil na območje Slovenske obale. Pomorščake in njihove potomce je iskal po vsej Sloveniji in vzhodni Jadranški obali. Zbiral je njihove kratke življepise in predmete, ki so pričali o njihovem poklicu. Pozneje je začel zbirati tudi gradivo o ladjedelcih ter o drugih ljudeh, ki so še bili s svojimi dejavnostmi povezani z ladjedelstvom in pomorstvom. Pri terenskem delu mu je pogosto pomagala preparatorka Ilonka Hajnal. Za etnologe in antropologe je iz tega obdobja pomembna razstava *Pot okoli sveta s c. kr. korveto Saida (1890–1892)*, na kateri so bile razstavljene zlasti fotografije iz zapuščine kapitana bojne ladje Antona Dolenca. Fotografije kažejo tuje kraje in ljudi, ki jih je posadka na potovanju obiskala.

Tudi nasledniki dr. Miroslava Pahorja so obiskovali slovenske pomorščake, njihove sorodnike in potomce, zbirali pisno in sli-

kovno gradivo ter predmete, ki govorijo o njihovem življenju v mornarici. Obsežna je bila že kartoteka z bibliografijami pomorščakov različnih mornaric, bogati sta bili že tudi fototeka pomorščakov in zbirka mornariških uniform. Napisali so več člankov in samostojnih publikacij na to temo, toda načina življenja in kulture pomorščakov in ladjedelniških delavcev ter drugih poklicev in obrti, ki so bile povezane s pomorstvom in ladjedelstvom, niso podrobnejše raziskovali. Njihovo področje dela je bilo preobsežno. Tudi zato so v muzeju žeeli zaposliti etnologa, ki bi raziskoval omenjene teme in jih v obliki razstav in v pisni obliki posredoval javnosti.

Leta 1988 je mesto kustosa za etnologijo pomorstva zasedel etnolog Igor Presl. Zgodovinarji so mu prepustili skrb za predmete pomorščakov, ki so pričali o njihovi kulturi in načinu življenja. Toda ker bi med predmeti težko določili, kateri so zgodovinski in kateri etnološki, saj so iste predmete pri postavljanju razstav in pri raziskovanju lahko uporabili tako etnologi kot zgodovinarji, je med njimi prišlo do dogovora, po katerem je etnolog prevzel inventarizacijo in skrb za oblačila, jedilni pribor in posode, skrinje, ure, spominke, izdelke pomorščakov in druge osebne predmete. Navtične predmete, ladijske modele, orožje in drugo pa so še naprej inventarizirali in zanje skrbeli zgodovinarji. Tudi pri zbiranju predmetov je veljal podoben dogovor. Delo etnologa in zgodovinarja za mlajšo zgodovino se je pogosto prepletalo, tudi na področju raziskovalne dejavnosti, zato sta etnolog in zgodovinar pogosto

skupaj hodila na teren. Prvo leto sta informacije o slovenskih pomorščakih iskala na področju Ilirske Bistrike, Knežaka in Brkinov.

Etnolog je pregledoval in urejal dokumentacijo, ladijske dnevниke, življepise, spomine, pisma in fotografije, ki so nudili vrsto informacij o načinu življenja in kulti pomorščakov. Podatke in predmete je zbiral tudi na terenu. stare in na novo pridobljene predmete je fotografiral in inventariziral. S pomočjo računalniškega programa MODES je začel podatke o predmetih vnašati tudi v računalniško bazo podatkov. V največji meri se je posvečal pomorščakom avstro-ogrsko vojne mornarice. Rezultat njegovih raziskav je bilo pet člankov in razstava o slovenskih pomorščakih, ki so se z avstro-ogrskimi vojnimi ladjami udeležili daljših potovanj. Čez nekaj let je postavil še občasno razstavo o izumitelju Jožefu Resslu s poudarkom na njegovih zaslagah pri vzgoji za ladjedelstvo primernega lesa. Razstavo je spremjal tudi katalog.

V tem obdobju sta bili v prvem nadstropju matične muzejske hiše v Piranu odprti tudi stalni razstavi avstro-ogrsko in jugoslovanske kraljeve mornarice, na katerih je žeel kustos poleg dogodkov in osebnosti predstaviti tudi način življenja mornarjev in častnikov. Razstavljen je bilo bogato fotografско gradivo, med predmeti pa je treba omeniti zlasti dele uniform, navtične predmete in posodo iz častniške jedilnice avstro-ogrsko vojne mornarice. Po odhodu Igorja Presla je leta 1992 njegovo delovno mesto zasedla etnologinja

Skrinja kapitana bojne ladje M. C. Kocha
Baule del capitano della nave da battaglia
M. C. Koch
The trunk of a rear admiral M. C. Koch

Magnetni kompas
Bussola magnetica
A magnetic compass

Bogdana Marinac, ki je nadaljevala delo svojega predhodnika. Še naprej je zbirala gradivo o slovenskih pomorščakih, ga inventarizirala in dokumentirala, urejala fototeko in hemeroteko ter kot ostali kustosi vodila skupine po muzeju, posredovala informacije posameznikom in podobno. Pri raziskavah je v nasprotju s svojim predhodnikom, ki je več pozornosti posvečal pomorščakom v mornarici Avstro-Ogrske, več časa namenila pomorščakom iz obdobja Kraljevine Jugoslavije, zlasti pomorščakom trgovske mornarice. Med njimi je zbirala informacije o njihovih življenjskih zgodbah in o posameznih sestavinah načina življenja pomorščakov. Še živečih pomorščakov trgovske mornarice Kraljevine Jugoslavije je bilo tedaj le še nekaj, zato se je zdelo pomembno, da od njih izve čim več. Prvi rezultat teh raziskav je bil članek o pomorskom krstu. Skupaj z zgodovinarko Nadjo Terčon je raziskovala tudi ladjedelstvo ob severozahodni istrski obali. Gradivo je zbirala med ladjedelniki delavci v obalnih mestih, po slovenskih knjižnicah in arhivih, zlasti pa v Državnem arhivu v Trstu.

Etnologinja za pomorstvo je bila že med študijem na oddelku za etnologijo filozofske fakultete v Ljubljani z raziskovalno nalogo Etnološka topografija slovenskega etničnega ozemlja - 20. stoletje, Občina Izola, ki je bila tudi njena diplomska naloga, vključena v projekt Način življenja Slovencev v 20. stoletju. Leta 1994 je besedilo uredila in dopolnila, tako da je bila tega leta knjiga natisnjena. Z raziska-

vami na področju pomorstva pa je bila vključena v projekt Kultura na narodnostno mešanem ozemlju slovenske Istre. V tem obdobju so se začele tudi priprave za postavitev prenovljene zbirke novejše zgodovine pomorstva, ki bi nadomestila nekdanjo zbirko slovenskih pomorščakov v NOB. Zbirka naj bi bila zgodovinska, vendar je avtorica ob tem želela obiskovalce vsaj v manjši meri seznaniti tudi z načinom življenja pomorščakov. Trgovska mornarica iz obdobja pred 2. svetovno vojno dotele na stalnih razstavah ni imela svojega mesta, zato je pri raziskavah in pri zbiranju predmetov še naprej prav njej namenjala največ pozornosti. Nekdanja zbirka je kljub temu, da je bilo v njej razstavljenih več ladijskih modelov ter nekaj uniform in drugih predmetov, slonela na fotografiskem in pisnem gradivu. Kustosinja je želela narediti zbirko, ki bi bila privlačnejša tudi za mlajše obiskovalce, saj so muzej največ obiskovale šolske skupine. Želela je razstaviti več raznovrstnih predmetov (ladijski inventar, navtične predmete, ladijske modele in načrte ladij, uniforme in druge osebne predmete pomorščakov). Gradivo in informacije je zbirala med pomorščaki po vsej Sloveniji in na Hrvaškem, kamor se je preselilo veliko slovenskih pomorščakov, ter po knjižnicah in arhivih, zlasti v zgodovinskem arhivu na Reki. Ker pa je tu zbrala poleg ustnih virov le pisno in slikovno gradivo, je nekaj delov uniform muzej odkupil tudi od zasebnega zbiratelja Srečka Rožeta iz Prelož pri Lokvi. Kustosinja je menila, da bi lahko na raz-

stavi prikazala življenjsko pot pomorščakov tudi tako, da bi razstavili njihove uniforme, saj so dokaz o tem, v kateri mornarici je pomorščak služil in kakšno vlogo je imel v njej. V muzeju je že bilo precej uniform, med katerimi je treba omeniti uniformo Ivana Kerija, Miroslava Štumberljerja, Franca Dermote, Janeza Tomšiča, Stanislava Abrama, Vladimira Pfeiferja in drugih. Toda za prikaz življenjskih zgodb pomorščakov je bilo treba zbrati nove. Dele novo pridobljenih uniform pa je bilo treba pravilno opredeliti in inventarizirati, za kar je bilo potrebno dobro poznavanje uniformiranja pomorščakov. Slednje je bilo potrebno tudi za postavitev razstave. Zaradi nepoznavanja te teme in pomanjkanja literature na tem področju je začela kustosinja oblačilno kulturno pomorščakov in njihovo uniformiranje podrobnejše raziskovati.

Leta 1996 je bila v 2. nadstropju matične hiše pomorskega muzeja v Piranu, v prostorih, v katerih so odkrili in restavrirali šablonske stenske poslikave iz srede 19. stoletja, odprta stalna razstava Slovenski pomorščaki 1918–1945. Razstavo so oblikovali akademski slikar Dušan Podgornik in Arhitekt iz Pirana. Na njej so predstavljeni slovenski pomorščaki v vojni in trgovski mornarici Kraljevine Jugoslavije, način življenja v mornarici med obema svetovnima vojnoma ter poti in usode slovenskih pomorščakov med 2. svetovno vojno. Manjši del razstave predstavlja Slovence, ki so služili v italijanski mornarici. Da bi bila zbirka privlačna tudi za otroke, so nekateri predmeti razstavljeni tako, da se

čina življenja pomorščakov in njihovo kulturo. O njih pripovedujejo le posamezni predmeti in manjše število fotografij. S pomočjo ambientalne postavitve mornariške spalnice (*contra corre'*), velike fotografije častniške kabine in mize iz poveljniške kabine admirala Wilhelma Tegett-hoffa je prikazana bivalna kultura na ladjah, s pomočjo fotografij in jedilnega pribora iz častniške jedilnice pa prehrana pomorščakov. O delu, preživljanju prostega časa, šegah in navadah ter potovanjih pomorščakov v oddaljene dežele pa pripoveduje fotografsko gradivo in drugi predmeti pomorščakov (navtični predmeti, spominki, šolski zvezki, dnevni ...). Razstavljene so tudi uniforme in posamezni deli uniform.

Konec 90. let se je muzej povezal s 430. mornariškim divizionom Slovenske vojske. Prvi rezultat sodelovanja je bila občasna razstava o Mornarici Slovenske vojske, pri kateri sta sodelovali kustosinja za zgodovino in kustosinja za etnologijo. Pomemben rezultat sodelovanja s Srednjopomorsko šolo Portorož je bil odkup večjega števila navtičnih predmetov. V tem obdobju pa je muzej sodeloval tudi s »Sveučiliško knjižnico u Puli«. Ta je skupaj z društvom »Viribus Unitis« postavila občasno razstavo Cesarsko-kraljeva mornarica v Pulju. Razstava je v okviru »Internautice 2000« gostovala v Galeriji Hermanna Peča-

riča v Piranu. Etnologinja je posodila in z napisimi opremila predmete ter s kolegico Duško Žitko prevedla katalog razstave.

Delavci muzeja so se s pomočjo Skupnosti slovenskih partizanskih pomorščakov povezali tudi z mornariškimi častniki JLA, predvsem z II. klaso PVA (Pomorske vojne akademije in HTA Mornariško-tehnične akademije). S pomočjo vprašalnikov se je začelo intenzivno zbiranje podatkov o pomorščakih, ob tem pa tudi papirnatega gradiva in predmetov. Kustosinja se je sestala s številnimi pomorščaki in njihovi sorodniki. Zbrala je veliko pisnega in slikovnega gradiva, uniform in različnih drugih predmetov. Še vedno je zbirala tudi informacije o pomorščakih iz obdobja Kraljevine Jugoslavije. Največkrat je obiskala prof. Ivana Konteja iz Ljubljane. Njegovo pripovedovanje je posneto na več kot 20 avdiokasetah. Profesor Konte je poleg osebnih dokumentov muzeju podaril tudi dokumente o odpravi avstro-oogrsko vojne ladje Albatros, ki jih je tudi prevedel. Med na novo pridobljenim gradivom in predmeti velja omeniti tudi zapuščino Vladimira Štolfe, posebno njegova pisma, ki jih je etnologinja natančno obdelala in objavila. Pomembne so tudi donacije pomorščakov: Dušana Ivančiča, Branka Velkaverha, Mitje in Bojana Tollazzija, Huberta Flerina, Baldomirja Podgornika, Jožeta Goljevščka, Ivana Žgura, Rudolfa Černija in drugih.

Ker je bilo v zadnjih letih pridobljeno precejšnje število uniform slovenskih pomorščakov, tudi pomorščakov mornarice SFRJ, ki jih na stalnih razstavah ni bilo mogoče razstaviti, se je zdele delavcem muzeja smi-

jih lahko obiskovalci dotikajo. Vrtijo lahko krmilno kolo, pogledajo skozi nemški daljnogled ali se dotaknejo orožja. V zbirki sta tudi dva zaslona. Na prvem se je sprva odvijal film s fotografijami, ki prikazujejo življenje pomorščakov v mornarici, pozneje pa so ga zamenjali s filmskimi posnetki iz obdobja pred 2. svetovno vojno. Na drugem se vrstijo imena slovenskih pomorščakov, ki so bili aktivni med 2. svetovno vojno. Za dokumentarno predstavljanje partizanskih pomorščakov med narodnoosvobodilnim bojem je leta 2002 muzej prejel zlato plaketo ZZB NOV Slovenije.

Ker se je kustosinja v zadnjih letih intenzivneje ukvarjala z oblačilno kulturo in uniformiranjem pomorščakov v Kraljevini SHS in Kraljevini Jugoslaviji, je napisala članek na to temo. Med nekdanjimi častniki trgovske mornarice Kraljevine Jugoslavije in v zgodovinskem arhivu na Reki je zbrala tudi veliko podatkov o drugih sestavinah načina življenja pomorščakov trgovske mornarice pred in med 2. svetovno vojno, zlasti o njihovi materialni kulturi. Ker je zaradi pomanjkanja prostora na stalni razstavi prikazala le delček tega, je rezultate raziskav objavila še v dveh člankih o prehrani pomorščakov in njihovi bivalni kulturi.

Sočasno so se pričele priprave za postavitev obnovljene zbirke slovenskih pomorščakov v mornarici Avstro-Ogrske. Zbirki je bila namenjena ena sama, razmeroma majhna soba, zato v njej ni bilo mogoče natančneje predstaviti mornarice, pomembnih zgodovinskih dogodkov ter na-

*Svečana uniforma kapitana bojne ladje vojne mornarice Kraljevine Jugoslavije Ivana Kerna
Uniforme da parata del capitano della nave da battaglia della marina militare del Regno di Jugoslavia Ivan Kern
A festive uniform of a Mr. Ivan Kern, a warship commander of the Royal Yugoslav Navy*

selno postaviti občasno razstavo o uniformah. Zato se je muzej leta 2001 na mednarodnem salonu navtike - Internautica predstavil z razstavo mornariških uniform »V modrem in belem«. Ta je bila sprva zasnovana kot razstava o uniformah, ki so jih nosili slovenski pomorščaki vojne in trgovske mornarice od obdobja Avstro-Ogrske do danes, pozneje pa se je zlasti zaradi pomanjkanja prostora omejila le na uniforme vojnih mornaric, ki tudi sicer prevladuje v zbirki. Čez dve leti je muzej z nekoliko razširjeno razstavo gostoval v Kulturno-informacijskem centru mestnega muzeja Ljubljana. Tokrat so bile poleg uniform pomorščakov vojne mornarice razstavljenе tudi uniforme trgovskih mornaric in luške kapitanije, pa tudi sodobne uniforme. Štabni vodnik mornarice slovenske vojske Boštjan Kosi je muzeju posodil svojo slovesno uniformo, Srednja poklicna in obrtna šola Bežigrad pa predloge za šolske uniforme Srednje pomorske šole v Portorožu, ki so jih izdelali njeni učenci. Razstava je spremjal tudi film Utrinki iz življenja mornarjev, v katerem so bili združeni stari filmski posnetki jugoslovanske vojne in trgovske mornarice pred in po 2. svetovni vojni. Del filma, s posnetki vojne mornarice Kraljevine Jugoslavije, se predvaja tudi na stalni razstavi Slovenski pomorščaki 1918–1945.

Sodelovanje s pomorščaki 430. diviziona Slovenske vojske se je po razstavi še okrepilo. Pomorščaki so muzeju podarili ali posodili še večje število uniform, med katerimi velja omeniti zlasti uniforme gojenca vojno-pomorske akademije ZDA Annapolis Mirana Balažica. Muzej pa je pridobil tudi več starejših uniform. Nekatere od teh so dobine mesto v katalogu o mornariških uniformah V modrem in belem, ki je izšel po razstavi. V njem je želeta avtorica, podobno kot tudi z razstavo, širši javnosti predstaviti razvoj uniformiranja v mornarici, vlogo slovenskih pomorščakov v različnih mornaricah in tisti delček življenja pomorščakov, ki je povezan z uniformiranjem (pridobivanje uniform, skrb zanje in za osebno nego, odnos pomorščakov in drugih do mornariške uniforme). V katalogu je opisala tudi oblačenje tistih pomorščakov, ki niso nosili uniform ter vpliv mornariških uniform na oblačenje civilnega prebivalstva. Naslednja razstava o pomorščakih je bila »Spomini od popotovanja Njegovega Veličanstva ladije Saida«, Potovanja z ladjami

avstro-ogrsko vojne mornarice skozi oči slovenskih pomorščakov. Tudi s to razstavo se je muzej predstavil najprej na Internautici, nato pa ob dnevih evropske kulturne dediščine še v Piranu. Na razstavi so bili razstavljeni dnevni, albumi fotografij in drugi predmeti slovenskih pomorščakov, ki so se udeležili daljših potovanj z ladjami avstro-ogrsko vojne mornarice. S pomočjo zvočnega zapisa in fotografij je bil še posebej prestavljen rokopis spomina Ivana Rupnika in njegova pripoved o življenju pomorščakov na ladji, njihovi kulturi ter krajih in ljudeh, ki so jih med potjo obiskali. Etnologinja je pripravila tudi nekaj gesel za Slovenski etnološki leksikon in za Istrsko enciklopedijo. Informacije o svojih izsledkih in slovenskih pomorščakih pa je javnosti posredovala tudi na druge načine. Vodila je skupine po muzeju, nudila informacije različnim posameznikom (studentom, raziskovalcem, sorodnikom pomorščakov ...), sodelovala pri pripravi dokumentarnih filmov s pomorsko vsebino, večkrat pa je o svojih razstavah in izsledkih poročala tudi preko medijev. Predstavljanje gradiva javnosti, predvsem stalne in občasne razstave ter izid kataloga o mornariških uniformah so naleteli

zlasti med nekdanjimi pomorščaki ter njihovimi sorodniki in potomci na pozitiven odziv. Številne so vzpodbudili, da so muzeju podarili predmete (zlasti uniforme) ter pisno in slikovno gradivo. Med najpomembnejšimi pridobitvami v zadnjem času sta uniforma mornarja avstro-ogrsko vojne mornarice in paradna sablja admiralja Napoleonovega mornariškega korpusa. Zagotovo lahko trdimo, da predstavljanje gradiva javnosti preko razstav, katalogov, medijev in na druge načine ni pomembno le za popularizacijo posameznih tem, temveč veliko pripomore tudi k zbiranju gradiva. Seveda pa si tako darovalci predmetov kot uslužbenici muzeja želijo, da bi bili predmeti stalno razstavljeni. Zaradi pomanjkanja prostora v muzeju pa to pogosto ni mogoče. Zlasti obdobje po 2. svetovni vojni v muzeju še nima stalne postavitve. Prikazali pa bi radi tudi številne panege, ki so povezane s pomorstvom ter razširili in dopolnili že obstoječe zbirke. Že dolgo muzej pesti tudi pomanjkanje depojev. To pa skupaj s pomanjkanjem denarja za odkup zavira pridobivanje novih predmetov. Pridobitev novih muzejskih prostorov je zato nujna.

Come vivevano i marinai? Reparto per l'etnologia della marineria

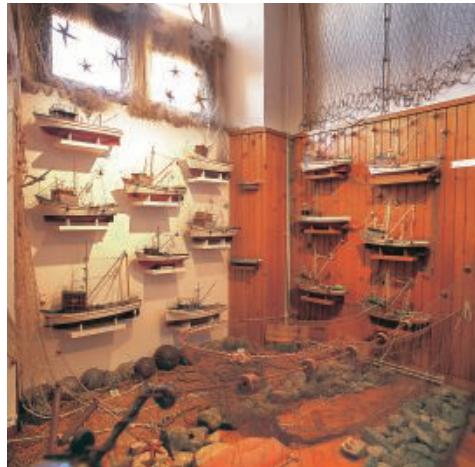
Poco dopo la specializzazione del Museo civico in Museo del mare, si è palesata la necessità di impiegare un etnologo che, assieme allo storico, raccogliesse e studiasse l'eredità marinara slovena. Questo desiderio si è avverato appena nel 1988 quando è stato assunto un etnologo con il compito di raccogliere, curare e presentare il retaggio della marineria e cantieristica sloveni. Il reparto studia e presenta il modo di vivere e la cultura dei marinai e delle persone che si occupano di marineria e discipline affini.

The Way of Life of a Sailor The department of naval ethnology

Soon after the Civic Museum became the Maritime Museum there arose the need to employ an ethnologist who would, besides the historian, collect and research the Slovene maritime heritage. Only in 1988 the museum employed an ethnologist. She collects, organizes and presents the heritage of Slovene seamen and shipyard workers. She also does the research and the presentation of the way of life and the culture of the seamen and of those social classes of the population that live on seamanship and other activities related to it.

Ribištvo in ribja predelovalna industrija

Zbirka modelov ribiških ladij in pripomočkov za ribolov v palači Gabrielli iz 90. let
Collezione di modelli di barche da pesca e attrezzatura per la pesca in palazzo Gabrielli, anni 90
A collection of fishing boats and fishing equipment in the Gabrielli Palace in the 90s

Ko je bila še v Mestnem muzeju Piran sprejeta ideja o preusmeritvi muzejskega zbiralnega in raziskovalnega delovanja v pomorstvo, je bilo jasno, da bo ena parodnih muzejskih tematik ribištvo. Ribištvo je bilo ena najpomembnejših gospodarskih dejavnosti, s katero so se ukvarjali ljudje ob morju. Razvito je bilo tako zasebno ribištvo kot tudi ribja predelovalna industrija, ki zapisuje že 126-letnico svojega delovanja. Oboje je ljudem ob morju dajalo vsakdanji kruh in jim omogočalo preživetje. Obenem je s svojo vlogo, ki jo je odigralo v družbenem in gospodarskem pogledu pokrajine ob morju, zaznamovalo tudi tri obalna mesta s svojo neposredno okolico. Sloves ribiškega mesta je najbolje zapisan prav v Izoli.

Že v šestdesetih letih 20. stoletja se je ravnatelj Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran Miroslav Pahor povezal z ribiško šolo v Piranu in tako zasnoval prve temelje muzejski ribiški zbirki. Leta 1972 so začeli s pogovori in zbiranjem materiala za ribiški muzej v Izoli. Zajemal naj bi tako zasebno kot industrijsko morsko ribištvo. Poudarjali so pomen etnoloških raziskav s specifičnimi etnološkimi vprašanji, pa tudi s tistimi bolj zgodovinskimi. Po poročilih je razvidno, da je bilo v letih med 1972 in 1975 opravljenega veliko dela, dejanski rezultati s postavljivijo stalne ribiške zbirke in občasnih razstav pa so bili kasnejši. Ker v muzeju v tem času še ni bilo zaposlenega etnologa, so na terenu delali študenti etnologije (Bojana Držaj, Nevenka Gregorčič in Silvester Gabršček) ter zbrali veliko gra-

diva. Dr. Miroslav Pahor je predvideval, da bi do leta 1980 že lahko odprli večjo ribiško muzejsko zbirko v Izoli, vendar ni šlo vse po načrtih. Čeprav ribiškega muzeja v Izoli kot takega še vedno ni, pa je bilo v vsem tem času veliko poizkusov, s katerimi so predstavili to pomembno gospodarsko panogo. V muzeju so novozaposleni strokovni delavci Zora Žagar, Zdravko Marenčič in Jure Igličar začeli z dopolnjevanjem obstoječe ribiške zbirke, ki je do tedaj slonela predvsem na predstavitvi eksponatov. Obogatili so jo z novimi spoznanji, ki so jih prinesli novi razstavni, raziskovalni in terenski projekti. Kustosinja Zora Žagar je leta 1985 v Izoli pripravila razstavo *Razvoj industrijskega morskega ribištva*. Gradivo za razstavo so na terenu in v arhivu zbirali študenti etnologije in zgodovine (med njimi Špela Pahor, Marina Jurkota, Igor Presl in Nadja Terčon). Izdelane so bile seminarne in diplomske naloge. Nadja Terčon je s tematiko razvoja ribjih predelovalnih tovarn nadaljevala tudi po koncu tega projekta in posebej obdelala razvoj in pomen industrijskega morskega ribištva od njegovih začetkov pa vse do leta 1959, kasneje pa je bila s to tematiko vključena tudi v raziskovalni projekt z naslovom *Kultura na narodnostno mešanem ozemljju Slovenske Istre* in podnaslovom *Varnanje naravne in kulturne dediščine na področju konservatorstva in muzeologije*.

Rezultat dolgoletnih prizadevanj je stalna muzejska zbirka o ribištву. Postavljena je v matični muzejski stavbi v Piranu. Zara-

di izrednega pomanjkanja prostorov in rednih gradbenih in vzdrževanlnih del je bogata preteklost ribištva predstavljena v okrnjeni obliki le v stenskih vitrinah na stopnišču. Razstavljeni so ribiški pripomočki (ribiške mreže, sidra, igle za šivanje mrež, svetilke itd.), fotografije in ladijski modeli tradicionalnih ribiških čolnov. Ti modeli poskušajo obiskovalcu podati sliko in podobo plovil, s kakršnimi so se piranski, izolski in koprski ribiči podajali na morje in ribarili. Vsebinsko zbirka obravnava zasebno ribištvo na področju treh obalnih mest Kopra, Izole in Pirana. Ena izmed vitrin pa, čeprav zgolj omenja in nakaže, poudarja pomen in vlogo slovenskega ribištva od Barkovelj do Devina, kjer je bilo najbolj znano plovilo čupa. Začasno je zaradi muzejskih gradbenih del deponirana predstavitev industrijskega morskega ribištva, ki je prek ribiških eksponatov, fotografij in ladijskih modelov ribiških ladij predstavljala preteklost ter pomen in vlogo industrijske predelave hrane, zlasti rib.

Ribištvo prebivalcem ob morju omogočalo, da so si svoj kos kruha rezali doma in ne na tujem. Domačini so tako kljub vsem težavam in revščini, ki so jih pestile, le imeli zaposlitev. Tako moški, ki so lovili in potem redno prodajali svoj ulov ali na ribjem trgu v Trstu ali pa ribjim tovarnah v Izoli in Kopru, kot ženske, ki so se že kot mlada dekleta zaposlovele v tovarnah. Delale so mestne žene, ki so bile italijanske narodnosti, in žene iz neposrednega vaškega zaledja obalnih mest, ki so bile slovenske krvi. Družinam je bilo

zaradi ribištva omogočeno preživetje. Zadnje raziskave kažejo celo to, da v obdobju zadnje tretjine 19. stoletja in prvega desetletja 20. stoletja na tem območju ni zabeleženih velikih migracijskih procesov v Severno in Južno Ameriko, kakršni so bili iz drugih avstrijskih dežel, pod katere so v tem obdobju spadali tudi istrski kraji. To dejstvo je mogoče vsaj deloma pripisati tudi ribištvu in njegovemu vplivu. Ribja predelovalna industrija je pomenila veliko spremembo v razvoju trgovine in prometa z ribami, na nek način je omogočala razvoj mesta Izola ter z zelo razširjenim izvozom svojih izdelkov v bistvu povezovala zahodnostrški del morja s celotno Evropo. Tudi zato si ribištvo in ribja predelovalna industrija ter njuna vloga v preteklosti zaslužita, da ne utoneta v pozaboto. Zavedati bi se bilo potrebno tudi to, da imata ribolov in ribja predelovalna industrija še danes pomembno vlogo v gospodarstvu občine Izola, Slovenske obale in celotnega prostora Republike Slovenije.

Zato bi morala ideja o specializiranem muzejem ribištva, katerega ustanovitev, postavitev in odprtje je dolgoletna želja delavcev Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran, naleteti na posluh pri ustreznih organih. Ne samo na lokalnem, tem več zlasti na državnem nivoju. Samo tako bi bila lahko ohranjena tehnična in druga kulturna dediščina tudi primerno prezentirana. Ker menimo, da je najbolje, da muzej svojo vlogo opravlja prav v izvirnem kulturnem prostoru, bi bilo za to najprimernejše mesto Izola, kot najbolj primereno stavbo za muzej pa vidimo v ohranjeneh prostorih izolskih tovarn. Tovarniška stavba s svojim izgledom in samo namembnostjo, za katero je bila zgrajena, ponuja možnost izvirne prezentacije ambientalne postavitve ribiškega muzeja, v katero naj bi se vključila tudi vsa danes še delujoča podjetja in zasebniki, ki se tako ali drugače ukvarjajo z ribolovom, industrijsko predelavo rib in proizvodnjo slane ribe na star način. Prav s sodelovanjem vseh zainteresiranih bi se lahko približali viziji živega muzeja. Konkretna izpolnitev takih vizij pa bi lahko stekla le v dobri povezavi med za to odgovornimi kulturnimi institucijami, izolske občine in seveda predvsem s posluhom in sodelovanjem samih tovarn in ribolovnega podjetja. Vsebinski koncepti bodočega ribiškega muzeja so v grobem pripravljeni, enako tudi

grobni osnutki muzejske prezentacije. Veliko arhivskega gradiva je zbranega, zbranih in evidentiranih je veliko ribiških predmetov, ki bi bili primerni za muzej. Razstava bi morala temeljiti na ohranjenih eksponatih, strojih, plovilih, mrežah, proizvodih ... Ker pa proces zbiranja muzealij v principu ni nikoli zaključen, je potrebno z zbiranjem in evidentiranjem nadaljevati in zbirkо stalno dopolnjevati.

Eden od korakov k ribiškemu muzeju pa je tudi postavitev Uličnega muzeja v Izoli

leta 2004. Rdeča nit sta prav morje in ribištvo. Čeprav je Ulični muzej nastal zaradi želje po popestritvi mestnega življenja, pa se njegovo postavitev razume tudi kot začetek, iniciativo, izhodišče za prepotrebni ribiški muzej na Obali. Muzejska stroka že več kot 30 let meni, da bi moral stati prav v Izoli. Prepričani smo, da je Ulični muzej odprl vrata do njegove realizacije.

La pesca e l'industria per la lavorazione del pesce

La pesca era una delle principali attività economiche delle popolazioni sul mare. Dalla seconda metà del diciannovesimo secolo a Isola, oltre alla pesca privata, si segnala anche la comparsa dell'industria per la lavorazione del pesce. Vista la grande importanza della pesca, nel Museo del mare sono state ben presto allestite due mostre permanenti ad essa dedicate. Sono più di trent'anni che degli operatori museali indicano la necessità di allestire un Museo della pesca a Isola, «la città dei pescatori», ma il museo ancora non c'è. Con il lavoro di raccolta, ricerca, presentazione e altre attività ci sono sempre più possibilità per la realizzazione di quest'idea.

Fishing and the Fish-Processing Industry

The fishing has always been one of the most important economic sectors for the people living at sea. The private fishing was in the 2nd half of the 19th century joined by the fish-processing industry. Because of the great significance of fishing in the area, the fishing museum collection was created soon after the foundation of the Maritime Museum of Piran. For the last 30 years the experts have claimed that Izola, a renowned fishing town, deserves a fishing museum. Unfortunately, such a museum still does not exist. However, the collection, research, exhibitions and other activities more and more pave the way to realize that project.

Pomorska muzejska zbirka v vili sv. Marka v Portorožu

Splošna plovba Piran – slovenski pomorski prevoznik

Prva stalna razstava, ki je pomenila zametek kasnejše muzejske zbirke edinega slovenskega pomorskega ladijskega prevoznika Splošne plovbe Piran v dislocirani enoti pomorskega muzeja v portoroški vili sv. Marka, je bila postavljena že kmalu po preusmeritvi mestnega muzeja v pomorstvo leta 1969. Odprta je bila ob praznovanju petnajste obletnice ustanovitve podjetja Splošne plovbe Piran. Začasni razstavnji prostor je dobila v drugem nadstropju palače Gabrielli, prikazovala pa je razvojno pot v petdesetih letih 20. stoletja ustanovljenih pomorskih podjetij od Agmarita, Vala do Slovenija linije in končno Splošne plovbe Piran. Kljub prostorski stiski v matični muzejski stavbi v Piranu so bili že tedaj med drugim zgodovinskim gradivom razstavljeni tudi, modeli nekaterih ladij Splošne plovbe: Zelengora, Pohorje in Rog, izdelani v modelarski delavnici pomorskega muzeja.

Preselitev uprave podjetja Splošne plovbe iz Pirana v novo poslovno stavbo v Portorožu in pridobitev vile sv. Marka ter seveda neutrudna prizadevanja ravnatelja muzeja po novih razstavnih prostorih so omogočili razširjeno in bogatejšo postavitev stalne razstave edinega slovenskega ladijskega prevozniškega podjetja.

Leta 1979, ko je Splošna plovba Piran praznovala svojo 25. obletnico, je slovesnost pospremilo tudi odprtje muzejske zbirke v vili sv. Marka. Koncept postavitve je pripravil dr. Miroslav Pahor, pomenil pa je zaključek kompleksne zgodovinske raziskave in terenskega dela ter obširne akcije, v katero so bili vklani tako trud kot znanje in

sredstva obeh kolektivov, Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran in Splošne plovbe Piran. Predstavljena je bila četrto stoletja dolga pot slovenskega ladjarja.

Dr. Miroslav Pahor je v programu dela in finančnem planu za ustanovitev muzejske zbirke Splošne plovbe leta 1979 zapisal: *»Informirani smo, da se na stavbi (vili sv. Marka) ne bodo delali večji posegi. To je škoda, ker bodo modeli in predmeti razstavljeni v premajhnih in nepreglednih prostorih. Ker pa v raznih pogovornih slišimo zatrđila, da se bo notranjost stavbe dokončno uredila čez nekaj let, ko si bo podjetje opomoglo od sedanje krize, bomo morali nujno opustiti misel o stalni razstavi in sprejeti - za nas precej nesprejemljivo - misel o začasni postavitvi. Poskusili pa bomo urediti tako, da bo začasnost čim manj opazna in da se bodo predmeti ob trenutku stalne postavitve čim manj premikali.«*

Pahorjev koncept stalne muzejske razstave je slonel na poimenovanjih ladij Splošne plovbe Piran, ki so nosile imena slovenskih mest in pokrajini. Ob vsakem modelu ladje z določenim imenom so bili razstavljeni značilni etnološki, umetniški, zgodovinski in celo arheološki ali prirodoslovni predmeti tistega kraja oziroma pokrajine. Zbirka pomorskega podjetja je tako postala nekakšna raznolika in barvita »interdisciplinarna« predstavitev *»Slovenije v malem«*, kot je zbirko opisal dr. Pahor. Za sicer zanimivo konceptualno idejo pa je bilo žal v majhnih, neprimerno opremljenih in osvetljenih prostorih premalo prostora. Po vsej Sloveniji zbrano razstavno

gradivo je bilo s stališča muzeološke stroke žal le improvizirano predstavljeno. Tudi v ekonomsko uspešnih letih posebnega posluha in finančne podpore s strani podjetja Splošne plovbe Portorož ni bilo. Za svoj »muzej«, kot so na kratko imenovali stalno muzejsko zbirko v vili sv. Marka, žal nikdar ni bilo dovolj velike podpore, kljub sprejeti dolgoročno izjemno pomembni in smotri odločitvi o zbirjanju in prezentaciji gradiva o svojem in edinem slovenskem pomorskem ladijskem prevozniškem podjetju! Sredstva za vzdrževanje in dopolnjevanje muzejske zbirke, za izdelavo modelov ladij Splošne plovbe in drugo, si je bilo vselej potrebno izboriti, prav tako kot je bilo treba neprestano skrbeti za prihod predmetov, umetnin, ladijskih instrumentov in druge najrazličnejše opreme z odsluženih in za prodajo namenjenih ladij v »muzej«.

Kot sreča v nesreči se je pozimi leta 1984/1985 zazdela poplava v vili sv. Marka, ki jo je povzročila zmrzal. Poplavljena je bila tako rekoč vsa notranjost stavbe in že spomladis leta 1985 so se pričela obnovitvena dela. Porušili so vse nepotrebne predelne stene, v vsakem nadstropju so nastali trije veliki razstavnji prostori, ki so končno omogočili sodobnejšo muzejsko postavitev.

Pripravljen je bil nov koncept stalne zbirke o razvojni poti pomorskega podjetja Splošne plovbe Portorož in oktobra leta 1987 je bila že postavljena nova razstava. Želja muzealcev, prikazati petdeseta leta 20. stoletja, ko so se na slovenskem primorju od Kopra do Pirana začela ustanav-

Muzejska zbirka v 80. letih
Collezione museale, anni 80
The museum collection in the 80s

ljati tudi slovenska prevozniška podjetja in je bila končno uresničena ambiciozna želja po ustanovitvi večjega prekoceanskega pomorskega podjetja Slovenijalini je oziroma Splošne plovbe Piran, se je začela uresničevati. Pričala bo, da smo Slovenci pomorski narod s pomorsko preteklostjo in sedanostjo.

Iz predhodne zbirke, prve postavitve v vili sv. Marka, smo odstranili etnološke, prirodoslovne predmete in dela manjše umetniške vrednosti. Razstavnega gradiva je bilo kljub temu preveč, saj je številčno velika že sama zbirka modelov ladij – flote Splošne plovbe Piran. Poleg nje so bili razstavljeni številni predmeti iz prodanih ladij, umetniške slike, kipi in slike, ladijska oprema, arhivsko pisno in fotografsko gradivo.

Za novo muzejsko predstavitev podjetja so bili izdelani didaktični grafikoni o številu ladij, času nakupa in uporabe ter prodaje ladij, o rasti gospodarske moči podjetja, stalnih in občasnih ladijskih linijah po vsem svetu, o predstavnštvih podjetja v tujini, o številu zaposlenih na morju in na kopnem, o poslovnih partnerjih v tujini. Kronološko se je ogled zbirke pričel v pritličju, se nadaljeval po stopnišču v prvo in drugo nadstropje, kjer so bila razstavljena tudi nekatera dragocena darila poslovnih partnerjev – velikih prevozniških podjetij iz vsega sveta.

Na podstrešju vile pa sta bili dve manjši skladišči deponiranih razstavnih predmetov.

Osrednji pritlični prostor je bil namenjen občasnim razstavam, ki smo jih nekaj let

pripravljali v plodnem sodelovanju s Splošno plovbo Portorož. Čeprav smo jih vsebinsko vselej želeli povezovati z morem in pomorstvom in smo pričakovali večji odziv pomorščakov slikarjev, fotografov, zbiralcev ipd., pa smo ta žal edini muzejski razstavni prostor pomorskega muzeja začeli uporabljati tudi za vse ostale gostuječe zgodovinske, etnološke, pedagoške in likovne razstave.

Dokler je bila živa razstavna dejavnost v pritličju vile sv. Marka, ki je prav zaradi svoje namembnosti ena izmed redkih bolje ohranjenih portoroških vil, je z njo živel tudi stalna pomorska zbirka.

Po nekaj letih plodnega sodelovanja med pomorskim muzejem in Splošno plovbo, kljub vselej neurejenem statusu stalne pomorske zbirke v sicer spomeniško-varstveno zaščiteni portoroški vili sv. Marka, so se pojavili le s strani ladijskega prevozniškega podjetja interesi o oddaji vile boljšemu

uporabniku in celo prodaji vile sv. Marka, do katere na srečo ni prišlo.

Navidezno se je vrtinec različnih interesov, razmišljaj in pogledov umiril, saj bi bil skorajda usoden za tradicionalno 25 let dolgo muzejsko razstavno dejavnost v lepi portoroški vili, še vedno pa ni dorečen status tako izjemno pomembne muzejske pomorske zbirke in njegova uvrstitev v seznam pomembnejših zbirk premične kulturne dediščine Republike Slovenije.

Pričakujemo, da se bo to zgodilo sočasno s skorajšnjo legitimno ustanovitvijo Pomorskega muzeja »Segej Mašera« Piran, dodelitvijo nacionalnega statusa muzeju, ovrednotenja vseh njegovih dislociranih stalnih zbirk ter njegovo dolgoročno usmeritvijo in dodelitvijo novega razstavnega prostora v skladišču soli »Monfort« v Portorožu.

La raccolta marittima museale nella villa san Marco a Portorose

La Splošna plovba di Pirano – impresa armatoriale slovena

Già nel 1969, per il quindicinale della Splošna plovba di Pirano, l'unica impresa armatoriale slovena, nel Museo del mare «Sergej Mašera» di Pirano è stata allestita una mostra permanente sulla nascita, il significato e lo sviluppo dell'azienda.

Dieci anni dopo, quando la sede amministrativa dell'azienda è stata trasferita da Pirano a Portorose, la proficua collaborazione tra Museo del mare e Splošna plovba, ha reso possibile l'allestimento di una raccolta museale stabile in villa san Marco a Portorose. Nel 1986, in occasione del rifacimento interno dell'edificio, la prima e provvisoria collocazione museale è stata riveduta e il pianoterra dedicato alle mostre occasionali e manifestazioni varie. In questo modo villa san Marco è stata arricchita di contenuti nuovi e gli ospiti sono invogliati a visitare anche la raccolta marittima permanente. La raccolta marittima è momentaneamente chiusa, e attende che si decida in merito al suo futuro, e speriamo che ciò accada molto presto, contemporaneamente alla, altrettanto attesa e agognata, legittimazione giuridica del Museo del mare «Sergej Mašera» di Pirano.

The Maritime Museum Collection in San Marco Villa in Portorož

Splošna Plovba Piran – The Slovene shipping company

As early as 1969, for the occasion of the 15th anniversary of the only Slovene maritime shipping company, the "Splošna plovba Piran", the Maritime Museum in Piran organized the permanent exhibition on the creation, significance and development of the company.

Ten years later when the management moved from Piran to Portorož, the Maritime Museum in Piran and the shipping company agreed that they would by joint efforts organize a permanent maritime museum collection in the San Marco Villa in Portorož. The improvised museum collection was after the inner refurbishing of the building set up again, and the ground floor, used also for occasional exhibitions and other events, enlivened the San Marco Villa and drew visitors to see also the permanent maritime collection. For the moment the maritime collection is closed. About its destiny and hopeful further existence will probably be decided together with the decision on the legitimate foundation of the Maritime Museum "Sergej Mašera" Piran.

Tonina hiša

Etnološka zbirka v Sv. Petru

Tonina hiša v vasici Sv. Peter

La casa di Tona a San Pietro

The Tona's house in the village Sv. Peter

Istrska kmetica Antonija - Tona Gorela
La contadina istriana Antonija - Tona Gorela
An Istrian peasant woman Antonija - Tona Gorela

V času med letoma 1974 in 1979 je Medobčinski zavod za spomeniško varstvo Piran obnovil hišo v Gorelih – Raven 36, ki je po Antoniji Goreli (1873–1965) dobila ime Tonina hiša. Ko so bila dela pri prenovi hiše zaključena, je po dogovoru skrb o nadaljnji ureditvi in prenovi prevezel Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran. Tako je Tonina hiša postala dislocirana enota Pomorskega muzeja. Ob prenovi Tonine hiše so bile ohranjene značilnosti istrskega kmečkega stavbarstva.

To je zanimiv etnološki spomenik, ki priča o načinu življenja istrskega kmeta v 18. in 19. stoletju. Stavba z dvokapno streho je zidana iz kamna. Ohranjeno kamnito stopnišče se zaključi z »baladurjem«, t.j. pokrito teraso pred vhodom v bivalne prostore. Na severovzhodni fasadi je viden dimniški, »kaminski« prizidek, ki se je nekdaj uporabljjal za oljarske dejavnosti. Zunanost krasijo preprosto obdelani kamnoseški detajli oken in vhodov ter kritina iz korcev.

Spodnji prostori so pred obnovo hiše služili poljedelskim, sadjarskim, vinogradniškim in oljarskim dejavnostim, v 19. stoletju pa je bila v njih oljarna. To je bil tudi razlog, da se je pristopilo k prikazu oljkarstva v slovenski Istri.

Muzeološko delo in prezentacijo je vodila etnologinja Zora Žagar. V projekt so bili vključeni številni zunanjji sodelavci, vendar je največji del slonel na muzejskih delavcih Zori Žagar, Ilonki Hajnal in Leopoldu Belcu. Veliko dela je bilo opravljena na terenu. V mesecu decembru leta 1980 so odkupili oljčni mlin. Poteka-

lo je zbiranje predmetov ter njihov odkup. Odkupili so predmete, kot so kotli, športe, sod, brenta, svetilka na olje ... Vse pohištvo je bilo konzervirano in restavrirano. V muzejski predstavitev so uporabili izvirni ohranjeni inventar Tonine hiše, ki so ga dopolnili z novimi predmeti, zbranimi na terenu.

Z rekonstrukcijo oljčnega mlina in prikazom oljkarstva v pritličju je predstavljena stara tehnologija pridobivanja oljčnega olja, pri kateri se je uporabljalo živino kot delovno silo. Po vojni je bil v uporabi moderen način pridobivanja olja. Z rekonstrukcijo oljčnega mlina so delavci Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« začeli leta 1981. Konstrukcijska dela so bila zahtevna in bilo je potrebnih veliko nadomestnih sestavnih delov, ki pripadajo oljarni. Rekonstrukcija oljčnega mlina je bila za javnost odprta 15. oktobra 1982. Pri rekonstrukciji oljčnega mlina gre za leseno in kamnito konstrukcijo, ki je bila močno razširjena v vaseh slovenske Istre v 18., 19., in v prvi polovici 20. stoletja, vendar pa je pričela že konec 19. stoletja močno izginjati. Delavci pomorskega muzeja so oljčni mlin pripeljali iz Topolovca. Ta oljčni mlin je eden najstarejših na območju Istre. Odtočni kamen, t.i. luč, je datiran v 16. stoletje, ostali deli so mlajšega izvora.

Leta 1983 so bili odprti še bivalni prostori v prvem nadstropju Tonine hiše. Bivalni del ima odprto ostrešje, ki nadomešča strop. Kot posebnost zanimive strešne konstrukcije so tramovi, iztesani iz hrastovega lesa in uporabljeni so tudi deli

korenin. V bivalnem delu so prikazani predmeti, sobna in kuhinjska oprema iz preteklih časov, ki je bila v uporabi tudi še v prvi polovici 20. stoletja, ko je še živel ognjiščni prostor.

K Tonini hiši sodi tudi nekdanje gospodarsko poslopje, kjer so danes sanitarije ter shramba za etnološke predmete. Podoba kmečkega doma dopoljujejo posajene oljke in murve okoli hiše. Tonina hiša s pripadajočo okolico danes predstavlja neke vrste kulturno središče, ki se pogosto uporablja za različne kulturne dogodke.

*Rekonstrukcija oljarne v pritličju Tonine hiše
Ricostruzione del torchio al pianterreno della casa di Tona
The reconstruction of an old olive oil press on the ground floor of the Tona's house*

*Ognjiščni prostor v prvem nadstropju Tonine hiše
Focolare al primo piano della casa di Tona
The fireplace on the first floor of the Tona's house*

La casa di Tona La raccolta etnologica di San Pietro

Il contributo descrive i lavori etnologici e museali per il restauro e la presentazione della Casa di Tona a San Pietro, unità dislocata del Museo del mare «Sergej Mašera» di Pirano. Si tratta di un interessante monumento etnologico che con il suo restaurato torchio per la premitura delle olive presenta la vita del contadino istriano nel diciottesimo e diciannovesimo secolo. Integrata nell'ambiente naturale istriano, la Casa di Tona è anche un ambiente adatto per organizzare avvenimenti culturali di vario genere.

Tona's House The ethnological collection in the village of Sv. Peter

The article presents a short description of the ethnological museum work during the renovation works and the presentation of the "Tona's House" in the village of Sv. Peter, a permanent collection drawn from its main office in Piran. The house with its restored Istrian olive press is an interesting ethnological monument and it is a vivid witness of the way of life of an Istrian peasant in the 18th and 19th century. The "Tona's House" is situated in a natural Istrian environment and very suitable for different events and cultural performances.

Solinarstvo

*Od stalne razstave v pomorskom muzeju
do Muzeja solinarstva
v Krajinskem parku Sečoveljskih solin*

*Stalna razstava o solinarstvu, palača Gabrielli do 90. let
Mostra permanente sulla salinatura, palazzo Gabrielli, fine anni novanta
The permanent collection on the salt making, the Gabrielli Palace till the 90s*

Leta 1956 je bila v Mestnem muzeju v Piranu odprta stalna razstava solinarstva s poudarkom na vsebini Starih piranskih solin. Na njej so bila razstavljena delovna orodja za pridobivanje soli, priznanja in diplome za kakovost pridelane soli, modeli vetrnih črpalk za slanico, sobni in kuhinjski inventar iz solinskih hiš in drugo. Predstavljeno je bilo predmetno, slikovno in pisno gradivo, ki so ga muzeju podarili solinarji, podjetje Piranske soline in piranske družine. Razstavo je postavil dr. Miroslav Pahor s sodelavci.

Do velikih sprememb v njeni vsebini je prišlo na začetku šestdesetih let 20. stoletja, ko se je pričelo obsežno raziskovanje starih solin Fontanigge (južni del Sečoveljskih solin) in solin Fazan v Luciji, pri katerem so sodelovali dr. Miroslav Pahor, Tatjana Poberaj, Mihael Huszar in Josip Rošival. Preučevali so življenje in delo poslednjih solinarjev, ki so še ohranjali bogato materialno, socialno in duhovno izročilo nekdanjega solinarskega življenja. Fotografsko gradivo, ki ga je zbral Josip Rošival, je danes neprecenljivega dokumentarnega pomena. V veliko pomoč je bilo pri rekonstrukciji starega načina solinarjenja in spoznavanju življenja v času solne sezone v solinah. S slikovnim in predmetnim gradivom, zbranim na terenu, so obogatili vsebino obstoječe razstave.

Rezultat omenjenega raziskovalnega dela je tudi izredno dragocena knjiga *Stare piranske soline* (Spomeniški vodniki, zv. 4, Ljubljana 1963), ki sta jo napisala dr. Miroslav Pahor in Tatjana Poberaj. Avtorja govorita o življenju in delu solinarjev

v starih piranskih solinah. V uvodnem delu je podana kratka zgodovina solinarstva na istrski obali. Knjiga predstavlja prelomnico v poznavanju in vrednotenju solin in starega načina pridelovanja soli, ki sega s svojimi začetki v 14. stoletje. Njena vrednost se kaže tudi v tem, da je vzpodbudila nova razmišljanja o pomembnosti ohranjanja enkratne obmorske kulturne krajine, ki so jo skozi stoletja ustvarili solinarji s svojim delom.

Dr. Miroslav Pahor se je zavedal, da bo po opustitvi starih solin in primarnega načina solinarjenja (obe območji starih solin, tako v Sečovljah kot v Luciji, so opustili konec šestdesetih let 20. stoletja), izginila enkratna kulturna dediščina solin, hkrati pa se bo spremenila podoba kulturne krajine obalnega prostora. Zato je že leta 1972 pisal kulturnim delavcem »o opuščenih solnih poljih, izginotju vetrnih črpalk za slanico in osiromašenju kulturne podobe obmorske krajine ter o vlogi muzeja solinarstva za turistično ponudbo« (elaborat *Solinarski skansen*, Projekt Gornji Jadran-detajlni načrt Strunjan, Zavod za spomeniško varstvo Piran (odslej MZSVP)). Bil je prvi, ki je razmišljal o postavitvi muzeja, tako v mo-

derniziranih solinah v Strunjanu kot v starih lucijskih solinah. Predlagal je ureditev solnega polja s srednjeveškim načinom pridobivanja soli in predstavitev solinske hiše. O pomembnosti solinarskega muzeja opozarja tudi njegov članek *Solinarski skansen* (Turističnim in kulturnim delavcem v razmislek), Obala št. 14, Koper 1972, str. 19-24.

V naslednjih letih je Projekt Gornji Jadran, ki je obetal sredstva za muzej solinarstva, propadel. Tudi solinarji se niso navduševali nad tem, da bi v moderniziranih strunjanskih solinah oddali površino za muzejsko rekonstrukcijo. Na območju opuščenih solin Fazan v Luciji so začeli graditi marino s turističnimi in gospodarskimi objekti. Postopoma se je rušila podoba solin v Luciji, drugega območja Starih piranskih solin.

Leta 1983 je bil v solinah Fontanigge mladinski raziskovalni tabor pod okriljem Morske biološke postaje iz Portoroža. Etatološko skupino je vodila Zora Žagar. Terensko delo mladih je bilo usmerjeno v spoznavanje stavbne dediščine solin. Izrisali so 19 tlorisov solinskih hiš: štiri v Cavani 131, pet v kanalu Giassi, stražarnico ob izlivu Dragonje, štiri na desnem, dve na levem bregu kanala Curto, eno v preostalem delu bazena Fontanigge; v solinah Lera pa dve leseni baraki solinarjev.

Tabor je bil pomemben tudi zato, ker je ponovno sprožil razmišljanja o možnosti postavitve muzeja solinarstva v primarnem okolju starih solin.

Oktobra 1984 je Društvo za preučevanje in napredok pomorstva Piran pripravilo

*Predel Fontanigge s tremi obnovljenimi solinskimi hišami ob kanalu Giassi
La zona Fontanigge con le tre restaurate case di salinatori presso
il canal Giassi
The Fontanigge area with three renovated houses along the Giassi canal*

okroglo mizo na temo »Sečoveljske soline – sedanost in prihodnost«. Bilo je prvič, da so se srečali predstavniki različnih strok, Droege Portorož in uporabniki solinskega prostora. Namen srečanja je bil »pričakati trenutno stanje in možnosti ureditve oziroma uporabe prostora solin, in sicer tako, da se upošteva vse vidike, kot so urbanistična oziroma arhitektonska ureditev, ohranjanje prostora v ekološkem smislu, možnosti za gospodarsko, turistično in biološko izkoriščanje in druge«. Mojca Ravnik iz MZSVP je predstavila dolgoletne zamisli o solinarskem muzeju na prostem, »ki ga nameravamo uresničiti kot edino možno obliko varovanja in zaščite starih postopkov pridobivanja in skladiščenja soli, z muzejskim prikazom načina življenja in kulture solinarjev« (Varstvo kulturne dediščine solin, Portorož 1984, tipkopis hrani piranski muzej). Iz omenjenih kulturnih ustanov sta se okrogle mize udeležila še Boris Križan (članek *Oris problematike varovanja naravne in kulturne dediščine Sečoveljskih solin*, Portorož 1984, tipkopis hrani PMSMP) in Zora Žagar (s člankom *Kratek oris zgodovine solinarstva na Slovenski obali*, Portorož 1984, tipkopis hrani PMSMP).

Medtem so oddaljene in težko dostopne Fontanigge samevale in propadale. Istočasno je med strokovnjaki in ljubitelji solin raslo spoznanje o vrednosti in lepoti tega opuščenega območja starih piranskih solin, kar je privedlo do pomembnih sprememb. Najprej se je začelo intenzivno terensko raziskovanje, hkrati pa še tesno sodelovanje strokovnih delavcev Muzeja

PMSMP in Zavoda MZSVP. Od tedaj dalje se projekt »muzej solinarstva« odvija pod okriljem teh dveh institucij.

Napredovale so raziskave kulturne in naravne dediščine ter prizadevanja po njunem varovanju; vse intenzivnejša pa je postajala tudi potreba po postavitvi muzeja solinarstva. V omenjena prizadevanja so se vključili zlasti Mojca Ravnik in Boris Križan (MZSVP) ter Zora Žagar (PMSMP). Prepričanje, da je »podlaga za kakršnokoli načrtovanje bodoče namembnosti objektov v bazenu Fontanigge – za rekonstrukcijo, adaptacijo ali za študij stavbnih načel, ki jih je oblikovalo življenje v solinah – dobra arhitekturna dokumentacija« (Mojca Ravnik, *Varstvo kulturne dediščine solin*, Piran 1984, tipkopis hrani PMSMP), je sprožilo v letih med 1984 in 1985 sistematično pregledovanje ostankov solinske materialne kulture in njeno fotografsko in arhitekturno dokumentiranje. Akcijo je vodil PMSMP, sodelovala je Mojca Ravnik, arhitekturna dokumentacija pa je bilo delo Stanke Pustoslemšek-Koren. V solinah Fontanigge so pregledali 118 objektov (to so bile stavbe, ruševine ali samo njihovi sledovi). Dokumentirali so ostanke preimčne kulturne dediščine (lesene zapornice, delovno orodje ...) ter vse calije (glavne zapornice nekdanjih solnih polj). Za 16 izbranih stavb (izbrane so bile po načelu ohranjenosti celote in detajlov, etnološke pomembnosti in raznolikosti, funkcionalne in oblikovne raznolikosti) so izdelali celotno arhitekturno dokumentacijo: za troje stavb iz kanala Pichetto, troje stavb iz kanala Giassi, za po eno stavbo iz kana-

lov del Forno in Curto, za eno stavbo v solinah Lera, za dve solinski lopi v solinah Lera, za dve solinski hiši in eno skladišče za orodje v strunjanskih solinah ter eno solinsko hišo in eno stražarnico v solinah Fazan v Luciji. Rezultate terenske raziskave so predstavili na obsežni interdisciplinarni razstavi »Sečoveljske soline včeraj-danes-jutri« leta 1987, ki jo je pripravil PMSMP v sodelovanju z MZSVP, Inštitutom za biologijo UEK Ljubljana, Prirodoslovnim muzejem SRS in Društvom za opazovanje in preučevanje ptic SRS. Razstava je bila na ogled v Obalnih galerijah Piran. Globus film iz Kopra pa je ob tej priložnosti omogočil ogled dokumentarnih filmov o solinah v kinu Tartini.

Na razstavi so prikazali tri pomembne tematske sklope: življenje in delo solinarjev v različnih časovnih obdobjih, nepremično kulturno dediščino solin ter njihovo naravno dediščino. Prvič je bila predstavljena celostna podoba solin. Strnjena so bila spoznanja različnih strok. Javnost so tako opozorili na nezadržno spreminjanje izvirnih vrednot Sečoveljskih solin. In kar je najpomembnejše – prvič so razgrnili in predstavili lokacijo bodočega muzeja solinarstva v opuščenih solinah Fontanigge.

Sočasno s prizadevanji po postavitvi muzeja so tekla tudi varstvena prizadevanja, da se bogastvo naravne in kulturne dediščine Sečoveljskih solin v določenem obsegu in obliki ohrani. Prva varstvena prizadevanja so bila usmerjena predvsem k ohranjanju naravne dediščine. Kasneje so se prenesla na varovanje kulturne dedišči-

Krušni žigi solinarskih družin za označevanje kruha

Timbri per il pane usati dalle famiglie di

salinatori per contrassegnare il pane

Bread stamps of the salt making families used to mark the bread

ne in na ohranitev solin kot značilnega morfološkega elementa obmorske krajine slovenske Istre. S spremembami in do polnitvami prostorskega dela družbenega plana občine Piran za obdobje 1981–1985 so bile Sečoveljske soline prvič opredeljene kot območje krajinskega parka z notranjimi conami strožjega rezervatnega varstva. Zaradi izjemnega pomena naravne in kulturne dediščine so bile leta 1990 zavarovane kot krajinski park, leta 1993 pa so bile vpisane na seznam ramsarskih lokalitet. Naravovarstvena prizadevanja je vodil in usmerjal Boris Križan. Znotraj rezervatnega območja je bilo območje kanala Giassi in Cavane 131 opredeljeno kot etnološki rezervat, v katerem je našel mesto muzej solinarstva. V omenjenem primeru gre za tradicionalno solinsko okolje, ki je omogočilo revitalizacijo starega načina pridelovanja soli.

Spomeniškovarstvena akcija (financirali so jo: MIK, DO Droga Portorož, Obrat Soline) prve faze obnove muzeja in prezentacija prve stalne razstave sta potekali med letoma 1989 in 1991 s sodelovanjem delavcev MZVNKD, PMSMP in DO Drog Portorož, Obrata Soline. Že pred razglasitvijo območja Sečoveljskih solin za krajinski park je bila leta 1989 končana prenova prve solinske hiše na južnem bregu kanala Giassi, v interni muzejski dokumentaciji označena s številko 61. Slednja združuje niz treh stavb: nadstropno solin-

Solinarsko orodje

Attrezzi dei salinatori

Salt making tools

sko hišo, ki je v preteklosti služila za shranjevanje soli in bivanje solinarske družine. V njej je bila prvotno predstavljena notranja ureditev solinske hiše, krušna peč, kot posebnost Sečoveljskih solin, pa je bila k hiši prizidana po zgledu peči iz sosednje solinske hiše. Hiši pripadajoče solno polje je bilo obnovljeno leta 1993. Solinar Dario Radovac je na njem pridobil sol po starem postopku. Kasneje se mu je pridružil Rinaldo Bonin, ki še danes vodi vsa dela na muzejskih solnih poljih in je hkrati učitelj mladim raziskovalcem. Leta 2002 smo prvo hišo obnovili in spremenili ter vsebinsko dopolnili del stalne muzejske razstave, ki danes predstavlja rekonstrukcijo solinske hiše. Sredstva smo črpali iz mednarodnega projekta Ecosouverture-All about salt, ki ga je financirala Evropska unija s sredstvi Phare.

Dela pri obnovi prve muzejske hiše in solnega polja je vodila Eda Benčič Mohar iz MZVNKD, stalno razstavo pa je postavila Zora Žagar in sodelavca Ilonka Hajnal in Leopold Belc iz PMSMP. Stalno muzejsko razstavo so odprli leta 1991, takoj po osamosvojitveni vojni.

Leta 1993 je bila predana piranskemu muzeju v upravljanje druga prenovljena solinska hiša s solnim poljem. Slednja je v interni dokumentaciji označena s številko 60. Hiša je namenjena skladiščenju soli in sezonskemu bivanju delavcev na muzejskih solnih poljih in po potrebi drugim

posebnim gostom – obiskovalcem in predstnikom mednarodnih delovnih taborov. Dela pri obnovi hiše in solnega polja je tudi tokrat vodila Eda Benčič Mohar, vsebinsko namembnost stavbe pa je opredelila Zora Žagar.

Leta 2003 je bila obnovljena še tretja stavba. Tokrat je šlo za nekdanje solinsko skladišče na severnem bregu kanala Giassi, v interni dokumentaciji označeno s številko 78. Danes je v pritlični stavbi stalna razstava s prikazom solinarstva ob istrski obali. S pomočjo risb in starih fotografij prikazuje delo v solinah Fontanigge in Fazan. Predmeti, razstavljeni v vitrinah, pa govorijo o vsakdanjem življenju nekdanjih solinarjev. Obnovo stavbe je vodila Eda Benčič Mohar, stalno zbirko pa je postavila Zora Žagar. Oblikoval jo je Dušan Podgornik.

Leta 2002 so ob ustju kanala Giassi zgradili leseni pomol, namenjen pristajanju plovil, ki prevažajo obiskovalce muzeja. Poleg rednih nalog v muzeju (ohranjanje, varovanje in predstavljanje kulturne dediščine) so izredno pomembne druge muzejske aktivnosti, ki nam jih v veliki meri narekuje njegova vsebina. Mednje spadajo mednarodni mladinski delovni tabori, kjer mlađi iz evropskih dežel spoznavajo star postopek pridobivanja soli. V okviru muzejskih aktivnosti so dobrodošli tudi raziskovalni projekti, vezani na tematiko muzeja ali vsebino območja, kjer se muzej nahaja.

Pomembno vlogo v razvoju Muzeja solinarstva imata tudi ravnatelj PMSMP Flavio Bonin, ki se vsa leta od njegovega nastanka trudi za njegovo nemoteno delovanje, in muzejski delavec Uroš Hribar, ki se je v sklopu muzejskega dogajanja osredotočil predvsem na preučevanje, ohranjanje in predstavitev tehnične dediščine solin.

Dolga leta je obiskovalce po muzeju solinarstva vodil upokojeni delavec solin Peter Pištan. Po njegovi smrti so vodenja prevzeli študenti in delavci muzeja: Uroš Hribar, Peter Bastjančič, Tina Pizent, Marko Bonin in drugi. Omeniti moramo tudi prvega izvajalca obnovitvenih del Bruna Pahorja, ki se je kljub težkim razmeram pogumno lotil dela: ko še ni bilo poti, ko so bila poplavljena solna polja ...

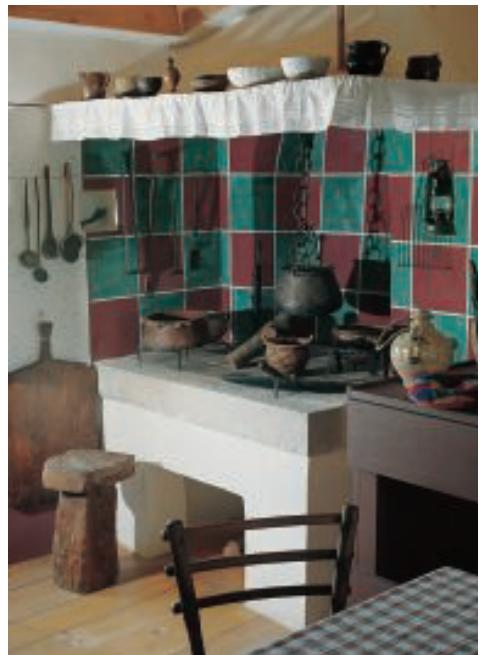
Pri realizaciji muzeja se ne sme prezreti ostalih strokovnih delavcev MZVNKD: Danile Biščak, Božidarja Guština, Bruna Purgerja in Roberta Turka ter mnogih informatorjev in darovalcev predmetov. Omeniti velja Daria Radovca, Marijo Bažec, Jožeta Zudiča, pokojnega Klavdija Vuka, Georgia Petronia, solinarje in vodarje iz Strunjanskih solin in druge. Posebno vlogo pri nastajanju muzeja je imel tudi Audiomizualni laboratorij ZRC SAZU z Naškom Križnarjem, ki je posnel številne razgovore s solinarji in tako ohranil zvočne in slikovne pripovedi, ki so nam bile v pomoč pri rekonstrukciji muzeja.

Aprila 2001 je vlada Republike Slovenije sprejela Odlok o razglasitvi Muzeja solinarstva za kulturni spomenik državnega pomena. V njegov današnji okvir spadajo kanal Giassi, Cavana 131, pripadajoči bregovi, hiše in platoji, muzejski solni polji s fossadom, notranjim kanalom za dotok

sveže morske vode ter vplivno območje spomenika.

Vsako leto muzej solinarstva obišče od deset do trinajst tisoč domačih in tujih obiskovalcev; veliko je šolskih skupin.

Muzej solinarstva je leta 1994 kandidiral za evropsko muzejsko nagrado – EMYA. Leta 2004 pa je PMSMP za svojo dislocirano enoto Muzej solinarstva prejel Medaljo Evropske unije za prizadevanja pri ohranjanju kulturne dediščine (kategorija Kulturna krajina) v sklopu programa Europa Nostra 2003. Nagrada mu je bila dodeljena za »vzorno in tankočutno revitalizacijo kulturne krajine, obnovo tradicionalnega postopka pridelave soli, obnovo stavbne dediščine in za izobraževalne dejavnosti, vse v tesnem sožitju z naravnim okoljem solin«.

Ognjiščni prostor v kuhinji muzejske solinske hiše

Cucina con focolare nella casa dei salinatori
The fireplace in the kitchen on the first floor of a museum salt making house

La salinatura

Dalla mostra permanente presso il Museo del mare al Museo delle saline nel Parco naturale delle saline di Sicciole

Il Museo delle saline nel Parco naturale delle saline di Sicciole, è stato preceduto da una mostra permanente sulle saline, allestita nel Museo civico nel 1956. Negli anni successivi si sono susseguite le attività per l'allestimento di questa mostra nel suo ambiente originario ovvero nelle vecchie saline di Sicciole, nella zona denominata Fontanigge. La prima mostra permanente, che presenta la vita e il lavoro dei salinatori e delle loro famiglie, come pure la tecnologia medievale di produzione del sale nelle saline di Sicciole, è stata ivi inaugurata nel 1991. Ne sono seguite delle altre, l'ultima nel 2003. Oggi il Museo delle saline comprende tre case di salinatori e due campi nei quali si presenta la produzione del sale.

Dal 1990, le saline di Sicciole godono dello status di Parco naturale, mentre nel 2001, il governo della Repubblica di Slovenia ha proclamato il Museo delle saline monumento culturale d'importanza nazionale.

Salt Making

From the permanent collection to the Salt Making Museum in the Sečovlje landscape park

The predecessor of the Salt Making Museum in the landscape park Sečoveljske soline (the Sečovlje Salt-Pans) was the permanent collection of the salt making in the Civic Museum of Piran dating back to 1956. The next decennia brought about the efforts to create a museum in its original environment, i.e. in "Fontanigge", a part of the old Sečovlje Salt-Pans. The first permanent exhibition showing the way of life of the salt workers and their families, their daily work as well as the medieval salt making technology was created in 1991. Several exhibitions followed, the last one being set up in 2003. Today the Salt Making Museum consists of three houses and two salt fields that still produce salt.

In 2001 the government of the Republic of Slovenia proclaimed the Salt Making Museum a cultural monument of a national importance. The Sečovlje Salt-Pans have been protected as landscape park since 1990.

Areta, posoda za vodo
Areta, recipiente per l'acqua
An areta, a water holder

Ulični muzej in Zbirka ladijskega modelarstva v Izoli

»Živahnost mesta ni odvisna samo od prebivalcev, temveč tudi od dejavnosti, ki se v njem dogajajo in vanj pritegnejo tokove ljudi.« To je misel, ki ji sledijo v Izoli. Iz nje pa izhaja ideja o postavitvi uličnega muzeja, ki je vzklila na Občini Izola. Idejni pobudnik in kasnejši koordinator projekta je bil svetovalec za gospodarstvo Jože Černelič. K sodelovanju so pritegnili Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran, ki je v živahnih trgovskih ulicah v starem mestnem jedru v Izoli postavil Ulični muzej in Zbirko ladijskega modelarstva. Projekt je bil izpeljan v sodelovanju z Občino Izolo v okviru mednarodnega projekta Phare. Vanj so bile v tej fazi vključene še italijanske institucije, ki se prav tako ukvarjajo z revitalizacijo obmorskih mestnih jader oziroma skrbijo za ohranjanje, predstavljanje in popularizacijo skupne kulturne in zgodovinske dediščine s področja Ogleja.

Delovni skupini Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran in njihovim zunanjim sodelavcem je uspelo v relativno kratkem času realizirati projekt. Vodja projekta je bil v.d. ravnatelja Flavio Bonin. Avtorica postavitve in besedil je Nadja Terčon, oblikovanje pa je delo zunanjega muzejskega sodelavca Dušana Podgornika. V ožji projektni skupini so poleg zgoraj omenjenih delovali še sokoordinatorja Igor Skok in Srečko Gombač z Občino Izola ter Anja Gomezel iz pomorskega muzeja in Polona Matekovič iz Znanstveno-raziskovalnega središča Koper. Širša delovna skupina pa je bila sestavljena iz muzejskih delavcev in zunanjih sodelavcev. V njej so bili: sodelavci avtorice Zdravko Marenčič, Snje-

žana Karinja in Mateja Golob; sodelavki oblikovalca Silvija Kajzer in Berta Žunič; lektorja Jože Hočevar in Rick Harsch; prevajalca Ivan Marković in Violeta Jurkovič. Konzervacija in priprava eksponatov je bila v rokah Cirila Bratuža, Ilonke Hajnal, Leonore Kortnik, Leopolda Belca in Iva Kalca. Za tehnično izvedbo so poskrbeli Dušan Podgornik, Srečko Gombač, Leonora Kortnik, Marko Goljuf, Boris Bajič, Goran Brecelj in Pavla Kortnik. Delo je bilo s skupnimi močmi opravljeno skrbno, strokovno in kvalitetno. Odgovornost muzejske postavitve je slonela na avtorici in oblikovalcu. Izkazali so se tudi vsi zunanji sodelavci in izvajalci ter tehnična ekipa. Uporabljeno je bilo znanje in dobro so bile vnovčene večletne delovne izkušnje. V danih okoliščinah so bile maksimalno upoštevane muzeološke navade in zahteve. Rezultati dolgoletnih znanstvenih raziskav so bili prikazani konkretno v praksi, to je v muzeološki postavitvi. Specifični pogoji, tako prostorski, vsebinski in človeški, so narekovali nekaj povsem novih prijemov. Projekt je sprožil vrsto vprašanj, odgovore nanje pa bosta dala delo in razvoj odnosov v prihodnosti. Za strokovno, projektno, idejno in oblikovno izvedbo Uličnega muzeja in Zbirke ladijskega modelarstva je Slovensko muzejsko društvo podelilo Valvasorjevo priznanje v letu 2005.

Namen projekta je bil dopolniti turistično ponudbo kraja in povečati pretok ljudi v trgovskih ulicah, jih privabiti kot muzejske obiskovalce ali kupce ali pa oboje. V projekt je bilo vključenih 15 trgovskih,

gostinskih, obrtnih in umetniških lokalov ter Kantina in Zbirka ladijskega modelarstva. K projektu so pristopili zainteresirani trgovci, gostinci, obrtniki in umetniki, ki so bili pripravljeni v svojih lokalih razstaviti fotografsko gradivo in muzejske predmete ali lastne starine.

Izhodišče Uličnega muzeja je bilo, da mora s svojo vsebino obogatiti dejavnost lokalov, hkrati pa predstaviti kulturno dediščino Izole. Za postavitev so bile izbrane vsebine, ki so pomembne za Izolo, Istro in trenutno dejavnost vsakega lokalja. Skozi dokumente, vedute, slike, fotografije in predmete so tako predstavljeni zgodovina Izole, njen obmorski značaj in povezava z najbližjo okolico, bivalna kultura v mestu ter glavne gospodarske panege: obrt, ribištvo, pomorski promet in trgovina. Rdeča nit so bili morje in obmorske dejavnosti. Vsak obrtni ali gostinski lokal je dobil tako muzejsko vsebino, kot jo je narekovala njegova dejavnost. Postavitev so opremljene s podnapisi v slovenskem, italijanskem in angleškem jeziku. Ulična muzeološka predstavitev se zaradi usklajevanja številnih interesov razlikuje od klasičnih muzejskih zasnov in postavitev ter prinaša nekaj novega tako za snovalce kot za uporabnike. Z ustrezнимi označbami na lokalih in s tiskanim materialom se Ulični muzej predstavlja kot celota. Izdana je bila zloženka v slovenskem, italijanskem in angleškem jeziku.

Projekt Ulični muzej Izola je Evropska unija odobrila septembra 2003. Odprtje je bilo predvideno in dejansko izpeljano 18. maja 2004 na svetovni dan muzejev.

Dela so bila dokončno zaključena 19. avgusta 2004, ko je bila postavitev realizirana tudi v Kantini, ki je bila ob odprtju le gradbeno zaključena. Prenova prostorov za Zbirko ladijskega modelarstva in Kantine je slonela na Občini Izola. Pri prenovi Kantine je z nasveti sodeloval Božo Guštin in ZVKD – OE Piran. Projekt so financirali: Evropska unija (Program Phare čezmejnega sodelovanja Slovenija-Italija 2001, Sklad za male projekte), Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije in Občina Izola. Administrativna in računovodska dela je opravil Pomorski Muzej »Sergej Mašera« Piran v sodelovanju z Znanstveno-raziskovalnim središčem Koper in Regionalnim centrom za okolje za srednjo in vzhodno Evropo iz Ljubljane (Tatjana Studen, Danijela Kos). Predmete in drugo gradivo za Ulični muzej so prispevali tako institucije (Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper, Pokrajinski arhiv Koper, Narodna galerija Ljubljana) kot posamezniki. To so bili lastniki ali najemniki lokalov, ki so pristopili k projektu in ki so že prej zbirali in hranili starine, vezane na njihovo dejavnost. Zato je v okviru projekta v pomorskem muzeju potekala tudi konzervacija muzejskih in zasebnih predmetov, ki so bili izbrani za razstavo.

Vzporedno s pripravami na Ulični muzej je potekalo tudi delo v Ulici Alme Vivode 3, v adaptiranih prostorih nekdanjega vrtca. V teh prostorih je na ogled Zbirka ladijskega modelarstva. Ideja in dogovori o postavitvi te zbirke so sicer precej starejši od Uličnega muzeja, vendar so dela potekala vzporedno. Avtorica je pripravila razstavne vsebine in izbrala ladijske modele. V Zbirki ladijskega modelarstva so prikazane pomorske dejavnosti in ladjetelstvo v severozahodni Istri. Razstavljenih je 35 ladijskih modelov lesnih jadrnic in tradicionalnih plovil, predstavljeno pa je tudi modelarstvo, prek katerega se v krajih ob morju ohranja tradicija lesenega ladjetelstva. 14 modelov so posodili zasebniki, en model je last Narodnega muzeja, 20 ladijskih modelov pa je prispeval piranski pomorski muzej. Od zasebnikov so bili modeli izposojeni na reverz, julija 2005 pa je Občina Izola odkupila sedem modelov. Zaradi določnega sodelovanja s pomorskim muzejem so se ladijski modelarji Ivan Štader, Damir Bolanča in Aldo Alessio ter Viarda Blažina, vdova pokojnega izolskega modelarja Marcela Blažine, radi odzvali prošnji

*Zbirka ladijskega modelarstva v Izoli
La raccolta di modelli navali a Isola
The ship models collection in Izola*

in povabilu za sodelovanje. Izvirno fotografsko gradivo, ki v foto povečavah dopoljuje zbirko, hrani poleg Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran še Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper, Pokrajinski arhiv Koper in Sandra Festini Marzari. Odprtje novega Uličnega muzeja in Zbirke ladijskega modelarstva je potekalo 18. maja 2004 na izolskih ulicah. S skeči in anekdotami iz vsebin Uličnega muzeja ga

je vodila in povezovala Mateja Golob. Udeležilo se ga je veliko ljudi. Bilo je res živahno, saj je bilo na izolskih ulicah organizirano živo dogajanje z glasbo in drugimi dejavnostmi. Na ulici je igrala skupina Vruja, v Kantini je obiskovalce zabaval istrski osel, šivali so ribiške mreže, na poskus sta bila istrsko pecivo in ribji brodet ... Dogajanje, ki je v živo ponazorilo vsebine muzejske postavitve.

Il Museo in strada e la Raccolta di modelli navali a Isola

Nelle contrade del centro storico di Isola d'Istria il Museo del mare «Sergej Mašera» di Pirano ha allestito il Museo in strada; in collaborazione con la Municipalità e nell'ambito del progetto internazionale Phare. La raccolta comprende sedici locali tra negozi commerciali, botteghe artigianali e ristoranti ed una mostra permanente di modellistica navale. Documenti, vedute, fotografie e oggetti presentano la storia di Isola e i suoi contatti con l'entroterra. Per poter concordare i vari interessi, la raccolta differisce alquanto dalle classiche raccolte museali. Il Museo in strada è stato un'esperienza nuova sia per gli ideatori come pure per i fruitori della mostra.

The Street Museum and the Ship Models Collection in Izola

The Maritime Museum "Sergej Mašera" Piran has set up a street museum in the streets of the old town of Izola with the assistance of the Izola Municipality and in the framework of the international Phare project. Besides the permanent ship models collection, the 16 more shops, restaurants, cafes trade and crafts premises took part in this project. Various documents, panoramic pictures, photographs and practical objects show the history of Izola and her connections to the nearest hinterland. The presentation of such kind of an exhibition differs a great deal from traditional museum exhibitions because it has to be adjusted to the normal daily life situations and therefore it opened numerous questions and brought some new experiences for the organizers as well as the visitors of the Street Museum.

26. julij

Slaboten levant od časa do časa. Okrog 8. ure odrineva, »Galeb« počasi pluje proti Rtu Kobal na otoku Hvaru. Upava na veter, šele pri Rtu Pelegrin se pojavi slaboten maestral in zavijeva v Pakleni kanal. Po 10urni vožnji se zasidrava za otokom Marinkovac v prelivu z otokom Planikovac, kjer je zasidranih že nekaj drugih ladij. Po dolgem času prijetno kopanje.

27. julij

Popoldansko kopanje. Čim rahlo zapihlja z zahoda, dvignevalo jadro, zapeljeva v Pakleni kanal z namenom nadaljevati pot proti jugu. Ob popolnem brezvetru morski tok vrta »Galeb« okoli otočka z zidanim svetilnikom Pokonji Dol. Dolgo nismo mogoce jadrnice usmeriti, končno jadrava za hvarske Milne. Pino kaže na levem boku gozdiček Borče. Tam je poleti 1928. taboril z dvajsetimi študenti AO. »Galeb« zasidra na 50 metrov pred majhno plažo vile »Solitudo«. Moti naju vrvež motornih čolnov in množica kopalcev. Kakšen kontrast, reče Pino, s tistim blaženim mirom hvarske Milne pred 50. leti!

28. julij

Ob slabotnem vetrčku na začetku in slab vidljivosti ob 8. zapuščava Milno na pot vzdolž strme in veličastne obale otoka Hvara. Okoli 14. nastopila slaba tramontana in v višini Pitavske Plaže, na hvarske obale, zavijeva proti otoku Šcedro in pristaneva v njegovi mirni luki Lovišče. Za pot do Milne je jadrnica rabila 8 ur. Po noči piha dobra burja.

26 luglio

Di tanto in tanto si alza un debole vento di levante. Partiamo alle otto, il «Galeb» avanza lentamente lungo punta Kobal sull'isola di Lesina. Speriamo nel vento, vicino a punta Pelegrin si alza un debole maestrale e imbocciamo il Pakleni kanal. Dopo dieci ore di viaggio ci ancoriamo dietro all'isola di Marinkovac nello stretto con l'isola di Planikovac dove sono ancorate già diverse altre navi. Dopo molto tempo facciamo un bel bagno.

27 luglio

Bagno pomeridiano. Appena si alza un po' di vento da ponente alziamo la vela e imbocciamo il Pakleni kanal in direzione sud. Bonaccia di mezzogiorno e la corrente marina fa girare il «Galeb» attorno l'isolotto di Pokonji Dol con il faro in muratura. Per molto tempo non riusciamo ad andare da nessuna parte poi finalmente facciamo rotta verso Milna sull'isola di Lesina. Pino mi indica il boschetto di Borče sulla sinistra dove nel 1920 aveva fatto campeggio assieme a venti studenti «Aquila Accademica».

Ancoriamo il «Galeb» cinquanta metri davanti alla spiaggia

gia di villa «Solitudo». Il

frenesio dei motoscafi e la moltitudine di bagnanti ci disturbano non poco. Che differenza, dice Pino, rispetto alla quiete di Milna di cinquant'anni fa!

28 luglio

Alle otto, con scarsa visibilità e debole vento di terra, lasciamo Milna e navighiamo lungo la ripida e spettacolare costa dell'isola di Lesina. Verso le quattordici ci raggiunge una debole tramontana; all'altezza di Pitavsko Plaža, sulla costa di Lesina, viriamo verso l'isola di Šcedro e raggiungiamo il sicuro porto di Lovišče. Otto ore solo fino a Milna. Di notte soffia la bora.

26th July

A weak levanto comes up from time to time. At about 8 AM we set sail, the "Galeb" sails slowly towards the Kobal Cape on the Hvar Island. We hope for some wind. Only near Pelegrin Cape a weak mistral comes up and we turn into the Pakleni Canal. After 10 hours of sailing we cast anchor just behind the Marinkovac Island in the straits of the Planikovac Island where a couple of other boats lie at anchor. A nice bath after a long time.

27th July

A nice swim in the afternoon. As soon as a light west wind comes up, we set sail and turn into the Pakleni Canal with the intention to proceed southwards. In the complete calm the seastream spins the "Galeb" around the Pokonji Dol Island on which a stone-built light house stands. We could not direct the boat properly for a long time. Finally we sail towards Hvarska Milna. Pino points out Borče, a small pine tree wood. He camped there in the summer of 1928 with some 20 students of the Academic Eagle Society. We cast anchor about 50 meters from the "Solitudo" Villa. We are annoyed by the noise of the motorboats and other swimmers. "What a sharp contrast to the tranquillity of Hvarska Milna of 50 years ago", says Pino.

28th July

In the weak side wind and poor visibility we leave Milna at 8 AM along the steep and magnificent coast of the Hvar Island. Around 2 PM a weak tramontana comes up and near the Pitavsko Beach on the Hvar Island we turn towards the Šcedro Island and eventually land in the quiet port of Lovišče on the island. We needed 8 hours to get here from Milna. In the night a rather strong bora is blowing.

29. julij

Z burjico izplujeva v smeri otočka Pločica - svetilnik. V Korčulanskem kanalu piha ugoden maestral in kmalu pasiramo Rt Osičak na Pelješcu na levi in zaliv Račišće na otoku Korčula na desni in jadrava v Pelješki kanal. Po polnih petih urah do Šcedra sidrava malo pred mestom Korčulo v zalivu Banja. Prjetno kopanje in sprehod do graditelja novega ribiškega čolna.

30. julij

Po jutranjem kopanju odrinjava in objadrava mesto Korčulo z lepimi vedutami in se zasidrava pri vzhodni luki pred hišo Jeričevič. Izkrcava se s čolničkom in se napotiva v mesto. Obiščeva hišo, kjer je menda nekoč bival slavni Marco Polo. Obiščeva katedralo in zide zapuščenih parlač. Na trgu nakupiva sadje in zelenjavo, obedujeva v bližnji restavraciji ribe. Po vrnitvi na »Galeb«, svetuje gospod Jeričevič, naj se zasidrava za noč v luki Bufalo ob otoku Vrnik pred hišo kiparja Lozica. Odjedrava mimo korčulanskega brodogradilišča do omenjenega sidrišča Bufalo. Po kopanju preživila lep večer v družbi umetnika z ženo in z njegovimi gosti z neke italijanske ladje.

31. julij

Okrog 8. ure zapuščava gostoljubni Vrnik ob lahkem levantu s ciljem otok Mljet. Pri Rtu Ražnjič se nadejava maestrala, pa ga ni. Neka barka z motorjem hoče »Galeb« vzeti v vleko. Zahvaliva se, kuhanja kosilo in pričakujeva večter. S slabotnim jugovzhodnim prikrižariva po petih urah vožnje do Ljeta. Na levem boku puščava otok Pomeštak in greben Galicija, na desnem pa polotok Konstar. Zapeljeva v dolgi rokav Lokva in se vrneva do sidrišča Pomena ter veževa »Galeb«. Blizu se priveže glijser s tremi Beogračani in Beogračanko. Povabijo načo na časo vina.

29 luglio

Prendiamo il mare con la bora in direzione dell'isolotto di Pločica - faro. Nel canale di Curzola soffia un maestrale a favore e ben presto passiamo punta Osičak sulla penisola di Sabioncello a sinistra e la baia di Račišće sull'isola di Curzola a destra e imbocciamo il canale di Sabbioncello. Dopo cinque ore buone di navigazione fino a Šcedro ancoriamo poco prima di Curzola città nella baia di Banja. Facciamo un bel bagno e una passeggiata fino al fabbricatore di una nuova barca da pesca.

30 luglio

Dopo il bagno matuttino salpiamo e circumnavighiamo la città di Curzola dalle splendide vedute e ci ancoriamo nel porto orientale davanti a casa Jeličevič. Scendiamo con la scialuppa e ci incamminiamo verso la città. Visitiamo la casa dove, si dice, una volta viveva il famoso Marco Polo. Visitiamo la cattedrale e le mura di palazzi abbandonati. Sul mercato comperiamo frutta e verdura, pranziamo pesce nel ristorante lì vicino. Dopo il ritorno sul «Galeb», il signor Jeličevič consiglia l'ancoraggio per la notte nel porto di Bufalo sull'isola di Vrnik davanti alla casa dello scultore Lozica. Navighiamo lungo il cantiere navale di Curzola fino al porticciolo indicato. Dopo aver fatto il bagno, passiamo una piacevole serata in compagnia dell'artista e di sua moglie e dei suoi ospiti di una barca italiana.

31 luglio

Verso le otto lasciamo l'accogliente Vrnik e sospinti da un leggero levante puntiamo verso Meleda. All'altezza di punta Ražnjič contiamo sul maestrale - ma non c'è. Una barca a motore si presta a prendere in traino il «Galeb» ma diciamo - no grazie - e aspettando il vento prepariamo il pranzo. Con debole venticello di sudovest in cinque ore a velocità di crociera raggiungiamo Ljet.

29th July

With a weak bora in the sail we travel towards the small lighthouse island of Pločica. In the Korčula Canal there is a favourable mistral and soon we pass the Osičak Cape on the Pelješac Peninsula on our left and the Račišće Bay on the Korčula Island on the right. We turn into the Pelješac Canal. After 5 hours we get to the Šcedro Island. Finally we cast anchor just in front of the town of Korčula in the Banja Bay. A nice swim and a walk to the constructor of a new fishing boat.

30th July

After an early morning swim, we set sail, sail around the town of Korčula, enjoy the beautiful panorama and cast anchor in the eastern port in front of the house of the Jeličevič family. Our small tender boat brings us to town. We visit the house where supposedly Marco Polo once lived. We visit the cathedral and the ruins of old palaces. Afterwards we buy some fruits and vegetables on the market place and have some fish in a local restaurant. Upon returning to the "Galeb" Mr. Jeličevič suggests that we go to the anchoring place to the Bufalo Port near the Vrnik Island to stay for the night and that we look for the house of the sculptor Lozica there. We set sail past the Korčula shipyard to the suggested anchoring place. After a swim we spend a nice evening in the company of the artist and his wife together with their guests from an Italian boat.

31st July

At about 8 AM we leave the hospitable Vrnik and travel with a weak levante towards the Mljet Island. We count on the mistral at the Ražnjič Cape - but are wrong. A motorboat wants to help and tow the "Galeb" further. We politely decline the offer, make lunch and wait for the wind. The weak southeast wind

1. avgust

Okrug 9. se odpraviva na pešpot do Jezera z otokom Sv. Marije po lepo speljani in vzdrževani cestici ob morskom rokavu, v senci borov. Pri Jezeru prikličeva čolnarja, da naju prepeljejo na otok. Tukaj sva imela nekoč svoj šotor v sklopu četrtega tabora AO. Obiščeva znane kotičke. Pri povratku v zaliv Pomena naletiva na žensko z jerbam, polnim grozinja. Dobro sva se založila s tem prvim grozdom. Nakar pripelje jadrnica z motorjem, na krovu sta Jože in Marija Humer na svoji dalmatinski turi. Razveselimo se nenadnega srečanja z nečakinjo Marijo in njenim možem. Presedeta na »Galeb« in sladko grozdje je dobodošlo. Po prijetnem kramljanju poženeta motor in odpeljeta v rokav Lokva, da bi prenočila.

2. avgust

Slabotni burin nosi »Galeb« skozi ozki preliv med otokom Pomeštak in Mljetom mimo Rta Glavat do Rta Stupa. Zaradi brezvetrja se odločiva, da ne bova nadaljevalaa jadranje po Mjetskem kanalu, ampak zapeljeva mimo Moračnika v zaliv Polače, kjer se zasidrava. Pri kopanju morje zaudarja po bencinu. S čolničkom se zapeljeva do samega pristanišča in si peš ogledava razvaline nekdanje rimske palače.

Sulla sinistra lasciamo

l'isolotto di Pomeštak e lo scoglio Galicija e a destra la penisola di Konstar. Imbocciamo la lunga insenatura di Lokva e facciamo ritorno fino all'ancoraggio di Pomena dove ommeggiamo il «Galeb» alla riva. Vicino ormeggia un motoscafo con tre belgradesi e una belgradese. Ci invitano a prendere un bicchiere di vino.

helps us reach the Ljet

Island after 5 hours. On the left we pass the Pomeštak Island and the Galicija Reef, on the right the Konstar Peninsula. We turn into long Lokva Channel, sail back to the Pomena anchoring place and cast anchor. In the vicinity a speedboat cast anchor. Aboard there are 4 people from Belgrade, 3 men and a woman. They invite us for a glass of wine.

1 agosto

Verso le nove ci incamminiammo lungo il sentiero che porta al lago Jezero con l'isola di Santa Maria; il sentiero è bello e ben mantenuto e si snoda lungo l'insenatura all'ombra dei pini. Presso il lago chiamiamo il barcailo per portarci sull'isola. Qui una volta avevamo la nostra tenda nell'ambito della quarta adunanza «Aquila accademica». Rivisitiamo gli angoli già noti. Ritornando alla baia di Pomena incontriamo una donna con il canestro pieno d'uva. Facciamo provvista di questa prima uva stagionale. Su di una barca a motore arrivano Jože e Marija Humer che sono in viaggio lungo la Dalmazia. Siamo molto felici di questo incontro inatteso

con la nipote Marija e suo marito. Traslocano sul »Galeb« e gustano molto la dolce uvetta. Dopo una piacevole chiaccherata avviano il motore e partono per la manica di Lokva dove pernottano.

2 agosto

Un debole borino porta il «Galeb» attraverso lo stretto tra le isole Pomeštak e Meleda lungo punta Glavat fino a punta Stup. Per la mancanza di vento decidiamo di non continuare la navigazione lungo il canale di Meleda ma viriamo lungo Moračnik nella baia di Polače per l'ancoraggio. Mentre facciamo il bagno il mare puzzava di benzina. Con la scialuppa entriamo nel porticciolo e visitiamo a piedi le rovine dell'antico palazzo romano.

1st August

At around 9 AM we set to walking on a nicely made and well maintained road along the sea channel in the shade of the pine trees to the Jezero Lake with the island of Holy Mary. At the lake we wave to the boatman to bring us to the island.

We camped here during the 4th camp of the Academic

Eagle Society. We visit the familiar spots. Upon returning to the Pomena Bay we come across a women with a basket full grapes. We stocked quite well with these first grapes. Suddenly a sailing boat with the engine comes along and aboard there are Jože and Marija Humer on their Dalmatian tour. We enjoy the unexpected reunion with the niece Marija and her husband. They come over to the "Galeb" and we enjoy the sweet grapes. After a nice chat they start the engine and turn into the Lokva Channel to stay there overnight.

2nd August

A weak burin wind carries the "Galeb" through the narrow straits between the islands of Pomeštak and Mljet, past the

Glavat Cape and Stup Cape.

Due to the calm winds we decide not to proceed through the Mljet Canal but to go past the Moračnik Island into the Polače Bay where we cast anchor. We take our tender boat to the port and visit the remains of a Roman palace.

»Galeb«

Prva muzejska jadrnica

Na področju Jadranskega morja imata ladjedelništvo in jadranje tisočletno tradicijo, saj je bilo življenje ljudi ob obalah vedno vezano na ribolov, pomorsko trgovovanje, ladijski prevoz pa tudi vojskovanje na morju.

Športno jadranje in z njim povezan razvoj regatnih oziroma tekmovalnih jadrnic pa se je v večjem obsegu začel pojavljati konec 19. stoletja. V začetku 20. stoletja so v večjih obalnih mestih ustanavljali jadralne klube, ki so vse pogosteje organizirali tekmovanja z bolj ali manj enotnimi tipi jadrnic.

Eden od najbolj dejavnih klubov tistega časa je bil Yacht Club Labud iz Splita, kjer so po zgledu zahodnoevropskih in ameriških jadralnih klubov ter ob upoštevanju mednarodnih pravil za določanje klase tekmovalnih jadrnic celo razvili tri tipe svojih jadrnic. Načrte za vse je izdelal kapitan Ante Martinolić. V primerjavi z drugimi jadrnicami teh razredov so jadrnice kapitana Martinolića nekoliko širše in imajo večjo nadvodno višino, saj so bile namenjene za tekmovanja in tudi križarjenja. Tako imajo poleg dobrih tekmovalnih sposobnosti za svojo velikost tudi odlične plovne lastnosti. Na Jadranskem morju, kjer morske razmere pogosto niso najbolj ugodne, morajo biti tudi majhne in lahke jadrnice sposobne kljubovati slabim vremenskim pogojem.

Najmanjši izmed treh tipov jadrnic, imenovan L-5, je nastal leta 1927 po zgledu jadrnic tipa »star« in ga je kapitan Martinolić izpopolnjeval vse do leta 1931. Ta tip je postal sinonim za poznejše jugoslovansko

jadranje. Tovrstne jadrnice je še danes razmeroma pogosto srečati v pristaniščih na vzhodni jadranski obali.

Kapitan Martinolić je projektiral tudi jadrnice tipa M-5 in M-6 glede na parametre za določitev klase, ki so povsem ustrezali tedanjim mednarodnim pravilom. Za obe je projekte končal leta 1934, in istega leta je bilo nekaj jadrnic že zgrajenih.

Zaradi dražje izdelave so jadrnic tipa M-6 naredili le nekaj, in danes je Galeb Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran zadnji ohranjeni predstavnik tega tipa jadrnice.

Jadrnice tipa M-6 so v 30. in 40. letih dvajsetega stoletja sodelovali na vseh večjih regatah na Jadranskem morju in dosegale izredne rezultate. Brez dvoma so bile med najhitrejšimi jadrnicami svoje velikosti, kosale pa so se tudi z neprimereno večjimi, predvsem italijanskimi jadrnicami tistega časa.

M-6, nekoliko krajsa in lažja od večine drugih jadrnic mednarodne klase I.J. 6 m, je regatna oziroma tekmovalna jadrnica, za katero je kapitan Martinolić predvidel dve izvedbi: z delno pokrito oziroma zaprto palubo in s povsem zaprto palubo in nekoliko višjimi boki. Predvsem druga je bila zelo primerna za križarjenja in preživljjanje prostega časa.

Jadra so za tekmovalni kuter tistega časa klasična: glavno jadro meri 30 m^2 , flok pa 13 m^2 . Predvidena so še večja sprednja jadra in spinaker relativno majhnih dimenzij za jadranje z vetrom, za primer slabega vremena pa t.i. viharna jadra.

Med letoma 1934 in 1938 sta koreografa

in baletna plesalca svetovnega slovesa Pia in Pino Mlakar vodila züriški balet, dopuste pa preživila tudi na slikovitih dalmatinskih obalah in otokih. Leta 1936 sta v počastitev rojstva hčere Veronike pri trogirski ladjedelniški zadruži naročila športno jadrnico M-6 in jo imenovala Galeb.

Z njo sta sodelovala na številnih regatah ter več kot petdeset poletij križarila po Jadranskem morju. Ob ugodnem vetru je ta desetmetrski simbol elegance in ideal takratnih regatnih jadralcev rezal valove tudi s hitrostjo štirinajst vozlov.

Po zapiskih vodje trogirske ladjedelniške zadruge Anteja Katalinića so bili rebra, kobilica, statev premca in krme izdelani iz hrastovine, zunanja oplata iz lesa slovenskih borov, paluba pa iz macesnovega lesa. Za izdelavo notranje opreme so uporabili dragocenejši tikov les. Oplata je bila na rebra pritrjena z bakrenimi zakovicami, za druge dele pa so bile primernejše tiste iz pocinkanega jekla.

Čeprav izvrstnih plovnih lastnosti je bila notranjost jadrnice prenizka za kasneje štiričlansko družino. Leta 1958 je mojster Bonifačič iz Žurkovega pri Reki jadrnico obnovil in jo zvišal za dobrih 20 centimetrov.

Galeb je bil v lasti in uporabi zakoncev Mlakar do maja 1994, ko sta ga podarila piranskemu pomorskemu muzeju.

V Piran je ta jadrnica priplula v relativno slabem stanju. V muzeju smo se tako znašli pred zahtevno nalogo celovite obnove. Najprej se je bilo treba odločiti, ali obnovno zaupati kateremu od specializiranih

»Galeb« med vleko iz Žurkovega pri Reki v Piran
Rimorchio del «Galeb» da Žurkovo presso Fiume
a Pirano

“Galeb” being towed from Žurkovo near Rijeka
to Piran

remontnih centrov ali se obnove lotiti z lastnimi močmi. Pretehtali smo dobre in slabe strani obeh možnosti in se predvsem zaradi omejenih finančnih sredstev, kljub neizkušenosti z obnovitvami starih bark, odločili za lastno vodenje prenove. Zavedali smo se, da brez napak pri tako zahtevni obnovi ne bo šlo.

Sam proces obnove je obsežen in tudi finančno precej zahteven, zato smo se odločili za postopno obnovo glede na dotrajanost posameznih delov jadrnice. Med obnovo smo želeli ohraniti jadrnico kar se da izvirno, vendar je bilo nekatere dele vseeno treba zamenjati. Najprej smo se že leta 1994 lotili zamenjave povsem dotrajane palube in obnove dokaj načetegega trupa. Predvsem obnova trupa nam je kar nekaj let povzročala preglavice, saj je epoksidni nanos nad vodno linijo neprestano pokal. To je bila deloma posledica napak med postopki obnove in izbire predtrtega oziroma premalo elastičnega materiala, deloma pa posledica predelave leta 1958. Takrat so jadrnici namreč povisali trup ter uporabili za nov del oplate hrastovino. Starejši del oplate je iz borovega lesa, in ker imata ti dve vrsti lesa različne raztezne lastnosti, so se na spoju med obema pojavljale razpoke. To težavo smo odpravili.

Leta 1995 je v piranskem pristanišču neka motorna jahta med pristajanjem Galebu zlomila jambor, ki ga je bilo treba zamenjati. Novega so izdelali v ladjedelnici Kantrida na Reki. Notranjo opremo jadrnice smo restavrirali in večinoma umaknili iz jadrnice. Zaenkrat je ne nameravamo

namestiti na jadrnico, saj ta nima več potovalnega namena, vsa oprema pa je tako bolje zaščitena.

Če bi se težave na trupu in konstrukciji Galeba pričele ponavljati, ga bo treba ponovno temeljito prenoviti. Za regatno jadranje je bilo nujno potrebno v celoti zamenjati vsa jadra, saj so bila stara nepopolna in zaradi obrabljenosti neprimerena za tekovanja. V želji, da bi jadrnico predstavljeni tako na regatah starih plovil kot tudi na regatah odprtrega tipa, smo poleg jader, ukrojenih po vzoru originalnih, narediti tudi večja jadra tipa »top genova« in »spinaker«. Ti dve jadri, ki od izvirnih jader odstopata, sta taki, da ju je mogoče v celoti ter skupaj z mehanizmi za upravljanje sneti. Tako jadrnica v osnovni verziji ostaja nespremenjena in še naprej ustreza pravilom klase M-6.

Vsa jadra so projektirali v sodelovanju s Pomorskim muzejem »Sergej Mašera« Piran in izdelali v podjetju Supreme Sails v Izoli. Njegov lastnik je Peter Podunavec, eden od skiperjev Galeba na regatah.

Istočasno smo opravili zamenjavo vseh jambornih jeklenih vrv, ki so jih izdelali v podjetju Metal Ceramica v Sečovljah. Prav tako je bilo treba opraviti temeljito obnovo vseh okovij na jadrnici, ki se uporabljajo za vpetja jader na jamboru in na palubi in za vpetja obeh vitel, kamor so bile vgrajene dodatne ojačitve. Ta opravila sta izvedla brata Čendak, izkušena jadralca in člana ene izmed Galebovih posadk.

V načrtu imamo izdelavo še dveh jader, in sicer jadri tipa »leteča genova« in vrh-

»Galeb« v privezu pred muzejem v Piranu
Il «Galeb» ormeggiato davanti al museo di Pirano
The "Galeb" moored in front of the museum in Piran

nji flok, saj so tovrstna jadra uporabljali na teh jadrnicah v letih, ko so blestele na regatnih poljih.

Da bi bila jadrnica Galeb čim bolj prepoznavna v širši javnosti, smo se odločili izdelati zaščitni znak – logotip. Osnova zanj je bronasta skulptura akademskega kiparja Franca Goršeta, baletni par Pia in Pino Mlakar med plesom. Z njim želimo jadrnico že navzven označiti in povezati z zakoncema Mlakar, ki sta pomembno prispevala k razvoju slovenske kulture. Logotip že krasi spinaker jadrnice, natisnjen pa bo tudi na opremi in oblačilih članov posadke Galeba.

Predstavitev in promocija jadrnice Galeb širši javnosti in z njo promocija Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran je opazna že od njene pridobitve in začetkov njene obnove. Treba pa je storiti še marsikaj; najpomembnejši koraki so opisani v naslednjih vrsticah. Končni cilj je udeležba na vseh regatah starih ladij in drugih regatah odprtrega tipa v širšem prostoru predvsem severnega Jadrana.

– Rešilni čoln jadrnice še čaka na celovito obnovo; doslej se še nismo odločili, če bomo dotrajane dele oplate in posamezna rebra sanirali s primernimi materiali ali pa jih bomo nadomestili z novimi.

– Galeb je edina še ohranjena jadrnica tipa M-6 in zato neprecenljiva materialna priča pomorske preteklosti in slovenske kulturne zgodovine. Vsako plutje, še posebej pa udeležba na tekmovanjih, s seboj prinaša določeno tveganje in izpostavljanje nezgodam. Da bi to tveganje čim bolj zmanjšali, je verjetno smiseln

vgraditi samonapihljive zračne komore, ki se v primeru prodora vode in možnosti potopitve jadrnice napolnijo z ogljikovim dioksidom iz jeklenke. Tak sistem je relativno poceni, kar je še dodaten razlog za izvedbo tega projekta.

– Uspešno in varno sodelovanje na regatah je pogojeno tudi z usklajeno in usposobljeno posadko izkušenih jadralcev. Na Galebu je za regatno jadranje v vseh pogojih optimalno število članov od štiri do šest. Ker večina članov posadke ni zaposlenih v muzeju in svojih obveznosti ne more vedno uskladiti z termini regat, smo se odločili za formiranje dveh ločenih posadk, tako da se lahko opremo na eno ali drugo posadko oziroma kombinacijo posameznih članov. S tem smo uspeли v večji meri že v preteklih letih, ko smo sodelovali na številnih regatah. Največji uspeh je Galeb dosegel na regati starih bark v Trstu, ki jo organizira Y.C. Adriaco. Posadka priznanega slovenskega skiperja Petra Podunavca je na tej regati leta 2004 premagala celotno floto dvajsetih tržaških leseni lepotic.

Udeležba na regatah

Regata starih bark – Internautica Portorož, 17. maj 2003 / skiper Gianni Gomezel; posadka: Uroš Hribar, Boye Meyer-Friese, Thomas Klockner, Martin Krebes in Duška Žitko / **2. mesto skupno in 1. mesto v svoji kategoriji**

Barcolana, Trst 2003 / skiper Vlado Čendak; posadka: Uroš Hribar, Sašo Seifert, Davorin Petaros in Borut Razdevšek

Regata starih bark – Internautica Portorož, 15. maj 2004 / skiper Vlado Čendak; posadka: Uroš Hribar, Sašo Seifert, Michel Dumas, Gregor Žitko in Duška Žitko / **2. mesto skupno in 1. mesto v svoji kategoriji**

Barcolana, Trst 2004 / skiper Vlado Čendak; posadka: Uroš Hribar, Sašo Seifert in Aleksander Seifert / **944. mesto**

Diplomatska regata, Izola 2004 / skiper Vlado Čendak; posadka: Uroš Hribar, Vinko Čendak, Sašo Seifert in Vojko Mitrovič

Regata starih bark Trst, 2004 / skiper Peter Podunavec; posadka: Uroš Hribar, Goran Podunavac, Siniša Savič in Simon Dekleva / **1. mesto skupno**

Regata starih bark – Internautica Portorož, 15. maj 2005 / skiper Peter Podunavec; posadka: Uroš Hribar, Sašo Seifert, Aleksander Seifert in Tomaž Čopi / **1. mesto skupno in 1. mesto v svoji kategoriji**

Šavrinska regata, Portorož, 3. september 2005 / skiper Vlado Čendak; posadka: Uroš Hribar, Sašo Seifert in Aleksander Seifert / **22. mesto med potovalnimi jadrnicami**

Diplomatska regata, Izola, 10. september 2005 / skiper Peter Podunavec; posadka: Uroš Hribar, Vlado Čendak, Sašo Seifert in Aleksander Seifert / **1. mesto stare barke**

Zaključna regata, Portorož, 22. oktober 2005 / Skiper Vlado Čendak; posadka: Jernej Batič, Uroš Hribar, vinko Čendak in Aleš Božnik / **1. mesto stare barke**

Il «Galeb» La prima barca a vela museale

Il contributo espone brevemente gli inizi dell'attività velistica di Pia e Pino Mlakar, con la barca a vela Galeb, che la coppia di ex ballerini ha donato al Museo del mare «Sergej Mašera» di Pirano. Si presentano il restauro del Galeb e l'importanza tecnica e culturale di questa eccezionale barca a vela. Infine, si elencano le regate e le altre manifestazioni alle quali il Galeb ha preso parte.

“Galeb” The First Museum Sailboat

The article shortly presents the beginnings of the development of sports sailing and the sailing of the ballet couple Pia and Pino Mlakar on their sailboat “Galeb – the Seagull” that they later donated to the Maritime Museum “Sergej Mašera” Piran. It describes the process of the refurbishing of the “Galeb” and the meaning of the sailboat to the museum as an extraordinary piece of technical and cultural heritage. At the end the article sums up the regattas and other competitions that the sailing boat have taken part in.

Darilna listina in njeno zgodovinsko ozadje

»Vendar ne more biti brez pomena,
če ohranja piranski pomorski muzej na ogled
jadrnico „Galeb“«

Po posredovanju Slovenskega gledališkega in filmskega muzeja v Ljubljani podarjata Pia in Pino Mlakar pomorskemu muzeju v Piranu svojo desetmetrsko jadrnico reg. St-314 »Galeb«, in sicer skupaj z jadri, opremo, bivalnim inventarjem in spremjevalnim čolnom (Beiboot).

Jadrnico so zgradili leta 1936 v Trogirju po načrtu inž. Martinolića in brodograditelja Petrića. Izkazuje gradnjo v lesu. Sedaj šestdesetletno plovilo govori prepričljiv stavek: »Barkam ni konca, dokler živi brodogradnja in raste v planini bor, hrast in macesen.«

Jadrnica »Galeb« predstavlja tudi vrednoto kulturnozgodovinskega obeležja. Kmalu po rojstvu države SHS se je zlasti pri Hrvatih in Slovencih porajalo močno zanimanje za jadralski šport. Na obalah vzhodnega Jadranu naj bi tudi na ta način uveljavili prisotnost in samobitnost slovanskega življa.

Nekaj zavednih Splitčanov, z ing. Žarkom Deškovićem na čelu, je ustavnilo prvi jadralski klub »Labud« in zasnovali so načrte za prvo izvirno domačo barko, imenjeno izključno športnemu jadranju. Leta 1925 se je rodila takšna barka z odprtim kokpitom in pokritim podpalubjem od jamborov do kljuna ladje, kar je merilo po dolžini pet metrov. Hitro je postala ljubljanka domačega jadralskega športa pod značilnim imenom L-5 in postala je prvi tipiziran razred v državi.

Potrebi po regatnem jadranju, tako na progah v trikotniku kot tudi na daljše, večdnevne proge, je skušal zadostiti zopet inž. Martinolič v »Labudu«, in to s tipom

barke M-6. Imela je kokpit z dnem nad vodno gladino, tako je voda morskega vala, ki bi pljusknila v kokpit, samodejno odtekala nazaj v morje, sicer pa je celotno barko pokrival vodotesni krov z dvema zavarovanima pristopoma v podpalubje. Barka šestmetrske vodne linije je imela podaljšan premec in krmo in je po palubi merila 8,5 metra. Kot prototip barke M-6 je bila leta 1933 zgrajena »Morska lastavica« in kmalu nato »Vltava« po naročilu češkega jadralskega kluba iz Prage. Sledil ji je »Galeb« in tako so te tri jadrnice istega razreda omogočile regatno tekmovanje profesionalnega ocenjevanja.

Leta 1954 je dobil »Galeb« obnovljeno palubo in pri tem je bila barka zvišana za deset centimetrov, poleg tega so ji dodali še višino kabine za 15 centimetrov. S to obnovo se je barka podaljšala na 9,7 metra.

Vendar lahko vidimo danes v »Galebu« edini še ohranjeni primerek nekdanjega jugoslovanskega regatnega razreda M-6, medtem ko sta se porazgubili »Morska lastavica« in »Vltava«. Naš »Galeb« ima še vedno isti jambor in enako jadrovje kot v mladih letih. 13,5 metra visok jambor je vstavljen v gredi podpalubja, na vrhu je opremljen s tako imenovanim ojačanjem »na violino«, celoten pa je pripet na trup barke z desetimi priponami, nerjavečimi žičnimi vrvmi. Jadra so po velikosti in obliku skoraj enaka nekdanjim, večina je že tretje generacije, in sicer: 1. veliko ali glavno jadro, 2. malo ali viharno jadro, 3. balonflok ali dženoveze, 4. normalni flok, 5. reducirani flok, 6. mali ali viharni flok,

7. rezervni viharni flok, 8. zgornji ali leteči flok (fliger), 9. spinaker.

Jambor je sestavljen in lepljen iz 16 skrbno izbranih večmetrskih smrekovih desk, znotraj je votel in po tem kanalu teče dvižna vrv glavnega jadra, po zunanjji strani jambora pa tečejo dvižne vrvi za flok in spinaker. Prav tako je sestavljen in lepljen petmetrski bum, okrogel z vdori za spodnjo kateto jadra, vrtljiv s pomočjo zobatega vinča, da lahko z navijanjem okrog buma krajšamo veliko jadro po potrebi. Šest metrov dolgi tangun za spinaker in 3,5 metra dolgi tangun za balon flok potrebujemo za plovbo v krmo.

V trupu barke sta nameščena dva tanka za pitno vodo, prostornina vsakega je za nekaj čez 50 litrov vode, opremljena sta še s cevkastim priborom za nalivanje vode in dovodom pitne vode v kabino z dvema pipama.

Raznovrstni pribor in inventar bo zapisan na spisku, ko bo naštet ob prevzemanju »Galeba« v Žurkovem. Tukaj v listini je zapisano pač to, kar izpričuje nekdanji regatni model M-6 in genezo »Labuda«.

Vsekakor pa je bil takrat Split kompetenčen za jadralski šport v Jugoslaviji. *Vendar ne more biti brez pomena, če ohranja piranski pomorski muzej na ogled jadrnico »Galeb«.* V tistem času smo bili Slovenci s krivično mejo (Rapallo!) enostavno odrinjeni od obale, vendar navezanosti Slovencev na Jadran to ni utišalo. Skupina študentov mlade ljubljanske univerze je zato pogosto trenirala na dalmatinski obali (Eri Pehan, Ivan Lah, Pino Mlakar, Dalmatinec Tomo Gamulin, Joško Zemljak,

Edvard Kocbek, brata Škrabot, Tine Stupar idr.) in začeli so sanjati o jadranju. Leta 1932 so imeli ti Slovenci v klubskem pristanu »Labuda« že privez svoje lastne jadrnice L-5 AO, ki pa je največkrat prezimovala v Jelsi na Hvaru, sicer pa jadrala po arhipelagu srednje Dalmacije. Te vezi z jadralstvom je kuter »Galeb« leta 1936 še bolj okrepil. Italijanska okupacija Dalmacije je vse pretrgala. Po priključitvi obale Sloveniji pa je postal Piran zibelka slovenskega jadralnega športa. Spočetka je odigrala barka L-5, kot nekdaj v Splitu, navdušočo nalogo, ko je odprla morsko jadralno pot ob zahodni Istri, pa naprej mimo otoka Cresa in Lošinja, tja do bazena Sv. Peter - Illovik in naprej do Zadra in Šibenskega arhipelaga. Slovencem se je po Rapallu zopet odprla pot jadranja med severnim Jadranom in Dalmacijo, tako se je mlada generacija ja-

dralcev Pirana, Kopra, tja do Ljubljane in Maribora tudi športno navdušila za Jadran in morje. Vdor novih tipov jadrnic z zahoda, novih materialov in nove brodogradnje je prekinil s tradicijo L-5 in M-6. Eksponat »Galeb« v pomorskem muzeju v Piranu utegne postati ravno zaradi tega zanimiv in koristen.

Še nekaj. Počitnice in opravki z »Galebom« so nam nekdaj pomenili kompenzacijo načina življenja gledališkega plesalca. Predvsem eksercisa za muskulaturo nog, dopolnilo gornjim predelom korpusa in morski zrak za pljuča, ki so prisiljena po zadušnih in zaprašenih vadbenih in odrskih prostorih stalno vdihovati škodljiv zrak. Jadranje pa je krepilo in vzpodbjalo mladost duše in telesa, bistveni komponenti ustvarjanja gledališkega plesa.

L'atto di donazione e la sua storia

»Tuttavia deve pur contare qualcosa se il Museo del mare di Pirano mantiene in mostra la barca a vela Galeb« aveva scritto nel documento di donazione il donatore della barca a vela Pino Mlakar. Prima aveva sottolineato quest'affermazione ricordando il 1936, quando a Traù, su progetto dell'ingegnere Martinolić, era stato costruito il Galeb, rifatto ed elevato nel 1954, e che rappresenta oggi l'unico esempio di barca da regata della classe M 6. L'autore espone in maniera molto viva le condizioni di navigazione a vela nell'Adriatico tra le due guerre, quando i velisti sloveni si cimentavano nel club di vela Labud e navigavano lungo tutta la Dalmazia centrale. Pirano è diventata la culla del velismo sloveno solo dopo la seconda guerra mondiale.

The Donation Document and its Historical Background

“But it could not be completely meaningless if the Maritime Museum of Piran keeps and exhibits the sailing boat Galeb”, wrote the donor Pino Mlakar in his donation document. He underlined his words by the insight into the year 1936 when the sailing boat “Galeb” was constructed in Trogir according to the plans of the engineer Martinolić and into the year 1954 when it was renovated and rebuilt. The “Galeb” is nowadays the only example of the regatta sailing boat of the M 6 class. The author vividly cast light on the sailing conditions on the Adriatic Sea in the period between the two world wars when the Slovene sailing enthusiasts got to know the sailing skills in the Split’s sailing club Labud and sailed in the central Dalmatia. Only after the WW II Piran became the cradle of the Slovene sailing sport.

3. avgust

S slabotnim levantom križariva po dolgem kanalu med otokom Kobrava in Mljetom do svetišnika Kula in mimo njega v Mljetski kanal. Jadrnico usmeriva na Pelješac, da tam poiščeva zalivček Prapatna. V spominu nama je, kako smo s 14-letnim sinčkom Tomom odkrili ta lepi samotni zaliv s peščeno plažo, za njo ograjeni vinograd s cisterno, pred ozidjem mogočno drevo s košato krošnjo.

Takrat, pred 35. leti, smo prijadrali proti večeru, iz zaliva je pihala burja, morali smo križariti v sam zaliv in ko smo vrgli sidro, smo ugotovili, da smo ravno še na primerenem peščenem dnu. Veter je naraščal, pripone jambora so začele žvižgati. Za varnost smo morali na vez na obalo, ki pa ni bila na dosegu. Naš mornarček Tomo se je opatal s koncem dolge vrvi, Pino mu jo je podajal, Tomo je zaplaval do plaže, stekel do drevesa pod vinogradom in zavezal vrv. Oddahnili smo se, saj bomo lahko mirno spali, tudi če bi burja še naraščala.

Za nagrado mu je mamica spekla priljubljene palačinke.

Tokrat Prapatna ni bila več samotna. Že na vhodu v zaliv je stala tabla o prepovedanem sidranju. Nekaj časa se obotavljava, ali naj nadaljujeva ali naj prekršiva opozorilo. Končno sva le zadrala v sam zaliv, saj je »Galeb« zares jadrnica brez motorja, olja in bencina in ni barka z množico gostov, ki lahko hitro onesnažijo takšen zaliv.

Priveževa se ob malem pomolu in prebijevo noč ob nenehnem vrišču tranzistorjev.

3 agosto

Sospinti da un debole levante percorriamo il lungo canale tra le isole Kobrava e Meleda, oltrepassiamo il faro di Kula e imbocciamo il canale di Meleda. Puntiamo verso Sabbioncello in cerca della baia di Prapatna. Ricordiamo come con il quattordicenne figlioletto Tomo avevamo scoperto

questa bellissima baia solitaria con la spiaggia sabbiosa

e dietro di essa un bel vigneto recintato con la cisterna e davanti il muretto con un imponente albero dalle ricche fronde.

Quella volta, trentacinque anni fa, arrivammo verso sera, dalla baia soffiava la bora e dovevamo navigare fin dentro alla baia e quando gettammo l'ancora eravamo giusto an-

cora sopra il fondale sabbioso. Il vento si rafforzava, le

drizze dell'albero incominciano a fischiare. Per essere sicuri dovevamo ormeggiare alla banchina che però non era alla nostra portata. Tomo, il nostro marinaretto, si legò alla vita la cima di una lunga fune che Pino gli passava. Tomo nuotò fino alla spiaggia, corse fino al primo albero

sotto il vigneto e assicurò la

cima. Tirammo un sospiro di sollievo e potemmo dor-

mire tranquilli nonostante il rafforzare della bora. Come premio, la mammina gli preparò le tanto amate crepes.

Questa volta Prapatna non è più un luogo solitario. Già all'imbocco nella baia c'è la tabella col divieto d'ancoraggio.

Per un po' di tempo siamo

incerti se continuare o vi-

olare il divieto. Finalmente entriamo nella baia anche

perché il «Galeb» è una barca a vela senza motore, olio o benzina e non è una barca con un branco di ospiti che sporcano in quattro e quattrotto un'intera baia. Ormeggiamo su di un moletto e passiamo la notte tra l'incessante schiamazzo dei transistor.

3rd August

A weak levante carries us through the long canal between the islands of Kobrava and Mljet to the Kula light-house and further to the Mljet Canal. We direct the sailing boat towards the Pelješac Peninsula to find the Prapatna Bay. We remember that we discovered this solitary bay

with our 14 year-old son Tom. The bay had a sandy beach; some distance from

the beach there was a vineyard with a water tank surrounded by a stone-wall. In front of the stone-wall there stood a mighty tree with a wide spreading tree crown.

Then, it was 35 years ago, we came towards the evening, from the bay the strong bora

was blowing. We had to turn into this bay and when we

cast anchor we realized that

we are only just on the safe sea floor. The wind increased, the mast ropes began to whistle. For the safety reasons we had to land and to tie the boat to the pier but the land was not within the reach. Our little sailor Tom binds the long rope around his body, Pino helps him and then he swims

to the beach, runs to the tree

under the vineyards and

fastens the rope. We were all relieved because we could now sleep tranquil even if the bora might have increased. Mother makes for her son his favourite dish for supper: the pancakes.

This time the Prapatna Bay is not so peaceful anymore. "No anchoring" board stands at

the very beginning of the

bay. For a moment we hesitate whether or not to contin-

ue and break the rule. Finally we decide to proceed because the "Galeb" is a sailing boat without engine, oil and gas and not built to bring a mass of guests who could easily pollute a bay like this. We land on the small pier and spend the night at the constant noise of transistor radios.

Let galeba

Galeb se je postaral. Redko je zapuščal pristaniški kol, svoj prostor pod soncem. Tudi čolni, ki so vozili mimo, ga niso pregnali. Mladi galebi pa so se s svarečim vreščanjem že veliko prej povzdignili v zrak. Ampak stari galeb je imel izkušnje. Vedel je, kdaj je pravi čas. Svojo lenobo je spretno zakrival tako, da se je držal z visoko privzdignjenim kljunom. Njegove še vedno ostre oči so videle vse, kar je bilo potrebno videti. Če bi kdo močno stresel njegov pristaniški kol, bi bilo dovolj, da le svoje peruti raztegne v opozorilo.

Z enim samim skokom sem na jadrnici »Galeb«. Privezana je v starem piranskem mandraču nasproti pomorskega muzeja. Vse je mirno, nobena sapica ne potegne in žive duše ni videti. Skočil sem na jadrnico, ki se je zagugala in rahlo vzvalovala morje. Eden od starih, malo skuštranih galebov s povešeno glavo me nezaupljivo opazuje s kola. V trenutku, ko se premaknem, ne poleti, saj želi opazovati »Galeb«.

»Galeb« je primerno ime za tekmovalno jadrnico 6-M, ki s svojimi elegantnimi linijami spada med privlačne »muzejske ladje«. Je postarana lepotica, ki bi z malo več ljubeče nege postala prava lepotica. Njena »načeta fasada« me navdaja z žalostjo, čeprav vem, da fasade ne kažejo vedno tistega, kar se skriva za njimi. Mogoče pa bo na današnji mirni, sončni dan, 17. maja 2003, jadrnica »Galeb« pokazala, kaj se skriva v njej. Po dolgih letih bo spet tekmovala na »Regati starih bark INTERNAUTICA 2003«.

Medtem ko me galeb motri s kola, si kri-

tično ogledujem krov in vrvje »Galeba«. Ob pogledu na marsikaj, kar vidim, mi je hudo, marsičesa pa sploh ne vidim, ker ni na svojem mestu. Regata? Bomo videli!

Posadka smo Gianni Gomezel, skiper iz Pirana, izkušen jadralec z občutkom za barke; Uroš Hribar, ki v imenu muzeja in morskih bogov želi za jadrnico »Galeb« storiti veliko več; Thomas Klockner in Martin Krebes iz Berlina, ki posebljata živ balast; Duška Žitko, dober ladijski duh, ki nas je z nezadržnim šarmom, svojo zgovornostjo in dobro voljo pripehljala na regato, in jaz kot vabljeni gost. Ko smo vsi zelo hrupno poskakali na krov, se je stari galeb s svojega kola umaknil na drugega, bolj oddaljenega. Šestčlanska posadka je za dve ali tri osebe preveč za to jadrnico. Teža zmanjšuje hitrost ..., vendar ne zabave!

Že start pred Piranom ni umirjen. Veter zapiha s severozahodne strani in »stare barke« prežeče krožijo po zalivu, da bi si zagotovile ugodne startne položaje. Tudi mi krožimo. Jadrnic je mnogo, od velikih do malih. Nekaj je tudi novih, ki so jih preuredili v starem slogu. To je pisana, živa slika pod modrim nebom, prijeten veter pihlja čez igrive majhne valove ... Prelepo, da bi sploh razmišljali o profesionalni jadralni regati. Kljub sočutnim in podcenjevalnim pogledom, ki so namejeni naši naključni zasedbi na jadrnici, sem se odločil, da bom te ure na morju zares užival. Za ostale udeležence regate jadrnica »Galeb« zjadri, ki niso naravnana, in nepološčenim zunanjim delom ne predstavlja resne konkurence. Dejansko

*Regata starih bark, Internautica 2003
Regata di vecchie barche, Internautica 2003
An old-timer regatta, Internautica 2003*

smo kar nenavadna druščina: na krmi sedijo trije Slovenci, na premcu pa trije Nemci. Jadrnica in posadka dajeta vtis, kot da bi bili na begu pred civilizacijo. Takšne jadrnice in posadke sem videl že neštetokrat. Niti v muzej te ne pustijo! Imamo torej najboljše pogoje, da bomo prijetno jadrali!

Po strelu jadrnice zapljujejo po regatnem polju, proti vetrju, v portoroški zaliv, kjer je nasproti marine boja za obrat. Kljub neugodni smeri plovbe in preobremenjenosti »Galeb« dobro jadra. Manjše »lupinice« in večje jadrnice so sicer boljše, ampak mi se zabavamo. Lovimo polje pred nami! Sprosti se, uživaj v prelepem dnevu, si pravim.

Veter pihlja. To je čisto nekaj drugega, kot sem navajen s Severnega ali Baltskega morja. Zrak je svilen in ne oster. In svetloba, svetloba ... takšno poznamo na severu samo iz slikarskih del, ki prihajajo z juga. Na premcu se pogovarjam o lepotah, ki jih lahko občudujemo z morja: s soncem obsijano obalo z pozidanimi griči, drevesa, stolpe ... Očitno se tudi na krmi zabavajo. Vendar pa mi, spredaj, njihovega jezika ne razumemo, slišimo samo smeh. No ja, zato pa tisti na krmi lahko potegnejo tudi za škoto.

Presenečenje pride pred bojo na obračališču: naš skiper je tako dobro vozil, da je samo še nekaj jadrnic pred nami, veliko pa jih je že za nami. Po žilah se začne pretakati adrenalin in pojavi se atavistični pritisk lovskega nagona. Dajmo »Galeb«, sedaj jim bomo pa pokazali! Pogled k skiperju in na vrsti so jadra. Vse je preohlapno, notranji

rob jadra plapola, manjka moštrin. Hitro potegni za dvižno vrvico, nam starim morskim mačkom bo uspelo. Nategni, napni! Isto s sprednjim jadrom: pritrdi, zategni vrv, dokler žica na notranjem robu jadra ne zapoje. Nenadoma so jadra gladka in ravna kot peruti. In ko smo že okrog boje in je škota napeta, se »Galeb« nagne z vetrom in zdrvi ... To je, kot da bi se jadrnica prebudila iz globokega sna.

Voda šumi mimo nas, sedimo na visokem robu na privetni strani, uravnavamo jadrnico, kar prinese več višine v vetrju in hitrost. Vsak obrat je uspešen, jadrnica »Galeb« je izbrala boljšo smer. Boljša je od ostalih nasprotnikov pred nami, ki jih v naslednjih zavojih večino prehitimo. »Galeb«, ti stara škatla, sedaj pa pokaži, kaj znaš. Dali ti bomo vse, kar znamo. Pohiti ..., ne ... poleti!

Mi smo poleg! Pri boji na obračališču smo čisto spredaj! Na obrazih jadralcev drugih jadrnic se pojavi srdita neobvladanost. Ampak tekmovanja še ni konec. Prejadратi moramo še eno smer in z vetrom v krmo smo počasnejši. Našo pozornost posvetimo hitrosti in uravnavanju. Nasprotnika opazujemo z budnim očesom. Ni časa za poglede na lepote naokoli. Živahne razgovore je nadomestila napeta tišina. Seveda nas nekaj hitrejših jadrnic ponovno prehit. Ampak zanje to ni lahko delo. Gianni, naš skiper, pozna jadrnice in dobro ve, od kod piha veter. Ostali so končno sprevideli, da »Galeb« ni hrana za morske pse na repu regatnega polja. In vsi čutijo, da ne gre samo za sodelovanje in dober vtis, temveč želimo »pokazati

*Majska regata starih bark
Regata di vecchie barche che si svolge nel mese di maggio
The annual old-timer regatta in May*

zastavo«. Jadramo za vrnitev muzejske jadrnice!

Pri boji pred Portorožem je ponovno nekaj jadnic pred nami, ampak razdalja je občutno manjša kot pri prvem obratu. In boljše možnosti ima »Galeb« pri plovbi proti vetrju. Veter se še bolj okrepi in vsi z naraščajočo napetostjo sledimo, kako to dobro vpliva na hitrost. Hitro se približujemo cilju in vsi ostali ostajajo za nami. Pred ciljno črto je samo še ena jadrnica, ki pa je ne moremo prehiteti. »Galeb« prispe na cilj drugi.

To je pri teh pogojih gotovo več kot samo uspeh, vreden pozornosti. To je vrhunski dosežek.

Podcenjevalni pogledi nasprotnikov so postali neverjetno spoštljivi. Poleg tega

pa je jadrnica »Galeb« prejela še pokal kot prva v svojem razredu. Ampak še pomembnejši kot rezultat regate je dejstvo, da si je jadrnica zaslužila pozornost in nego, ki takšni stari tekmovalni jadrnici in muzejski barki pripadata.

Dve leti kasneje sem slišal za rezultate »Regate starih bark INTERNAUTICA 2005«. Jadrnica »Galeb« je dobila novo »preobleko«. Lepa kot očiščen galeb se je pojavila kot velika dama na regatnem polju. Jadrala je uspešno ter premagala »First Ship Home«, tekmcico preteklega leta.

Stari galeb se je dobro počutil na svojem pristaniškem kolu. Že dlje časa se je hranil z okusnimi ribami. Peruti so se svetile in vsako pero je bilo na svojem mestu. Bil je pač »stari lepotec«.

Večkrat so ga pregnali, saj so jadrnico, privezano na njegov leseni kol, pogosto obiskovali in zaradi tega se je vse treslo. Takrat je rajši odletel, kot da bi stal na majavem kolu.

Veliko bolj razburjeni pa so bili mladi galebi, ki so z divjim naletom žeeli osvojiti leseni kol. Njim je veljal svareči krik in včasih je poletel tudi stari galeb, da bi mlajšim galebom pokazal, kako se stvari streže.

In na skrivaj se je veselil vsakega kaljenja miru, saj je ponovno letel!

Il volo del gabbiano

»I vecchi gabbiani e le vecchie barche a vela hanno qualcosa in comune: dopo un passato avventuroso passano il tempo in pace e solitudine, non sono più così belli e ordinati, anzi ... e nessuno più se ne accorge.

Poi, tutto d'un tratto, succede qualcosa che li sveglia da questo stato di autocompaciuto assopimento: l'ultima occasione per dispiegare ancora una volta le proprie ali!«

The Flight of the Seagull

»Old sea gulls and old sailing yachts have some things in common: after an adventurous and eventful past, they spend their time now in calm and quiet, no longer shipshape, a little bit tattered and ... unheeded.

Then it can happen quite suddenly that something occurs to tear them out of complacency: A good opportunity to spread their wings again!«

Naj poženejo korenine

Muzejska pedagoška dejavnost

Začetki pedagoške dejavnosti segajo v prva leta po ustanovitvi Mestnega muzeja v Piranu. Že leta 1956 je, kot pričajo muzejska poročila, v okviru muzejskih dni potekal pedagoški program. Tudi kasneje so se kustosi posvečali vzgoji in izobraževanju šolarjev, dijakov, članov univerze za tretje življenjsko obdobje in drugih.

Predvsem so vsem omenjenim skupinam in v sodelovanju z osnovnimi in srednjimi šolami v občini Piran ter Ljudsko univerzo v Kopru pripravljali tematska predavanja, ki so bila največkrat povezana z raziskavami in občasnimi, večkrat tudi potupočimi razstavami, ki so jih pripravljali kustosi za zgodovino, arheologijo in etnologijo.

Strokovni delavci muzeja so se od nekdaj zavedali svoje izjemno pomembne vloge tudi na področju vzgoje in izobraževanja. Muzej je bil v Piranu pravzaprav edina ustanova, ki je s svojim stalnim raziskovalnim in muzeološkim delom, zbiranjem gradiva, postavljanjem stalnih in občasnih tematskih razstav, gradila most med preteklostjo in sedanjostjo.

Nujnost vzgoje pozitivnega odnosa do svojega okolja, širjenje vedenja o preteklosti svojega mesta, poznavanje kulturnih spomenikov, starih gospodarskih pagon, kot so ribištvo, solinarstvo, oljarstvo, pomorstvo ter in z njimi povezanimi različnimi navadami, je bilo in je v okoljih, kjer se je staro prebivalstvo izselilo in prislo novo, ki z ničemer ni navezano na mestno preteklost in kulturo, še posebej potrebno!

Vsakodnevno pedagoško delo v muzeju je še vedno večinoma omejeno zgolj na

klasično obliko strokovnega vodenja po muzejskih zbirkah, saj žal profesionalnega kustosa pedagoga Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran še vedno nima, šolskih skupin in skupin odraslih obiskovalcev, ki si želijo muzejske zbirke ogledati pod vodstvom kustosa, pa je iz leta v leto več.

Zaradi pomanjkanja kadra in primerenega prostora se tudi pedagoška dejavnost v muzeju ne razvija po zastavljenih ciljih muzeja, prav zato je toliko bolj požrtvalno sodelovanje kustosov z vzgojno-izobraževalnimi ustanovami, vrtci in šolami, kjer pripravljajo tematske učne ure, predavanja, oglede kulturnih spomenikov v Piranu in še marsikaj.

Pedagoško sodelovanje že vrsto let poteka s piransko Osnovno šolo Cirila Kosmača, z osnovno šolo z italijanskim učnim jezikom Vincenzo de Castro v Piranu in Luciji, ter z vzgojnim Centrom Elvire Vatovec v Strunjanu. Nazanje smo pripravili številna predavanja, oglede občasnih in stalnih razstav, sodelovali smo kot mentorji pri raziskovalnih nalogah, v projektu Znanstveno-raziskovalnega središča v Kopru Gibanje za znanost mladini in podobno.

Od leta 1998 poteka sodelovanje s Komisijo za zgodovinske krožke pri Zvezi prijateljev mladine Slovenije. Za učitelje, ki vodijo raziskovalno delo mladih, in za mentorje zgodovinskih krožkov smo pripravili predavanja, v okviru te komisije so bile opravljene recenzije raziskovalnih nalog mladih raziskovalcev zgodovine ipd. Med pedagoške dejavnosti sodi sodelova-

nje s Srednjo pomorsko šolo Portorož, ki poteka že od leta 1991; plod slednjega so bile razstave ladijskih modelov, pomorskih kart in razstava ob 50. obletnici Srednje pomorske šole Portorož.

Prav tako je v pedagoški program vključena tudi muzejska jadrnica »Galeb«, na kateri se dijaki pod vodstvom mentorja učijo jadranja in jadralskih veščin.

Vsem dijakom, študentom in ostalim raziskovalcem, ki nas prosijo za pomoč pri pripravi seminarских in diplomskeh nalog ter pri raziskovalnem delu, smo vselej na voljo.

Od leta 1993 poteka intenzivno vsakodelno sodelovanje s piranskim vrtcem Mornarček. Pričelo se je s krovnim pedagoškim projektom »Naš kraj, njegova kulturna in naravna dediščina«, ki je vključeval spoznavanje kulturnih in naravnih znamenitosti mesta in bližnjega zaledja.

Vodilo tesnega sodelovanja je bilo, da Pirančani, priseljeni od vsepovsod, svojega kraja ne poznajo, da otroci v svojih družinah ne morejo spoznavati starih običajev in navad, a so prav oni tisti zvezdavi in vedoželjni raziskovalci svojega kraja, katerim lahko pomagamo spoznavati svoj kraj in jih nanj tako navezati, da ga bodo znali ceniti in varovati za kasnejše rodove.

Projekt »Naš kraj, njegova kulturna in naravna dediščina« je bil tudi za muzejski program prav posebna novost in izziv, ki je prinesel številne izkušnje in dragocena spoznanja, ki jih uporabljamo pri izvajaju vsakoletnih projektov v okviru vrtca Mornarček (Ali poznamo mesto Piran,

1994/1995, Kaj so soline, 1995/1996, Kaj je oljkarstvo, 1995/1996, Obzidana mesta Piran – Ptuj – Škofja Loka, 2000/2001, Starine in kako jih hrаниmo, 2001/2002, Vodnjaki v Piranu, 2002/2003, Obzidna mesta in portali, 2003/2004, Piran v času Beneške republike, 2004/2005) kot tudi pri ostalem pedagoškem delu.

Na področju muzejske pedagogike že od leta 1999 sodelujemo tudi z Mestnim arheološkim muzejem iz Vareseja v Italiji, ki na otoku Isolino, kjer je znano prazgodovinsko najdišče, za obiskovalce pripravlja programe, ko preživijo enodnevno življenje na prazgodovinski način.

Leta 2001 smo sodelovali pri pripravi razstave Otroškega muzeja Hermanov brlog »S Hermanom v promet« in avtorici razstave pomagali zbrati literaturo, eksponate in drugo gradivo o pomorskem prometu. V sodelovanju z Arheološkim muzejem iz Zagreba pa smo leta 2003 v Piranu gostili pedagoško razstavo »Arhimir te popelje skozi preteklost«, namenjeno mladim muzejskim obiskovalcem. Razstavo smo dopolnili še z dvema delavnicama, »Od školjke do ogrlice« – izdelava nakita, in »Kamnita zibelka« – obdelava kamna, ki smo ju za širše občinstvo ponovili ob Dnevi evropske kulturne dediščine septembra 2004.

Izjemno zanimanje vzgojnih in izobraževalnih ustanov ter mladih za tovrstne, posebej njim namenjene muzejske pedagoške delavnice, nas vselej veseli in opozarja na potrebo razvoja profesionalne pedagoške dejavnosti v muzeju.

Sicer kot člani Pedagoške sekcije pri SMS

že vsa leta sodelujemo pri pripravi knjižice *Pedagoški programi v slovenskih muzejih in galerijah*, v okviru Pedagoške sekcijske pri SMS pa smo organizirali tudi dvodnevno srečanje kustosov pedagogov s kolegi kustosi pedagogi iz tržaških muzejev, strokovni ekskurziji v Budimpešto in na Dunaj, kjer smo obiskali muzeje in se seznanili z njihovimi muzejski pedagoškimi programi ter delovanjem njihove službe za stike z javnostjo. Prav tako smo se leta 2001 in 2002 udeležili I. in II. mednarodnega srečanja muzejskih pedagogov v Pulju in v Zadru.

Che mettano radici L'attività pedagogica del museo

Fin dalla fondazione del Museo civico di Pirano, e soprattutto in seguito ai grandi cambiamenti demografici negli anni cinquanta del secolo scorso, ci rendiamo conto dell'importanza dell'attività pedagogica del museo. Già allora il museo aveva un programma pedagogico per alunni, studenti e adulti. Nonostante la necessità di istruire i ragazzi e gli adulti del proprio territorio e conoscere meglio il proprio passato, l'attività pedagogica del museo non si è sviluppata ed è ancora sempre condizionata dalle possibilità materiali e professionali dell'ente. Proprio per questo, i custodi, oltre ad avvicinare ai visitatori le raccolte del museo, collaborano strettamente con gli enti pedagogici del comune di Pirano, offrono assistenza nella ricerca e stesura di seminari e tesi, collaborano in progetti pedagogici e mostre fuori dal museo, organizzano visite di mostre e laboratori per i giovani. Fanno poi parte della Sezione pedagogica presso l'Associazione dei musei della Slovenia, partecipano e scambiano esperienze a incontri di pedagoghi museali e sottolineano l'importanza dello sviluppo professionale dell'attività pedagogica nei musei.

Let the Roots Grow The pedagogical activities

We have been aware of the importance of museum's pedagogical activities ever since the foundation of the Civic Museum in Piran and especially after the significant demographic changes in the 50s of the 20th century. As early as in those times there was a museum pedagogical programme for pupils, students and adults. Despite the burning need to educate and teach the children, youth and adults to have a proper relation towards their environment and the history of their town, we still do not have a professional pedagogical activity in the museum due to the lack of a proper location and staff. Besides their regular expert museum work, our museum curators regularly visit educational institutions of the Piran municipality, offer help to the students writing their school, diploma and research works, take part in preparing different pedagogical projects and exhibitions outside the museum, organize visiting exhibitions and workshops for the youth. The curators are also active members of the Pedagogical Section of the Slovene Museum's Community. In the framework of this section they gather new knowledge; at the symposia of museum's pedagogic they share their experiences with their colleagues and try to institutionalize the professional pedagogical activity in the museum.

Piranska knjižna dediščina za prihodnost

Nastanek in razvoj muzejskih knjižnic sta največkrat povezana z razvojem matične ustanove, saj je študij strokovne literature pogoj in eden od pomembnih načinov dela muzejskih delavcev. Knjižnico Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran odlikuje njena dvojnost, saj združuje knjižni fond stare piranske mestne knjižnice (Biblioteca civica di Pirano), ki je bil leta 1954 nameščen v iste prostore kot Mestni arhiv in takrat ustanovljen Mestni muzej, in sodobno knjižnico z referenčnim gradivom.

Podatkov o nastanku piranske mestne knjižnice ni mnogo. Tudi o t.i. Akademiji zapletenih (Accademia degli Intricati), v okviru katere naj bi se knjižnica formirala, govori le zbirka pesmi iz leta 1678, ki opeva njenega takratnega predstojnika in navaja imena nekaterih članov. Že v 17. stoletju naj bi torej Piran imel javno knjižnico, ki si je bogatila knjižni fond predvsem z darovi meščanov. Naslednje, razsvetljensko stoletje, je prineslo tudi nov tip knjižnice, ki se je v marsičem razlikoval od prejšnjih muzejsko-kuriozitetnih zbirk na dvorih in raziskovalno-studijskih knjižnic, služil pa je predvsem civilizatorskim vzgibom meščanstva. Hitro razvijajočega se piranskega srednjega razreda niso zanimale samo temeljne razsvetljenske in revolucionarne vrednote (enakost, svoboda, bratstvo), čarodejna formula, s katero so francoski socialisti hoteli dvigniti svet s tečajev, temveč tudi obča sve-tovnonazorska in znanstvena vprašanja. Leta 1777, ko je prvič v zgodovini tudi človek iz ljudstva verjel, da z znanjem

lahko vpliva na lastno prihodnost, oblast in naravo, se je piranska akademija preimenovala v Kmetijsko akademijo (Accademia Agraria). Leta 1818 je bil knjižni fond, za katerega je od tedaj skrbela javna šola (Scuola pubblica principale), natančno popisan. Knjižnica se je razbohotila v drugi polovici 19. stoletja po zaslugi bibliotekarja Stefana Rote. Leta 1891 so ji pridružili starejši arhivski fond in do leta 1932 je oboje vodil Domenico Vatta. Knjižnica se je zatem še nekajkrat selila, nazadnje leta 1954 v palačo Gabrielli. Dve leti je še poslovala samostojno, nato pa se je ločila od muzeja kot samostojna ustanova. Knjižni fond stare mestne knjižnice je tako ostal pod okriljem muzeja.

Staro piransko mestno knjižnico bi lahko uvrstili med splošnoizobraževalne. Prevladuje leposlovje v italijanskem jeziku, obsežen je delež domoznanske literature, številna so tudi zgodovinska dela, ki večinoma obravnavajo zgodovino Italije in Beneške republike, pa tudi nekatere enciklopedične zbirke (vključno z razsvetljensko *Encyclopédie Méthodique* – izšla je leta 1784 v Padovi) ter različni leksikoni in slovarji. Knjižnica posebuje tudi nekaj izjemnih geografskih del, kot npr. Coronellijevi *Atlante Veneto* (1691–1695) in *Globi* (1693) ter seveda znamenito *De summa totius orbis* Pietra Coppa (1524–1526). Nič manj zanimive niso knjige s teološko vsebino, knjige o ekonomiji, pravu, filozofiji in umetnosti. Pomemben fond medicinske literature (preko 800 zvezkov) je leta 1870

podaril piranski zdravnik dr. Varini. Tudi delež knjig, tiskanih v 16. stoletju (t. i. *cinquecentine*), ni zanemarljiv. Ta zbirka obsega 61 naslovov oz. 75 inventarnih enot. Seveda gre za knjige, ki so se lahko ohranile do danes (torej jih niso sežgali ali drugače uničili), po vsebini pa odsevajo intelektualno stanje humanizma in renesanse. Najstarejša knjiga je bila natisnjena leta 1501 v Strasbourgu (Sermones Bertrandi de tempore), pomembna je zbirka Aristotelovih del v 12 zvezkih (Benetke, 1573–1576), številne pa so komentirane objave Cicerovih govorov in pisem, Cezarjevih opisov rimskih osvajalnih vojn in teoloških del Tomaža Akvinskega. Fond te knjižnice se torej vsebinsko precej razlikuje od fonda muzejske strokovne knjižnice. Edino področje, kjer se vsebina in usmerjenost obeh ujemata, je domoznanstvo. Ker se delavci pomorskega muzeja posvečajo pretežno raziskavam življenja na področju slovenske obale in bližnje okolice, jim dela o zgodovini, ljudeh in njihovih navadah iz teh krajev nudijo neprecenljivo pomoč. Tudi zunanjji obiskovalci se najbolj zanimajo prav za domoznanstvo. Ta del knjižnice so sprva imenovali *Storia patria*, kasneje pa so ga preimenovali v *Istrica*, čeprav knjige ne govorijo samo o tej pokrajini. Kriteriji za uvrstitev knjig med domoznanske niso znani in verjetno niso bili natančno opredeljeni. Vzroke za geografsko omejitve pa morda najdemo v naslovu enega od katalogov: *Sezione Storia patria (Prov. ex Irred. e Dalmazia)*. Delež literature z iredentistično vsebino namreč ni zanemarljiv. Čeprav muzejske knjižnice

Primerki knjižničnega gradiva iz 16. stoletja

Alcune cinquecentine della biblioteca

Some examples of library material from the 16th century

običajno nimajo množičnega kroga uporabnikov, saj hranijo večinoma strokovno in specializirano knjižno gradivo, oddelek *Istrica* privablja širok spekter bralcev.

Bibliotekar Antonio Petronio je leta 1951 v svojem poročilu navedel, da knjižni fond mestne knjižnice obsega 5477 del v 11.265 zvezkih, pri čemer naj ne bi bilo nobenega v slovenskem ali hrvaškem jeziku. Namen muzeja je bil zato knjižnično temeljito dopolniti z relevantnimi domačimi deli. Poleg tega je sprva Mestni muzej kmalu spremenil svojo usmeritev in se začel bolj posvečati zbiranju, razi-

skovanju ter predstavitevi pomorske zgodovine slovenskega ozemlja in gospodarskih panog, vezanih na pomorstvo, morje ter obalno področje. Tako je poleg fonda stare mestne knjižnice nastajala priročna strokovna knjižnica, ki je prav zaradi specializiranosti za pomorstvo edinstvena v Sloveniji. Leta 2004 je štela preko 7300 zvezkov oziroma 5000 naslovov. Sodoben katalog po standardu ISBD (M, S in A) nastaja od leta 1981, ko je bibliotekarka začela voditi tudi ločene inventarne knjige za staro mestno in novo strokovno knjižnico ter tako postavila temelje

za oblikovanje fonda stare mestne knjižnice kot muzealije posebnega pomena. Od leta 1997 je muzejska knjižnica polnopravna članica knjižničnega informacijskega sistema na platformi COBISS in sodeluje v sistemu vzajemne katalogizacije. V obdobju računalniško podprte katalogizacije in kulture realne virtualnosti dobiva načelo obče dostopnosti nov pomen, kulturna dediščina prehaja v oz. se kaže kot informacijsko premoženje, možnost uporabe ob hkratni zaščiti gradiva pa eden od kazalcev upravičenosti vezave kapitala v kulturnih dejavnostih.

Il patrimonio librario di Pirano per il futuro

La prima biblioteca pubblica di Pirano si fa risalire ancora al diciassettesimo secolo. La biblioteca arricchiva il proprio fondo grazie alle donazioni dei cittadini. Il Museo del mare «Sergej Mašera» di Pirano, già Museo civico, ereditò il fondo librario della Biblioteca civica piranese che comprendeva all'incirca diecimila titoli di storia patria, storia e letteratura. Molto ricca la raccolta di cinquecentine e seicentine. Negli ultimi anni, in sintonia con l'orientamento del museo verso temi legati al mare, la marineria ecc., si sono arricchite molto le raccolte in materia e oggi il suo fondo è l'unico di tal genere in Slovenia.

Piran's Library Heritage for the Future

The town of Piran had a public library as early as in the 17th century that drew its books pool mostly from the gifts of the citizens. The Maritime Museum "Sergej Mašera" Piran (in that time still the Civic Museum) inherited the Piran public library fund that counted some 10,000 titles; most of them of the patriotic and historical contents, some of them were literature books. Very important is the share of books from the 16th and 17th century. Besides the general pedagogical work also the expert library grew alongside the development of the maritime orientation of the museum. This maritime expert library is because of its narrow specialization unique in Slovenia.

Temelji pomorski knjižnici

Delovanje knjižnice v letih med 1981-1985

Pietro Coppo, *De summa totius orbis, karta Istre, 1525*
Pietro Coppo, *De summa totius orbis, carta dell' Istria, 1525*
Pietro Coppo, *De summa totius orbis, the map of Istria, 1525*

Knjižnice so nepogrešljiv del znanstvenega in strokovnega dela kustosov v muzejih, s katerim nam želijo približati preteklost in jo povezati s sedanostjo. Med muzejske knjižnice, ki hranijo poleg sodobnega strokovnega gradiva tudi gradivo kulturnozgodovinskega pomena in so zato zanimive in privlačne tako za raziskovalce kot za ljubitelje in tudi širšo javnost, se uvršča tudi knjižnica Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« v Piranu. Razvijala in organizacijsko izpopolnjevala se je vzporedno z razvojem muzeja, upoštevajoč razvoj in nova spoznanja tako v bibliotekarstvu kot muzealstvu.

Temelje muzejske knjižnice je postavil zgodovinar, bibliotekar, ravnatelj in ustavovitelj muzeja dr. Miroslav Pahor, ki je knjižnico vrsto let tudi urejal. Večji del knjižničnega gradiva, ki ga je muzej pridobil v prvih dveh desetletjih delovanja, je bil inventariziran, izdelana sta bila avtorski in naslovni katalog. Kataložni listki so bili opremljeni s signaturo – črko, ki je označevala dokaj široke tematske skupine, po katerih je bilo gradivo postavljeno na police. Knjižnica, katere osnovni namen je bil predvsem zadovoljevati potrebe po strokovni literaturi zaposlenih v muzeju, je bila dostopna tudi zunanjim raziskovalcem.

Knjižnični fond se je z nakupi, zamenjavami in darovi nenehno dopolnjeval, sistematična obdelava pa mu ni sledila. Muzejski delavci so se soočili s problemom iskanja podatkov med kupi neurejene literature, zato so se leta 1981 odločili zaposliti bibliotekarja, ki bi nadaljeval z

urejanjem knjižničnega gradiva. Sprejela sem izziv in muzejsko knjižnico z občasnimi časovnimi presledki, ki jim je botrovalo pomanjkanje finančnih sredstev za zaposlitev bibliotekarja, urejala od leta 1981 do leta 1985.

Pregled knjižničnega gradiva, tako obdelanega kot neobdelanega, je pokazal, da ga pravzaprav lahko razdelimo v dva sklopa. Enega je predstavljala zbirka, ki jo je skoraj v celoti sestavljal fond nekdanje stare mestne piranske knjižnice z imenom Biblioteca civica di Pirano, in tako so jo, v malce skrajšani obliki brez krajevnega prilastka, poimenovali tudi kustosi. Vsebinsko izredno zanimivo gradivo knjižne zbirke je le delno pokrivalo področja delovanja muzeja, kot celota pa je predstavljalo zgodovinski dokument časa, v katerem je nastajalo.

Drugi sklop so sestavljale knjige in serijske publikacije, ki jih je začel muzej pridobivati po letu 1954, in sicer z namenom pridobiti literaturo, ki pokriva dejavnost muzeja. V skladu s pomorsko usmeritvijo so v muzeju pričeli sistematično zbirati knjižno gradivo s pomorsko tematiko, ki je ob ustanavljanju novih oddelkov v muzeju postajalo vse bolj pestro in zanimivo. Manjši del gradiva, ki je bil pridobljen po letu 1954, je bil obdelan in vključen v fond Bibliotece civice, večji del pa je ostal neobdelan. Vsebinsko se je gradivo nanašalo predvsem na zgodovino pomorstva, pomorski promet, vojno mornarico, ladje, ladjedelstvo, arheologijo in pomorsko arheologijo, etnologijo, ribištvo, solinarstvo, umetnost, domoznanstvo in muzeal-

stvo. Nekaj je bilo tudi splošnih priročnikov in drugih publikacij, predvsem razstavnih katalogov, katerih vsebina se ni navezovala na usmerjenost muzeja, je pa kazala delo drugih muzejev in galerij. Za vse to gradivo se je uveljavilo ime priročna strokovna knjižnica.

Da bi to tudi zares postala, je bilo treba gradivo sistematično urediti, popisati, katalogizirati, klasificirati in postaviti na knjižne police tako, da bo sistem urejenosti gradiva zaposlenim v muzeju čim bolj razumljiv in se bodo v knjižnici, ki nima stalno zaposlenega bibliotekarja, znašli tudi, ko le-tega ne bo. V tistih časih ni nič kazalo na to, da bo muzej lahko nekega dne zaposlil bibliotekarja; dejansko se je to zgodilo šele leta 1992.

V muzejski knjižnici je pomembno tesno sodelovanje med kustosi in bibliotekarjem. Bibliotekar v muzeju mora poznati in slediti vsem strokam, ki jih pokriva muzej, in načrt za zbirko muzejske knjižnice po pravilih bibliotekarske stroke, upoštevajoč seveda potrebe muzeja, narediti v soglasju s kustosi muzeja, zato smo se te naloge lotili s skupnimi močmi. Soočili smo se z vprašanjem, ali nadaljevati tako, da z novim gradivom dopolnjujemo Biblioteko cívico, ali pa organizirati strokovno knjižnico kot samostojno zbirko.

Z vidika bibliotekarstva je bil to čas vse večjega uveljavljanja sodobnih mednarodnih postopkov in načel urejanja knjižnic. Uvajanje prostega pristopa do gradiva na knjižničnih policah, vsebinsko razvrščanje po sistemu univerzalne decimalne klasifikacije (UDK) in mednarodno

poenotena pravila za katalogizacijo so se uveljavljala v vseh tipih knjižnic, tudi specjalnih.

Sprejeli smo odločitev, naj fond strokovne knjižnice, ki še ni obdelan, postane samostojna in od Bibliotece civice ločena zbirka. V danih razmerah smo poskušali narediti čimveč, da bi strokovna knjižnica muzeja, specializirana za področje pomorstva, postala sodobno urejena knjižnica, kustosi pa bodo v množici gradiva našli tisto, kar potrebujejo v najkrajšem možnem času.

Inventarizirano gradivo smo razvrstili po strokah in po sistemu UDK, ki je logičen in pregleden, hkrati pa tudi orodje za postavitev gradiva v prostem pristopu po tematskih skupinah. Izdelana sta bila abecedni imenski katalog in sistematski katalog, v katerem so bili kataložni listki razporejeni v enakem zaporedju kot gradivo na policah. V katalogu UDK je bilo sicer za vsako enoto gradiva vloženih toliko kataložnih listkov, kolikor vsebinskih

vrstilcev je določalo njeno vsebino. Za postavitev vrstilec pa je bil izbran le eden, pod katerim se delo na polici lahko najde. V okviru tematskih skupin smo gradivo razporedili po abecedi priimkov avtorjev oziroma stvarnih naslovov, če so bila dela anonimna.

Na tak način urejena strokovna knjižnica je le delno olajšala kustosom iskanje študijskega gradiva v lastnem muzeju. Pri svojem delu so namreč pogosto uporabljali tudi literaturo iz fonda Bibliotece civice, predvsem zgodovinski in domoznanski del gradiva. Tako je bila sprejeta odločitev, da bi ta del stare knjižnice postavili posebej, ga pregledali in uredili po sodobnejših pravilih bibliotekarstva, vendar pa naj bi ostal samostojna celota in hkrati še vedno del Bibliotece civice. Ta del gradiva smo poimenovali Istrica, verjetno zato, ker je prevladovalo mnenje, da so v njem zastopana predvsem zgodovinska in domoznanska dela, ki se geografsko navezujejo na Istro. Čeprav je

pregled gradiva pokazal, da je ta obseg širši in sega preko »meja« Istre, se je poimenovanje obdržalo. Leta 1984 je bila sprejeta in zapisana tudi nameri o pregledu in strokovni obdelavi celotnega fonda stare mestne knjižnice, ki ga je prevzel v upravljanje muzej, in namestitvi v prostore, kjer bo dostopen domačim in tujim raziskovalcem ter širši javnosti. Fond vsake sodobne muzejske knjižnice sestavlja knjižnično gradivo, ki podpira v muzeju zastopane stroke, mnogi muzeji pa hrani tudi zbirke privatnih in javnih knjižnic, ki so nastale v določenih zgodovinskih obdobjih. Gradivo takih zbirk vsebuje pomembna pričevanja preteklosti in ima tudi muzeološki pomen. Muzejskim knjižnicam daje poseben čar in vlogo hranjenja pisne kulturne dediščine. Likovni kritik in socialni reformator John Ruskin je nekoč dejal, da »knjige lahko razdelimo na dve vrsti: na tiste za eno uro in tiste za vse čase«. Tiste za vse čase so zagotovo v muzejskih knjižnicah.

I fondamenti della biblioteca del mare Attività della biblioteca negli anni 1981-1985

Il Museo del mare «Sergej Mašera» di Pirano, già Museo civico, al momento della sua fondazione ha assunto tra l'altro anche la gestione del fondo librario della vecchia Biblioteca civica di Pirano, per completarlo, negli anni seguenti, con materiale di nuova data. La biblioteca del museo si è sviluppata gradualmente, nell'ambito delle nuove conoscenze biblioteconomiche e museali. Nel 1981, l'analisi del fondo ha evidenziato che sarebbe opportuno separare il nuovo materiale che il museo ha incominciato a raccogliere in base al suo orientamento verso il mare, dal fondo della vecchia Biblioteca civica e farne una raccolta moderna e specializzata. Nel 1984, è stata anche decisa la graduale revisione e sistemazione scientifica di tutto il fondo della Biblioteca civica che si trova nel museo e la sua collocazione in spazi più idonei e a migliore disposizione di ricercatori, studiosi e visitatori.

The Foundations of the Maritime Library The activities of the library from 1981 to 1985

At time of its foundation the Civic Museum and later the Maritime Museum "Sergej Mašera" Piran took over the books of the old Piran's Civic Library (Biblioteca civica di Pirano) and later on complemented the library with new material. The museum library developed and grew gradually, taking into consideration the development and new concepts of library and museum sciences. The material review in 1981 showed that it would be reasonable to divide the maritime material that the museum began to collect according to its maritime orientation from the material of the former civic library, and to organize a modern expert museum library for the maritime part of the material. In 1984 the act of intention was taken to review and on the expert basis gradually organize the whole pool of the Biblioteca civica that remained in the museum, and to set up the library in a decent location where the material could be accessible by the expert as well as broad public.

Dobra volja je najbolja

Modelarska, preparatorska in konzervatorsko-restavratorska dejavnost

Do leta 1961, ko so v piranskem mestnem muzeju odprli modelarsko in preparatorsko delavnico, so – kot pričajo muzejski arhivski dokumenti – konserviranje in restavriranje najpomembnejših likovnih del zaupali restavratorjem Republikevškega zavoda za spomeniško varstvo v Ljubljani Viktorju Snoju, Radivoju Hudoklinu, Zori Turner, Kemalu Selmanoviću, Čoru Škodlarju.

V tistem času je piranski muzej pridobil številna dragocena likovna dela beneških slikarjev 17. in 18. stoletja pa tudi veliko število slik večinoma neznanih slikarjev 19. stoletja. Samo iz Minoritskega samostana v Piranu je bilo v muzej prinesenih kar 28 likovnih del, večinoma v slabem stanju (glej prispevek D. Žitko, »Pinacotheca minorum« v Piranu, Sedem stoletij Minoritskega samostana sv. Frančiška Asiškega v Piranu, Piran, 2001), slike iz mestne hiše v Piranu (glej prispevek D. Žitko, »La grande tela di Domenico Tintoretto, dedicata alla Vergine Maria con bambino ed i padri cittadini nuovamente esposta nel palazzo del comune di Pirano«, nel Dedicato ai 20 anni del Lasa pur dir, Pirano, 1997), predmete iz stare mestne knjižnice (Biblioteca Civica di Pirano) in od piranskih meščanov, muzealije iz slovenskih muzejev, številnih donatorjev ter od drugod.

Množica restavriranja potrebnih likovnih del, tako olj na platnu kot tudi lesenih in kamnitih kipov, ladijskih modelov, kulturno-zgodovinskih in etnoloških predmetov (orožja, pohištva, orodja, ribiške opreme idr.) je vzpodbudila ravnatelja muzeja, da je leta 1964 poleg v delavnici

že delajočega mizarja in ladijskega modelarja Leopolda Belca ter rezbarja in modelarja Mihaela Huszarja zaposlil še Ilonko Hajnal, ki je tedaj pričela s svojim prednim in marljivim delom ter se obenem še dodatno izobraževala v Restavratorskem centru v Ljubljani. Od leta 1967 se je lotevala že tudi zahtevnejših restavratorskih posegov na likovnih delih, ki jih je, kot izvemo iz delovnih poročil, restavrirala več kot dvajset. Pred in med tem pa je ves čas preparirala in restavrirala etnološke in kulturno-zgodovinske predmete iz lesa, kamna in kovin.

Leta 1965 je svet delovne skupnosti mestnega muzeja sprejel sklep, da bo muzejska delavnica sprejemala tudi delo zunanjih naročnikov in bo s tem muzeju finančno pomagala.

V sodelovanju s takratnim piranskim župnikom Vinkom Černigojem in Zavodom za spomeniško varstvo v Piranu je Ilonka Hajnal restavrirala tudi nekatere slike iz piranskih cerkva, npr. sliko Marijinega oznanjenja, 2. pol. 17. stol., ki je bila tedaj v cerkvici sv. Marije Snežne, pa tudi nekaj drugih slik iz piranske župne cerkve, Minoritskega samostana sv. Frančiška Asiškega v Piranu, cerkve Marijinega prikazanja v Strunjanu, piranskega župnišča in od drugod.

Tudi sodelovanje z Zavičajnim muzejem Poreštine iz Poreča je bilo utečeno; leta 1983 so tako v muzejski restavratorski delavnici restavrirali slike sv. Danijela in Marijo z otrokom iz cerkve sv. Barnabe v Vižinadi na Hrvaškem ter številne druge. Delavci muzejske delavnice so v vseh

letih skrbno opravljali modelarska, preparatorska in konzervatorska ter druga dela, ki neobhodno spremljajo vsako občasno ali stalno postavitev muzejske razstave.

Tudi terensko delo in arheološka izkopalovanja niso bila le naloga in obveznost kustosov, pač pa so se jih aktivno udeleževali tudi vsi delavci muzejske delavnice. Največ dela je bilo za celoten kolektiv takrat, ko so nastajale nove dislocirane zbirke:

zbirka Splošne plovbe v Portorožu, Tonina hiša v Sv. Petru, Muzej solinarstva v Krajinskem parku Sečoveljskih solin.

Zgovorno je ob tem besedilo ravnatelja dr. Miroslava Pahorja, ki ga je v zvezi z delovanjem muzejske delavnice v programu dela in pojasnilu finančnega načrta za leto 1978 zapisal: »*Spričo priprav razstave bo del delavnice obremenjen s pripravami risb in skic za razstavo o Slovencih v avstrijski vojni mornarici, s prepariranjem predmetov, ki bodo razstavljeni kot ponazorilo, in s predmeti, ki bodo razstavljeni kot dopolnilo raznih mornariških akcij. Teh je okoli 50.*

Ta del delavnice bo zaposlen tudi s prepariranjem predmetov iz hiše v Gorelih pri Ravnu (Sv. Peter), kjer projektiramo muzejsko zbirko kmečkega pomorstva. Predmete bomo morali prepeljati v Piran, jih očistiti, preparirati, utrditi itd. ter uskladiščiti za ves čas adaptacije hiše. Nato bodo spet prepeljani »in situ«. Zbirko bomo ustavljali sporazumno z Zavodom za spomeniško varstvo v Piranu.

Drugi del delavnice mora nujno nadljevati restavriranje in prepariranje muzejskega pohištva (stoli, skrinje, nekatere omare, mize, leseni lestenci, ohišja itd.). Posebno stoli predstavljajo težak problem. Treba jih bo verjetno v celoti preobleči, ker je blago skrajno dotrajano. Istočasno bo ta del delavnice začel restavriranje enega od modelov iz Gruberjeve delavnice.

Delavnica prevzema nase manjša vzdrževalna dela v muzeju, da se prihranijo stroški. V poštev pridejo manjša popravila oken, vrat, manjši nedostatki na vodovodni in električni napeljavi, vzdrževanje orodja in opreme ter druga manjša dela.

Člani delavnice bodo pomagali pri terenskih delih, tako pri arheoloških izkopalanjih kakor pri pregledovanju pomorsčakov in terenskemu delu na etnoloških vprašanjih. Prav tako bodo pomagali pri postavljanju razstav.«

Veliko dela je bilo s selitvami zbirk in neprestanim prenavljanjem in dopolnjevanjem le-teh; ko so zbirko Splošne plove Piran s stopnišča in drugega nadstropja palače Gabrielli odselili, se je stopnišče sprostilo za ribiško zbirko ter drugo nadstropje palače za zbirko NOB na morju, v prostorih nekdanje Tartinijeve zbirke, ki se je preselila v Tartinijevo rojstno hišo, so postavili zbirko avstro-ogrsko mornarice, v sobo zbirke o meščanski kulturi pa zbirko o ladjedelnosti itd.

Ob pridobivanju novega gradiva (nakupih, donacijah, izkopanih arheoloških predmetih) so delavci muzejske delavnice tega - kolikor je bilo časovno in finančno mogoče - sproti preparirali, konservirali, restavrirali, risali in primerno deponirali. Vselej je bilo predmetov več kot priložnosti, da bi se vsakemu posvetili in zato so imeli prednost tisti, ki so bili izbrani za občasne ali stalne razstave.

Od leta 1984, ko sem se kot mlada umetnostna zgodovinarka zaposlila v pomorskem muzeju, sem tesno sodelovala z Ilonko Hajnal, ki je bila tedaj še edina zaposlena v muzejski delavnici. Skupaj sva se odločali o restavriranju najvredenejših kosov meščanskega pohištva (stoli, naslanjačih, mizah, meščanskih in pomorskih skrinjah, pisarjevi mizi in veliki mizi iz velike dvorane mestne palače, lesenih lestencih ter številnih drobnih kulturno-zgodovinskih predmetih iz lesa, kovine in keramike, ladijskih polenah,

lesenih pozlačenih okvirjih za slike, nosilcih za zavese, ki so bili celo vzorec za vse replike v prvem nadstropju palače Gabrielli, in še bi lahko naštevala. Mizarska dela sva vselej zaupali že upokojenemu Leopoldu Belcu, tapetništvo pa mojstru Zmagu Čafuti.

Ilonka Hajnal je bila pred upokojitvijo mentor svojemu nasledniku Cirilu Bratužu, s katerim sta poleg drugih del skupaj restavrirala veliko platno iz 19. stoletja z motivom sv. Jurija, ki ubija zmaja.

Basta un poco di zucchero ...

L'attività modellistica, di preparazione e di restauro e conservazione

Il gran numero di oggetti storico-artistici, etnologici e archeologici del neocostituito Museo civico, poi Museo del mare «Sergej Mašera» di Pirano, ha evidenziato la necessità di aprire un proprio laboratorio di modellistica e attività preparatorie nonché di restauro e conservazione. Il laboratorio ha incominciato a lavorare nel 1961 ma è stato sempre limitato dalle scarse disponibilità materiali e professionali. In occasione di mostre, uno, due, e per un breve periodo di tempo, anche tre lavoratori impiegati regolarmente, con abnegazione e capacità organizzative, sono sempre riusciti a portare avanti tutto il lavoro necessario. Anzi, accettavano anche il lavoro da committenti esterni, lavoravano all'aperto e prendevano parte a scavi archeologici.

All Work Can be Done with a Bit of Good Humour Modelling, preparation and conservation-restoration activities

The Piran Civic Museum and later the Maritime Museum "Sergej Mašera" saw a direct need to open its own modelling, preparation, conservation and later also restoration workshop because of the great number of art objects, history of art objects, ethnological and archaeological objects that it possessed. The workshop began its work in 1961 but could never fully prosper because of its location and staff limitations. One, two, for a very short time three regularly employed experts did very diligently all the necessary work that is required by every temporary or permanent museum exhibition. Even more, they accepted even the work of other institutions, did field work and took part in archaeological excavations.

Muzejska delavnica

Konservatorsko-restavratorska dejavnost od leta 1991 do danes

Konservatorsko-restavratorska stroka, kot imenujemo poklicno delo v okviru varstva naravne in kulturne dediščine, ohranja dela in vrednote naših prednikov. Vse to je prihodnost našega dela in življenja, temelj naše identitete, naše zgodovine, našega naroda in poleg svobode naše največje bogastvo. Imeti spoštljiv in odgovoren odnos do kulturne in naravne dediščine, jo prepoznati, jo znati ceniti, biti nanjo ponosen, jo pomagati ohranjati, jo posredovati našim potomcem ter domaćim in tujim obiskovalcem, je skrb nas vseh, saj pripada nam vsem. Vsaka generacija bi morala biti varuh dediščine, da bi jo vsaj delno neokrnjeno nasledile prihodnje generacije.

Glede na pestrost naše dediščine je konserviranje, kamor spadajo nega, ohranjanje, obnavljanje, restavriranje ipd., po svoji naravi večdisciplinarna dejavnost. V prispevku bom skušal zelo na kratko povzeti svoje delo od oktobra 1991, to je od zaposlitve v Pomorskem muzeju »Sergej Mašera« v Piranu, do danes. V mojem ožjem izboru življenskega poklica je to predvsem konserviranje in restavriranje premične etnološke dediščine.

Politika izbora in določanja delavcev, njihovo vodenje in presojanje najrazličnejših del tudi s področja konservatorsko-restavratorske stroke je bila vsa leta v rokah muzejskih kustosov, ki so z vso odgovornostjo odločali tudi o večletnem obsežnem prispevku zunanjih sodelavcev, zato bom v zvezi s tem besedo prepustil njim.

Do začetka leta 1999 sem poleg svojega strokovnega dela – konserviranja in resta-

vriranja kulturne dediščine – moral opravljati še nešteto drugih del, v katera me je uvajala in pri njih sodelovala kolegica Ilonka Hajnal. Med ta dela sodi čiščenje in pospravljanje skladiščnih prostorov, izvajanje manjših pleskarskih popravil v razstavnih prostorih, fizična priprava in premeščanje razstavnega gradiva, pomoč pri postavljanju in podiranju številnih občasnih razstav (vila Sv. Marka v Portorožu, Asteria Hotel Bernardin, muzejski sejem v Ljubljani, Mestna galerija Piran, Muzej novejše zgodovine Celje, Dolenjski muzej Novo mesto idr.) in stalnih postavitev (Spominska soba Giuseppe Tartini, Slovenski pomorščaki 1918–1945). V tem obdobju je bila zapostavljena tudi dokumentacija kot obvezen sestavni del konservatorskih in restavratorskih postopkov. Za razstavo Piransko pristanišče sem izrisal več vedut mesta Piran po sliki Domenica Tintoretta *Marija z otrokom in piranskimi mestnimi očeti* iz piranske občinske palače, po sliki Angela de Costera *Prikazovanje sv. Jurija* in po sliki neznanega slikarja *Sv. Trojica* iz župne cerkve sv. Jurija. Izrisal sem veduto Pirana po fotografiji slike *Madona z otrokom in svetniki* in po grafiki iz Caprinove knjige *L'Istria nobilissima*. Z Ilonko Hajnal sva prekopirala stebra za zastave na Tartinijevem trgu v Piranu (napis, grbi, dolžinske mere, sv. Jurij, krilati lev sv. Marka) in izdelala modela stebrov v naravni velikosti. Na podlagi le-teh sem izrisal stranice stebrov v pomanjšanem merilu.

Od leta 1999 dalje se posvečam samo konserviranju in restavriranju kulturne dedi-

ščine, predvsem številne etnološke dediščine umetno-obrtnega in industrijskega izvora, povezane s solinarstvom, ribištvom, oljarstvom itd. V tem času je bilo konservatorsko-restavratorsko strokovno obdelanih okoli štiristo devetdeset tovrstnih predmetov. Nekateri od njih so: posoda za areometer, roža vetrov, plovec, utež za meritve morskih globin, klešče za rake, škarje za sardelle, svetilke, kavljci za vleko ribiških mrež, sidra, trnki, škripci, vetrna črpalka za slanico na solnem fondu, arete, del oljčne preše, ognjiščne kadene, železni podstavki za kuhanje na odprttem ognju, pokrov za krušno peč, sklednik in drugi. Med zanimivejše sodi konservacija dveh plastik z upodobitvijo morskih deklic z grbom ladjarja Luke Marina iz srede 19. stoletja, več podrobnosti pa je zajetih v letnih delovnih poročilih. Zelo redko posegam na področje likovne umetnostnozgodovinske dediščine.

S kolegico Ilonko Hajnal sem konserviral in restavriral sliko sv. Jurija v boju z zmajem iz sredine 19. stoletja in odkrite stropne dekoracije iz istega obdobja v dveh prostorih v drugem nadstropju pomorskega muzeja. Leta 1995 sem pripravil tudi občasno razstavo o konserviranju in restavriranju teh stropnih dekoracij, h kateri je uvodno besedilo napisal akademski konservator specialist Jure Bernik z Medobčinskega zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine iz Pirana ter predstavil njihovo konserviranje in restavriranje na RTV Koper-Capodistria. Na osnovi njegovega strokovnega mnenja sem konserviral in restavriral že delno

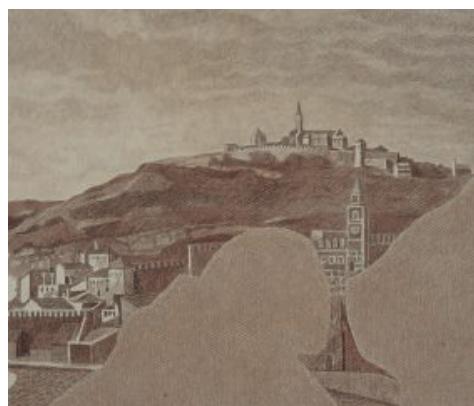
odkrito stensko poslikavo upodobljene zavese iz druge polovice 19. stoletja v prvem nadstropju pomorskega muzeja. V dveh sobah v istem nadstropju sem preiskal barvne plasti in na podlagi ohranjenje izvirne določil barvni odtenek za pleskanje sten.

Restavriral sem tudi rekonstruirano stensko dekoracijo nad kuriščem v kuhinji Muzeja solinarstva v Krajinskem parku Sečoveljskih solin.

Z namestitvijo prvih termo-higrometrov v treh zbirkah in v enem skladišču pomorskega muzeja v začetku leta 2003 sem lahko pričel zapisovati meritve relativne vlažnosti in temperature zraka.

Za konservatorsko-restavratorsko dejavnost je med drugim zelo pomembno delovno okolje. Mali utesnjen podstrešni prostor bi morali nadomestiti z večjimi, ustreznopremišljenimi prostori za varno in učinkovito delo ter za varnost predmetov kulturne dediščine. Zaposliti bi morali tudi arheološkega konservatorja-restavratorja.

Slovenski konservatorji-restavratorji smo med seboj povezani in stanovska društva in nekateri zavodi, kot so sekcija muzejskih konservatorjev-restavratorjev pri Skupnosti muzejev Slovenije, Društvo restavratorjev Slovenije in Narodni muzej Slovenije, si že vrsto let prizadevajo dvigniti raven konservatorske-restavratorske stroke na raven tovrstnih evropskih ustanov in ustanovitev visokošolskega študija konservatorstva in restavratorstva, ki bi pokrival celotno področje premične kulturne dediščine. Zelo pomemben prispevek je pripravljanje priročnika v slovenskem jeziku za vsa področja stroke s teoretičnimi osnovami, praktičnimi navodili, tudi za vodenje konservatorske-restavratorske dokumentacije. Za strokovno rast je pomembna tudi udeležba na strokovnih predavanjih, predstavitvah konservatorskih in restavratorskih delavnic, učnih tečajih in strokovnih potovanjih. Od leta 2001 dalje sodelujem na pomladnih srečanjih slovenskih konservatorjev-restavratorjev v atriju Narodnega muzeja Slovenije s plakati, na katerih predstavljam svoje delo (Restavriranje stenske poslikave, Ohraniti in povrniti nekdanjo podobo predmetom? Dolgoročno ohraniti muzejsko zbirko?). Zavedati se moramo pomembnosti kodeksa poklicne etike, ki ga je izdelalo mednarodno strokovno združenje E.C.C.O., in se ga kot člani Dru-

*Veduti mesta Pirana, risbi detajlov po sliki Vittoreja Carpaccia iz leta 1519
Vedute di Pirano, disegni di particolari tratti dal dipinto di Vittore Carpaccio del 1519
The painting of Piran, the detail sketches after the painting of Vittore Carpaccio from 1519*

štva restavratorjev Slovenije moramo držati. Sodelujemo tudi pri pripravi pravilnika o strokovnih, kadrovskih, prostorskih in tehničnih pogojih za pridobitev dovoljenja za izvajanje konservatorsko-restavratorske dejavnosti, da se pripravimo na spremembe, ki jih prinaša nova evropska ureditev.

Kljub upravičenosti neposrednih posegov v substanco predmetov kulturne dediščine z namenom njihove ohranitve bi si morali vsi prizadevati za njeno ohranitev z uvaja-

njem pasivne zaščite oziroma pasivne konzervacije. To je zagotavljanje ustreznih prostorov za skladščenje in razstavljanje s pravilnimi mikroklimatskimi in drugimi pogoji, kajti hrnanje in ohranjanje (konserviranje) dediščine v dobrem stanju je poleg zbirateljske dejavnosti najpomembnejša naloga muzeja. Dediščina je v svoji prvotnosti in izvirnosti nenadomestljiva, je podlaga vsakega dela, od raziskovanja do razstavljanja, tako za sedanje kot tudi ta prihodnje rodove.

Il laboratorio del museo Conservazione e restauro nel museo dal 1991 ad oggi

Nel contributo l'autore elenca i propri compiti di lavoro che comprendono principalmente la conservazione e il restauro dei reperti archeologici soprattutto di quelli legati alle saline, all'olivicoltura come al patrimonio storico-culturale e alla conduzione della documentazione. Sottolinea che si dovrebbe introdurre il concetto della cosiddetta conservazione passiva ovvero garantire spazi adeguatamente climatizzati e attrezzati, come pure introdurre le necessarie condizioni per la salvaguardia dell'eredità culturale e per le attività di conservazione e restauro attivo.

The Museum's Workshop Conservation-restoration activities in the museum from 1991 until today

In his article the author states that he works in the field of conservation and restoration of the ethnological heritage. He deals mostly with the objects that are related to salt making, fishing and olive oil making. Sometimes his work is focused on the heritage of the history of art or the work documentation. Besides the active conservation and restoration the author emphasizes the importance of the so-called passive conservation, i.e. ensuring of properly air-conditioned and equipped spaces and other facilities to keep and preserve our heritage.

4 agosto

Alle otto alziamo le vele e sospinti da un fresco levante di fianco ci approssimiamo a Meleda, all'altezza di Okuklja facciamo una bordata verso Veliki Vratnik. Ci si avvicina un grosso yacht «Seehund» battente bandiera tedesca. Al timone scorgiamo Jadran, il figlio del nostro vecchio amico Tom Gamulin. Il «Seehund» affianca il «Galeb» e Jadran racconta di averci riconosciuto

da lontano e che suo padre è ritornato proprio in questi giorni da Zagabria da un'operazione all'anca. Ci congediamo e continuamo la navigazione attraverso il Veliki Vratnik /Boka Falsa/ e viriamo nella nostra amata rada di Jakljan.

Quando Pino getta l'ancora in mare, ci si avvicina una barca per dirci che per ancora rare qui ci vuole un permesso speciale. Delusi alziamo ancora e vele e imbocchiamo il canale di Šipan che percorriamo per intero fino al porto dove ci fermiamo. Passeggiamo fino alla chiesa, il camposanto e lo stretto di Harpoti. Di ritorno passiamo per la cooperativa dove comperiamo zucchero,

pomodoro e uva. Ceniamo nel ristorante.

4. avgust

Ob 8. uri dvigneva jadro in pri svežem bočnem levantu se hitro bližava Mljetu, v višini Okuklje narediva bordado proti Velikemu Vratniku. Kar se približa večja jahta »Seehund« pod nemško zastavo. Pri krmilu odkrijeva Jadrana, sina najinega dobrega prijatelja Toma Gamulina. Nekaj časa »Seehund« spreminja »Galeb« in Jadran prioveduje, da nas je od daleč prepoznał in da se je njegov oče te dni vrnil po operaciji kolka iz Zagreba. Poslovimo se, nadaljujeva jadranje skozi Veliki Vratnik /Boka Falsa/ in zavijeva v nama priljubljeni zaliv Jakljan. Ko

Pino spusti sidro v morje, privesla nek čoln, češ da se tukaj sidra samo s posebnim dovoljenjem. Razočarana dvigneva jadro in sidro, odpeljeva v Šipanski kanal in križariva do dna Luke Šipan, kjer sidrava. Sprehodiva se do cerkve, do pokopališča in do preliva Harpoti. Nazaj grede nakupiva v zadruži sladkor, paradižnik in grozdje. Večerjava v restavraciji.

4th August

At 8 AM we set sail and with the fresh levante from the side we quickly approach the Mljet Island. Near the Okuklja Island we turn towards the Veliki Vratnik Straits. Suddenly a bigger German yacht "Seehund" approaches. At the steering wheel there stands Jadran, the son of our good friend Tom Gamulin. The "Seehund" accompanies the "Galeb" for some time and Jadran tells that he recognized us already from a distance and that his father came back from hospital in Zagreb after the hip surgery. We say good-by, sail into the Veliki Vratnik Straits (Boka Falsa) and turn into our popular bay Jakljan. When

Pino cast anchor, a boat approaches to remind us that the anchoring in the bay is allowed only with a special authorization. Disappointed we pull up the anchor, sail to the Šipan Canal, cruise to the end of the Šipan Port where we cast anchor. We take a walk to the church, the graveyard and to the Harpoti Straits.

On the way back we buy sugar, tomatoes and grapes in a cooperative shop. We eat dinner at a local restaurant.

5. avgust

Po dopoldanskem kopanju in kuhi kosila zapuščava Luko Šipan. Ponovno srečanje z jadrnico Marije in Jožeta Humerja, jadrata v Luko Šipan, midva nadaljujeva vožnjo v nasprotni smeri, in to okrog Rta Mišnjak, Rta Tiha in po Koločepskem kanalu vzdolž severne Šipanske obale, mimo otoka Ruda na levem boku do prijaznega sidrišča pred mestom Lopud. Izbereva prostor v južnem predelu, zadovoljna, da ni deževalo iz strašljivo črnih oblakov, spustiva sidro na nezanesljivo peščeno dno, zloživa jadro in postavlja potrebno tendo, če bi deževalo. K sreči je bila ta skrb nepotrebna.

6. avgust

Zadnji dan letošnje načrtovane ture in dan 57. obletnice najine poroke. Ob 9. sidro in jadro dvignjeno, ob ugodni burjici zapuščava Lopud mimo Rta Sv. Mihajlo v Koločepski kanal z namenom, da na poti še obiščeva Trsteno na kopnem. Lord Byron je menda nekaj časa tam prebival, preden se je odpravil pomagati Grkom proti Turkom. Prenatpanost z ladjami in čolni ob kratkem pomolu je pristanek onemogočila. Odločiva se, da raje nadaljujeva pot do Gruža. V višini Luka Zaton krajšava jadro zaradi naraščajoče burje. Križariva in pustiva otok Dakso na desnem boku in naprej proti Rtu Kanfanar na kopnem. Kljub izredno močnim sunkom vetra Pino ne zamenja floka, češ da sva tako rekoč na cilju.

Napačno sklepanje, čim do-

seže »Galeb« ustje Rijeke Dubrovačke, pritisnejo tako močni sunki burje, da je kar naprej nagnjen do razme, nekajkrat ga zalije morje do same kabine. Zaskrbljena, kako in kje pri takšnem pritisku vetra, čeprav je Pino medtem že spel flok, lahko pristaneva z jadrnico v tesnem, omejenem pristanišču kluba Orsan.

Medtem opaziva, da nama

5 agosto

In mattinata facciamo il bagno, prepariamo il pranzo e lasciamo il porto di Šipan. Nuovo incontro con la barca a vela di Marija e Jože Humer che navigano verso Šipan, noi invece proseguiamo nella direzione opposta attorno a punta Mišnjak, punta Tiha e lungo il canale di Koločep e la costa settentrale di Šipan, lungo l'isola di Ruda sulla nostra sinistra fino alla rada della ridente località di Lopud. Scegliamo un posto in zona sud, felici che i terrificanti nuvoloni neri non hanno portato pioggia, gettiamo l'ancora sull'insicuro fondale sabbioso, ammainiamo la vela e alziamo la tenda, in caso di pioggia. Per fortuna non ce n'è bisogno.

6 agosto

Secondo il piano di viaggio di quest'anno, questo è l'ultimo giorno del nostro viaggio e coincide con il cinquantesimo anniversario del nostro matrimonio. Alle nove alziamo le vele e sospinti da una bora a favore lasciamo Lopud passando per punta san Mihajlo e il canale Koločep con l'intenzione di visitare Trsteno sulla terraferma. Lord Byron vi avrebbe vissuto per qualche tempo prima di recarsi ad aiutare i Greci contro i Turchi. Il piccolo molo è ghermito di navi e barche e non è possibile attraccare. Decidiamo quindi di proseguire il viaggio fino a Gruž. All'altezza di Luka Zaton dimezziamo la vela per la bora sempre più forte. Navighiamo avanti e lasciamo l'isolotto di Daska sulla sinistra puntiamo verso punta Kanfanar sulla terraferma. Nonostante le forti raffiche di vento, Pino non cambia il fiocco tanto siamo ormai quasi a destinazione. Errore di valutazione e non appena il «Galeb» raggiunge l'imboccatura di Rijeka Dubrovačka, i refoli di bora sono così forti che lo inclinano tanto che l'acqua penetra fino alla cabina.

5th August

After the morning swimming and making lunch we leave the port of Šipan. We meet again the sailing boat of Marija and Jože Humar. They are on their way to the Šipan port whereas the two of us continue sailing in the opposite direction to the Mišjak Cape, Tiha Cape and through the Koločepki Canal along the north coast of Šipan, past the Ruda Island on our left to the nice anchoring place in front of the town of Lopud. We choose a place in the southern part of the anchoring place, glad that it has not rained from the terribly black clouds, cast anchor on the unreliable sand sea floor, fold up the sail and put up the awning for the case of rain. Fortunately this precaution was unnecessary.

6th August

The last day of our tour and the 57th anniversary of our wedding. At 9 AM the anchor is pulled up, the sail is set and we leave the town of Lopud with the favourable bora in the sail. Our plan is to sail past the St. Michael Cape into the Koločep Canal to visit the town of Trsteno on the mainland. Lord Byron allegedly spent some time there before he went to help the Greeks fighting the Turks. A large crowd of ships and boats at the small pier made the landing impossible. We decided to proceed to the Gruž Island instead. Near the Luka Zaton Island we shorten the sail because of the increasing bora. We cruise along; leave the Daksa Island behind on the right, further on towards the Kanfanar Cape on the mainland. Despite rather strong winds Pino does not want to change the headsail because we are almost at the end of the journey, as he say. Wrong decision. As soon as the "Galeb" reaches the mouth of the Rijeka Dubrovačka River, the gusts of the bora become so strong that due to the strong inclination of

člani kluba mahajo
in kažejo na primerno me-
sto ob zunanjem pomolu pri-
stanišča. Spustiva jadro in
sidro in veter približa »Galeb«
določenemu mestu. Pino vrže
vrv prijateljem, da privežejo ja-
drnico. Podajamo si roke v po-
zdrav in v zadovoljstvo k uspe-
li brezmotorni avanturi od
Rijeke do Dubrovnika. Pojavi-
se Vesna Gamulin, Jadrano-
va žena, in sporoči, da naju-
vabi poročna priča Tomo
Gamulin z ženo Boženko na
praznično večerjo. Sedeva v
Vesnin avto in po dvajsetih
minutah vožnje smo pri Gamu-
linovih na Putu Frana Supile.
Boženka je že vse pripravila in
še pritravlja. Midva pa uživava
z okna veličasten razgled na
Lokrum in na modrino odpr-
tega morja. Na desni pod-
nama je mogočno, starodav-
no obzidje Dubrovnika. Sva
na cilju, pri prijateljih in
zaključujeva Ladijski dnevnik
1986.

Pia in Pino Mlakar

Preoccupati, anche se
nel frattempo Pino ha già
levato il fiocco, approdiamo
nell'angusto porticciolo del
club Orsan. I membri del club
ci indicano un posto migliore
sul molo esterno. Ammainiamo
la vela, gettiamo l'ancora e il
vento sospinge dolcemente il
«Galeb» fino al posto indicato.
Pino getta una cima agli
amici che assicurano la
barca. Strette di mano, salu-
ti e gioia per il successo di
questo avventuroso viaggio
da Fiume a Ragusa. Arriva
Vesna Gamulin, moglie di
Jadran, per riferirci che il testi-
mone nuziale Tomo Gamulin e
sua moglie Boženka ci invitano
a cena per festeggiare. Sedia-
mo nella macchina di Vesna
e dopo venti minuti siamo
presso i Gamulin in via Fra-
na Supile. Boženka ha già
preparato tutto e sta ancora
lavorando. Noi due dalla
finestra ci godiamo la stupen-
da vista sul Lokrun e l'azzurro
del mare aperto. Sotto di noi
più a destra, l'imponente e anti-
ca cinta muraria di Ragusa.
Siamo arrivati, siamo con i
nostri amici e non mi resta
che apporre la parola fine
a questo Diario di viaggio
1986.

Pia e Pino Mlakar

the boat the seawater
splashes over board up to
the cabin. In the meantime
Pino pulls down the headsail
but we are still worried about
how and where we can land in
the small and narrow port of
the Orsan Club in the weather
and wind conditions like this.
Suddenly we notice that the
club members wave to us and
point to a suitable place on
the outside port pier. We pull
down the sail, cast anchor
and in the wind the "Galeb"
floats to that spot. Pino throws
the rope to the friends to
fasten up the boat. We shake
hands and are overjoyed that
the engine-free adventure from
Rijeka to Dubrovnik succeed-
ed. Vesna Gamulin, Jadran's
mother, turns up and tells us
that our wedding mate, Tomo
Gamulin, and his wife Bo-
ženka invite us to a fes-
tive dinner. We sit into the
Vesna's car and in twenty
minutes ride we arrive at the
Gamulin's on the Fran Supila
Road. Boženka is busy setting
up everything. We enjoy the
superb view on the Lokrum
Island and the blue of the open
sea. On our right, just below
us there stand the Dubrov-
nik's magnificent ancient
city walls. We have arrived
at our final destination, we
are with our friends and we
finish this Ship's Log 1986.

Pia and Pino Mlakar

Udeležba na mednarodnih simpozijih

Zbrala in uredila: Duška Žitko

Partecipazione ai simposi internazionali

Redatto da: Duška Žitko

Participation in International Symposia

Collected and edited by: Duška Žitko

Pomorski muzej »Sergej Mašere« Piran je član številnih mednarodnih združenj:

AMMM – Association Mediterranean Maritime Museums

CMMHF – Common Mediterranean Maritime Heritage Forum

CEMH – Common European Maritime Heritage

CEMM – Congress European Maritime Museums

EMYA – European Museum Year Award

ICMM – International Congress Maritime Museums

Nekatera od teh organizirajo redna letna oziroma bienalna ali trienalna srečanja, na katerih se dogovarjajo o medsebojnem sodelovanju, usklajevanju rednega dela in skupnih programih ter pridobivanju in izmenjavi znanj in izkušenj na področju varovanja pomorske kulturne dediščine nasploh. Združenje Evrope narekuje pripravo skupnih evropskih vizij in programov tudi na področju zbiranja, ohranjanja, raziskovanja pomorske dediščine in informiranja ter izobraževanja najširše javnosti. Le poznavanje različnih projektov in stvarnih objektivnih ciljev evropskih pomorskih muzejev in ostalih ustanov, ki ohranljajo predvsem tehnično, kulturnozgodovinsko in umetnostno dediščino, bo omogočilo izvedbe skupnih projektov z medsebojnimi sodelovanjem in posledičnim učinkovanjem v vseh deželah združene Evrope. Neobhodno potrebno je zato aktivno sodelovanje v različnih združenjih in projektih, ki se jih že vrsto let, glede na svoje delo, raziskovanje in nadaljnje izobraževanje, udeležujejo strokovni delavci PMSMP.

1995–2001

Cattolica, ITALIA

Snježana Karinja

Sodelovanje v Pomorski šoli arheologije in pomorske zgodovine / Coso di archeologia e storia navale / Organizira Centro culturale polivalente di Cattolica in Museo della Regina di Cattolica v sodelovanju z ISTIAEN, Istituto italiano di archeologia e etnologia navale.

Snježana Karinja, 28. avgust

Pomorska šola arheologije in pomorske zgodovine / Coso di archeologia e storia navale / Organizira Centro culturale polivalente di Cattolica in Museo della Regina di Cattolica v sodelovanju z ISTIAEN, Istituto italiano di archeologia e etnologia navale. Predavanje: »Panorama sui relitti della Slovenia. Alcuni tipi di imbarcazioni rinvenute«

1997

Pariz, FRANCIJA

Zorislava Žagar, 19.-20. junij

in Boris Križan (Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Piran)

sedež UNESCO

Udeležba na mednarodnem srečanju na temo »Artificial Wetlands in the Mediterranean Coast«

Predavanje: »Sečovlje Salt-pans Landscape park – Slovene Ramsar Site, Questions of Wise Use and Protection Strategy«

1998

Gdansk, POLJSKA

Flavio Bonin, 8.-11. september

Centralne Muzeum Morskie, ICMM

Sredozemski pomorski muzeji pripravili predlog za organizacijo ICMM 2002 v Piranu.

Dubrovnik, HRVAŠKA

Flavio Bonin, 13.-14. oktober

Univerzitetni centar, AMMM

Ustanovili Združenje sredozemskih pomorskih muzejev, registrirali so ga v novembру v Barceloni.

1999

Philadelphia, ZDA

Flavio Bonin, 12.-17. september

Independence Seaport Museum, ICMM

Potrditev kandidature za organizacijo Kongresa 2002 v Piranu in Gradežu.

Gibraltar, ANGLIJA

Flavio Bonin, 18.-21. november

National Maritime Museum, AMMM

2000

Rovigo, ITALIJA

Duška Žitko, 12. junij

Accademia di Rovigo

Predstavitev kataloga: *Incontri con il mare, La pittura marinista della seconda metà del Ottocento e del primo Novecento.* (V sklopu predstavitev publikacij in delovanja ZRS Koper in Zgodovinskega društva za južno Primorsko)

2001

Pulj – Pula, HRVAŠKA

Duška Žitko, 14.-16. junij

Arheološki muzej Pula, Skup muzejskih pedagoških hrvatske s medunarodnim sudjelovanjem

Predavanje: *Pedagoški muzejski projekt »Naš kraj – njegova naravna in kulturna dediščina«*

Barcelona, ŠPANIJA

Flavio Bonin in Duška Žitko, 27. junij–2. julij

Museu Marítim – Drassanes Reials de Barcelona

Ist CEMM, IV.th CEMH, VIII.th CMMHF

Duška Žitko, predavanje: »Ships and the Paintings of the Maritime Museum of Piran«

Piran, SLOVENIJA

Flavio Bonin in Duška Žitko, 11.-13. oktober

Minoritski samostan sv. Frančiška Piran

Mednarodni simpozij ob 700-letnici Minoritskega samostana v Piranu

Flavio Bonin, predavanje: »Samostan Sv. frančiška med lastniki solnih polj«

Duška Žitko, predavanje: »Pinacotheca Minororum in Pirano, Likovna dela Minoritskega samostana sv. Frančiška v Piranu

2002

Zadar, HRVAŠKA

Duška Žitko, 6.-11. november

Arheološki muzej Zadar, II. Skup muzejskih pedagoških hrvatske s medunarodnim sudjelovanjem

Predavanje: *Delo muzejskega pedagoga izven muzeja »Halo, ali se z vami lahko zmenimo za ...?«*

Gradež – Grado, ITALIJA – Piran, SLOVENIJA

XI. Trienalno srečanje ICMM, 9.-14. september

Flavio Bonin, Peter Čerče, Snježana Karinja, Bogdana Marinac, Nadja Terčon, Zorislava Žagar, Duška Žitko

Snježana Karinja, Miran Erič, Andrej Gaspari, predavanje: »Underwater archaeology in Slovenia: Current issues and problems«, Gradež, 9. september

Flavio Bonin, predavanje »The salt warehouse. The new headquarters of the Maritime Museum of Piran«, Portorož, 13. september

2003

Mazara del Vallo, Sicilija, ITALIJA

Palazzo dei Carmelitani, Seminari mediterranei, Archeologia navale e beni sommersi, 6.-9. julij

Snježana Karinja, predavanje: »Siti sommersi della costa slovena, situazione attuale e possibilità di ricerche future«

Pulj – Pula, HRVAŠKA

Mednarodni arheološki posvet »Ekonomija i trgovina kroz povijesna razdoblja«, 26. julij

Snježana Karinja, Marko Stokin, predavanje »Rana romanizacija i trgovina u sjeverozapadnoj Istri s naglaskom na materijalnu kulturu«

Falmouth, Cornwall, ANGLIJA

Duška Žitko, 8.-12. oktober

National Maritime Museum Cornwall, ICMM

Prenos zastave organizatorja ICMM prejšnjega leta

2004

Benetke, ITALIJA

Avditorij Santa Magherita, 15. april

Mednarodni kongres »I vasai del leone – ceramiche del Veneto e nel Veneto dal VI al XVI secolo«

Snježana Karinja, Narcisa Bolsec Ferri, predavanje: »I rifiuti del passato«

2005

Dubrovnik, HRVAŠKA

Flavio Bonin, 22.-24. september

The Best of Heritage

Flavio Bonin, predavanje: »Presentation of the Maritime Museum »Sergej Mašera« Piran and the Museum of Salt – making at the Sečovlje Salt-pans Landscape Park

Valletta, MALTA

Flavio Bonin in Duška Žitko, AMMM, 11. oktober

Malta Maritime Museum, Vittoriosa,

Flavio Bonin in Duška Žitko, predavanje: »Presentation of the Maritime Museum »Sergej Mašera« Piran at its 50th anniversary

Peter Čerče
Trojambornica »Sta. Eulalia« v Piranu
XI. trienalno srečanje ICMM v Gradežu in Portorožu

Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran je od leta 1996 član Mednarodne konference pomorskih muzejev (International Conference of Maritime Museums - ICMM). V to najvišje mednarodno strokovno telo je bil sprejet na srečanju članov ICMM, ki je bilo tistega leta v Veliki Britaniji.

ICMM je mednarodno združenje pomorskih muzejev ter organizacij in posameznikov, ki jih druži zanimanje za najrazličnejše vidike pomorstva v preteklosti in je ena od štirinajstih pridruženih organizacij ICOM-a. Člani se profesionalno ali ljubiteljsko ukvarjajo z zgodovino pomorstva, pri čemer se lahko pomorstvo razume v zelo širokem pomenu te besede. ICMM sebe predstavlja kot »ceh kolegov in prijateljev, ki vzdržujejo mednarodno mrežo stikov, skrbijo za prost pretok idej, dvigajo kvaliteto in standarde zaščite pomorske dedištine ter podvodne arheologije in krepijo mrežo prijateljstva in vzajemne podpore.«

ICMM na tri leta na različnih koncih sveta organizira srečanje, ki traja približno teden dni. Na teh srečanjih se udeleženci na predavanjih okroglih mizah in delavnicah seznanijo s temami, ki jih za posamezno srečanje določi izvršni odbor ICMM. Poleg tega strokovnega dela srečanj so obvezni tudi strokovni izleti, s katerimi gostitelj predstavi svoje okolje. V letih med trienalnimi srečanji ICMM organizira tudi vmesne kongrese, ki so po obravnavanih temah bolj lokalnega značaja. ICMM vzdržuje stike s svojimi člani tudi preko glasila »ICMM Newsletter«, ki izide dvakrat letno ter tudi na spletni strani.

Že dve leti po sprejemu piranskega pomorskega muzeja v ICMM je bila na vmesnem kongresu v Gdansku na Poljskem izražena želja, da bi enega od prihodnjih triletnih srečanj organizirali na severnem Jadranu. Kot edinemu članu ICMM iz tega dela sveta je bila organizacija ponujena Pomorskemu muzeju »Sergej Mašera« Piran, hkrati pa je vodstvo ICMM svetovalo, da bi del srečanja potekal v Italiji. Ko sta finančno pomoč pri organizaciji tega dokaj zahtevnega projekta velikodušno obljubila tako Ministrstvo za kulturo RS kot Občina Piran, je piranski pomorski muzej kandidaturo sprejel. Pripravljeno preliminarno finančno in organizacijsko shemo je v. d. direktorja muzeja Flavio Bonin predstavil na srečanju ICMM v Philadelphia jeseni leta 1999, in tam je bila priprava organizacije XI. trienalnega srečanja Pirančanom tudi uradno zaupana. Tehnični del organizacije in izvedbe je prevzel kongresni center Avditorij v Portorožu, partnerstvo na italijanski strani pa je prevzela Mestna knjižnica »Falco Marin« v Gradežu, ki tudi sicer deluje kot osrednja tamkajšnja kulturna ustanova in ima kar nekaj izkušenj s pripravo podobnih dogodkov.

Srečanje od 9. do 13. septembra 2002 je potekalo prva dva dni v Gradežu in druga dva v Portorožu; po koncu uradnega dela pa je bila še ekskurzija v Benetke in Chioggio.

Za prvi del srečanja v Gradežu je bila predvidena ena poldnevna ekskurzija, celodnevna ekskurzija pa je bila predvidena za drugo polovico srečanja v Slove-

niji. Nekakšno nepisano pravilo ICMM-ovih srečanj je, da je v vsaj eno ekskurzijo vključen izlet z ladjo. Navsezadnje gre za pomorsko društino in marsikateri udeleženec je v svojem življenju tudi uradno služboval na ladji. V skladu s tem pravilom in v želji, da se gostom dejansko po kaže čim večji del severnega Jadrana, so se v piranskem muzeju odločili, da bodo za celodnevno ekskurzijo goste odpeljali s katamaranom »Prince of Venice« na ogled Pulja in Brionov.

Strokovni del srečanja (teme, sekcije in njihove voditelje, predavatelje ...) mora praviloma organizirati ICMM, poteka pa v obliki predavanj, ki so razdeljena v posamezne tematske sklope – sekcije. Srečanje v Gradežu in Portorožu je bilo razdeljeno v šest sekcij, posamezna sekcija je trajala eno dopoldne ali popoldne, in tam je bilo predstavljenih od tri do pet predavanj. Za razliko od vmesnih konferenc, ki so tematsko bolj lokalne, je v strokovnem programu triletnega srečanja lokalnim temam posvečena le ena sekcija, za katero poskrbi organizator.

Na predlog tehnične direktorice pomorskega muzeja iz Barcelone, gospe Elvire Mata i Enrich, ki ji je izvršni odbor ICMM poveril nadzor nad pripravo konference, so bile vse sekcije razen zadnjih dveh sredozemsko obarvane. Zaradi prevladujočega anglo-ameriško-skandinavskega značaja ICMM-a in pomanjkanja članov iz sredozemskih dežel je želeta, da bi udeležencem predstavili izjemen pomen tega področja za pomorstvo in vso njegovo kompleksnost. Tudi zaradi tega so bili v

piranskem pomorskem muzeju zelo veseli, da jim je za uvodnega govornika uspelo pridobiti profesorja Predraga Matvejevića, predavatelja na Univerzi »La sapienza« v Rimu, sicer pa znanega pisatelja in avtorja tudi v slovenščino prevedenega dela *Mediteranski brevir*.

Konferenca se je začela z otvoritveno slovesnostjo v ponedeljek, 9. septembra 2002, v avditoriju v Gradežu, nadaljevala pa se je po posameznih sekcijah, predvidenih v programu. V prvem delu konference v Gradežu je bilo tako moč poslušati prispevke v sekcijah o sredozemski zgodovini in tradiciji, podvodni arheologiji v Sredozemlju in kulturni dediščini v nevarnosti. Srečanje se je nadaljevalo v Piranu, kjer so bila v naslednjih dneh na programu predavanja v sekcijah o jadranskih projektih, sodelovanju in partnerstvu ter vzgoji v muzejih.

Četrти dan srečanja je bil v celoti rezerviran za izlet s katamaranom »Prince of Venice«, s katerim so se udeleženci peljali ob istrski obali vse do Pule, si tam ogledali nekatere znamenitosti, nato pa nadaljevali pot proti Brionom. Večerno plovbo nazaj so prisotni člani ICMM izkoristili za volitve novega predsednika ICMM, saj je staremu predsedniku, gospodu Petru Neillu iz New Yorka, potekel mandat. Predvsem pa je bila plovba po mirnem morju ob istrski obali imenitna priložnost za pogovore in izmenjavo izkušenj ter vtipov s kolegi iz vsega sveta.

Zadnji dan konference je bila še skupščina ICMM, na kateri je bil za novega predsednika imenovan gospod Klas Helmers-

son, direktor muzeja »Vasa« iz Stockholm-a, zvečer pa v portoroškem Hotelu Metropol še slavnostna večerja, na katero je udeležence srečanja povabila piranska županja, gospa Vojka Štular.

Po končanem uradnem delu konference je bila za tiste udeležence srečanja, ki so si tega žeeli, organizirana še ekskurzija v Benetke in Chioggio.

V času srečanja je bilo v Gradežu, Portorožu in Piranu nekaj spremiščevalnih prizorišč, ki so dodatno popestrile dogajanje. V pristanišče v Gradežu je iz Benetk priplulo nekaj tradicionalnih plovil, znanih za beneško laguno. V eni od dvoran portoroškega Avditorija sta bili postavljeni razstavi o galejah in o pristaniščih v Sredozemlju, ki sta sicer del projekta potujočih razstav in rezultat dela več pomorskih muzejev.

Nedvomno najbolj zanimiv spremiščevalni dogodek pa je bil prihod španske trojambornice, ki je bila ves čas srečanja prizvana v piranskem pristanišču in tudi odprtta za javnost.

Jadrnica »Sta. Eulalia« je trojambornica, ki jo je pridobil pomorski muzej iz Barcelone, jo obnovil, sedaj pa jo uporablja kot muzejsko plovilo. Zanimanje obiskovalcev za ogled ladje je bilo nad pričakovanim in člani posadke so imeli kar precej dela, da so ustregli vsem, ki so si jo žeeli ogledati.

Udeležencev kongresa s spremiščevalci je bilo nekaj čez sto, prišli pa so iz zelo različnih koncev sveta. Največ jih je bilo iz ZDA in Velike Britanije. Številni so bili iz Nizozemske, Švedske, Danske in Nemčije.

Kljub oddaljenosti sta bili kar številčno zastopani Avstralija in Nova Zelandija. Od Sredozemskih dežel je imela najštevilnejše zastopstvo Španija. Udeleženci iz Francije so bili iz Pariza ali pa z atlantske obale. Presenetljivo malo je bilo Italijanov in še manj kolegov iz Hrvaške. Posebej je razveselil prihod člana ICMM z juga Argentine in dveh iz Indije, ki sta se sploh prvič udeležila srečanja ICMM. Posamezne muzeje so zastopali v glavnem direktorji, med katerimi so bili tudi direktorji nekaterih največjih in najpomemb-

nejših pomorskih muzejev sveta, le včasih pa vodje posameznih oddelkov ali drugi strokovni delavci. Poleg teh se je kongresa udeležilo tudi nekaj individualnih članov ICMM. Tudi zaradi tako pestre udeležbe predstavnikov ICMM ter pomena, ki ga imajo nekateri od gostov v okolju, ki se ukvarja z varovanjem in predstavljavo pomorske dediščine, so vsi, ki so sodelovali pri organizaciji konference, upravičeno lahko veseli laskavih ocen tako na račun priprave konference kot tudi na račun Pomor-

skega muzeja »Sergej Mašera« Piran. Za sorazmerno majhen kolektiv piranskega pomorskega muzeja je bil to organizacijsko zelo zahteven podvig. V preteklosti so tovrstna srečanja organizirali muzeji z znatno močnejšo kadrovsko sestavo in višjim proračunom. Predvsem pa je dodelitev organizacije trienalnega srečanja piranskemu muzeju še ena v vrsti potrditev o uspešnem delu in zastavljenih ciljih in dejstva, da je Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran ustanova, vredna zaupanja.

Il veliero a tre alberi «Sta. Eulalia» a Pirano

L'undicesima triennale internazionale dei musei marittimi (International Conference of Maritime Museums - ICMM) nel 2002 è stata, dal lato tecnico e organizzativo, sicuramente una delle più esigenti e significative attività a livello internazionale organizzate dal Museo del mare «Sergej Mašera» di Pirano. All'incontro che si è svolto a Grado e a Portorose, hanno aderito oltre cento membri dell'ICMM di tutto il mondo. Oltre al lavoro scientifico, la conferenza è stata caratterizzata da alcune attività accompagnatorie tra le quali merita particolare menzione la visita del veliero a tre alberi «Sta. Eulalia» che proprio per l'occasione è stato fatto venire a Pirano fin da Barcellona.

The Three-Master “Sta. Eulalia” in Piran

The 11th triennial meeting of the International Conference of Maritime Museums (ICMM) in 2002 was technically and in the terms of organization one of the most demanding and important international actions that the Maritime Museum "Sergej Mašera" Piran has organized. More than 100 members of ICMM from all over the world took part in the conference in the towns of Grado and Portorož. Besides the expert work the conference saw also a number of other events among which the special mention deserves the visit of the three-master "Sta. Eulalia" that came to Piran especially for this occasion all the way from Barcelona.

Snježana Karinja

Navigare necesse est

Poletna šola arheologije in pomorske zgodovine

Cattolica, 1995–2001

Poletna šola arheologije in pomorske zgodovine poteka že od leta 1995 v mestecu Cattolica blizu Riminija v Italiji, vsako leto pet ali šest dni v mesecu avgustu. Organizira jo Centro Culturale Polivalente, Museo della Regina di Cattolica in ISTIAEN – Istituto italiano di archeologia e etnologia navale (Inštitut navtične arheologije in etnologije) in z različnimi univerzami in zavodi iz Italije. Tečaj vsebuje mnoga tematska predavanja večinoma italijanskih strokovnjakov, občasno pa tudi tujih predavateljev. Od leta 2000 so teme še bolj poglobljene. V preteklem obdobju je bila tako kustosinja za arheologijo Snježana Karinja zaradi udeležbe na poletnih šolah v Cattolici seznanjena z vsemi novostmi na področju podvodne in pomorske arheologije, to ji je pomagalo tudi pri postavitvi in prenovi stalne arheološke zbirke in za vzpostavitev novih mednarodnih kulturnih stikov in sodelovanj.

Avgusta 1997 je Karinja na povabilo Centra culturale polivalente iz Cattolice tudi sama sodelovala na III. Tečaju arheologije in pomorske zgodovine s predavanjem »Panorama sui relitti della Slovenia. Alcuni tipi di imbarcazioni rinvenute« (Pre-gled pomorske arheologije v Sloveniji. Nekateri tipi plovil) in predstavila tipe ladij in njihove ostanke na celinskem delu Slovenije.

Tečaj sestavljata teoretični in praktični del. Teoretični del poteka v dopoldanskem času, sledi mu praktični del iz osnov navigacije.

Teoretični del tečaja vsebuje tematska predavanja, večinoma italijanskih stro-

kovnjakov, občasno pa tudi tujih predavateljev s temami, ki se nanašajo na zgodovino pomorstva.

Leta 1995 je bil začetni tečaj uvodnega značaja brez tematskega naslova, ki pa je zajemal snov o plovbi v prazgodovini, ladjah starega Egipta, feničansko-punskem pomorstvu, pomorstvu Grkov in Rimljakov, srednjeveških ladjah, modernem pomorstvu, pomorstvu na Jadranu od antike do srednjega veka, tradicionalnem pomorstvu Jadrana, kulturni dediščini ter tehnologiji gradnje antičnih ladij, elementih antične navigacije, kot so periplosi, portolani in inštrumenti za navigacijo. Pa o jadrih, njihovem: izvoru in razvoju, tehnikah izkopavanj in arheološkega dokumentiranja, vezanih na pomorsko arheologijo, restavraciji in kozervaciji plovil, restavraciji in konzervaciji tradicionalnih plovil, valorizaciji in muzeološkem pristopu k pomorski dediščini.

Sledili so mu bolj izoblikovani tematski tečaji. Leta 1996 denimo z naslovom La navigazione (Plovba), ki je vseboval predavanja, ki so se nanašala na elemente prazgodovinske plovbe, feničansko-punske ter grške periplose, izvor in razvoj kartografije, jadra in njihovo uporabo od antike do srednjega veka, jadra in njihovo uporabo pri tradicionalnih plovilih, probleme sidranja in privezovanja ladij v antiki, tehnike in navigacijske inštrumente od antike do današnjih dni, astronomsko navigacijo, velika zemljepisna odkritja in plovbo od antike do srednjega veka, življenje na ladji, navigacijo in klasično morsko mitologijo ter muzeje navigacije.

Leta 1997 je bil tečaj z naslovom I Relitti: dalla preistoria all'età classica (Ostanki plovil: od prazgodovine do klasičnega obdobja) posvečen zgodovini in ostankom plovil, antropologiji in arheologiji prazgodovinskih plovil, tipologiji prazgodovinskih drevakov ter drevakom na sploh. Predstavljeni so bili ostanki plovil, najdeni pri otoku Hyères v Franciji, arhaične ladje iz Gele, ostanki punskih ter več rimskih ladij: iz Gradeža, Comacchia, z jezera Nemi. Panoramsko so bili predstavljeni ostanki plovil v Markah, Toskani ter Sloveniji.

Leta 1998 je tečaj Archeonautica medievale nel Mediterraneo (Srednjeveška arheonavtika na Mediteranu) vseboval predavanja o gradnji plovil v pozni antiki in srednjem veku, metodah projektiranja in konstrukcije srednjeveških plovil, ostankih srednjeveških plovil v Italiji, ostankih plovil v zalivu Tantoora v Izraelu, o drevakih v Italiji, evoluciji trebušastih ladij, o bizantinskem dromonu, arhivskih virih za zgodovino plovbe, inštrumentih in tehnikah navigacije, plovnih poteh in pomorski trgovini Bizanca ter o ekonomiji in pomorskih poteh v srednjem veku.

Leta 1999 je tečaj potekal pod delovnim naslovom Il legno, il mare, la memoria. Navi e marineria tra la fine del medioevo e il XIX secolo (Les, morje, spomin. Ladje in pomorstvo med koncem srednjega veka in 19. stoletjem).

Leta 2000 je potekal tečaj pod naslovom Origini e sviluppo delle navi a motore e degli scafi di ferro tra il XIX e la prima metà del XX secolo (Od jadrnic do parni-

kov. Začetki in razvoj motornih in železnih ladij v 19. stoletju in v prvi polovici 20. stoletja).

Leta 2001 je bil naslov tečaja: Zgodovina, arheologija, literatura (I naufragi. Storia, archeologia, letteratura) Brodolomi. Teoretični del je vseboval predavanja, ki so obravnavala antično literaturo o brodolomih, zgodbe o brodolomih, elemente meteorologije in njeno uporabo pri plovbi, brodolome ob obrežjih, transformacijo plovila po brodolому, potopljene ladje v pristanišču Olbije, brodolome v antičnem pristanišču Pise, prerokbo brodoloma v ustrem izročilu mediteranskega ljudstva, trgovske pogodbe in dokumente o brodolomih.

Praktični del se izvaja na tradicionalnih plovilih lancie in lancioni, ki imajo enega ali dva jambora, opremljena z jadri t. i. vela al terzo. Lancie sodijo med plovila manjših dimenzij, prisotna v celiem Mediteranu, posebej pa značilna za srednji del zahodnega Jadrana. V dokumentih se srečuje izraz lancia že od 19. stoletja. Gradnja tega tipa plovil je kot kaže imela svoj zametek v Pugli, od koder se je razširila proti severu do Cervie. Lancione je večja inačica lancie.

Od ladij, ki so vključena v Tečaju arheologije in pomorske zgodovine v Cattolici, je najstarejša lancia *Assunta*. Zgrajena je bila kot ribiška ladja leta 1925 v Cattolici in je bila leta 1997 razglašena za kulturni spomenik ter je pod varstvom Ministrstva za kulturo Republike Italije (Ministero per i Beni Culturali e Ambientali). Prav tako je od leta 1998 pod zaščito ministrstva za kulturo tudi lancione *Saviolina*, to je ladja, zgrajena leta 1928 in prvotno imenovana *Nino Bixio*,

restavrirana v letih med 1999 in 2000.

Poleg omenjenih ladij so vključene še lancia *Giuliano*, zgrajena leta 1950 v Cattolici, ki je bila leta 1994 potegnjena z morskega dna pristanišča v Riminiju in dve leti kasneje obnovljena, lancione *Tre fratelli*, zgrajena leta 1966, ter, odvisno od števila tečajnikov, tudi druge ladje, ki so ali v privatni lasti ali last občine Cervia in Circola velica iz Cervie (Jadralni klub Cervia) ali Cluba nautica iz Riccione (Navtični klub Riccione). Praktični del šole sloni na ideji, da tradicionalna plovila in njihove tehnične vsebine hranijo nekaj, kar se lahko definira kot interna stratigrafija. V plovbi s tradicionalnimi plovili so še vedno živi in prisotni elementi, ki lahko popeljejo skozi različne faze v zgodovini pomorstva in olajšajo dojemanje celote. Na tečaju sodeluje običajno okrog 50 ude-

ležencev, različne starosti in izobrazbe; od teh se praktičnega dela lahko udeleži do 30 tečajnikov. V tem kratkem času se udeleženci seznanijo s pomorskimi veščinami, osvojijo nekaj pomorske terminologije in bolj poglobljeno in celoviteje lahko spremljajo problematiko pomorstva. Tečaj se sklene s podelitevijo mednarodne nagrade »Guido Ucelli di Nemi«, ki jo za zasluge v pomorski arheologiji in zgodovini podeljuje Občina Cattolica, Istituto di Archeologia e Storia Navale di Venezia - ISTIAEN (Institut navtične arheologije in etnologije ter časopis *Archaeologia Viva*, udeleženci šole pa prejmejo tudi diplome).

Corso di archeologia e storia navale, Cattolica, 1995–2001

Dal 1995 a Cattolica presso Rimini (Italia), si svolge il corso estivo di archeologia e storia navale. Il corso è organizzato da vari enti tra cui il Centro culturale polivalente di Cattolica, Museo della Regina e dal 2000 opera in collaborazione con l'Istituto italiano di archeologia e etnologia navale.

The summer school of archaeology and naval history Cattolica, 1995–2001

The summer school of archaeology and naval history has been organized in the town of Cattolica near Rimini in Italy since 1995. The school has been organized by different institutions, such as the Regina Museum of the Cattolica Cultural Centre (Centro culturale polivalente di Cattolica, Museo della Regina). Since 2000 it has worked together with ISTIAEN (Istituto italiano di archeologia e etnologia navale – the Italian institute for naval archaeology and ethnology) and different other universities and institutions throughout Italy.

Sodelovanje v mednarodnih projektih

Zbrala in uredila: Duška Žitko

Collaborazione nei progetti internazionali

Redatto da: Duška Žitko

Participation in International Projects

Collected and edited by: Duška Žitko

1998–2002

ECOS–OUVERTURE – ALL ABOUT SALT – ALAS

Projekt PHARE

Nosilec projekta: University of the Aegean –
Lesbos

Poleg Grčije in Slovenije sta sodelovali tudi
Portugalska in Bolgarija.

Nosilec projekta v Sloveniji: Občina Piran

Vodja projekta v Sloveniji: Boris Križan in
Robert Turk

Sodelavci v Sloveniji: Tanja Franca, Ugo Fonda,
Zora Žagar, Flavio Bonin, Uroš Hribar, Iztok
Škornik, Lovrenc Lipej, Tihomir Makovec, Andrej
Sovinc, Eda Benčič Mohar in Peter Deržek
Razstava: Sečoveljske soline danes, včeraj, jutri /
Le saline di Sicciola oggi, ieri e domani, 24. april
2002, Obalne galerije Piran
(priprava in postavitev Zora Žagar in Eda Benčič
Mohar z Zavoda Republike Slovenije za varstvo
kulturne dediščine, Delovna enota Piran, v
sodelovanju z ornitološkim društvom Ixobrychus
in podjetjem Soline, Pridelava soli d.o.o.)

2000–2001

INTERREGII Italia – Slovenija, Projekt CULTUCAD- SES

Projekt je zajemal 2 simpozija in 2 razstavi:
Simpozij v Piranu, 15. november 2000 »Utrdbe
in obrambni sistemi severnega Jadrana«
Simpozij v Benetkah, 26. maj 2001 »Mars in Mi-
nerva; Varstvo, obnova in nova namembnost
utrdbenih gradenj«

Razstava v Piranu: PETRVS COPPUS FECIT, DE
SUMMA TOTIUS ORBIS

Odgovorni tehnični vodja projekta CULTUCAD-
SES : Gilberto Zinzani, Marco Polo System G.E.I.E.
Strokovna koordinatorka projekta

CULTUCADSES v Republiki Sloveniji:

dr. Sonja Ana Hoyer, Medobčinski zavod
za varstvo naravne in kulturne dediščine Piran
Vodja razstavnega dela projekta: Flavio Bonin
Avtorica razstave: Nadjá Terčon

Soavtor razstave: Peter Čerče

Strokovna sodelavca: dr. Jedert Vodopivec,
Arhiv Republike Slovenije

Dr. Janez Peršič, Filozofska fakulteta, oddelek za
zgodovino

Razstavo je pripravil: Pomorski muzej »Sergej
Mašera« Piran

Razstavišče: Piran, Pečaričeva galerija,
12. julij– 15. avgust 2001

Razstavišče: Benetke, Museo Correr,
otvoritev 30. november 2001

Razstava v Benetkah: »Navigare e descrivere,
e portolani del museo Correr XV–XVIII secolo«

2003

Ulični muzej in Zbirka ladijskega modelarstva Izola

Projekt PHARE čezmejnega sodelovanja
Slovenija–Italija 2001;

Sklad za male projekte

Evropska unija, Ministrstvo za kulturo RE,
Občina Izola

Nosilec projekta: Pomorski muzej »Sergej Mašera«
Piran

Vodja projekta: Flavio Bonin

Idejni pobudnik in koordinator projekta:

Jože Černelič (Občina Izola)

Avtorica postavitev in besedil:

mag. Nadja Terčon

Fotografija in oblikovanje: Dušan Podgornik
Sokoordinatorja: Igor Skok, Srečko Gombač
(Občina Izola)

Administrativna in računovodska dela:

Anja Gomezel, Polona Matekovič

(Znanstveno raziskovalno središče Koper)

Širša delovna skupina:

Sodelavci avtorice: Mateja Golob, Zdravko

Marenčič, Snježana Karinja

Sodelavci oblikovalca: Silvija Kajzer, Berta Žunič

Konzervacija in priprava eksponatov:

Ciril Bratuž, Ilonka Hajnal, Leonora Kortnik,
Leopold Belec, Ivo Kalc

Lektorja: Jože Hočevar (slov.), Rick Harsch (angl.)

Prevod: Ivan Marković (ital.), Violeta Jurkovič
(angl.)

Tehnična izvedba: Dušan Podgornik, Srečko
Gombač, Leonora Kortnik, Marko Goljuf, Boris
Bajič, Goran Breclj, Pavla Kortnik

2004

INTERREG IIIA med Italijo in Slovenijo

Mednarodni projekt «Paleovie e logistica della
comunicazione nel territorio di Iulia Concordia,
sec. XII a.C. – II d. C.»

Sodelovanje z občino Concordia Sagittaria

Priprava zbornika o poteh in komunikacijah na
področju Concordie vključno s pomorskimi potmi
z bližnjo istrsko obalo.

INTERREG IIIA med Italijo in Slovenijo

začetek projekta 1. oktober

Sodelovanje s Dipartimento di Scienze
dell'Antichità – Sezione Archeologia –
Università degli studi di Trieste.

Sistematične podvodne arheološke raziskave
rimskih in srednjeveških arhitekturnih ostankov
na morskem dnu in ob obali od Devina v Italiji
do Portoroža.

Raziskovalki: Rita Auriemma in Snježana Karinja

ECOS-OUVERTURE – All about Salt – ALAS

V projektu ECOS-OUVERTURE – ALL ABOUT SALT – ALAS so sodelovali štirje partnerji iz Grčije, Bolgarije, Portugalske in Slovenije s skupnim ciljem ohraniti, revitalizirati in primerno predstaviti tradicionalne morske soline. Poudarek je bil na velikem pomenu kulturne in naravne dediščine za razvoj kraja. Partnerji projekta so skušali s pomočjo izmenjave izkušenj vzpostaviti temelje lokalnega ekonomskega razvoja, ki bi izhajal iz kulturne dediščine tradicionalne solinariske dejavnosti.

V slovenskem delu projekta sta sodelovali tudi Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran in Območna enota Piran Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije. Od začasnih nalog sta bili najprej opravljeni inventarizacija in reinventarizacija kulturne dediščine sečoveljskih in strunjanskih solin. Na tej osnovi sta bila izdelana dva konservatorska elaborata: za ohranitev, predstavitev in revitalizacijo bazena Fontanigie v Sečoveljskih solinah ter znotraj tega predela kanala Giassi in Cavane 131, ki sta na območju Muzeja solinarstva. Kasneje je bil izdelan tudi konservatorski elaborat za soline Lera.

Elaborat *Interregional tasks* obravnava muzeološko in konservatorsko metodologijo in primere posameznih solinarskih muzejev v Evropi. *Techniccal Letter* je s prikazom konkretnih izkušenj postavitev muzeja solinarstva v Sečoveljskih solinah njegovo vsebinsko nadaljevanje. Objavljena sta bila dva strokovna članka, *Soline včeraj, danes, jutri*, v prilogi Znanost dnevnika Delo, ter *Pravo zrno soli* je v

Sečovljah, v publikaciji Okus. Za delavce podjetja Soline, Pridelava soli d.o.o. je bilo izvedeno informativno predavanje z naslovom Varovanje, ohranjanje in presentacija kulturne dediščine Sečoveljskih solin.

Maja 2002 je bila ob priložnosti 2. letne konference ALAS v Piranu postavljena razstava z naslovom Piranske soline danes, včeraj, jutri. Nastala je v sodelovanju z Društvom za opazovanje ptic Ixobrychus in podjetjem Soline, Pridelava soli d.o.o.

S pomočjo projekta Alas so bila v Muzeju solinarstva opravljena obnovitvena dela, in sicer rekonstrukcija skladišča soli s postavitvijo muzejske zbirke, postavitev pristajalnega pomola ob ustju kanala Giassi in obnova južnega brega kanala, od ustja do stalne muzejske zbirke. Dela so potekala v okviru spomeniškovarstvenih projektov, ki jih je sofinanciralo Ministrstvo za kulturo RS.

ECOS-OUVERTURE – All about Salt - ALAS - Tutto sul sale

Il progetto internazionale ALAS – Tutto sul sale (1998–2002), al quale hanno preso parte Grecia, Portogallo, Bulgaria e Slovenia, è stato finanziato dalla Comunità Europea con i fondi Phare. Per la Slovenia, al progetto hanno preso parte il Comune di Pirano, in qualità di partner principale, l'Ente per la tutela dei beni culturali di Pirano, il Museo del mare »Sergej Mašera« di Pirano, l'Associazione ornitologica »Ixobrychus« e le Saline, »Pridelava soli« s.r.l.

Tra le finalità del progetto, la preservazione dei metodi tradizionali della produzione del sale e la conservazione e la valorizzazione dell'eredità culturale delle saline. Buona parte dei mezzi è stata data al Museo delle saline, che cura e presenta l'eredità etnologica delle vecchie saline.

ECOS-OUVERTURE – All about Salt – ALAS

The international project ALAS – All About Salt (1998 – 2002) with the participant states of Greece, Portugal, Bulgaria and Slovenia was financed by the Phare funds of the European Union. The leading project partner of the Slovene part of the project was the Piran Municipality; other Slovene participants were the Piran unit of the Institute of the Preservation of Cultural Heritage of Slovenia, the Maritime Museum "Sergej Mašera" Piran, Ornithological Society "Ixobrychus" and "The Salt Works – Salt Making Company Ltd".

On the project agenda there was the preservation of the traditional salt making as well as the protection, preservation and presentation of the salt working cultural heritage. A significant part of the funds was poured into the Salt Making Museum that plays a major role in preserving and presenting the ethnological heritage of the old salt-pans.

Ko oživijo spomini

Zapisи некdanjih uslužbencev

Quando rivivono i ricordi

Memorie degli ex dipendenti del museo

When Memories Come Alive

The Notes of Former Museum Employees

Moji spomini na delo v muzejski delavnici segajo v leto 1962. Takrat nas je bilo v muzeju malo: ravnatelj in zgodovinar dr. Miroslav Pahor, arheologinja Elica Boltin, računovodja Štefka Begus in čistilka Antonija Bonaca. Ko sva prišla še moj mož, Mihael Huszar, ki je bil rezbar in mizar, nas je bilo v kolektivu šest.

Bila sem dobra risarka in uspešno sem izdelovala slike v intarziji. Moje ročne spremnosti in želja, da se še dodatno izobrazim za muzejskega tehnika in konzervatorja, so prepričale ravnatelja, da me je zaposlil v muzejski delavnici. Z možem sva tako dobila majhno delavnico, ki smo jo kmalu preselili v okroglo sobo (bivši golobnjak) v tretjem nadstropju palače Gabrielli.

Omeniti moram, da smo v tistih časih vsa čistilna in urejevalna muzejska dela v muzeju opravljali, če je bilo potrebno, vsi člani kolektiva, tudi ravnatelj Miroslav Pahor, kljub temu da je bil invalid.

Ko smo ob stopnišču palače postavljeni nove steklene vitrine za ribiško zbirko, je ravnotako pomagal.

Spominjam se dogodka iz tistih dni. Vsi smo, oblečeni v delovne halje, delali, ko so nenapovedani v muzej vstopili možje iz Ljubljane.

Nihče jih ni pričakoval. Po stopnicah so prišli do nas namejeni so bili k ravnatelju. On se je, v delovni halji in s kladivcem v roki prvi oglasil, češ da ravnatelja ni in naj pridejo čez dve uri. »Dobro bi bilo, da bi se gospodje prej najavili, ne morem biti vsakomur ves čas na voljo,« je bil odločen.

Ko so se vrnili, jih je v svoji pisarni pričakal za pisalno mizo s pipo v roki in jih opozoril, naj se prihodnjič najavijo, ker sicer zmotijo delo.

Svoja prva znanja sem pridobivala tako, da sem konservirala in restavrirala različne kose pohištva. V okrogli sobi je bilo prijetno delati; velika okna so dajala dovolj svetlobe.

Kmalu po prihodu v muzej me je razveselila novica, da si bom v restavratorski delavnici Narodnega muzeja v Ljubljani lahko pridobila novih znanj in prakse za restavratorsko delo. Zame je to pomenilo novo izjemno priložnost. Vsako leto oktobra in novembra sem hodila v Ljubljano in se učila od dobrih mojstrov restavratorstva, Toneta Demšarja, njegove

žene Delice, mojstra pozlatarstva Ivana Pavlinca, Viktorja Snoja mojstra restavriranja okrasnih okvirjev in slik, Momirja Vukoviča, restavratorja kamnitih spomenikov, pa tudi Izidorja Moleta, ki je retuširal restavrirane predmete. Pod vodstvom ravnatelja Pahorja sem 1968. začela s sistematičnim terenskim delom. Obiskovala sva naše nekdanje pomorščake na domu; poslušala in zapisovala sva si odgovore na vprašanja in od njih dobivala predmete, ki so pričali o

njihovi pomorski dejavnosti: dokumente, odlikovanja, uniforme, staro orožje, risbe, fotografije idr. Zvezke s terenskimi zapisi sva napolnila z izjemno pomembnimi podatki. Velikokrat sem po dopoldanskem delu v restavratorski delavni ci popoldneve izkoristila še za obiske pomorščakov.

Po letu 1970 sva se z ravnateljem odpravila v Maribor, Celje, Kranj, Škofje Loko, Slovenj Gradec in drugam. Po končanem terenskem delu po Sloveniji pa sva odpotovala celo v Črno goro. Veliko slovenskih pomorščakov si je ustvarilo dom v krajih nekdanje Jugoslavije. Z ravnateljem sva si razdelila naslove in vsak posebej obiskovala pomorščake, tako da sva se ponovno srečala šele zvečer po opravljenem terenskem delu, ko sva si poročala o vseh zanimivostih, ki sva jih zapisala, ter o doživetjih na obiskih pomorščakov.

Spominjam se, da sva v Bavšiču obiskala kapetana Stumbergerja in pri njem celo prenočevala, dokler sva opravljala terensko delo v Črni gori. On nama je veliko pomagal, ker je imel stike tudi s starejšimi pomorščaki, ki so doživeli prvo svetovno vojno.

Bila sva tudi v Splitu, Šibeniku. Zelo je bilo utrudljivo, toda vsak dan sva zbrala veliko podatkov in predmetov za piranski pomorski muzej. Uspešno delo naju je navdajalo z veseljem in voljo za nadaljnje obiske pomorščakov.

Med letoma 1976 in 1978, ko sva pripravljala knjigo Po jamborni cesti, sva obiskovala vasi v okolici Postojne in pod Nanosom. Žal pa izida knjige dr. Miroslav Pahor ni dočakal. Vedno sem sodelovala pri postavitvah muzejskih razstav. Preden smo postavili zbirko Splošne Plovbe v Portorožu, smo morali ponovno na teren po vsej Sloveniji. Ravnatelj je pripravil koncept razstave in želel k vsaki ladji Splošne plovbe, imenovani po slovenskem mestu, pridobiti etnološke predmete najbolj značilne dejavnosti tistega kraja ter umetniško sliko. Zbirko Splošne plovbe v vili sv. Marka smo postavili leta 1979.

Delavci muzejske delavnice smo postavili tudi etnološko zbirko v Tonini hiši v vasi Sv. Peter. Poleg kustosinje Zore Žagar sta svoj delež prispevala še Polde Belec pri mizarskem in Slavko Terčon pri zidarskem delu.

Sodelovala sem tudi pri vseh arheoloških izkopavanjih. Risala sem tlорise, profile in druge arheološke plasti izkopov ter kasneje v delavnici risbe neštetih najdenih predmetov in fragmentov, ki sem jih tudi čistila in deponirala.

V prvi obnovljeni solinarski hiši v krajinskem parku Sečoveljskih solin v Fontaniggah smo postavili muzej solinarstva. Tam smo delali vsi delavci muzejske delavnice.

Sodelovala sem pri veliki razstavi z naslovom Piransko pristanišče in pri vseh ostalih razstavah, ki jih je postavljal piranski pomorski muzej. Pripravljala sem razstavne predmete, pisala podnapise, pomagala pri postavitvah. Leta 1991 sem se upokojila, istočasno z Elico Boltin Tome, takratno ravnateljico muzeja, in čistilko Lojzko Terčon.

Potem sem kot zunanja sodelavka še dvanajst let sodelovala z muzejem.

Z zadovoljstvom se spominjam dela, ki sem ga vselej opravlja la z veseljem in optimizmom. Čutim, da sem veliko doprinesla, da je Pomorski muzej »Sergeja Mašere« Piran danes tak řen, kakršen je!

S prijetnimi občutki se spominjam muzejskih zbirk in kolektiva, ki nadaljuje pot, ki smo jo na začetku začrtali in je od ustanovitve dalje rdeča nit muzejskega delovanja in razvoja.

Honka Hajnal

V muzeju sem bil zaposlen v času med letoma 1978 in 1984. Kot zgodovinarja me je zanimalo vse, kar je bilo povezano s pomorsko zgodovino. Ker v tistem obdobju ni bilo veliko denarja za terensko delo, sem bil prisiljen delo opravljati v kabinetu. Naš muzej ni imel pravih depojev (še danes jih nima) ne za predmete, ne za slike, ne za knjige. Le-te so bile vsepovod, veliko knjig je ležalo tudi na podstrešju, kamor me je radovednost pogosto gnala. Zanimale so me predvsem stare knjige, in med brskanjem sem iskal tiste, ki so govorile o pomorstvu in o zgodovini Istre.

Nekega dne, morda leta 1983, mi je v roke prišla debelejša knjiga večjega formata. Že po zbledelih in prašnih platnicah sem vedel, da mora biti zelo stara. Odprl sem jo in zagledal letnico 1524. Zastal mi je dih, saj je bila to najstarejša knjiga, ki sem jo kdajkoli držal v rokah. Bila je polna zemljevidov.

Nemogoče, sem si govoril, da se ta knjiga valja po podstrešju. Najbolj me je pritegnil zemljevid Istre in kot Izolana mesto Izola na otočku. Na karti so bile vrisane tudi izolske soline. Soline, o katerih me je spraševal pokojni ravnatelj in me poprosil, naj izbrskam podatek, kje so se nahajale.

Danes o tej knjigi in o njenem avtorju vemo mnogo več. Imenuje se DE SUMMA TOTIUS ORBIS, PETRVS COPPUS FECIT 1524.

Zdravko Marenčič

Med 1971 in 1972 sem kot tajnica – računovodja delala v prelepem piranskem muzeju. To je bila moja prva služba, opravila sem leto dni pripravnštva.

Delo z direktorjem dr. Miroslavom Pahorjem je bilo zahtevno, a tudi izredno zanimivo. Bil je izreden direktor. Vse je moralo biti takoj opravljeno. Toliko je bil zagnan, da me je kdaj celo ob nedeljah zjutraj prosil, naj pridev v službo pretipkat na novo odkrite podatke o slovenskih pomorščakih ali kaj podobnega.

Bil je velik raziskovalec in vse nas je znal navdušiti nad na novo odkritimi izsledki. O solinah sem največ izvedela prav od dr. Pahorja. Načrtoval je muzej solinarstva v Strunjanu, govoril o raznih posebnih muzejskih zbirkah po Piranu in še veliko zanimivih zamisli je imel.

Moje suhoporno birokratsko delo v muzeju je bilo prav zaradi njegovih raziskovanj in načrtov zanimivo in še danes mi znanje, ki ga je znal tako bogato razdajati tudi med naključne sodelavce, pride prav.

Ko sem iz muzeja šla v službo v agencijo Atlas v Portorož kot turistični vodnik, me je prišel obiskat na novo delovno mesto in mi zaželet veliko uspehov.

Skratka, bil je enkraten znanstveni delavec, ki je živel za svoje delo, in tudi mene okužil z virusom »deloholizma«.

Irena Dolinšek

Stalne zbirke

Zbrale in uredile: Duška Žitko, Nadja Terčon, Snježana Karinja, Bogdana Marinac in Zora Žagar

Le raccolte permanenti del museo

Redatto da: Duška Žitko, Nadja Terčon, Snježana Karinja, Bogdana Marinac e Zora Žagar

The Permanent Collections

Collected and edited by: Duška Žitko, Nadja Terčon, Snježana Karinja, Bogdana Marinac and Zora Žagar

1954

Kulturno-zgodovinska zbirka, v Mestnem muzeju Piran, 29. november (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

Tartinijeva zbirka, v Mestnem muzeju Piran, 29. november (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

1955

Zbirka orožja, v Mestnem muzeju Piran, 1. maj (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

Arheološka zbirka, v Mestnem muzeju Piran, 1. maj (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

1956

Lapidarij, v Mestnem muzeju Piran, 17. junij (priprava in postavitev Miroslav Pahor in Elica Boltin)

dopoljenj *arheološki oddelek*, v Mestnem muzeju Piran, 17. junij (priprava in postavitev Miroslav Pahor in Elica Boltin)

Solinarski oddelek, v Mestnem muzeju Piran, 17. junij (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

Steklarski oddelek, v Mestnem muzeju Piran, 17. junij (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

Oddelek meščanske materialne kulture, v Mestnem muzeju Piran, 17. junij (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

1958

Ribiški oddelek, v Mestnem muzeju Piran (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

1959

Pomorski oddelek, v Mestnem muzeju Piran (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

1960

Prirodoslovni oddelek, v Mestnem muzeju Piran, 24. april (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

dopolnjena zbirka *Zgodovina in razvoj mesta Piran*, v Mestnem muzeju Piran, 24. april (priprava in postavitev Miroslav Pahor in Elica Boltin)

dopoljenj *Pomorski oddelek*, v Mestnem muzeju Piran, 24. april (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

preurejen *Arheološki oddelek*, v Mestnem muzeju Piran, 24. april (priprava in postavitev Elica Boltin)

preurejen *Kulturno-zgodovinski oddelek*,

v Mestnem muzeju Piran, 24. april (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

preurejen *Oddelek meščanske materialne kulture*, v Mestnem muzeju Piran, 24. april (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

preurejena *Tartinijeva zbirka*, v Mestnem muzeju Piran, 24. april (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

1964

preureditev *Meščanske zbirke* v Mestnem muzeju Piran (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

1965

preureditev *Zbirke pomorstva starejšega obdobja*, v Mestnem muzeju Piran (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

Zbirka pomorstva XIX in XX. stoletja, v Mestnem muzeju Piran (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

1966

razstava o Sergeju Mašeri in Antonu Dolencu ter odkritje spomenika Sergeju Mašeri, v Mestnem muzeju Piran (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

1967

razstava o Baldomirju Sajetu z odkritjem njegovega doprsnega kipa, 10. september, PMSMP (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

1968

odkritev doprsnega kipa Igorju Beranu, 8. september, PMSMP (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

1969

odkritev doprsnega kipa Srečku Rojsu, 10. september, PMSMP (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

1970

odkritev doprsnega kipa Ivu Osredkarju, 11. septembra, PMSMP (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

prva *stalna zbirka o slovenskem ladjarstvu v 19. stoletju*, PMSMP (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

dopolnitve *zbirke ladij Splošne plovbe Portorož*, PMSMP (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

1978

začasna ribiška zbirka, april, PMSMP (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

zbirka NOB 1941–1945, maj, PMSMP (priprava in postavitev Miroslav Pahor)

1979

prenovljena *zbirka Mornarji v NOB*, PMSMP (priprava in postavitev Zdravko Marenčič)

zbirka Splošne plovbe Portorož, 20. oktober, vila sv. Marka v Portorožu (priprava in postavitev Miroslav Pahor, Peter Stres in Zdravko Marenčič)

preurejena *arheološka zbirka*, 21. december, PMSMP (priprava in postavitev Elica Boltin Tome)

1981

stalna galerija umetniških del, ki so v lasti Splošne plovbe Piran v avli vile sv. Marka v Portorožu (priprava in postavitev Zdravko Marenčič) preureditev stalne *zbirke Splošne plovbe Portorož*, v vilici sv. Marka v Portorožu (priprava in postavitev Zdravko Marenčič)

1982

rekonstrukcija oljčnega mlina v etnološki zbirki Tonina hiša v Sv. Petru, 15. oktober (priprava in postavitev Zora Žagar)

1983

bivalni prostori v etnološki zbirki Tonina hiša v Sv. Petru, 15. oktober (priprava in postavitev Zora Žagar)

1984

preurejena *zbirka Mornarji v NOB*, v PMSMP, 17. april (priprava in postavitev Zdravko Marenčič)

1987

prenovljena *zbirka Splošne plovbe Portorož*, v vilici sv. Marka v Portorožu (priprava in postavitev Duška Žitko)

1990

prenovljena *zbirka zgodovine pomorstva z umetnostnozgodovinsko zbirko*, februar, v PMSMP (priprava in postavitev Duška Žitko)

zbirka Jugoslovanske kraljeve vojne in trgovske mornarice, februar, v PMSMP (priprava in postavitev Igor Presl)

Avtrijska vojna mornarica, februar, v PMSMP (priprava in postavitev Igor Presl)

1991

Muzej solinarstva v Krajinskem parku Sečoveljske soline, september (priprava in postavitev Zora Žagar)

1993

Muzej solinarstva v Krajinskem parku Sečoveljske soline (priprava in postavitev v drugi solinski hiši – vsebinska namembnost Zora Žagar)

1996

prenovljena *zbirka Slovenski pomorsčaki 1918–1945*, v PMSMP (priprava in postavitev Bogdana Marinac)

prenovljena *zbirka piranske kulturne zgodovine*, v PMSMP (priprava in postavitev Duška Žitko)

1999

prenovljena *zbirka zgodovine pomorstva z umetnostnozgodovinsko zbirko*, v PMSMP (priprava in postavitev Duška Žitko, Flavio Bonin)

2001

prenovljena *zbirka Slovenski pomorsčaki v mornarici Austro-Ogrske*, april, v PMSMP (priprava in postavitev Bogdana Marinac)

zbirka o ladjedelstvu, v PMSMP (priprava in postavitev Nadja Terčon)

- 2002**
Med morjem in kopnim, preurejena *zbirka pomorske arheologije*, 24. junij, v PMSMP (priprava in postavitev Snježana Karinja)
- prenovljen *Muzej solinarstva v Krajinskem parku Sečoveljske soline* (priprava in postavitev Zora Žagar)
- 2003**
Muzej solinarstva v tretji obnovljeni hiši na S bregu kanala Giassi v Krajinskem parku Sečoveljske soline (priprava in postavitev Zora Žagar)
- 2004**
Zbirka ladijskega modelarstva, v Izoli, Alme Vivode 3, 18. maj (priprava in postavitev Nadja Terčon)
- Ulični muzej Izola*, postavitev v 16 gostinskih, trgovskih, umetniških in obrtnih delavnicah, 18. maj (priprava in postavitev Nadja Terčon)
- Občasne razstave lastne, lastne gostujuče, tuje gostujuče**
Zbrale in uredile: Duška Žitko, Nadja Terčon, Snježana Karinja, Bogdana Marinac in Zora Žagar
- Mostre occasionali, proprie, itineranti**
Redatto da: Duška Žitko, Nadja Terčon, Snježana Karinja, Bogdana Marinac e Zora Žagar
- Temporary Exhibitions**
(Museum's Temporary Exhibitions, Museum's Temporary Visiting Exhibitions at Other Museums Visiting Exhibitions of Other Museums)
Collected and edited by: Duška Žitko, Nadja Terčon, Snježana Karinja, Bogdana Marinac and Zora Žagar
- 1956**
Razstava otroških risb, 6.-14. oktober, Atrij mestne hiše v Piranu (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- 1957**
Slovensko Primorje na zemljevidu in v knjigi, 13.-20. oktober, Piran (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- 1960**
75 let turističnega delovanja v občini Piran, 12. maj, Piran (sodelovanje s turističnim društvom in občinskim ljudskim odborom) (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- 1961**
Piranski spomeniki, potujoča razstava v osnovnih šolah: Raven, Sečovlje, Lucija, Portorož (priprava in postavitev Miroslav Pahor in Elica Boltin)
- Moj kraj včeraj*, Mestna galerija Piran (sodelovanje z Osnovno šolo Piran) (priprava in postavitev Miroslav Pahor in Elica Boltin)
- 1962**
Motivi iz Istre, A. Selb & A. Tischbein, grafike iz leta 1842, PMSMP (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- Herman Pečarič odkriva Istro*, 15. julij, PMSMP (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- 1964**
Tehnična razstava, 7.-20. julij, Iplas Koper (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- Gabriel Kolbič*, 21. julij-4. avgust, PMSMP (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- Aleksander Kovač in Zvonko Manojlović*, 6.-21. avgust, PMSMP (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- Pomorščak Anton Dolenc in potovanje z jadrnico Saida 1900-1902*, 27. november, PMSMP (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- 1967**
Antični mozaik Istre, sodelovanje pri razstavi Arheološkega muzeja Istre v Pulju
- Istra u srednjem vijeku*, sodelovanje pri razstavi Arheološkega muzeja Istre v Pulju
- Apulска keramika*, sodelovanje pri razstavi Arheološkega muzeja v Zadru
- 1968**
Cernigoj in patentirani »jaz« (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- Mornarji slikarji v taboričih in NOB*, 15. oktober, PMSMP (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- 1969**
Slikar Herman Vrečko, PMSMP (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- 1970**
Razstava Tartinijevih rokopisov, 15.-25. maj, Mestna galerija Piran (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- Naši mornarji v karikaturi, mornariški slikar Herman Vrečko*, 15.-31. oktober, PMSMP
- Razstava Tartinijevih rokopisov*, 12. december, Glasbena akademija v Beogradu (sodelovanje z Glasbeno akademijo v Beogradu in Inštitutom italijanske kulture v Beogradu)
- 1972**
Stare pomorske grafike od konca 17. do 19. stol., 15. maj-30. junij, PMSMP (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- August Ramberg, uradni slikar avstrijske vojne mornarice; skice avstrijskih vojnih ladij (1902-1918)*, 5. julij-31. avgust, PMSMP (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- Razvoj jugoslovanske vojne mornarice od 1942 do 1972 in formiranju mornariškega odreda v Podgori*, 5. september-5. oktober, PMSMP (sodelovanje z Domom JLA v Pulju) (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- Albert Sirk*, retrospektivna razstava, 5. november-12. december, Mestna galerija Piran in PMSMP (priprava in postavitev Mestna Galerija Piran in PMSMP; Janez Mesesnel, Bogomil Gerlanc, Lojze Bizjak, Janez Lenassi)
- 1973**
Piran od rimskega Castruma do leta 1830 - Razvoj mesta Piran, 25. maj-30. junij, PMSMP (sodelovanje z Medobčinskim zavodom za spomeniško varstvo Piran) (priprava in postavitev Miroslav Pahor, Elica Boltin Tome)
- Astrogrske ladje na umetniških slikah A. Kircherja*, 1. julij-31. avgust, PMSMP (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- Pomorska dejavnost Slovenije po osvoboditvi*, 10. september-15. oktober, PMSMP (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- 1974**
Pot okoli sveta s c. kr. korveto Saida 1890-1892, september-oktober, v razstavišču Pokrajinskega muzeja v Kopru, Čevljarska ulica (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- 20 let arheološkega dela v Slovenski Istri* (ob kongresu arheologov in XVII. zborovanju slovenskih zgodovinarjev), 27. september-6. oktober, Mestna galerija Piran (priprava in postavitev Elica Boltin Tome v sodelovanju s Pokrajinskim arhivom Koper)
- Razstava ladijskih modelov v izložbenih oknih piranskih trgovin* (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- 1976**
Slikarsko potovanje po Istri v letu 1842, August Selb & August Tischbein, 3.-30. junij, PMSMP (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- 1977**
Anton Dolenc na poti okoli sveta 1890-1892, gostovanje v Radovljici (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- Iz borbe v sedanjost, pomorska razstava*, 14.-30. oktober, Pokrajinski muzej Koper (sodelovanje s Splošno plovbo Piran) (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- Svet, kakor ga jaz vidim* – fotografnska razstava pomorščakov Splošne plovbe Piran, PMSMP (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- 1978**
Slovenski mornarji v obrambi Dalmacije in Istre 1849-1917, Pokrajinski muzej Koper (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- Padna - etnološka razstava*, v Padni in Piranu
- Razstava znamk in kovancev »Pomorski motivi na znamkah«*, 6.-20. oktober, vhodna veža nove poslovne stavbe Splošne plovbe v Portorožu, sodelovanje s Filateličnim klubom Koper (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- 1979**
Slovenski mornarji v obrambi Dalmacije in Istre 1849-1917, 2. april, Mestna galerija Piran (priprava in postavitev Miroslav Pahor)
- 1980**
Razstava grafik iz grafične mape »Memorie di un viaggio pittorico A. Tischbein & A. Selb, 1842 (priprava in postavitev Zdravko Marenčič)

25 let samoupravljanja Splošne plovbe Piran,
avgust, vila sv. Marka v Portorožu
(priprava in postavitev Zdravko Marenčič)

1981
Ob 40-letnici OF in junaške smrti Sergeja Mašere in Milana Spasića, 17. april, PMSMP
(priprava in postavitev Zdravko Marenčič)

Partizanska grafika, ob 40-letnici OF in vstaje,
aprili, maj, vila sv. Marka v Portorožu
(priprava in postavitev Zdravko Marenčič)

Istrska noša po Tischbeinu, PMSMP
(priprava in postavitev Zdravko Marenčič)

V. prekomorska brigada (Ivan Turšič - Iztok),
10. decembri, PMSMP
(priprava in postavitev Zdravko Marenčič)

1982
Razstava ribiških predmetov, september, PMSMP
(priprava in postavitev Zora Žagar)

Razstava ribiških predmetov, september, Izola
(priprava in postavitev Z. Žagar in Z. Marenčič)

Milan Klemenčič - morski motivi, september,
vila sv. Marka v Portorožu
(priprava in postavitev Marko Vuk in Zdravko
Marenčič)

Herman Vrečko - morski motivi, 1. oktober,
vila sv. Marka v Portorožu
(priprava in postavitev Zdravko Marenčič)

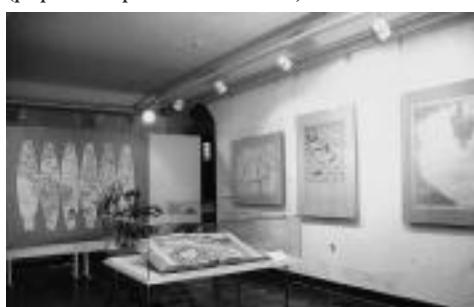
1983
Slovari v rizični dolini, 7. februar-3. marec,
Mestna galerija Piran
(priprava in postavitev Elica Boltin Tome
s sodelovanjem Pokrajinskega muzeja Koper)

Slovari v rizični dolini, Galerija Loža Koper
(priprava in postavitev Elica Boltin Tome
s sodelovanjem Pokrajinskega muzeja Koper)

Predloka v zgodnjem srednjem veku,
15. april-6. maj, Kulturni dom Trst
(priprava in postavitev Elica Boltin Tome
s sodelovanjem Pokrajinskega muzeja Koper)

1984
Zlata doba pomorskih jadrnic - akvareli družine Roux, 20. oktober, vila sv. Marka v Portorožu
(priprava in postavitev Duška Žitko)

1985
Mornariški odred Koper, v počastitev
40-obljetnice osvoboditve, PMSMP,
27. april-30. december
(priprava in postavitev Leo Čeh)

*Razstava pomorskih kart v vili sv. Marka
v Portorožu leta 1992*
*Mostra di carte nautiche in villa san Marco a
Portorose 1992*
*The exhibition of the navy maps in St. Marco
Villa in Portorož, 1992*

*Predstavitev Pomorskega muzeja »Sergeja
Mašere« Piran*, gostovanje v Zavičajnem muzeju
Poreštine v Poreču, 16. julij-7. november
(priprava in postavitev Elica Boltin Tome,
Zora Žagar in Duška Žitko)

*Razvoj industrijskega morskega ribištva na
slovenski obali*, december, Kulturni dom Izola
(priprava in postavitev Zora Žagar)

Koper - 40 let slovenskega šolstva v Istri,
(sodelovanje pri razstavi Pokrajinskega muzeja
Koper), december (sodeloval Leo Čeh)

1987
*Sečoveljske soline včeraj, danes, jutri / Le saline
di Sicciole ieri, oggi e domani*,
24. april, Obalne galerije Piran
(priprava in postavitev Zora Žagar v sodelovanju z
Medobčinskim zavodom za spomeniško varstvo
Piran, Inštitutom za biologijo UEK Ljubljana,
Prirodoslovnim muzejem SRS in Društvom
za opazovanje in preučevanje ptic SRS)

*Sečoveljske soline včeraj, danes, jutri / saline di
Sicciole ieri, oggi e domani*,
15. junij-20. julij, v Etnološkem oddelku
Pokrajinskega muzeja Koper na Gramscijevem trgu
(priprava in postavitev Zora Žagar v sodelovanju z
Medobčinskim zavodom za spomeniško varstvo
Piran, Inštitutom za biologijo UEK Ljubljana,
Prirodoslovnim muzejem SRS in Društvom
za opazovanje in preučevanje ptic SRS)

Spomin na bitko pri Visu, julij, PMSMP
(sodelovanje s Pokrajinskim muzejem Maribor)
(priprava in postavitev Leo Čeh)

200 let vojaških uniform na Jadranu,
20. oktober, vila sv. Marka v Portorožu,
gostovanje Pokrajinskega muzeja Maribor
(priprava in postavitev dr. Simeon Vrišer in
Duška Žitko)

1988
*Potovanja slovenskih mornarjev z avstro-ogrsko
mornarico*, 10. september, PMSMP (priprava in
postavitev Igor Presl)

*Sečoveljske soline včeraj, danes, jutri / Le saline
di Sicciole ieri, oggi e domani*,
8. oktober-15. december, Slovenski etnografski
muzej, Ljubljana
(priprava in postavitev Zora Žagar v sodelovanju z
Medobčinskim zavodom za spomeniško varstvo
Piran, Inštitutom za biologijo UEK Ljubljana,
Prirodoslovnim muzejem SRS in Društvom za
opazovanje in preučevanje ptic SRS)

*Sečoveljske soline včeraj, danes, jutri / Le saline
di Sicciole ieri, oggi e domani*, december 1988-9.
februar 1989, Sale della C.A.R.C.,
Via Minut, Oglej - Aquileia, Italija
(priprava in postavitev Zora Žagar v sodelovanju z
Medobčinskim zavodom za spomeniško varstvo
Piran, Inštitutom za biologijo UEK Ljubljana,
Prirodoslovnim muzejem SRS in Društvom za
opazovanje in preučevanje ptic SRS)

1991
Josef Ressel in pomorstvo, 7. marec, v PMSMP
(priprava in postavitev Igor Presl)

Jure Cihlar, Piranske soline, 20. september,
vila sv. Marka v Portorožu
(priprava in postavitev Duška Žitko)

Likovna dela druge slikarske kolonije v Portorožu,
22. oktober, vila sv. Marka v Portorožu
(priprava in postavitev Duška Žitko)

Mediteranski pejsaži Lučke Falk,
22. november-12. december, vila sv. Marka
v Portorožu
(priprava in postavitev Duška Žitko)

Morski in rečni pejsaži Franca Goloba,
20. december, vila sv. Marka v Portorožu
(priprava in postavitev Duška Žitko)

1992
*Predstavitev Pomorskega muzeja »Sergeja
Mašere« Piran*, Muzejski sejem,
Cankarjev dom Ljubljana,
(priprava in postavitev Duška Žitko
in Nadja Terčon)

Fulvia Grbac - slikarska razstava, 12. junij,
vila sv. Marka v Portorožu
(priprava in postavitev Duška Žitko)

*Josip Škerlj, akademski slikar in pesnik
iz Dubrovnika*, 11. julij, vila sv. Marka
v Portorožu (sodelovanje s Klubom Istra)
(priprava in postavitev Duška Žitko in Irena Urbič)

Robert Hlavaty (1897-1982), 1. avgust,
vila sv. Marka v Portorožu
(priprava in postavitev Brigitja Jenko)

Ladijski modeli, september, 7.-13. september,
Hotel Bernardin
(priprava in postavitev Nadja Terčon)

Pomorske karte, 11. decembri-28. februar 1993,
vila sv. Marka v Portorožu
(priprava in postavitev Nadja Terčon)

1993
Pomorske karte, april, v Srednji gostinski
in turistični šoli v Izoli
(priprava in postavitev Nadja Terčon)

*Ladijski modeli Roberta Šibile in
Jožefa Kamenška*, 23. junij-1. julij, vila sv. Marka
v Portorožu (sodelovanje s Slovensko izseljensko
matico)
(priprava in postavitev Nadja Terčon)

*Piransko pristanišče od starega mandrača do
današnje podobe*, 13. oktober-november,
Obalne galerije Piran
(priprava in postavitev Nadja Terčon)

1994
*Piransko pristanišče od starega mandrača do
današnje podobe*, marec, gostovanje
v Dolenjskem muzeju Novo mesto
(priprava in postavitev Nadja Terčon)

*Piransko pristanišče od starega mandrača do
današnje podobe*, april-maj,
gostovanje v Koroškem pokrajinskem muzeju
Slovenj Gradec
(priprava in postavitev Nadja Terčon)

Likovna umetnost južne Primorske,
13. maj-5. oktober, Pokrajinski muzej Koper
(priprava in postavitev Duška Žitko)

Ladijski modeli, Navtični sejem Pronavtica,
Ladjetedelnica Izola, maj
(priprava in postavitev Nadja Terčon)

Konzervacija predmetov, najdenih v morju,
junij, Muzejski sejem, Cankarjev dom, Ljubljana
(priprava in postavitev Snježana Karinja,
sodelavec Peter Čerče)

Razstava Pedagoške akademije iz Ljubljane,
3.-11. junij, vila sv. Marka v Portorožu
(gostovanje Pedagoške akademije iz Ljubljane)
(priprava in postavitev Duška Žitko)

*Šest umetnikov iz Slovenskega Primorja /
Sei artisti del litorale sloveno:*

Z. Apollonio, M. Ličen - Krmpotić, T. Vran, J. Jeraša, J. Lenassi, N. Nemec, 11. junij–16. september, vila sv. Marka v Portorožu (priprava in postavitev Duška Žitko)

Piransko pristanišče od starega mandrača do današnje podobe, september–oktober, gostovanje v Muzeju novejše zgodovine Celje (priprava in postavitev Nadja Terčon)

Ulice Novega mesta, 16. september–14. december, vila sv. Marka v Portorožu (gostovanje Dolenjskega muzeja Novo mesto) (priprava in postavitev Duška Žitko)

Aleš Lenassi – razstava fotografij, 14. oktober–20. november, vila sv. Marka v Portorožu (priprava in postavitev Duška Žitko)

1995
Lučka Falk – slikarka, vila sv. Marka v Portorožu (priprava in postavitev Duška Žitko)

Konserviranje in restavriranje stropnih dekoracij v drugem nadstropju palače Gabrielli, 20. april–20. junij, PMSMP (priprava in postavitev Ciril Bratuž)

Wordplay – Having fun with English, (gostovanje The British Council Slovenia), 9.–24. maj, vila sv. Marka v Portorožu (priprava in postavitev Duška Žitko)

Naš kraj – njegova kulturna in naravna dediščina, 1.–18. junij, vila sv. Marka v Portorožu (s sodelovanjem Vrtca Mornarček Piran) (priprava in postavitev Duška Žitko)

Sandra Kump – slikarka, 21. julij–3. september, vila sv. Marka v Portorožu (priprava in postavitev Duška Žitko)

Razstava likovnih del gluhih umetnikov, 22. september–4. oktober, vila sv. Marka v Portorožu, (gostovanje Medobčinskega društva slušno prizadetih Koper) (priprava in postavitev Duška Žitko)

Beleženje časa, ki mineva – akvareli Avgusta Deržka, 6. oktober–5. november, vila sv. Marka v Portorožu, (gostovanje Muzeja novejše zgodovine Celje) (priprava in postavitev Duška Žitko)

1996
Razstava stripa in risanega filma Mikija Mustra, 20. junija–15. julij, vila sv. Marka v Portorožu (priprava in postavitev Duška Žitko)

»V modrem in belem«, razstava mornariških uniform, Internautica Portorož 2001

»V modrem in belem«, mostra di uniformi marittime Internautica Portoroze 2001

»V modrem in belem«, the exhibition of navy uniforms at Internautica in Portorož 2001

Razstava fotografij mladih modnih fotografov, 31. avgust–15. september, vila sv. Marka v Portorožu, (gostovanje Modnega kluba Glamour) (priprava in postavitev Duška Žitko)

Po hribih, po dolih razširjen njih rod, Peter Kozler in prvi zemljevid slovenskega ozemlja, 18. septembra–20. oktobra, vila sv. Marka v Portorožu, (gostovanje Pokrajinskega muzeja Kočevje) (priprava in postavitev Duška Žitko)

Razstava keramičnih del piranskih gimnazijcev, 22. oktober–4. november, vila sv. Marka v Portorožu (gostovanje Gimnazije Piran)

1997
50 let Srednje pomorske šole Portorož, marec– april, Avditorij Portorož (priprava in postavitev Nadja Terčon)

50 let Srednje pomorske šole Portorož, april–maj, gostovanje v Slovenskem šolskem muzeju (priprava in postavitev Nadja Terčon)

Ladijske polene / Le polene, 14.–18. maj, Internacionálni navtični sejem Internautica, Portorož (priprava in postavitev Duška Žitko)

Razstavna predstavitev muzejskega pedagoškega projekta Naš kraj – njegova kulturna in naravna dediščina, 19.–24. maj, na 3. Muzejskem sejmu v Narodni galeriji v Ljubljani (priprava in postavitev Duška Žitko)

Votivne podobe iz piranskih cerkva / Immagini votive dalle chiese di Pirano, 10. oktober–10. november, cerkev sv. Petra v Piranu (priprava in postavitev Duška Žitko)

1998
Marinistično slikarstvo / La pittura marinista, 12.–17. maj, Internacionálni navtični sejem Internautica, Portorož (priprava in postavitev Duška Žitko)

Na odpadu preteklosti / I rifiuti del passato / Odpadci prošlosti, 10. september–20. oktober, vila sv. Marka v Portorožu (priprava in postavitev Snježana Karinja, Mitja Guštin, Narcisa Bolšec Ferri) PMSMP, Center za srednjeveške in novoveške študije Filozofske fakultete v Ljubljani in Muzej Grada Umaga

Na odpadu preteklosti / I rifiuti del passato / Odpadci prošlosti, 26. oktober–15. januar 1999, v Muzeju Grada Umaga, Umag, Hrvaška (priprava in postavitev Snježana Karinja, Mitja Guštin, Narcisa Bolšec Ferri) PMSMP, Center za srednjeveške in novoveške študije Filozofske fakultete v Ljubljani in Muzej Grada Umaga

1999
Na odpadu preteklosti / I rifiuti del passato / Odpadci prošlosti, 11. marec–26. april, Castello della Confraternita v Vidmu / Udine, Italija (priprava in postavitev Snježana Karinja, Mitja Guštin, Narcisa Bolšec Ferri), PMSMP, Center za srednjeveške in novoveške študije Filozofske fakultete v Ljubljani in Muzej Grada Umaga

Na odpadu preteklosti / I rifiuti del passato / Odpadci prošlosti, 2. maj–19. junij, v prostorih »Alte Schule« (Dombreich), Gospa Sveta/Maria Saal, Avstrija

(priprava in postavitev Snježana Karinja, Mitja Guštin, Narcisa Bolšec Ferri), PMSMP, Center za srednjeveške in novoveške študije Filozofske fakultete v Ljubljani in Muzej Grada Umaga

Na poti v morsko prostranstvo / Alla scoperta dei mari inesplorati, 12.–16. maj, Internacionálni navtični sejem Internautica, Portorož (priprava in postavitev Nadja Terčon)

Moj najljubši predmet – Sidro, 4. muzejski sejem Ljubljana, 13.–19. maj (priprava in postavitev Snježana Karinja)

Ex-voto – votivne podobe pomorščakov, 1. julij, Ples pomorščakov, hotel Metropol Portorož (priprava in postavitev Duška Žitko)

Mornarica Slovenske vojske, 15. oktober–15. november, PMSMP (sodelovanje s 430. divizijo Slovenske vojske) (priprava in postavitev Bogdana Marinac in Nadja Terčon)

Ladijski modeli Leopolda Belca in Iva Kalca, november, (Dnevi tehnične kulture Slovenije) Gospodarsko razstavišče Ljubljana (priprava in postavitev Nadja Terčon)

2000
Cesarско-kraljevska mornarica v Pulju, maj (sodelovanje z Univerzitetno knjižnico iz Pulja, razstava postavljena pod okriljem Internautice, Pečaričeva galerija Piran (sodelovanje, priprava in postavitev Bogdana Marinac in Duška Žitko)

Razstava restavriranega pohištva iz velike dvorane mestne hiše v Piranu, 10. oktober, Velika dvorana mestne hiše v Piranu (priprava in postavitev Duška Žitko)

2001
S Hermanom Lisjakom varno v promet, razstava o pomorskem prometu (sodelovanje z Muzejem novejše zgodovine Celje oz. Otroškim muzejem Celje, 7. marec (sodelovanje, priprava in postavitev Duška Žitko)

Monkodonja znova odkrito gradišče, 5. april–6. maj, Mestna galerija Piran, Piran Razstava Arheološkega muzeja Istre iz Pulja, avtorica Klara Buršič Matijašić (organizacija Snježana Karinja)

V modrem in belem, Razstava mornariških uniform, 8.–13. maj, Mednarodni salon navtike Internautica, Portorož (priprava in postavitev Bogdana Marinac)

Svetilnik – model in oblikovanje, Internautica Portorož 2003

Il faro – modello e design Internautica Portoroze 2003

Lighthouse – model & design, Internautica Portorož 2003

Na odpadu preteklosti / I rifiuti del passato / Odpadci prošlosti, 31. maj–15. junij, Multimedijalni kulturni centar, Split, Hrvaška (priprava in postavitev Snježana Karinja, Mitja Guštin, Narcisa Bolšec Ferri) PMSMP, Center za srednjeveške in novoveške študije, Filozofske fakultete v Ljubljani in Muzej Grada Umaga

Na odpadu preteklosti / I rifiuti del passato / Odpadci prošlosti, 27. junij–30. avgust, Dvorac Vitturi, Muzej grada Kaštela, Kaštel Lukšić, Hrvaška (priprava in postavitev Snježana Karinja, Mitja Guštin, Narcisa Bolšec Ferri) PMSMP, Center za srednjeveške in novoveške študije Filozofske fakultete v Ljubljani in Muzej Grada Umaga

Pietro Coppo: Piranski kodeks, De summa totius orbis, 12. julij–15. avgust, Pečaričeva galerija Piran (priprava in postavitev Nadja Terčon in Peter Cerče)

2002
Sečoveljske soline danes, včeraj, jutri / Le saline di Sicciole oggi, ieri e domani, 24. april, Obalne galerije Piran (priprava in postavitev Zora Žagar in Eda Benčič Mohar z Zavoda Republike Slovenije za varstvo kulturne dediščine, DE Piran, v sodelovanju z ornitološkim društvom Ixobrychus in podjetjem Soline, Pridelava soli d.o.o.)

2003
Z Arhimirjem skozi preteklost, 9.–3. april, Pečaričeva galerija Piran (gostovanje Arheološkega muzeja v Zagrebu) (priprava in postavitev Duška Žitko)

Svetilnik – model in oblikovanje / Lighthouse – model & design, 13.–18. maj, Mednarodni salon navtike Internautica Portorož, (gostovanje skupine 1-ART, oddelek za modeliranje Fakultete za arhitekturo na Tehniški univerzi v Berlinu) (priprava in postavitev Duška Žitko)

V modrem in belem, Razstava mornariških uniform, 3. julij–8. september, gostovanje v Kulturno informacijskem centru Mestnega muzeja v Ljubljani (priprava in postavitev Bogdana Marinac)

2004
Podoba male svobode, 7. maj–20. junij Grad Podsreda, Podsreda (priprava in postavitev Andrej Blatnik in Zora Žagar)

Predstavitev prostor, Pomorski muzej »Sergeja Mašere« Piran, 11.–16. maj, Mednarodni salon navtike Internautica, Portorož (priprava in postavitev Duška Žitko)

Občasna razstava Pokrajinskega muzeja Koper ob mednarodnem znanstvenem simpoziju »Istra med vzhodom in Zahodom – ob 1200-letnici Rijanskega zabora, 4. in 5. november in naprej v letu 2005, avtor Radovan Cunja, (sodelavka Snježana Karinja)

Med belim kamnom in rdečo zemljo, 1.–30. oktober, Inštitut za raziskovanje krasa v Postojni, Notranjski muzej Postojna, avtorica Alma Bavdek (strokovno sodelovanje pri razstavi S. Karinja)

Je etnologija doma tudi v drugih slovenskih muzejih?, 2. december–15. marec, Slovenski etnografski muzej, Ljubljana,

(sodelovanje na občasnem razstavi Slovenskega etnografskega muzeja) (priprava in postavitev panoja in vitrine PMSMP, Bogdana Marinac in Zora Žagar)

2005
»Spomini od popotovanja Njegovega veličanstva ladje Saida«, Potovanja z ladji avstro-ogrsko vojne mornarice skozi oči slovenskih pomorščakov, 10.–15. maj, Mednarodni salon navtike Internautica, Portorož (priprava in postavitev Bogdana Marinac)

PETRVS COPPUS FECIT, DE SUMMA TOTIUS ORBIS; *Pietro Coppo in zemljevid 16. stoletja*, 25. maj do 14. junij, Galerija Zapor v Kopru (v okviru prireditve Studentske organizacije Univerze na Primorskem *Koper minutih stoletij*) (priprava in postavitev Nadja Terčon)

»Spomini od popotovanja Njegovega veličanstva ladje Saida«, Potovanja z ladji avstro-ogrsko vojne mornarice skozi oči slovenskih pomorščakov, 24. september–20. oktober, Palača Zaccaria-Apollonio, Piran in 20.–23. oktober Grand hotel Bernardin, Portorož (Ob zborovanju slovenskih muzealcev) (priprava in postavitev Bogdana Marinac)

V modrem in belem, Razstava mornariških uniform, 2. decembra–28. januarja 2006, gostovanje v Dolenskem muzeju Novo mesto (priprava in postavitev Bogdana Marinac)

1957
Izola, Korte, Kaštelir, 13. maj–22. maj /sistematično izkopavanje/ (vodja izkopavanja Elica Boltin)

Piran, Padna, Pod sv. Sabatom, 23. september–3. oktober /sondažno izkopavanje/ (vodja izkopavanja Elica Boltin)

1958
Izola, Korte, Stara vas, 15.–26. september /sondažno izkopavanje/ (vodja izkopavanja Elica Boltin)

1959
Izola, Simonov zaliv, 26. oktober–7. november /zaščitno izkopavanje/ (vodja izkopavanja E. Boltin, I. Mikl, P. Petru)

1960
Izola, Korte, Kaštelir, 17.–28. oktober /zaščitno izkopavanje/ Pri izkopavanjih je sodelovala ekipa Inštituta za raziskovanje Krasa SAZU v Postojni. (vodja izkopavanja Elica Boltin)

1961
Izola, Korte, Kaštelir /sondažno izkopavanje/ (vodja izkopavanja Elica Boltin)

Grubelce v Sečoveljski dolini, 3.–14. oktober /sondažno izkopavanje/ (vodja izkopavanja Elica Boltin)

1962
Izola, Korte, Kaštelir, 11. junij–24. julij /sistematično izkopavanje/ (vodja izkopavanja Elica Boltin)

1963
Grubelce v Sečoveljski dolini, 17. september–10. oktober /sistematično izkopavanje/ (vodja izkopavanja Elica Boltin)

Lucija, 22. november /arheološki nadzor/ (dokumentirala Elica Boltin)

1964
Grubelce v Sečoveljski dolini, 28. september–24. oktober /sistematično izkopavanje/ (vodja izkopavanja Elica Boltin)

Portorož, Fizine, na kopnem in v morju, 17.–31. oktober /zaščitno podvodno izkopavanje in arheološki nadzor na kopnem/ (vodja izkopavanja Elica Boltin)

1967
Grubelce v Sečoveljski dolini, 10.–24. oktober /sistematično izkopavanje/ (vodja izkopavanja Elica Boltin Tome)

1968
Izola, Simonov zaliv, na kopnem in v morju, 23. januar–9. februar /zaščitno izkopavanje na kopnem in raziskave morskega dna/ (vodja izkopavanja Elica Boltin Tome)

Grubelce v Sečoveljski dolini, september /sistematično izkopavanje/ (vodja izkopavanja Elica Boltin Tome)

1972–1979

Občine Koper, Izola, Piran

/topografske raziskave na kopnem/
raziskave so potekale pod okriljem Inštituta
za arheologijo SAZU v Ljubljani
(nosilka Elica Boltin Tome, od leta 1976 dalje
Matej Župančič, Pokrajinski muzej Koper)

**Podvodne topografske
raziskave in dela**

**Ricerche topografiche e lavori
subacquei**
**Underwater Topographic Research
and Other Works**

1963–1982

**do 200 metrov obalnega pasu od izliva Dragonje
do Lazareta**

/podvodne topografske raziskave/
(vodja Elica Boltin Tome)

1983

**Ankaran, Zaliv sv. Jurneja,
29. september–4. oktober 1983**

/podvodne topografske raziskave/
(vodja Timotej Knific, Arheološki oddelek
Filozofske fakultete v Ljubljani – E. Boltin Tome)

1984

Piran, Punta, 16.–23. oktober

/podvodne topografske raziskave/
(vodja Timotej Knific, Arheološki oddelek
Filozofske fakultete v Ljubljani – E. Boltin Tome)

1985

**Portoroški zaliv, Simonov zaliv, Lazaret,
30. september–10. oktober**

/podvodne topografske raziskave/
(vodja Timotej Knific, Arheološki oddelek
Filozofske fakultete v Ljubljani – E. Boltin Tome)

1986–1990

Izola–Portorož

/podvodne topografske raziskave/
(vodja Elica Boltin Tome, Timotej Knific,
Arheološki oddelek Filozofske fakultete v Ljubljani,
od jeseni 1987 Narodni muzej)

1988

Izola, Simonov zaliv, 26. september–30. oktober

/podvodne topografske raziskave/
(vodja raziskav Elica Boltin Tome, sodelavec
Vladimir Kovačič, Zavičajni muzej Poreštine)

1989

Izola, Simonov zaliv

/podvodne raziskave/
(vodja raziskav Elica Boltin Tome, sodelavec
Vladimir Kovačič, Zavičajni muzej Poreštine)

1993–1994

Izola, Simonov zaliv

/dokumentirjanje rimskega valobrana/
(nosilka: Snježana Karinja, sodelavec Peter Čerče,
izvajalec podjetje GGS d.o.o.)

1999

**Piranski zaliv – v bližini potopljene maone,
5.–7. avgust**

/podvodno rekognisciranje/
Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran
v sodelovanju z Narodnim muzejem Slovenije
(vodja Snježana Karinja)

Katalogi

Cataloghi

Catalogues

PAHOR, Miroslav

**Slovenski mornarji Avstrije v obrambi Dalmacije
in Istre 1849–1917** / Miroslav Pahor. – Piran:
Pomorski muzej »Sergej Mašera«, 1978. – 24 str.:
ilustr.; 21 x 21 cm. – (Katalogi; št. 1)

VUK, Marko

Milan Klemenčič. Morski motivi / Marko Vuk. –
Piran: Pomorski muzej »Sergej Mašera«, 1982. – 20
str.: ilustr.; 21 cm. – (Katalogi; št. 2)

MARENČIČ, Zdravko

Herman Vrečko 1909–1977. Morski motivi /
Zdravko Marenčič. – Piran: Pomorski muzej »Sergej
Mašera«, 1982. – 15 str.: ilustr.; 20 x 21 cm. –
(Katalogi; št. 3)

ŽAGAR, Zora

Tonina hiša. Katalog etnološke zbirke v Ravnu /
Zora Žagar. – Piran: Pomorski muzej »Sergej
Mašera«, 1985. – 19 str.: ilustr.; 17 x 24 cm. – (Kata-
logi; št. 4)

SEČOVELJSKE soline včeraj – danes – jutri = Le
saline di Sicciola ieri – oggi – domani. Katalog k raz-
stavi / Boris Križan, Zora Žagar, Mojca Ravnik, Peter
Skoberne, Boris Kryšufek, Iztok Škornik, Andrej
Avčin, Bojan Ogorelec, Stane Žnidarčič; uredila Zora
Žagar. – Piran: Pomorski muzej »Sergej Mašera«,
1988. – 39 str.: ilustr.; 21 cm. – (Katalog; št. 5)

PRESL, Igor

Ressel in pomorstvo = Ressel e la marinaria /
Igor Presl. – Piran: Pomorski muzej »Sergej Mašera«,
1991. – 34 str.: ilustr.; 17 x 24. – (Katalogi; št. 6)

MUZEJ solinarstva = Museo delle saline / Zora
Žagar, Mojca Ravnik, Eda Benčič-Mohar, Flavij
Bonin, Damjan J. Ovsec, Pavel Puhar, Dušan Ferluga,
Nadja Nussdorfer. – Piran: Pomorski muzej »Sergej
Mašera«, 1991. – 111 str.: ilustr.: 22 x 22 cm. –
(Katalog; št. 7)

MUZEJ solinarstva = Museo delle saline / Zora
Žagar, Mojca Ravnik, Eda Benčič-Mohar, Flavij Bonin,
Damjan J. Ovsec, Pavel Puhar, Dušan Ferluga, Nadja
Nussdorfer. – 2. izd. – Piran: Pomorski muzej »Sergej
Mašera«; Koper: Natura Vivat d.o.o., 1992. – 111 str.:
ilustr.: 22 x 22 cm. – (Katalog; št. 7)

MUSEUM of salt-making / edited by Zora Žagar ;
English translation by Henrik Ciglič = Salzgarten-
museum / Redaktion Zora Žagar; Übersetzung ins
Deutsche Doris Debenjak. – Piran: Pomorski muzej
»Sergej Mašera«; Koper: Natura Vivat d.o.o., 1995.
– 111 str.: ilustr.; 22 x 22 cm. – (Catalogue = Kata-
log; No. 7)

**PIRANSKO pristanišče od starega mandrača do
današnje podobe = Il porto di Pirano dall'antico
mandracchio all'aspetto odierno** / Flavij Bonin,
Nadja Terčen, Sonja Ana Hoyer; uredila Nadja Ter-
čen; prevod v italijsčino, traduzione in italiano
Ivan Markovič, Daniela Milotti Bertoni. – Piran:
Pomorski muzej »Sergej Mašera« = Pirano: Museo del
mare »Sergej Mašera«, 1993. – 115 str.: ilustr.;
22 x 22 cm. – (Katalog = Catalogo; št. 8)

ŽITKO, Duška

Ladijske polene = Le polene / Duška Žitko; prevod
v italijsčino, traduzione in italiano Boris Ber-
toni, Daniela Milotti Bertoni, prevod v angleščino,

traduzione in inglese Henrik Ciglič; fotografije,
fotografia Dušan Podgornik. – Piran: Pomorski
muzej »Sergej Mašera« = Pirano: Museo del mare
»Sergej Mašera«, 1997. – 15 str.: ilustr.; 23 x 23 cm.
– (Katalog = Catalogo; 9)

TERČON, Nadja in BONIN, Flavij

**Na poti v morsko prostranstvo: zemljepisne in
pomorske karte v Pomorskom muzeju »Sergej
Mašera« v Piranu = Alla scoperta di terre inesplorate:
carte geografiche e nautiche nel Museo del
Mare »Sergej Mašera« di Pirano** / Nadja Terčon,
Flavij Bonin; prevod v italijsčino, traduzione in
italiano Ivan Markovič; fotografije, fotografie Jurij
Korenc. – Piran: Pomorski muzej »Sergej Mašera« =
Pirano: Museo del mare »Sergej Mašera«, 1999. – 28
str.: ilustr.; 21 x 30 cm. – (Katalog = Catalogo; n. 10)

ŽITKO, Duška

**Srečanja z morjem: marinistično slikarstvo
druge polovice 19. in prve polovice 20. stoletja =
Incontri con il mare: la pittura marinista della
seconda metà dell'Ottocento e del primo Nove-
cento** / Duška Žitko; prevod v italijsčino, tradu-
zione in italiano Boris Bertoni, Daniela Milotti Ber-
toni, prevod v angleščino, traduzione in inglese
Henrik Ciglič; fotografija, foto Dušan Podgornik. –
Piran: Pomorski muzej »Sergej Mašera« = Pirano:
Museo del mare »Sergej Mašera«, 1999. – 113 str.:
ilustr.; 30 cm. – (Katalog = Catalogo; 11)

PETRUS Coppus fecit: De summa totius orbis /
[avtorji tekstov Flavio Bonin, Nadja Terčon, Peter
Čerče, Jedrt Vodopivec, Janez Peršič; ureditev
Nadja Terčon; tehnična ureditev in izrisi vodnih
znakov Peter Čerče; prevodi v italijsčino in iz
latinsčine Ivan Markovič, prevod v angleščino Hen-
rik Ciglič, prevod v nemščino Klara Hočevar; foto-
grafije Dušan Podgornik]. – Piran: Pomorski muzej
»Sergej Mašera«, 2001. – 60 str.: ilustr.; 21 x 30 cm.

MARINAC, Bogdana

**V modrem in belem: mornariške uniforme iz
zbirke Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Pi-
ran** / Bogdana Marinac; [prevod v italijsčino
Daniela Milotti Bertoni, prevod v angleščino in
nemščino Marko Korošec]. – Piran: Pomorski
muzej »Sergej Mašera« = Pirano: Museo del mare
»Sergej Mašera«, 2003 (Izola : Pigraf, 2003). – 119
str.: ilustr.; 30 cm. – (Katalog / Pomorski muzej
»Sergej Mašera«; št. 12)

Opomba / Nota / Note

PMSMP – Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran

Priznanja
Riconoscimenti
Awards

Murkovo priznanje

Pomorskemu muzeju »Sergej Mašera« Piran
in zunanjim sodelavcem za razstavo »Sečoveljske soline včeraj, danes, jutri,
Ljubljana, 1989

European Museum of the Year Award

Kandidatura Muzeja solinarstva za naziv Evropski muzej,
Belfast, 14. maj 1994

Zlata plaketa ZZB NOB Slovenije

za dokumentirano predstavljanje partizanskih pomorščakov
med narodnoosvobodilnim bojem,
Ljubljana, 10. september 2002

Nagrada Europa Nostra

Muzeju solinarstva v Krajinskem parku Sečoveljske soline,
München, 4. junij 2004

Občnisko priznanje

ob 50. obletnici delovanja Pomorskega muzeja »Sergej Mašera« Piran,
Piran, 15. oktober 2005

**Število obiskovalcev
v muzejskih zbirkah**
Numero dei visitatori delle raccolte museali
The Number of Visitors to the Museum Collections

1956	2,350
1957	4,949
1958	6,101
1960	8,238
1961	20,892
1962	10,401
1963	15,668
1968	6,760
1970	8,792
1971	9,841
1972	13,990
1975	19,144
1976	22,698
1977	19,055
1978	12,899
1979	11,712
1980	13,192
1983	15,680
1984	17,637
1986	10,597
1987	19,996
1990	12,000
1992	18,136
1993	10,200
1994	24,984
1995	11,353
1996	27,323
1997	18,606
1998	18,591
1999	29,400
2000	30,060
2001	28,027
2002	32,039
2003	31,742
2004	33,349

Opomba: za manjkajoča leta ni podatkov
 Nota: per gli anni mancanti non vi sono dati disponibili
 Note: for the missing years no data available

**Število obiskovalcev v pomorskem muzeju
v Piranu**
Numero dei visitatori nel Museo del mare a Pirano
The Number of Visitors to the Maritime Museum in Piran

leto / anno / year	2000	2001	2002	2003	2004
odrasli / adulti / adults	4,123	4,215	4,906	4,702	3,759
otroci / ragazzi / children	816	865	994	1,145	724
šolske skupine / gruppi scolastici					
school groups	4,475	4,350	3,399	3,684	3,877
upokojenci / pensionati / senior	289	583	528	319	645
skupaj / totale / total	9,703	10,013	9,827	9,850	9,005

Število obiskovalcev v Muzeju solinarstva
Numero dei visitatori del Museo della Saline
The Number of Visitors to the Salt Making Museum

leto / anno / year	2000	2001	2002	2003	2004
odrasli / adulti / adults	3,770	3,642	4,434	5,679	6,668
otroci / ragazzi / children	693	530	697	768	1,563
šolske skupine / gruppi scolastici					
school groups	8,219	6,805	7,299	6,612	6,665
upokojenci / pensionati / senior	637	488	607	1,317	2,324
skupaj / totale / total	13,319	11,465	13,037	14,376	17,220

Število obiskovalcev v Tonini hiši v Sv. Petru
Numero dei visitatori della casa di Tona a S. Pietro
The Number of Visitors to the Tona's House in Sv. Peter

leto / anno / year	2000	2001	2002	2003	2004
odrasli / adulti / adults	1,893	2,178	3,139	2,963	3,109
otroci / ragazzi / children	279	240	174	56	131
šolske skupine / gruppi scolastici					
school groups	3,737	3,306	4,191	2,628	2,653
upokojenci / pensionati / senior	1,129	1,625	1,671	1,869	1,231
skupaj / totale / total	7,038	7,349	9,175	7,516	7,124

Zaposleni

Impiegati

Museum Staff

Miroslav PAHOR	01. 08. 1954	25. 04. 1981	Flavio Bonin	v.d. ravnatelja – zgodovinar
Antonija BONACA	01. 09. 1954	20. 12. 1976		direttore ff., storico
Jurij ŽLINDRA	01. 12. 1955	28. 02. 1957		acting director, historian
Štefka MARUŠKO	01. 02. 1956	-	Ciril Bratuž	restavrator
Elica BOLTIN – TOME	01. 05. 1956	30. 04. 1991		restauratore
Leopold BELEC	23. 07. 1957	27. 01. 1984		restorer
Breda KOVIČ	15. 01. 1957	-	Marko Goljuf	hišnik, vzdrževalec
Karmen ZORČ	01. 10. 1961	31. 12. 1965		custode
Mihajl HUSAR	01. 01. 1961	31. 08. 1969		housekeeper
Ilonka HAJNAL	01. 11. 1964	30. 04. 1991	Anja Gomezel	računovodja, tajnica
Zdravka – Marija PIRC	01. 07. 1970	-		segretaria, contabile
Irena KANDARE	01. 11. 1971	14. 05. 1973		accountant, secretary
Bojana DRŽAJ	10. 09. 1972	16. 06. 1973	Uroš Hribar	kustos za tehnično dediščino
	10. 11. 1972	31. 10. 1973		curatore dell'eredità tecnica
Natalija GOMEZEL	14. 08. 1973	30. 04. 1999	Snježana Karinja	curator of technical heritage
Peter STRES	01. 12. 1976	31. 08. 1978		višja kustosinja – arheologinja
Alojzija TERČON	01. 02. 1977	31. 05. 1991		curatore superiore, archeologa
Anica AHMETOVIĆ	02. 06. 1977	06. 06. 1985		senior curator, archaeologist
Zorislava ŽAGAR	01. 07. 1978		Leonora Kortnik	receptorka / ricezione / receptionist
Zdravko MARENČIČ	08. 09. 1978	07. 09. 1979	Bogdana Marinac	višja kustosinja – etnologinja
	20. 06. 1981	25. 07. 1984		curatore superiore, ethnologa
Sergej KERIN	01. 11. 1979	31. 03. 1980	Igor Presl	senior curator, ethnologist
Jure IGLIČAR	01. 03. 1981	31. 12. 1981		bibliotekar specialist – etnolog
Silvija MRDENOVIC	15. 09. 1981	15. 11. 1981		bibliotecario specializzato, etnologo
Ksenija PETAROS – KMETEC	03. 06. 1981	31. 12. 1981	Nadja Terčon	librarian specialist, ethnologist
	13. 02. 1984	14. 05. 1984		muzejska svetovalka – zgodovinarka
	07. 09. 1984	22. 02. 1985		consulente museale, storico
	24. 03. 1985	30. 06. 1985		museum counsellor, historian
Miran KAFOL	01. 01. 1982	30. 11. 1983	Alenka Vovk	čistilka
Cvetko MARSIČ	01. 08. 1983	31. 08. 1984		pulitrice
Duška ŽITKO	09. 07. 1984		Zorislava Žagar	cleaning lady
Leopold ČEH	01. 09. 1984	30. 11. 1989		muzejska svetovalka – etnologinja
Flavij BONIN	01. 10. 1984			consulente museale, etnologa
Miran BONIN	21. 11. 1985	31. 08. 1986		museum counsellor, ethnologist
Endi JOVANOVIĆ	15. 10. 1986	15. 02. 1989		muzejska svetovalka – umetnostna zgodovinarka
Igor PRESL	01. 07. 1987	31. 03. 1988	Duška Žitko	consulente museale, storico dell'arte
	01. 04. 1988	31. 10. 1991		museum counsellor, art historian
	01. 02. 1995	09. 03. 1997		
	06. 10. 2003			
Nadja TERČON	01. 03. 1988			
Bogdana MARINAC	16. 10. 1989			
Peter ČERČE	01. 10. 1991	30. 04. 2003		
Alenka VOVK	01. 09. 1991			
Ciril BRATUŽ	07. 10. 1991			
Snježana KARINJA	17. 02. 1992			
Pia KRIŽANEC	04. 10. 1994	03. 10. 1995		
	04. 10. 1995	31. 03. 2000		
	01. 06. 2000	31. 12. 2002		
Jože BELEC	03. 05. 1995	28. 02. 1996		
Marko GOLJUF	01. 04. 1996			
Anja GOMEZEL	01. 03. 1999			
Uroš HRIBAR	01. 05. 2001			
Leonora KORTNIK	01. 01. 2002			

Izdal in založil / Editore / Published by

Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran / Museo del mare «Sergej Mašera» Pirano

Urednica / Curatrice / Edited by

Duška Žitko

Lektorica / Revisione linguistica / Slovene proof reading by

Lea Kalc Furlanič

Prevajalec za italijanski jezik / Traduzione in lingua italiana / Translated into Italian by

Ivan Markovič

Lektor za italijanski jezik / Revisione linguistica del testo italiano / Proof reading Italian translation by

Marco Apollonio

Prevajalec za angleški jezik / Traduzione in lingua inglese / Translated into English by

Marko Korošec

Prevajalca za nemški jezik / Traduzione in lingua tedesca / Translated from German by

Ljudmila Sinkovič & Marko Korošec

Foto dokumentacija / Archivio fotografico / Photographic documentation by

Pomorski muzej »Sergej Mašera« Piran in Vojko Vidmar (str. 2, 82)

Fotografija naslovnice / Fotografia della copertina / Cover page photograph by

Andrej Blatnik

Oblikovalka / Design / Designed by

Neva Štembergar

Priprava tiska / Preparazione per la stampa / Preparation for print by

Delo Repro, d. o. o. Ljubljana

Tisk / Stampa / Printed by

Gorenjski tisk, d. d., Kranj, 2005

Naklada / Tiratura / Number of copies **700**

Izdajo publikacije so finančno podprli Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije, Občina Piran in sponzorji:

Marina Portorož, Marand inženiring d. o. o., Debitel d. d. Ljubljana, Seaway tim d. o. o. Portorož, Suprime sails d. o. o. Izola,

Adriatic zavarovalna družba d. d., Banka Koper d. d., Marina Koper, Krka - Zdravilišče Strunjan d. o. o., Restavracija Pavel & Pavel 2 Piran

La pubblicazione dell'opera è stata realizzata con il contributo finanziario del Ministero alla cultura della Repubblica di Slovenia, del Comune di Pirano e degli sponsor: Marina Portorož, Marand inženiring d. o. o., Debitel d. d. Ljubljana, Seaway tim d. o. o. Portorož, Suprime sails d. o. o. Izola, Adriatic zavarovalna družba d. d., Banka Koper d. d., Marina Koper, Krka - Zdravilišče Strunjan d. o. o., Restavracija Pavel & Pavel 2 Piran

This publication was made possible by the financial support of the Ministry of Culture of the Republic of Slovenia, the Municipality of Piran and by a kind support of our sponsors:

Marina Portorož, Marand inženiring d. o. o., Debitel d. d. Ljubljana, Seaway tim d. o. o. Portorož, Suprime sails d. o. o. Izola,

Adriatic zavarovalna družba d. d., Banka Koper d. d., Marina Koper, Krka - Zdravilišče Strunjan d. o. o., Restavracija Pavel & Pavel 2 Piran

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

069(497.4 Piran)(091)(082)

POMORSKI muzej "Sergej Mašera" (Piran)

Odprt k morju : 50. obletnica Pomorskega muzeja "Sergej Mašera"

Piran = Rivolti al mare : 500 anniversario del Museo del mare

"Sergej Mašera" di Piran = Open to the sea : 50th anniversary of

the Maritime Museum "Sergej Mašera" in Piran / [urednica Duška

Žitko ; prevajalec Ivan Markovič ... [et al.] ; foto dokumentacija

Pomorski muzej "Sergej Mašera" Piran]. - Piran : Pomorski muzej "Sergej Mašera", 2005

ISBN 961-91279-3-5

1. Gl. stv. nasl. 2. Vzp. stv. nasl.

223483136